

მრავალფეროვნების გაშუქების
სახელმძღვანელო

შედგენილია მედიის მრავალფეროვნების ინსტიტუტის მიერ
გამოცემასთან დაკავშირებულ ნებსიმიერ საკითხზე მიმართეთ
მედიის მრავალფეროვნების ინსტიტუტს
100 Park Village East, London NW1 3SR, UK
ტელ: + 44 207 38 00 200
ფაქსი: + 44 207 38 00 050
ელ-ფოსტა: info@media-diversity.org
ვებგვერდი: www.media-diversity.org

ეს დოკუმენტი მომზადებულია ევროგაერთიანებისა და ნიდერლანდების საგარეო საქმეთა სამინისტროს
ფინანსური მხარდაჭერით. გამოცემაში გამოთქმული შეხედულებები ეკუთვნის მედიის მრავალფეროვ-
ნების ინსტიტუტს და არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება ჩაითვალოს ევროპის კავშირისა და ნიდერ-
ლანდების საგარეო საქმეთა სამინისტროს ოფიციალურ მოსაზრებად.

დევიდ ტალერი

მრავალფეროვნების გაშუქების სახელმძღვანელო

წინასიტყვაობა ჯონ ოუენისა

ლონდონი, 2004

მედიის მრავალფეროვნების ინსტიტუტი

გამოცემულია ევროგაერთიანებისა და

ნიდერლანდების საგარეო საქმეთა სამინისტროს

მხარდაჭერით

მადლობას ვუხდით მრავალფეროვნების გაშუქების ქსელის პარტნიორებს სამხრეთ კავკასიაში ამ სახელმძღვანელოს მომზადებაში შეტანილი წვლილისა და ხანგრძლივი და კეთილი თანამშრომლობისათვის.

აზერბაიჯანის ჰელსინკის მოქალაქეთა ასამბლეა; ბაქოს პრეს-კლუბი; შავი ზღვის პრესის ასოციაცია; თავისუფლების ინსტიტუტი; ჟურნალისტთა კლუბი „ასპარეზი“; სტეფანაკერტის პრეს-კლუბი; ერევნის პრეს-კლუბი.

მრავალფეროვნების გაშუქების სახელმძღვანელო სარჩევი

10	ჯონ ოუენი	წინასიტყვაობა
14	IJF & MDI	1. შესავალი
20		2. მოგადი რჩევები მრავალფეროვნების გასაშუქებლად
21		რჩევები ინფორმაციის წყაროთა მოსაძიებლად
24		რჩევები სხვა ჯგუფების წარმომადგენლებისგან ინტერვიუს ასაღებად
26		3. ეთნიკური წარმომავლობა
31		სასწავლო მასალა
33		ბოშები ცულებით ესხმიან თავს სამხედრო პოლიციის ძალებს
35		ბოშა თავდამსხმელები დასავლეთს ძარცვავენ
36		ერთი ღამის სტუმარი ხელში დანას იღებს
39		თურქეთში დანაშაულად ითვლება, თუ სომეხი ხარ
44		სანამ ჭუბურხინჯში თათბირობენ, ოჩამჩირეში ქართველებს ცოცხლად მარხავენ
		ყარაბაღის განმათავისუფლებელი ორგანიზაცია პროტესტს გამოთქვამს სომხების ვიზიტის გამო ჩვენს ქვეყანაში

46

4.

რელიგია

სასწავლო მასალა

50

რა შეიძლება მისცეს აზერბაიჯანს ალტერნატიულმა სამხედრო სამსახურმა?

55

სპეციალური ცენტრის შექმნის საჭიროება

57

საქართველოში იელოველებს ამერიკის კონგრესის სომხური ლობი მფარველობს

5.

62

გენდერი

სასწავლო მასალა

66

ქუჩის ქალები ვენერიული დაავადებების მატარებლები არიან

67

ზვიადისტი ქალები „ბურჯანაძე-დემოკრატებს“ დაერივნენ

70

მომავალ 8 მარტს ჩვენს ოჯახებთან ერთად გავატარებთ

6.

72

ინვალიდები

სასწავლო მასალა

76

ინვალიდები ჩივიან

79

შემწვარი გიჟები

81

საქმე სიფრთხილეს მოითხოვს

84

აზერბაიჯანში შიდსით დაავადებულთა რიცხვი იზრდება

87

ინვალიდის სავარძელი თეატრში

7.

92

სოციალურად დაუცველთა ჭრეუები

სასწავლო მასალა

96

მათხოვრები პარლამენტის შესასვლელთან

8.

100

მოხუცებულები და პენსიონერები

სასწავლო მასალა

103

ნახევარი საარჩევნო ხმა 60 წელს გადაცილებულებს

9.

104

ლტოლვილები და ქვეყნის შიგნით იძულებით გადაადგილებული პირები

სასწავლო მასალა

107

იძულებით გადაადგილებულ პირებს იურიდიული დახმარებით უზრუნველყოფენ

110

ანტისომხური თამაშები სომხების დახმარებით

113

პოლიცია ჩეჩენი ლტოლვილებისა და ქისტების დევნას უარყოფს

10.

114

სექსუალური ორიენტაცია

სასწავლო მასალა

118

ტრაგიკომედია ახალი სახით

122

ლესბოსელის უარყოფამ სისხლისღვრა გამოიწვია

125

რატომ „დაევისა“ ბისექსუალ ჯაბა ბოჯგუას ბორის წიფურია?

128

გაზეთ „ირაენუქის“ სვეტიდან

11.

130

პოლიტიკური ოპოზიცია და დისიდენტები

სასწავლო მასალა

134

სულ არ არის აუცილებელი, რომ ოპოზიციამ შეკრებები მოაწყოს

135

ჩემი მტრის მტერი ჩემი მეგობარია

12.

140

ვიშუალური მასალები

144	13. სავარჯიშო მოდულები
180	14. გლოსარიუმი
184	15. მრავალფეროვნების გაშუქების უსელის სამხრეთ ყავჯასიის განყოფილება
186	16. მედიის მრავალფეროვნების ინსტიტუტის შესახებ

მრავალფეროვნების გაშუქების
სახელმძღვანელო

ჯონ მუნი

ინსტიტუტი

წინასიტყვაობა

თუ გინდათ გაიგოთ, რა სახის გამოწვევების წინაშე დგას მედიის მრავალფეროვნების ინსტიტუტი, შეგიძლიათ უბრალოდ გადახედოთ პრესას ნებისმიერ დღეს. გადახედეთ ამ სტატიებს, რომლებიც შეგროვილია ბრიტანული გაზეთებიდან და გაზეთ „ინტერნეიშენელ ჰერალდ ტრიბიუნიდან“ ზაფხულის ერთ დღეს.

* ახალმა კვლევამ ამსტერდამში აჩვენა ჰომოსექსუალისტების მიმართ „არატოლერანტულობის ტენდენცია“ ნიდერლანდებში.

ეს ის ქვეყანაა, რომელმაც პირველმა მისცა ჰომოსექსუალისტებს ქორწინების უფლება;

* ბრიტანულ „დეილი მელიში“ დაიბეჭდა სტატია სათაურით „მეჩეთს თავს დაესხა ჰამზას მოძულეთა ბრბო“ და აღნიშნა მისი კავშირი ციხეში მყოფ მღვდელ ჰუკ-ჰენდიდ [ცალხელა] ჰამზასთან და ტერორისტულ დაჯგუფებებთან;

* იტალიის ყველაზე ფართოდ გავრცელებული გაზეთი „კორიერე დელა სერამ“ გამოაქვეყნა 126-გვერდიანი აშკარად ანტიისლამისტური წიგნი, რომელიც ცნობილმა იტალიელმა მწერალმა ორიანა ფალაჩიმ დაწერა;

* ბრიტანელი ჟურნალისტი დარკუს ჰოუი „გარდიანში“ წერდა: „შემობრუნება ერთმანეთისკენ: ვის ეძახი „ნიგერს“? ჰოუი ყურადღებას ამახვილებს ძალადობრივ დაპირისპირებაზე დასავლეთ ინდოელებსა და სომალიელებს, აგრეთვე დასავლეთ ინდოელებსა და პაკისტანელებს შორის.

მედიის მრავალფეროვნების ინსტიტუტის მისიის უმთავრეს ელემენტს წარმოადგენს ის, რომ გვიჩვენოს, თუ როგორ ხდება ჟურნალისტური დავალების მიცემა, სტატიების დაწერა და რედაქტირება. ინსტიტუტის დამფუძნებელ დირექტორს მილიცა პესიჩს სჯერა, რომ ჟურნალისტებს ეკისრებათ იმაზე მეტი პასუხისმგებლობა, ვიდრე მხოლოდ ფაქტების სწორად გადმოცემა. მათი სიტყვები პოტენციურ მომაკვდინებელ იარაღს მოგვაგონებს. მათ მძიმე დაღის დასმა შეუძლიათ ადამიანებსა და ზოგადად საზოგადოებაზე. როგორც ეს შემთხვევით შერჩეული მაგალითებიც ცხადყოფს, ზოგიერთი ყველაზე გავლენიანი გაზეთის ჟურნალისტი გაურკვეველ სტანდარტებს ამკვიდრებს – დამწყები დემოკრატიის ქვეყნებში. ჟურნალისტებმა თავიანთი სტატიებისთვის, შესაძლოა, მოდელად ასეთი მაგალითები გამოიყენონ, რაც მედიის მრავალფეროვნების ინსტიტუტის ამოცანას კიდევ უფრო ართულებს. პესიჩი თავგამოდებით ამტკიცებს, რომ შესაფერისი მომზადებისა და გადამზადების შემდეგ ახალი თაობის განათლებული და პასუხისმგებლობით აღსავსე ჟურნალისტები, შეძლებენ სიძულვილით შეპყრობილი საზოგადოების ნაყოფიერ და ტოლერანტულ დემოკრატიულ საზოგადოებად გადაქცევას.

იმისათვის, რომ ჟურნალისტებს დავეხმაროთ, უკეთ გაიგონ, როგორ გააშუქონ მრავალფეროვნება, მედიის მრავალფეროვნების ინსტიტუტმა სახელმძღვანელო

გამოსცა. ეს სახელმძღვანელო შეიცავს ცუდი, ხშირად უპასუხისმგებლო და ამაზრზენი სტატიების ნაკრებს. ეს სტატიები შეიძლება გამოყენებულ იქნას სასწავლო მასალად, რომ ნათელი გახდეს, თუ რა საზიანო შეიძლება იყოს გაზეთი მკითხველისათვის. ამ გაზეთების რედაქტორები ექიმები რომ ყოფილიყვნენ, არაპროფესიონალიზმის გამო აუცილებლად ჩამოერთმეოდათ სამედიცინო პრაქტიკის უფლება.

ამავე დროს, წინამდებარე სახელმძღვანელო კონსტრუქციულ რჩევებს აძლევს ჟურნალისტებს [და ყველას, ვინც შეიძლება დაინტერესებული იყოს ჟურნალისტური პრაქტიკის გაუმჯობესებით], როგორ ავიცილოთ თავიდან ახალი შეცდომები. ეს სახელმძღვანელო ყველა აქტიური პრაქტიკოსი ჟურნალისტისთვის სამაგიდო წიგნი უნდა გახდეს, რომ მან საკუთარ თავს დაუსვას კითხვა – აკმაყოფილებს თუ არა მისი დაწერილი და რედაქტირებული სტატია სახელმძღვანელოში ჩამოყალიბებულ მრავალფეროვნების სტანდარტებს.

მრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული საკითხების გაშუქების პრაქტიკული მიმართულების გარდა არსებობს გონებრივი მიდგომაც. ეს არის საკითხი, რომელშიც სრულიად ვეთანხმები მილიცა პესიჩს. მრავალფეროვნება პრობლემას არ წარმოადგენს, ეს არ არის ლოდი, რომელიც ტვირთად აწევს ქანცგანყვეტილ რედაქტორებსა და რეპორტიორებს. ჭკვიანი, მოხერხებული რედაქტორი მიხვდება, რომ მოსახლეობის ის ნაწილი, რომელიც უგულვებლყოფილია, ან რომელსაც ჯეროვნად არ ემსახურებიან, შეიძლება ახალ მკითხველთა რიგებს შეემატოს. „მრავალფეროვნება კარგად იყიდება“ – ეს ფრაზა ყველა საინფორმაციო სტუდიაში უნდა იყოს გამოკრული.

როჯერ კოენი „ინტერნეიშენელ ჰერალდ ტრიბიუნში“ წამოწყებულ „გლობალისტურ სვეტში“ აღნიშნავდა, როგორ შეძლეს შერიგება ისტორიულად გადამტერებულმა ქვეყნებმა – გერმანიამ და პოლონეთმა. „კი, პოლონეთმა და გერმანიამ შეძლეს შერიგება, იგივე შეუძლიათ ისრაელსა და პალესტინელებს,“ – წერდა კოენი.

დასასრულ, ჟურნალისტებს აქვთ განსაკუთრებული ინტერესი, წვლილი შეიტანონ ისეთი მსოფლიოს შექმნაში, რომელიც ზურგს შეაქცევს სიძულვილსა და არატოლერანტულობას. მათ შეუძლიათ პრაქტიკულად განახორციელონ ის, რასაც დიდმა ამერიკელმა მწერალმა და ჟურნალისტმა უოლტერ ლიპმანმა „სინათლის მაძიებლის როლი“ უწოდა. მათ შეუძლიათ თავიანთი ჟურნალისტური შუქი მიანათონ იმ მოვლენებს, რომლებიც მორალურად კი არ აკნინებს ადამიანებს, არამედ – შთააგონებს.

ჯონ ოუენი

*სი ბი ეს-ის სატელევიზიო ახალი ამბების
ყოფილი მთავარი რედაქტორი, თავისუფლების
ფორუმის ევროპული ცენტრის დამფუძნებელი
დირექტორი და ლონდონის სიტი
უნივერსიტეტის ჟურნალისტის ფაკულტეტის
მოწვეული პროფესორი*

მილიცა ჰესიჩი 1. შესავალი

2003 წელს მე გახლდით მწვრთნელი ერთ-ერთ სემინარზე, რომელიც ეძღვნებოდა მედიასა და ეთნიკურ უმცირესობებს და რომელსაც ესწრებოდნენ ჟურნალისტები სამხრეთ კავკასიიდან. ერთ-ერთმა ჩემმა ქართველმა კოლეგამ ეს ღონისძიება შეაფასა, როგორც „მორიგი სემინარი“. მან მოგვიანებით აგვიხსნა, რომ მის ქვეყანაში იმ დროს მიმდინარე პოლიტიკური დაძაბულობის ფონზე ეს თემა მასმედიისათვის ნაკლებად საინტერესო იყო.

ახლახანს მან მომწერა, რომ დრო შეიცვალა. სამხრეთ ოსეთი და აფხაზეთი საქართველოში პოლიტიკური დღის წესრიგის უმთავრესი ყურადღების ცენტრში მოექცა. „ახლა“, – მწერდა ის, – „მასმედიის საშუალებები ცდილობენ ყურადღება დაუთმონ ეთნიკურ უმცირესობებს და პოსტკონფლიქტურ რეალობაში მათთან ერთობლივ თანაცხოვრებასთან დაკავშირებულ საკითხებს.“

მისი თქმით, „ეთნიკური უმცირესობები სრულიად პასიურები იყვნენ ადგილობრივი და საპარლამენტო არჩევნების დროს. ისინი უბრალოდ ვერ ახდენენ საკუთარი თავის ასოცირებას ამ ქვეყანასთან და ისინი თითქმის არასდროს არიან ახალი ამბების ყურადღების ცენტრში, სიტუაცია კონფლიქტურ მდგომარეობამდე არ არის მისული.“

ბაქოში, მედიის მრავალფეროვნების ინსტიტუტის მიერ ორგანიზებულ ღონისძიებაზე, მასმედიის ანალიტიკოსმა ასეთივე სიტუაცია წარმოადგინა თავის ქვეყანაში: „უმცირესობებთან დაკავშირებული საკითხები არ შეუქდება, თუ ამისთვის არ არსებობს რაიმე განსაკუთრებული მიზეზი.“ მან იქ შეკრებილ ჟურნალისტებს ურჩია: „ეს სამედიცინო პრობლემასთან მიდგომას ჰგავს. უბრალოდ, ყველაფერი უნდა ილონო იმისათვის, რომ ვინმეს ზიანი არ მიაყენო.“

ასევე, სომხეთშიც, ევროპის საბჭოს მონაცემებით, უფრო მეტი უნდა გააკეთოს ეთნიკური უმცირესობებისათვის ისეთ სფეროებში, როგორცაა განათლება, მასმედიის ხელმისაწვდომობა და უმცირესობათა ენების გამოყენება.

მაშინ, როდესაც ის მცირეოდენი ყურადღება, რომელიც უმცირესობათა საკითხებს ეთმობა, ძირითადად ეთნიკური უმცირესობებისკენ არის მიმართული, ისიც ნათელია, რომ რეგიონის მასშტაბით მედიის მიერ რელიგიური უმცირესობების, ლტოლვილთა/იძულებით გადაადგილებულ პირთა და უნარშეზღუდულთა შესახებ საკითხების გაშუქება ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ამოცანაა.

პოსტკონფლიქტურ რეალობაში უმცირესობებთან თანაცხოვრება და მათთვის ცხოვრების უფლების მიცემა ის საკითხია, რომელზე მუშაობაც სცადა სამხრეთ

კავკასიაში მედიის მრავალფეროვნების ინსტიტუტმა. მათი უმეტესობა, ვისთანაც შეხება გვქონია, უმრავლესობის წარმომადგენლები იქნებოდნენ თუ უმცირესობისა, არ დაეთანხმებოდა ჩემს ქართველ კოლეგას იმ უბრალო მიზეზის გამო, რომ ისინი საკითხს არ უღრმავდებიან. ზედაპირზე მართლაც შეიძლება არსებობდეს „უფრო სერიოზული საკითხები“, ვიდრე ეთნიკურ უმცირესებთან დაკავშირებული პრობლემებია, თავი რომ დავანებოთ მარგინალური და დაუცველი ჯგუფების კატეგორიებს. სამხეთ-აღმოსავლეთ ევროპის მსგავსად, ეთნიკურ უმცირესობათა საკითხი მხოლოდ მაშინ ხდება აქტუალური, როცა კონფლიქტი ჩნდება.

ბევრ ჩვენგანს, რომლებმაც სოციალიზმის ეპოქაში გამოვცადათ ცხოვრება, ალბათ მიამიტურად სჯეროდა, რომ ბერლინის კედლის დაცემა დაამკვიდრებდა პიროვნების პატივისცემასა და იმის უფლებას, რომ იყო განსხვავებული. ჩვენ გვჯეროდა, რომ პოლიტიკურ, რელიგიურ და სხვა განსხვავებებზე დამყარებული შიში გარკვეულწილად გზას დაუთმობდა ახალს და ხელგაშლილად შევეგებებოდით თანაგრძნობისა და ურთიერთგაგების ხანას.

სოციალისტურ ეპოქასთან შედარებით, ბოლო წლების მანძილზე ბალკანეთსა და მთლიანად სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპაში, აგრეთვე ყოფილ საბჭოთა კავშირში, მდგომარეობა გამოსწორდა. მაგრამ ადამიანის უფლებათა უხეში დარღვევები და ეთნიკური დაპირისპირებები ჯერ კიდევ არსებობს. დისკრიმინაცია და არატოლერანტულობა რელიგიური, სქესობრივი, სოციალური სტატუსის, ასაკობრივი, ფიზიკური და ემოციური მდგომარეობის, სექსუალური ორიენტაციის, თუ სხვა ნიშნით, საფრთხეს უქმნის სტაბილურობას ზოგიერთ პოსტკომუნისტურ რეგიონში და ნაყოფიერ ნიადაგს უქმნის ექსტრემიზმის მომხრეებს.

მედიის მრავალფეროვნების ინსტიტუტის მიერ სამხრეთ კავკასიაში დღემდე ჩატარებული სამუშაო ცხადყოფს, რომ ხშირად მასმედიის საშუალებების მიერ არანაირი ინფორმაციის მიწოდება არ ხდება, იმისათვის, რომ მსმენელმა თუ მკითხველმა გაიგოს მათ გვერდით მცხოვრები უმცირესობების უფლებებისა და ტრადიციების შესახებ, გაიგოს, თუ რა აწუხებთ მათ. ამის მაგივრად ჟურნალისტები ხშირად ძალიან უარყოფითად, ანდა, უკეთეს შემთხვევაში, ზედაპირულად აშუქებენ მოვლენებს, რაც წინასწარგანწყობასა და შიშის გავრცელებას უწყობს ხელს.

ეს პრობლემა არ არის დამახასიათებელი მხოლოდ გარდამავალ პერიოდში მყოფი რეგიონებისთვის. ბოლო წლების განმავლობაში, ჟურნალისტებსა და მასმედიაში გადანყვეტილებათა მიმღებებს დიდ ბრიტანეთში, შეერთებული შტატებსა და დასავლეთის სხვა ქვეყნებში დიდი ძალისხმევა მოუხდათ, რომ გაუმჯობესებულიყო სხვადასხვა უმცირესობებთან დაკავშირებული საკითხებისა თუ მოვლენების გაშუქების პრაქტიკა. ამჟამად დიდ ბრიტანეთში გაცხოველებული დებატები მიმდინარეობს საკითხზე: მეტი მრავალფეროვნება თუ მეტი ბრიტანელობა? კანადაში, ე.წ. „კანადური პარტიკულარიზმი“ – ნახევრად ნაციონალისტური ჯგუფებისადმი ლოიალურობის შენარჩუნება – კითხვის ნიშნის ქვეშ დგას. ნიდერლანდებში დგას საკითხი, რამდენად იზიარებენ იმიგრანტები ჰოლანდიურ ღირებულებებს.

მაშინ, როცა შედარებით დიდი პროგრესი იქნა მიღწეული ე.წ. „დასავლეთში“, დღესაც

კი, ბევრი ძეგლი არ დავგვირდებოდა, რომ ჟურნალისტთა მასალებში ენის, ეთნიკური სტერეოტიპებისა და მიკერძოების შეურაცხმყოფელი მაგალითები ვიპოვოთ. მაგრამ ზემოაღნიშნული პრობლემა უფრო მეტ მნიშვნელობას იძენს ისეთ ქვეყნებში, რომლებიც ახლახანს დაადგინეს დემოკრატიის შენების რთულ გზას. დემოკრატიული პროცესი გულისხმობს ყველა ხალხის სრულ ჩართვასა და ინტეგრაციას ერის ცხოვრებაში. მასმედია ძლიერ სოციალურ იარაღს წარმოადგენს, რომელსაც ძალუძს და მობილიზებული უნდა იქნეს, რომ ხელი შეუწყოს ამ ურთიერთგაგების დამყარების პროცესს. ქვეყნებში, რომლებიც დემოკრატიის ჩამოყალიბებისკენ ისწრაფვიან, ჟურნალისტებს შეუძლიათ უდიდესი როლი ითამაშონ ეთნიკურ, რელიგიურ თუ სხვა ნიშნით განსხვავებულ საზოგადოებებს შორის ურთიერთობების გარდაქმნაში, თუკი ისინი თავიანთი მისიის განხორციელებას საღ აზრზე დაყრდნობითა და მონდომებით შეეცდებიან.

აცნობიერებდა რა მასმედიის ზემოაღნიშნულ პოტენციალს, მედიის მრავალფეროვნების ინსტიტუტმა შეიმუშავა და განახორციელა **მრავალფეროვნების გაშუქების ტრენინგის რეგიონალური პროგრამა**. პროგრამის მიზანია პროფესიონალური ჟურნალისტიკის უმაღლესი სტანდარტების დამკვიდრების ხელშეწყობა და ინსტიტუციონალიზება ტრენინგის სტრატეგიების შემუშავებითა და მოვლენათა გაშუქების პრაქტიკული გამოცდილების მიღების მხარდაჭერით, ასევე, მასმედიის ძალების მობილიზებით, რომ ხელი შეეწყოს ფართო საზოგადოების მიერ მრავალფეროვნების, უმცირესობების და ადამიანთა უფლებების ღრმა შეცნობას.

გვჯერა, რომ მოვლენათა სამართლიანი, მიუკერძოებელი და ღრმა გაშუქება უმნიშვნელოვანესი ფაქტორია ზემოაღნიშნულის მისაღწევად. იგი არანაკლებ მნიშვნელოვანია წინასწარგანწყობისა და რადიკალური პოლიტიკური მიზნების წინააღმდეგ დაპირისპირების დროს. უფრო მეტიც, დემოკრატიული ინსტიტუტების ჩამოყალიბებასა და მრავალფეროვნების პატივისცემას შორის სასიცოცხლო კავშირია. არ არსებობს სრულიად ერთნაირი საზოგადოება, და დემოკრატიულ მმართველობაზე გადასვლა შეუძლებელია ამ ფაქტის გაცნობიერების გარეშე. თუ ჟურნალისტიკის ძირითად ფუნქციას საზოგადოების ყველა წევრის საჭიროებებისა და მისწრაფებების ასახვა წარმოადგენს, მაშინ აუცილებელია, რომ ჟურნალისტებმა გამონახონ გზები და ხერხები, რომ ეს ფუნქცია აღსრულდეს. და არა მხოლოდ თანასწორობის მისაღწევად, არამედ იმისთვისაც, რომ გადაიდგას ნაბიჯი, რომ ყველას ჰქონდეს შესაძლებლობა, გაიზიაროს მოქალაქედ ყოფნის ტვირთიცა და სარგებელიც.

მრავალფეროვნების გაშუქებაზე მხოლოდ იმის გამო კი არ ვამახვილებთ ყურადღებას, რომ ის სამაგალითო ჟურნალისტიკის ელემენტს წარმოადგენს, არამედ იმიტომაც, რომ იგი ასევე წარმატებული ბიზნესპრაქტიკის ერთ-ერთი ნაწილია. თუ მასმედიის საშუალებები მოვლენათა უფრო ფართო სპექტრს გააშუქებენ, მათ საშუალება მიეცემათ ამჟამად ვიწროდ დაყოფილ ბაზრის უფრო დიდი ნაწილი დაიკავონ. ისინი აღმოაჩენენ, რომ შეუძლიათ გააძლიერონ თავიანთი კავშირები პოტენციურ აუდიტორიასთან, განსაკუთრებით კი მათთან, ვისაც არასდროს უგრძნია, რომ მათ ცხოვრებასა და პერსპექტივებს პატივისცემენ, ანდა კარგად აშუქებენ გაზეთებსა თუ სხვა საინფორმაციო საშუალებებში.

განსხვავებების მიუხედავად, ჩვენ ყველა იმ საზოგადოების ნაწილი ვართ, რომელშიც გვინევს ცხოვრება და მუშაობა. ყველას გვინდა მშვიდობიანი ცხოვრება და ჩვენი საზოგადოების განვითარებაში დადებითი წვლილის შეტანა. ისიც გვინდა, ოჯახების რჩენა და შვილებისათვის კარგი განათლების მიცემა შეგვეძლოს. ჩვენ უნდა ვისწავლოთ ჩვენი მრავალფეროვნების ძლიერებისა და იმედის, შემეცნებისა და ცნობისმოყვარეობის წყაროდ აღქმა, რადგან მრავალფეროვნება არ შეიძლება იყოს ხალხის უბედურებისა და მასზე ძალადობის მიზეზი.

როგორც ჟურნალისტებს, უნიკალური შესაძლებლობა გვეძლევა, ხელი შევუწყნოთ შერიგების პროცესს. ჩვენ შეგვიძლია დავეხმაროთ საზოგადოების ყველა წევრს, რომ მათ საკუთარი სურვილები გამოხატონ და პრობლემები წამოჭრან. ჩვენ შეგვწევს ძალა, რომ აღმოვფხვრათ სტერეოტიპები და მცდარი წარმოდგენები ჩვენსავე საზოგადოებაში მცხოვრები ეთნიკური, რასობრივი თუ რელიგიური უმცირესობების შესახებ. ჩვენ გვაქვს იმის ძალა, რომ მოვლენათა ზუსტი და მიუკერძოებელი გაშუქების გზით წარვმართოთ დისკუსია და საერთო ინტერესების სფეროები განვსაზღვროთ.

წინამდებარე სახელმძღვანელო წარმოადგენს იმ ამომწურავი პროგრამის ნაწილს, რომელიც შეიქმნა ჩამოყალიბების პროცესში მყოფი საზოგადოებების დახმარების მიზნით, რომ მათ შეეძლოთ მრავალფეროვნებისა და „სხვათა“ საკითხების უკეთ გადაწყვეტა. პროგრამის მთავარი მიზანია, საშუალება მისცეს ჟურნალისტებს, გააუმჯობესონ უმცირესობათა, ეთნიკურ ჯგუფებს შორის ურთიერთობათა და ადამიანის ძირითადი უფლებების გაშუქება. სახელმძღვანელო შეიძლება გამოყენებულ იქნეს აგრეთვე რედაქტორებისა და მასმედიის ორგანიზაციების მფლობელთა მიერ, რადგან, საბოლოო ჯამში, სწორედ ისინი არიან პასუხისმგებელნი ამ საკითხების გაშუქებაზე.

მრავალფეროვნების გაშუქების პროგრამის ჩამოყალიბების დღიდან **მრავალფეროვნების გაშუქების სახელმძღვანელოს** რვა ვერსია გამოქვეყნდა სხვადასხვა ქვეყანაში. გამოიცა აგრეთვე სახელმძღვანელოს ინგლისურენოვანი საერთაშორისო ვერსია ჩვენს პარტნიორ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობით. წინამდებარე სახელმძღვანელო ჩვენს გამოცდილებას აგრძელებს და ამჯერად გთავაზობთ სასწავლო მასალასა და მრავალფეროვნების გაშუქების ტრენინგის სისტემურ მეთოდოლოგიას რეპორტიორებისა და მასმედიის სხვა წარმომადგენლებისათვის. იმედი გვაქვს, სახელმძღვანელო თქვენთვის სასარგებლო და ადვილად გამოსაყენებელი იქნება. თავისუფლად შეგიძლიათ სახელმძღვანელოში მოყვანილი მასმედიის მრავალფეროვნების ინსტიტუტის მასალები ნებისმიერ დაინტერესებულ პირს ან ორგანიზაციას გაუზიაროთ – რაც უფრო მეტისათვის იქნება ეს მასალები გამოსადეგი, მით უკეთესი იქნება. მხოლოდ ერთი სათხოვარი გვაქვს – როდესაც ამ მასალებს გამოიყენებთ, აღნიშნეთ, რომ ისინი ჩვენ მოგაწოდეთ.

გმადლობთ.

მილიცა პესიჩი,
მასმედიის მრავალფეროვნების ინსტიტუტის დირექტორი
2004

2. მოგადი რჩევები

მრავალფეროვნების გასაშუქებლად

მოგადი რჩევები მრავალფეროვნების გასაშუქებლად

ეურნალისტიკის ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი ამოცანაა დაწეროს იმათ შესახებ, ვინც მისგან ძირეულად განსხვავდება. არა აქვს მნიშვნელობა, ეს განსხვავება ეთნიკური წარმომავლობაა, რელიგიური მრწამსი, სექსუალური ორიენტაცია, სოციალური ფენა თუ ეკონომიკური სტატუსი. ჟურნალისტიკის როლია, ზუსტად გადმოსცეს ადამიანის შეხედულებები, იდეები, მსოფლმხედველობა – მაშინაც კი, თუ ისინი უაღრესად განსხვავებულია.

ამ მიზნის მიღწევა შესაძლოა უაღრესად რთული იყოს ისეთ მხარეში, როგორცაა სამხრეთ კავკასია, სადაც სოციალური და ეთნიკური დაყოფის შედეგად საზოგადოება დანაწევრდა, მაგრამ ამ მიზნის მიღწევა შესაძლებელია. დაუშვათ, ჟურნალისტებს უნდათ, რომ საკუთარ საზოგადოებას ურთიერთგაგების დამყარებასა და ჭრილობების მოშუშებაში დაეხმარონ. ამისათვის აუცილებელია, რომ მათი განსხვავებულობის მიმართ შიშისა და უნდობლობის გაღვივების მაგივრად ამ განსხვავების გაგებასა და მის მიმართ შემწყნარებლობას შეუწყონ ხელი.

რჩევები ინფორმაციის წყაროთა მოსაძიებლად

მასალებისათვის წყაროთა მოძიების ზოგიერთი სტრატეგია ძირითადად განსხვავებების სპეციფიკურ ჯგუფებს ან ტიპებს ეფუძნება. მაგრამ ქვემოთ მოყვანილი რჩევები მართებულია ნებისმიერი ჯგუფისა თუ ტიპისათვის:

***** როდესაც სტატიას ეთნიკურ, სოციალურ, რელიგიურ თუ სხვა უმცირესობათა შესახებ წერთ, ძალზე მნიშვნელოვანია, რომ ინტერვიუ ამ ჯგუფის წარმომადგენლისაგან აიღოთ და მასალაში მათი შეხედულებებიც ჩართოთ. სხვა შემთხვევაში, ისინი, ვის შესახებაც სტატია იწერება, არა „სუბიექტები“, არამედ „ობიექტები“ გამოდიან. სტატიამ მთელი ჯგუფი არ უნდა გააკრიტიკოს ამ ჯგუფის წარმომადგენელთათვის საკუთარი პოზიციის გამოხატვისა და ბრალდებებზე პასუხის გაცემის შესაძლებლობის მიცემის გარეშე.

***** ყურადღება გამართებთ სიტყვებისა და გამოთქმების ხმარებისას. სიტყვას დიდი ძალა აქვს და შეუძლია როგორც ნუგეშისცემა, ასევე ტკივილის მიყენებაც. სიტყვების დაუკვირვებელმა გამოყენებამ შეიძლება ეთნიკური და სოციალური დაძა-

ბულობა გამოიწვიოს, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ თქვენ ამას მიზნად არ ისახავთ. გაიგეთ, თუ როგორ, რა სახელით ურჩევნიათ უმცირესობათა წარმომადგენლებს, რომ სტატიაში მოიხსენიოთ.

* მასალის შეგროვებისას ეცადეთ გაცნობიეროთ – რამე წინასწარგანწყობა ხომ არა გაქვთ, ანდა მიკერძოებული ხომ არ ბრძანდებით? რა თქმა უნდა, ამა თუ იმ საკითხზე საკუთარი შეხედულება გექნებათ, მაგრამ საზოგადოებაში არსებულ შეხედულებებში ეჭვის შეტანა ჟურნალისტიკის როლის ერთ-ერთი ნაწილია. ამა თუ იმ ჯგუფის შეხედულება სხვა ჯგუფზე ფაქტებს კი არა, სტერეოტიპებს ეფუძნება, თუმცა ხანდახან შეიძლება სტერეოტიპი სიმართლის ელემენტს შეიცავდეს. მაგალითად, ზოგიერთი ჰომოსექსუალი მამაკაცი ქცევით ქალს ჰგავს [ისევე, როგორც ზოგიერთი ჰეტეროსექსუალი მამაკაციც], მაგრამ მათი უმეტესობა ასეთი არ გახლავთ.

* ყურადღებით იყავით ისეთი ფრაზების ხმარებისას, როგორიცაა: „ყველასათვის ცნობილია, რომ“, ანდა „აშკარაა, რომ“. ასეთი გამოთქმებით, ჟურნალისტები ხშირად გამოხატავენ საკუთარ ან იმ სოციალური ჯგუფის შეხედულებებს, რომელსაც თავად მიეკუთვნებიან. ნებისმიერ შემთხვევაში, ის, რაც „მოგვეხსენება“, სავსებით შესაძლებელია ტყუილი გამოდგეს, ანდა წინასწარგანწყობას ეფუძნებოდეს. ასევე შესაძლებელია, რომ ის განსაკუთრებულ გარემოებაში მომხდარი ფაქტების რეალურ აღქმას ასახავდეს.

* სოციალურ ჯგუფებს შორის მიმდინარე კონფლიქტთა გარემოებები ხშირად ძალზე ჩახლართულია. როგორც წესი, ორივე დაპირისპირებულ მხარეს ლეგიტიმური მოთხოვნები და შეხედულებები აქვს. ჟურნალისტის როლი ამ შეხედულებათა მიუკერძოებლად და აკურატულად ასახვაა. ეცადეთ, რთული სოციალური საკითხები არ წარმოადგინოთ მხოლოდ შავ-თეთრი ფერებით.

* ერთმანეთისაგან გასხვავებული ხალხის გაშუქება მხოლოდ თანაბრად წარმოჩენისა და ინტერესთა დაბალანსების გამო არ უნდა ხდებოდეს. მასმედიისათვის იგი წარმატებული ბიზნესის თვალსაზრისითაც არის მნიშვნელოვანი. მხოლოდ ერთი ჯგუფის შეხედულებების წარმოჩენით მასმედიის მრავალი წარმომადგენელი ზღუდავს პოტენციურ მსმენელსა თუ მკითხველს. ისინი აუდიტორიას გაზრდიან, თუ, იმავდროულად, სხვა საზოგადოებათა გაშუქებასაც შეეცდებიან.

* მოვლენათა გაშუქებისას, ეცადეთ მსმენელსა თუ მკითხველს ამ მოვლენათა კონტექსტი აუხსნათ. ეთნიკური, რელიგიური თუ სოციალური დაპირისპირება უმიზეზოდ არ იწყება. როგორც წესი, კონფლიქტს გრძელი წინაისტორია აქვს ხოლმე და მხარეების მიერ წარსულის ინტერპრეტირება ერთმანეთისაგან ძალზე განსხვავებდება. მანამ, სანამ მასალის თანაბრად წარმოჩენას შეეცდებით, უნდა გაიგოთ, რა ხდებოდა წარსულში, შემდეგ გადაწყვიტოთ, რამდენად დაწვრილებით უნდა იქნეს წარსული ნაჩვენები, რომ მკითხველმა შეძლოს უცილებელი დეტალების გაგება.

* იპოვეთ რაიმე საკითხის შესახებ წერის არასტანდარტული გზები. გაატარეთ ერთი დღე უსახლკაროსთან, ლესბოსელთან ან ლტოლვიტან იმისათვის, რომ გაიგოთ, როგორ ცხოვრობენ ისინი, რისი იმედი აქვთ, რისი ეშინიათ, შეესაბამებიან თუ არა ისინი თქვენთვის ცნობილ სტერეოტიპებს. თუ რომელიმე სოციალური ჯგუფი წინააღმდეგია საკუთარი წევრების რაიმე განსაკუთრებული სიტყვით/სახელით მოხსენიებისა, შეისწავლეთ ამ სიტყვის/სახელის ისტორია. რა ასოციაციებს ან აზრებს იწვევს ეს სიტყვა/სახელი? რატომ არის ეს ხალხი ამ სიტყვის წინააღმდეგი? რატომ განაგრძობს სხვა სოციალური ჯგუფი ამ სიტყვის თქმას?

* სხვა საზოგადოებაშიც ეძიეთ წყაროები მასალებისთვის. მოძებნეთ ისეთი პირები, რომლებიც თანახმანი იქნებიან ინფორმაცია მოგანოდონ იმის შესახებ, თუ რაზე ფიქრობენ და საუბრობენ მათი სოციალური ჯგუფის წევრები, რა აწუხებთ მათ. კავშირები დაამყარეთ არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, რომლებიც ამ საზოგადოებებს წარმოადგენენ და ჰკითხეთ, რა არ გაუშუქებიათ ჯერ მათ ცხოვრებაში. სთხოვეთ, რომ მოგიტონ იმ პოლიტიკურ, სოციალურ, ეკონომიკურ თუ სხვა საკითხებზე, რომელთა შესახებ, შესაძლოა, სხვაგვარად ვერ შეიტყოთ.

* იყავით სკეპტიკური. გადაამოწმეთ ფაქტები. შეუმომბებლად არასდროს ენდოთ ნაამბობს. მნიშვნელობა არა აქვს, ეს ამბავი თქვენი საკუთარი, თუ რომელიმე სხვა საზოგადოების წევრისგან მოდის. გახსოვდეთ, რომ ყველას, ვისგანაც ინტერვიუს იღებთ ან ესაუბრებთ, საკუთარი შეხედულება და ინტერესები აქვს. თქვენ უნდა გაითვალისწინოთ მათი შეხედულებები, მაგრამ საჭიროა მათი დაბალანსება თქვენი დანახულით და სხვებისაგან გაგებულებით.

* არ გეგონოთ, რომ ეთნიკური ან სხვა უმცირესობები მონოლითური ერთეულებია. მიუხედავად იმისა, რომ შეიძლება ჩანდეს, თითქოს ჯგუფის ყველა წევრს ერთნაირი შეხედულება აქვს – ცხოვრება ასეთი მარტივი არ არის. როდესაც ერთი ჯგუფი ხედავს, რომ მეორე ჯგუფი მკვრივ ერთეულად არსებობს და მოქმედებს, ამან, შესაძლოა, დაძაბულობის გამწვავება გამოიწვიოს. ამგვარი ქცევა საფუძველს აძლევს დაპირისპირებულ ჯგუფს, ის აზრი განიმტკიცოს, რომ მათი უნდა გვეშინოდეს. გაესაუბრეთ სოციალური ჯგუფის რაც შეიძლება მეტ წევრს და მაქსიმალურად ნათლად და დეტალურად წარმოადგინეთ მოსმენილ შეხედულებათა მთელი სპექტრი.

* ბევრს ძალზე უარყოფითი დამოკიდებულება აქვს განსხვავებული სოციალური ჯგუფების მიმართ. მხოლოდ იმიტომ, რომ უმცირესობებზე საუბრისას ხელისუფლების ან სამღვდელოების რომელიმე წარმომადგენელი, პოლიტიკოსი ან სხვა ვინმე შეურაცხყოფელ ტერმინებსა და გამოთქმებს ხმარობს, არ ნიშნავს, რომ თქვენი, როგორც ჟურნალისტის მომზადებულ მასალაში იმავე შეურაცხყოფელი ენით უნდა იყოს საკითხი თუ მოვლენა აღწერილი. თუ საჭირო იქნა, პერიფრაზი გაუკეთეთ მათ სიტყვებს. თუ სიტყვების მთქმელის პირდაპირ ციტირებას ახდენთ, უნდა აღნიშნოთ, რომ უმცირესობების წარმომადგენლები, ვის მიმართაც ეს იქნა ნათქვამი, ამას შეურაცხყოფელად და გამომწვევად მიიჩნევენ.

რჩევები სხვა ჯგუფების წარმომადგენლებისგან ინტერვიუს ასაღებად

* იყავით ყურადღებიანი და დაფიქრებული. უნდა გესმოდეთ, რომ თქვენგან განსხვავებული ხალხს შეიძლება ჟურნალისტთან საუბრის თავისებური შიში ჰქონდეს, თუნდაც ეს ინტერვიუ პირველი არ იყოს მათთვის. იმისათვის, რომ ძირითად თემაზე საუბრის დაწყება ცოტათი გაადვილდეს, ჯერ მცირე „შინაურული საუბარი“ გააბით, მათი ოჯახის ან სამსახურის ამბებით დაინტერესდით, ჰკითხეთ, რითი ერთობიან თავისუფალ დროს და ა.შ. ეს მათ ხელს შეუწყობს, რომ თავი უფრო კომფორტულად იგრძნონ. ამით აგრძნობინებთ, რომ თქვენთვის ისინი მარტო უმცირესობის წარმომადგენლები არ არიან და გესმით, რომ მათ ცხოვრების სხვა ასპექტებიც აქვთ.

* ინტერვიუს ალებისას დარწმუნდით, რომ ყველა მათი წინაპირობა სწორად გესმით. გაარკვიეთ, წინააღმდეგნი ხომ არ არიან, რომ მასალაში მათი სახელი იქნას მოხსენიებული. შესაძლოა სახელების ხსენების წინააღმდეგნი არ იყვნენ, მაგრამ არ სურდეთ, რომ მათი გვარები იყოს ნახსენები, ან ქალაქი, საიდანაც არიან, ანდა რაიმე სხვა დეტალი, რომლის მიხედვითაც შეიძლება მათი იდენტიფიცირება გახდეს შესაძლებელი. დაეთანხმეთ მათ მოთხოვნებს და გადარწმუნებას ნუ შეეცდებით.

* თუ არჩევს შესაძლებლობა გაქვთ, ინტერვიუსთვის ისეთი ადგილი მოძებნეთ, სადაც ისინი თავს ყველაზე კომფორტულად იგრძნობენ. ყველაზე კარგი იქნება, თუ ინტერვიუს მათთვის ნაცნობ გარემოში ჩამოართმევთ – მათ საკუთარ ბინაში თუ ოფისში – ისინი ყველაზე თავისუფლად ამ გარემოში იგრძნობენ თავს. ეს ხელს უწყობს მათი შეხედულებების უკეთ გაგებასაც, რადგან თქვენ საშუალება გექვს, რომ ამ შეხედულებებს მათთვის ჩვეულ გარემოში გაეცნოთ. შეიძლება იქ ისეთი რამ გაგიზიარონ, რის შესახებაც უფრო ოფიციალურ ან უჩვეულო გარემოში არაფერს იტყოდნენ.

* მიეცით საშუალება, რომ ამბავს ისე მოგიყვინ, როგორც ეს თვითონ სურთ. თუ უნდათ, რომ ხუთი ან ათი წლის წინ მომხდარი დაიწყონ, დააცადეთ, თუნდაც ეს იმას არ ეხებოდეს, რისი გაგებაც თქვენ გჭირდებათ. ეცადეთ, საკმარისი დრო გამოყოთ, რომ არ მოგიხდეთ მათზე ზენოლა, რომ სწრაფად გადავიდნენ ძირითად საკითხზე. ხშირად, ადამიანი უფრო ადვილად ლაპარაკობს მისთვის საჭირობოროტო საკითხებზე, თუ საშუალება აქვს დროში შეუზღუდავად ილაპარაკოს.

* წინასწარ ჩამოწერეთ კითხვები, რომლების დასმასაც აპირებთ. მაგრამ გახსოვდეთ, რომ ეს საუბრის ზოგადი მონახაზი უფრო იქნება, ვიდრე რაიმე მკაცრად განსაზღვრული გეგმა, საიდან გადახვევაც დაუშვებელია. როდესაც კითხვას დასვამთ, ყურადღებით მონისმინეთ, რას ვიპასუხებენ, რომ, თუ საჭირო იქნება, სხვანაირად მიუდგეთ. იყავით უფრო მოქნილი. თუ თქვენ ძირითადად საკუთარ წარმოდგენას ეყრდნობით, – რის შესახებ უნდა იყოს ინტერვიუ, როდესაც თქვენი წყარო პრობლემის რაიმე მნიშვნელოვან, მაგრამ შეფა-

რულ ასპექტს აღწერს, შეიძლება ისეთი მომენტები გამოგრჩეთ, რომლის შესახებაც არაფერი იცოდეთ.

* მიუხედავად იმისა, რომ განსხვავებულნი არიან, არ დაუნყოფთ მითითება, თუ როგორ უნდა წარმართონ თავისი ცხოვრება. ისინი დაუყოვნებლივ იგრძნობენ, თუ კი მათ შემფასებლურად მიუდგებიან. ამის გამო, შესაძლოა, არაკომფორტულად იგრძნონ თავი, ან არ გენდონ, რომ მათგან მიღებულ ინფორმაციას სწორად გამოიყენებთ. მათ თქვენზე უკეთ ესმით საკუთარი მდგომარეობა – სწორედ ამიტომ ცდილობთ მათგან ინტერვიუს აღებას.

* ეცადეთ გაიცნობიეროთ უმცირესობათა წარმომადგენლების მიმართ თქვენში არსებული ყველა ის რწმენა ან შეხედულება, რომელმაც, შესაძლოა, ობიექტურობაში შეგიშალათ ხელი – ინტერვიუს მსვლელობისა და სტატიის მომზადებისას ეცადეთ დაივიწყოთ წინასწარგანწყობა თუ შეხედულებები. თუ იმ ხალხზე, რომლის შესახებაც წერთ, სტერეოტიპებზე აგებული შეხედულებები გაქვთ და ამას არ აღიარებთ, დიდია ალბათობა, რომ ამ გარემოებამ თქვენს შეკითხვებსა და ნაწერში იჩინოს თავი.

* გახსოვდეთ, რომ თქვენი წყაროები ექსპერტები არიან. ექსპერტი მხოლოდ ექიმს ან მეცნიერს არ ნიშნავს. ისინი საკუთარი ცხოვრების ექსპერტები არიან. ნუ გგონიათ, რომ იცით, რის შესახებ გაამბობენ ისინი, რადგან მაშინ ველარ შეძლებთ თქვენთვის მოულოდნელი ამბის აღქმას. თქვენ გინდათ, რომ მათ საკუთარი ცხოვრებისა და გამოცდილების შესახებ გაამბონ – თქვენი საქმე, ამ ნაამბობის მკითხველამდე ან მსმენელამდე მიტანაა.

* საუბრის დასასრულს ჰკითხეთ, თუ იცნობენ ისეთ პირებს, რომლებიც ინტერვიუს მიცემაზე დათანხმდებოდნენ. ამგვარი მეთოდი შესაძლოა ძალზე სასარგებლო აღმოჩნდეს მომავალში სხვა სტატიებისათვის საჭირო წყაროების მოძიებისათვის. რა თქმა უნდა, რაც უფრო ყურადღებიანი იქნებით ინტერვიუს აღებისას, მით მეტია შესაძლებლობა, რომ მათ სიამოვნებით დაგაკავშირონ სხვა პირებს.

* რაც მთავარია, დაფიქრდით, როგორ იყენებთ მონოდებულ ინფორმაციას. როდესაც ვინმე ინტერვიუზე გთანხმდებათ, ამით ძალზე დიდ შელავათს გიკეთებთ. როდესაც მათ შესახებ დაწერთ, ეს თანაგრძნობითა და ყურადღებით უნდა გააკეთოთ. ადვილია მსმენელისა თუ მკითხველის შეშინება, თუ განსხვავებულ ხალხს აღწერთ ხერხებით, რომლებიც თქვენს ობიექტურობას ჩრდილს აყენებს – სტერეოტიპებით, გამომწვევი და შეურაცხმყოფელი ენით, შეუმონმბელი ინფორმაციით და სხვ. თქვენი ვალია, დაეხმაროთ მკითხველსა და მსმენელს, რომ გაუგონ ამ სხვა ხალხს და მათ მიმართ შიშით კი არა, თანაგრძნობით განიმსჭვალონ.

3. ეთნიკური წარმომავლობა

ეთნიკური წარმომავლობა

ეთნიკურმა დაპირისპირებამ აშკარად უდიდესი დამანგრეველი როლი ითამაშა მსოფლიოში ბოლო დროს მომხდარ ისეთ ომებსა და კონფლიქტებში, როგორსაც ადგილი ჰქონდა სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპაში. რელიგიურმა და სხვა ფაქტორებმა ხელი შეუწევს დაპირისპირების წარმოშობას, მაგრამ ყველაზე ძალადობრივი და აგრესიული ბრძოლის დაწყება განაპირობა ხალხის, როგორც „სხვების“ აღქმამ მათი ეთნიკური წარმომავლობიდან გამომდინარე. რამაც, თავის მხრივ, გამოიწვია ბალკანეთის გამანადგურებელი ტრაგედიების სერია 90-იან წლებში. ასეთივე მდგომარეობა სამხრეთ კავკასიაშიც. უბრალოდ, შეხედეთ, რა ხდება აფხაზეთში, მთიან ყარაბაღში, სამხრეთ ოსეთსა და აჭარაში.

სამწუხაროდ, ჟურნალისტებსა და მასმედიის ორგანიზაციებს ხშირად უგრძობიათ თავი განსაკუთრებით დელიკატურ და ხანდახან გამოუვალ მდგომარეობაში. როგორც კერძო ეთნიკური ჯგუფის წარმომადგენლებისათვის, მათთვის რთული ყოფილა ჟურნალისტური ობიექტურობის შენარჩუნება, ხშირად გაუსაძლისი პოლიტიკური და სოციალური ზენოლის გამოც. ამის მაგივრად, მათ ხშირად ჩაუთვლიათ საკუთარი თავი უფრო თავისი კონკრეტული ეთნიკური ჯგუფის ინტერესების დამცველად, ვიდრე დამკვირვებლად, რომელიც უნდა ცდილობდეს არსებული სიტუაციის მთელი კომპლექსურობის შეცნობას.

გაშუქების დროს ეს მიკერძოებული მიდგომა ხშირად იმაში გამოიხატება, რომ მონინალმდევე ეთნიკური ჯგუფს ისე ხატავენ, თითქოს ის სისხლმონყურებული ბოროტი და ერთადერთი დამნაშავე იყოს კონფლიქტის დაწყებაში. ჟურნალისტები სისტემატურად უწყობენ ხელს ნეგატიური სტერეოტიპების არსებობას, უგულუბელყოფენ კონფლიქტების გამომწვევ სოციალურ და პოლიტიკურ მიზეზებს, არ იჩენენ ძალისხმევას, ინტერვიუ ჩამოართვან იმ ადამიანებს, რომლებიც უმრავლესობის შეხედულებებს არ იზიარებენ და არ წარმოაჩენენ მოვლენებს ისეთ კონტექსტში, რომელიც ხელს შეუწყობდა ვითარების უფრო ფართო გაგებას.

იმისათვის, რომ ჟურნალისტებს დავეხმაროთ, დადებითი როლი ითამაშონ ეთნიკური განსხვავებების გაგების და პატივისცემის ხელშეწყობის საქმეში – გთავაზობთ რამდენიმე კრიტიკულ შენიშვნას:

* ნურასოდეს დაწერთ სტატიას, სანამ ინტერვიუს არ აიღებთ იმ ხალხისგან, რომელსაც განსახილველ საკითხზე განსხვავებული პოზიცია აქვს. ნებისმიერი მასალა თავიდანვე მიკერძოებულია, თუ იგი მხოლოდ ერთ გარკვეულ შეხედულებას

ეყრდნობა. თუ თქვენი წყაროები მთელ ეთნიკურ ჯგუფს აკრიტიკებენ, ამ ეთნიკური ჯგუფის წარმომადგენლებს საშუალება უნდა მიეცეთ, რომ პასუხი გასცენ მათთვის წაყენებულ ბრალდებებს. სხვა შემთხვევაში ჟურნალისტი ერთი რომელიმე მხარის პროპაგანდის იარაღი ხდება.

* ყურადღებით შეარჩიეთ სიტყვები და გამოთქმები. მოერიდეთ შეურაცხყოფელი სიტყვების ხმარებას, რომლებიც, შესაძლოა, ხშირად იხმარებოდეს განსხვავებული ეთნიკური წარმომავლობის ხალხის მიმართ. თუ იმ ხალხის ციტირებას ახდენთ, ვინც ასეთ გამოთქმას იყენებს, გირჩევთ პირდაპირი ციტირების მაგიერ მათ პერიფრაზირებას შეეცადოთ. ეს მეტად საჩოთირო სფერო გახლავთ, რადგან ერთ ენაზე ზოგიერთი სიტყვა შესაძლოა შეურაცხყოფლად არ ჟღერდეს, მაგრამ სხვა ენაზე უაღრესად შეურაცხყოფელი შინაარსი ჰქონდეს. ასე რომ, ყველა ნიუანსში გარკვევა თქვენი, როგორც ჟურნალისტის, მოვალეობაა. თუ არა ხართ დარწმუნებული, არის თუ არა რომელიმე გამოთქმა შეურაცხყოფელი, ჰკითხეთ იმათ, ვის მიმართაც გამოთქმა იხმარება, რა აზრისა არიან ამის შესახებ.

* ეძიეთ ინფორმაციის წყაროები განსხვავებული ეთნიკური წარმომავლობის საზოგადოებებში. დაუკავშირდით და შეხვედით იმ არასამთავრობო ორგანიზაციებს, რომლებიც მათ ინტერესებს წარმოადგენენ. ჰკითხეთ, რა აწუხებთ, რის იმედი აქვთ ან რისი ეშინიათ. დაუსვით კითხვები თავისი კულტურისა და ტრადიციების შესახებ. გარკვეული დრო დაყავით მათი კულტურული თუ სოციალური თავშეყრის ადგილებში – სკოლაში, თეატრში, სათვისტომოში ან სხვაგან. მათ გარემოში ჩაღრმავება, თავიდან რა არაკომფორტულადაც არ უნდა გეჩვენოთ, მათი შეხედულებების გაგებისა და რეალურად შესწავლის საუკეთესო გზაა.

* დაუკვირდით საკუთარ თავს, რომ თქვენს თავში წინასწარგანწყობა ამოიცნოთ. ყველასა აქვს რაღაც წარმოდგენები განსხვავებული სოციალური ჯგუფის წარმომადგენლთა შესახებ. ეს წარმოდგენები შეიძლება იყოს როგორც ცნობიერი, ისე ქვეცნობიერიც. მათი არსებობა სავსებით ბუნებრივია. ამავე დროს, მოვლენათა და საკითხთა რაც შეიძლება ეფექტურად და აკურატულად გაშუქება იმაზეა დამოკიდებული, რამდენად შეძლებთ თქვენი წარმოდგენების გაცნობიერებასა და მათ უგულვებელყოფას. ეს ერთადერთი გზაა იმისათვის, რომ რეალურად შეძლოთ ხალხის მიერ საკუთარი ცხოვრებისა და გრძნობების შესახებ მონათხრობის შეცნობა.

* დარწმუნდით, რომ მომხდარ მოვლენებსა და შექმნილ მდგომარეობას საჭირო კონტექსტში აქცევთ. სწორი არ არის ყურადღების მხოლოდ იმაზე გამახვილება, თუ ვინ ვის დაესხა თავს გუშინ. უმიზეზოდ არაფერი ხდება. ეთნიკური უთანხმოებებისა და კონფლიქტების წარმოშობის შემთხვევაში ჟურნალისტები თითოეულ ინციდენტს ხშირად ერთმანეთისაგან იზოლირებულად განიხილავენ – თითქოს მათ შორის არანაირი კავშირი არ იყოს. როგორც წესი, ორივე მხარეს საკუთარი ინტერპრეტაცია აქვს, როგორ მივიდა საქმე აქამდე. იმი-

სათვის, რომ მასალა ობიექტურად წარმოადგინოთ, უნდა შეისწავლოთ მოვლენათა განვითარების ისტორია და გააცნოთ მკითხველსა თუ მსმენელს, რომ მან შეძლოს რეალურად არსებულ სირთულეებში გარკვევა.

* დაპირისპირებულ ჯგუფებში ხალხს გაესაუბრეთ. ნუ დასჯერდებით მხოლოდ იმათთან საუბარს, ვინც თავს ამ ჯგუფების ლიდერებად წარმოგიდგენთ. ხშირად, მოვლენათა შუაგულში მყოფი კაცების, ქალებისა თუ ბავშვების შეხედულებები ძლიერ განსხვავდება იმ პირთა შეხედულებებისაგან, რომლებიც ვითომ მთელ ჯგუფის სახელით გამოდიან. ამ ხალხს ჰკითხეთ, მათი აზრით, წარმოადგენს თუ არა ხალხის სახელით განხორციელებული ესა თუ ის სტრატეგია მათი მიზნების მიღწევის ყველაზე ეფექტურ გზას.

* ნუ გაამახვილებთ ყურადღებას ეთნიკური დაპირისპირების მხოლოდ აშკარა შედეგებზე. ეცადეთ, რომ კონფლიქტის ნაკლებად თვალში საცემი შედეგები განიხილოთ. რა სახის ფსიქოლოგიურ ტრავმებს იღებს ხალხი? რა გავლენას ახდენს მიმდინარე კონფლიქტი სოციალურ და ეკონომიკურ სფეროებზე? მომავალში რა შედეგს იქონიებს დღევანდელი მოვლენები?

* მოვლენების ორმხრივი გაშუქებისას ეცადეთ აღმოაჩინოთ ორივე მხარისათვის მისაღები ელემენტები და შემდგომ ხაზგასმით აღნიშნოთ ისინი. ადვილია ისეთი ხალხის პოვნა, ვისაც სურვილი აქვს ჩირქი მოსცხოს დაპირისპირებული ეთნიკური ჯგუფის წარმომადგენლებს. მაგრამ რეპორტიორი, რომელიც საკითხს უღრმავდება და ბევრ კითხვას სვამს, აღმოაჩენს, რომ სინამდვილეში იმ მიზნებში, რომელთა მიღწევასაც დაპირისპირებული მხარეები ცდილობენ, არ არის ისე დიდი განსხვავება, როგორც ეს ხალხს ჰგონია.

* ეცადეთ არამებრძოლთა ემოციებსა და, იმავდროულად, უშუალოდ ველზე მიმდინარე მოვლენებზე გაამახვილოთ ყურადღება. ყველაფერს რომ თავი დავანებოთ, ჩვენ ადამიანები ვართ და დაპირისპირებული ჯგუფის მშვიდობიან მოქალაქეთა განცდილი შიში და ტკივილი უფრო გამოიწვევს ჩვენს თანაგრძნობას, ვიდრე პოლიტიკოსებისა და გენერლების გამომწვევი ან აგრესიული განცხადებები. უმრავლესობას ბავშვის ან მშობლის დაღუპვა, სახლის და იმედის დაკარგვა თანაგრძნობას უჩენს.

* ნუ გეგონებათ, რომ დაპირისპირებულ მხარეთაგან რომელიმე მონოლითურია და ყველას ერთი აზრი ამოძრავებს და ერთ გუნებაზეა. ყველა საზოგადოებაში იქნება ისეთი ვინმე, ვინც უმრავლესობის პოზიციას არ იზიარებს. ზოგი შეიძლება ერიდებოდეს საკუთარი აზრის გამოთქმას, რადგან შიში აქვს, რომ ამას მეზობლების, პოლიტიკოსების თუ სხვათა შურისძიება მოჰყვება. გახსოვდეთ, რომ ერთი შეხედვით ერთიან საზოგადოებაშიც კი, არის განსხვავებული აზრის მქონე ხალხის ნაწილი – და თქვენ ყველა ღონე უნდა იხმაროთ, რომ ისინი აღმოაჩინოთ და მათი შეხედულებები გააშუქოთ.

* ისეთი გამომწვევი ზედსართავი სახელების ხმარების მაგიერ როგორებიცაა: „არააღამიანური“, „უმონყალო“, „ბარბაროსული“, ჯობს ეცადოთ, აკურატულად აღწეროთ მოვლენები და მიუთითოთ თქვენი ინფორმაციის წყაროები. ხშირად ჟურნალისტები ამგვარ ეპითეტებს ერთ-ერთი მხარის დემონებად წარმოჩენის მიზნად იყენებენ, რაც, ნებისთუ უნებლიეთ, აიძულებს მეორე მხარეს, რომ ძალადობა განაგრძოს.

ამგვარი ქმედებებით, ისინი კონფლიქტში მონაწილე მხოლოდ ერთი მხარის მიზნებს აღწევენ და მხოლოდ მათ შეხედულებებს ავრცელებენ.

* გახსოვდეთ, იყავით სკეპტიკური. კონფლიქტში მონაწილე ნურც ერთ მხარეს ნუ მისცემთ თქვენით მანიპულირებისა და თქვენი გამოყენების საშუალებას. შეძლებისდაგვარად მაქსიმალურად შეამოწმეთ თითოეული ფაქტის სინამდვილე. თუ ბოლომდე დარწმუნებული არ ხართ, რომ ესა თუ ის ინფორმაცია სინამდვილეს შეესაბამება, ან საერთოდ ნუ მოიხსენიებთ მას მასალაში, ანდა აღნიშნეთ ის კონკრეტული წყარო, რომლისგანაც ეს ინფორმაცია მიიღეთ. გაგონილის შეფასებისას მხედველობაში იქონიეთ ინფორმაციის წყაროს სანდოობა წარსულში. თქვენი მსმენელისა თუ მკითხველისათვის რაც შეიძლება დეტალურად აღწერეთ ინფორმაციის მომწოდებლები და მათი მოტივები, რომ ხალხმა თავად შეძლოს მათი სანდოობის შეფასება.

* უგულვებელყავით ხელისუფლების წარმომადგენელთა თუ სხვათა მოთხოვნები, რომ თქვენ გამოიჩინოთ, „საჭირო ლოიალურობა“ ან „ეთნიკური სოლიდარობა“. თქვენ არ გევალებათ ექსტრემისტული მოქმედებების გამომწვევი შეუმომწებელი ჭორებისა და რასისტული სტერეოტიპების გავრცელება, ანდა ერთი რომელიმე ჯგუფის მხარდამჭერი კიჟინა. თქვენი ლოიალურობა და სოლიდარობა თქვენს მკითხველსა და მსმენელს ეკუთვნის, ვისთვისაც თქვენ ყველაზე ამომწურავ და აკურატულ ინფორმაციას უნდა აგროვებდეთ.

* ბევრს ძალზე უარყოფითი დამოკიდებული აქვს განსხვავებული ეთნიკური ჯგუფების მიმართ. თუ ზოგიერთი ხელისუფლების წარმომადგენელი, პოლიტიკოსი, ღვთის მსახური ან სხვა ვინმე შეურაცხმყოფელ სიტყვებსა და გამოთქმებს ხმარობს, ეს არ ნიშნავს, რომ თქვენ, როგორც ჟურნალისტს, თქვენს მომზადებულ მასალაში იმავე შეურაცხმყოფელი ენით მოგეთხოვებათ საკითხისა თუ მოვლენის აღწერა. თუ საჭირო იქნა, პერიფრაზი გაუკეთეთ მათ სიტყვებს. თუ სიტყვების მთქმელის პირდაპირ ციტირებას ახდენთ, უნდა აღნიშნოთ, რომ უმცირესობათა წარმომადგენლები, ვის მიმართაც ეს სიტყვები ითქვა, ამგვარ ენას შეურაცხმყოფელად და გამომწვევად მიიჩნევენ.

სასწავლო მასალა

შემდეგ თავში მოყვანილი სასწავლო მასალა გვთავაზობს იმ სტატიების ანალიზს, რომლებიც მასმედიის მრავალფეროვნების ინსტიტუტმა სამხრეთ კავკასიაში, ევროპასა და ამერიკის შეერთებულ შტატებში შეაგროვა. სტატიებზე დართულია კომენტარები, რომლებიც წარმოაჩენს ეფექტური და პრობლემური ჟურნალისტური პრაქტიკის მაგალითებს და გვთავაზობს მიდგომებსა და რჩევებს მრავალფეროვნების გაშუქების გასაუმჯობესებლად.

ამ სტატიაში აღწერილი მოვლენები სრულიად გაუგებარია, რაც იმითაა გამოწვეული, რომ იგი ეყრდნობა ბოშების, როგორც ქურდი და შურისმაძიებელი ხალხის სტერეოტიპს. როგორც ჩანს, არავის უცდია, გასაუბრებოდა ამ საქმეში ჩართულ რომელიმე ბოშას, რომ მას მოენოდეზინა ზოგადი ინფორმაცია არსებული ვითარების შესახებ, როგორცაა, მაგალითად, ეთნიკური დაპირისპირება და რაიმე სახის აგრესიული ქმედება მეორე მხრიდან.

3. ა) ბოშები ცულებით დაესხნენ თავს სამხედრო პოლიციის ძალებს

რევოლუციის მსგავსი მოვლენის აღწერა თავისთავად ძალიან გამომწვევია, განსაკუთრებით, თუ ინციდენტში მონაწილეობდა რამდენიმე ათეული, და არა ასობით და ათასობით ბოშა. ფრაზა ისეა აწყობილი, რომ შიში გამოიწვიოს, და მკითხველმა ვერ გააცნობიეროს, რა მოხდა სინამდვილეში.

სამშაბათ საღამოს ბოტევეგრადის მახლობლად, ტყეში მოხდა მასობრივი ჩხუბი, რომელიც რევოლუციას ჰგავდა. საღამოს ცხრის ნახევარზე 50-იდან 60-მდე ცულებით შეიარაღებული ბოშა თავს დაესხა მეტყვევებსა და სამხედრო პოლიციას, მას შემდეგ, რაც შეიტყვეს, რომ მათი მეგობრები და ნათესავები დააკავეს და დააპატიმრეს ტყის უკანონოდ ჭრისა და ქურდობისათვის. როდესაც ადგილზე სამხედრო პოლიციის ძალები გამოჩნდნენ, მათ ჰაერში გასროლით სცადეს ბოშების შეჩერება. მაგრამ მათ, არათუ უკან არ დაიხიეს, პირიქით, პოლიციის ოფიცრე-

◀ სათაური ავტომატურად ქმნის ბრძოლის სურათს: ბოშები დარბიან ცულებით და, როგორც ჩანს, სრულიად უმიზეზოდ ესხმიან თავს პოლიციას. ნათელია, რომ სიმართლე გაცილებით მრავალმხრივია.

◀ ყველას ჰქონდა ცული? სტატია გულისხმობს, რომ კი, ასე იყო. თუ ასე იყო, მაშინ შეიძლება გვეფიქრა, რომ რომელიმე თანამდებობის პირი უნდა მომკვდარიყო ან მძიმედ მინც დაჭრილიყო. რადგან ჟურნალისტი არ ახსენებს რამე ჭრილობას, შესაძლოა, ინციდენტი არც ისე სერიოზული და საშიში იყო, როგორც აღწერეს. ბოშების მხრიდან ასეთი ქცევის მოტივაციაც გაუგებარია. კონკრეტულად ვინ იყო

ეს შეიძლება მართალიც იყოს, მაგრამ ნუთუ ოცდაექვსივე თანამშრომელმა დაწერა განცხადება თანამდებობიდან წასვლის შესახებ? ჟურნალისტმა მართლა მოისმინა 26-ვე თანამშრომლისგან, რომ მათი სამსახურიდან წასვლის მიზეზი ბოშების შურისძიების შიშია, თუ ეს ვარაუდი და ისეთი ინფორმაციაა, რომელიც კონკრეტული წყაროებიდან მოდის? კონკრეტული მუქარა იყო, თუ მათი შიში უბრალოდ ბოშებზე შექმნილ სტერეოტიპებს ეფუძნებოდა? რატომ არ სცადა ჟურნალისტმა კომენტარის მიღება რომელიმე თანამშრომლისგან ან რომელიმე ბოშისგან? უამისოდ სტატია ძალიან გაუგებარია იმისათვის, რომ ინცინდენტის სათანადო გაშუქებად ჩაითვალოს.

ბის თვალწინ დაიწყეს მათი მანქანების საბურავების ჩეხვა.

ამჟამად ქალაქის სატყეო მეურნეობის თანამშრომლები პანიკაში არიან, ოცდაექვსივემ სამუშაოდან წასვლის თაობაზე განცხადება დაწერა. ისინი ამბობენ, რომ ბოშების შურისძიებისა ეშინიათ.

„24 საათი“, სოფია,
ბულგარეთი,
2002 წლის 29 აგვისტო

დაჭერილი? მაინც რა ჩაიდინეს ისეთი, რამაც მათი დაჭერა გამოიწვია? რომელი კანონი დაარღვიეს? სად დააკავეს ისინი? საერთოდ, დააკავეს კი? უეცრად როგორ შეიტყვეს დანარჩენმა ბოშებმა ასე ჯგუფურად მომხდარის შესახებ?

ხომ არ ნიშნავს ეს, რომ ისინი თავს პოლიციას კი არა, მათ მანქანებს დაესხნენ? პოლიციელები უბრალოდ გვერდზე იდგნენ და უყურებდნენ, როგორ აფუჭებდნენ მათ საბურავებს? როგორ დამთავრდა ინციდენტი?

სათაური, რომელიც გაზეთის პირველი გვერდის ზედა ნაწილშია დაბეჭდილი, ფაქტად ასახელებს იმას, რაც ეჭვის სახით არსებობს, მაგრამ ჯერ არ არის დამტკიცებული. როგორც სტატიიდან ჩანს, ბოშების ბანდა ან ბანდები შეიძლება კი ძარცვავენ, მაგრამ, როგორც ეტყობა, არათუ არ დაუსჯიათ დანაშაულისთვის, არამედ არც კი დაუჭერიათ, და ისეთი გამომწვევი და ხმამაღალი სიტყვების გამოყენება, როგორცაა „თავდამსხმელი“ და „მძარცველი“, ემსახურება მხოლოდ ბოშების მიმართ წინასწარგანწყობის გაღვივებას, რომლებიც, შესაძლოა, არც კი მონაწილეობდნენ ამ ამბებში.

3. ბ) ბოშა თავდამსხმელები დასავლეთის ძარცვავენ

ეს აღმოსავლეთევროპული წარმოშობის ბანდაა, რომელიც თავის მსხვერპლს გაუგებარი ლაპარაკით აბნევს. ბოშები, ვითომ სავაჭროდ, ჯგუფ-ჯგუფად დადიოდნენ მაღაზიებში. სინამდვილეში კი წვრილმან ქურდობათა სერიით ქვეყნის დასავლეთი და ცენტრალური ნაწილებიდან ათეულ ათასობით ევრო გაიტაცეს.

მათი ბოლო სამიზნე ხუთშაბათ საღამოს იყო ბრიკენსის ფოსტა კლარემორისის მახლობლად, სადაც ბანდამ მაღაზიის გამყიდველის ყურადღების გასაფანტად ჩვილი ბავშვი გამოიყენა, მანამდე კი სეიფის გასაღები ჩაიგდო ხელში და დიდი ოდენობით ფული გაიტაცა.

ბანდა შედგებოდა ორი მამაკაცისა და 4-5 ქალისაგან, რომლებიც, აღწერის მიხედვით, შავგვრემანები იყვნენ და, სავარაუდოდ, აღმოსავლეთევროპული, უფრო კი ბოშური ტანსაცმელი ეცვათ.

ბრიკენსზე თავდასხმის დროს ქალმა მოატყუა დახლის უკან

აქედან ისე ჩანს, თითქოს, ისინი გაუგებრად იმიტომ ლაპარაკობენ, რომ სხვადასხვა დაჯგუფების წარმომადგენლები არიან და ქურდობის ტაქტიკა აქვთ ასეთი. მაგრამ თუ ისინი წარმოშობით სხვა ქვეყნიდან არიან, რა თქმა უნდა, მათი ლაპარაკი გაუგებარი იქნება იმისთვის, ვინც მათ ენაზე არ ლაპარაკობს.

აქაც ფაქტად არის მოყვანილი ის, რაზეც მხოლოდ ეჭვი არსებობს. ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ ჟურნალისტებმა მკვეთრად განასხვავონ ეს ორი რამ.

ვისი მონაცოლია ეს? დანაშაულის აღწერისას ყოველთვის დიდი მნიშვნელობა აქვს წყაროს მითითებას, – ეს თვითმხილველის მონაცოლია, თუ პოლიციის მიერ არის დადასტურებული?

როგორ ტანსაცმელზე ლაპარაკობს ჟურნალისტი? აუცილებელია დაკონკრეტება. ეს ერთადერთი მომენტი სტატიაში, სადაც მასალაა წარმოდგენილი იმ აზრის გასამყარებლად, რომელიც პირველ პარაგრაფში მოყვანილია როგორც ფაქტი – რომ ეჭვმიტანილი მძარცველები აღმოსავლეთევროპელები არიან. დააკვირდით: მაშინ, როცა სათაური მძარცველებს „ბოშებს“ უწოდებს, ჩვენ აღმოვაჩინეთ, რომ ეს ფაქტი კი არ არის, არამედ, უბრალოდ, ვარაუდია. ეს ერთადერთი ადგილია სტატიაში, სადაც ეჭვმიტანილი მძარცველების ეთნიკური წარმომავლობა მხოლოდ ავტორისეული დასკვნაა და არა ფაქტი.

მდგარი გამყიდველი, თითქოს ისინი ეძებდნენ საკვებს ბავშვისთვის, რომელიც ერთ-ერთ მათგანს ხელში ეჭირა.

ჯგუფის მალაზიიდან წასვლის შემდეგ აღმოჩნდა, რომ ფული გაქრა.

ბანდა ასეთ ტაქტიკას იყენებს ბოლო თვეებში მომხდარი მთელი რიგი თავდასხმების დროს აღმოსავლეთ მაიოში. მათი მსხვერპლი გახდა მალაზიის ხანში შესული მეპატრონე, რომლის საძინებელსაც თავს დაესხნენ 11 ივნისს, არჩვენების დღეს, როცა ის ცდილობდა „მათ მომსახურებოდა“.

ერთ-ერთი მსხვერპლი, რომელიც ოთხმოც წელს არის გადაცილებული, „კონოთ ტელეგრაფს“ მოუყვა: „ჯგუფში ხუთი ქალი იყო. ყველა ხმამაღლა ლაპარაკობდა და თაბრებზე დალაგებულ საგნებზე უთითებდნენ. ისინი დასალევ შოკოლადს ითხოვდნენ. მათ ძალიან შემანუხეს. ვცადე მათთვის მეთქვა, რომ ერთდროულად მხოლოდ ერთს მოვემსახურებოდი.“

მალაზიის მფლობელმა მხოლოდ მოგვიანებით აღმოაჩინა ფულის დაკარგვა, მაშინ, როცა თავის საძინებელში წავიდა საქონლის მომწოდებლისთვის ფულის გადასახდელად.

„გარდაის“ მიხედვით დასავლეთსა და ქვეყნის ცენტრალურ ნაწილში ბოლო თვეების მანძილზე ამგვარი ქურდობის მთელი სერია განხორციელდა, ისევე, როგორც ფულის მოპარვის წარუმატებელი მცდელობა ნილში, ბელინრობის მახლობლად.

გამოძიებაში ჩართულმა ერთ-ერთმა უფროსმა ოფიცერმა გუშინ [სამშაბათს] განაცხადა: „მეტსაც გეტყვით, ეს ბანდები ჩვენთვის საშიშროებად გადაიქცნენ“.

კენ ბრენანი, სუინფორდის ოლქის „გარდაის“ ხელმძღვანელი, აღნიშნავს, რომ „გარდაი“ გულდასმით ცდილობდა გამოეძიებინა ინციდენტების ჯაჭვი.

ბრენანმა განაცხადა, რომ, მისი აზრით, რეგიონში რამდენიმე ბანდა მოქმედებს. „ასეთი სახის დანაშაული ფართოდ არის გავრცელებული. მიუხედავად იმისა, რომ ადგილი არა აქვს ძალადობას ან ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენებას, ასეთი სახის დანაშაული განუზომელ ტრავმას აყენებს მსხვერპლს,“ – აღნიშნა მან.

„კონოთ ტელეგრაფი“, კასლბარი, მაიოს ოლქი, ირლანდია, 2004 წლის 7 ივლისი

◀ ისევე, რა არის ამ ინფორმაციის წყარო?

უეცრად, როგორც ჩანს, ერთი ბანდის ნაცვლად რამდენიმე ბანდა ამოქმედდა. ყველა ბოშების ბანდაა, თუ შურნალისტს ერთმანეთში ერევა ბევრი ძარცვის ფაქტი, რომლებსაც არაფერი აქვთ ერთმანეთთან საერთო, იმის გარდა, რომ ყველა ძარცვის კატეგორიას მიეკუთვნება? ეს სტატია ყველა ძარცვას ერთად განიხილავს და, ამგვარად, ქმნის შთაბეჭდილებას, რომ ყველა მომხდარ ინციდენტზე ბოშები არიან პასუხისმგებელნი. შეიძლება ისინი იყონ დამნაშავეები – შურნალისტმა ისე არასაკმარისად წარმოაჩინა სამხილი, რომ მკითხველი შეიძლება ასეთ დასკვნამდე მივიდეს.

ეს სტატია იმის კარგი მაგალითია, როცა ვინმეს ეთნიკური წარმომავლობის ხაზგასმა არაფერს მატებს საზოგადოების სწორად ინფორმირებას. თავდამსხმელი რომ უნგრელია, არ იქონიებდა გავლენას იმაზე, რაც სინამდვილეში მოხდა. შეიძლება ამას აქვს მნიშვნელობა, მაგრამ ჟურნალისტმა უნდა წარმოადგინოს უფრო მეტი ინფორმაცია, რომ ზემოთქმული დაამტკიცოს. ასეთი სახით დაბეჭდილი სტატია გამოიწვევს ემოციების გამწვავებას ზოგადად უცხოელების, კერძოდ კი უნგრელების მიმართ.

3. ბ) ერთი ლამის სტუმარი ხელში დანას იღებს

ფლორიდსდორფი – 50 წლის პიტერ ფ.-მ ფლორიდსდორფიდან გაურკვეველ ვითარებაში გაიცილა კაცი ერთ-ერთ გარეუბანში, ფრანც-იონასის მოედანზე მდებარე რკინიგზის სადგურზე. მან სახლში დაპატიჟა 28 წლის უნგრელი. შაბათს ლამით მათ იჩხუბეს და უნგრელმა დანით დაჭრა მასპინძელი. ამ უკანასკნელმა შეძლო თავის გადასარჩენად მეზობელთან გაქცევა. უნგრელი მის ბინაში დააპატიმრეს.

„კურიერი“, ვენა, ავსტრია,
2004 წლის 18 მაისი

◀ სათაური ფაქტებს არ ეყრდნობა. სასამართლო პროცესის ან აღიარების გარეშე ჩვენ საერთოდ არ ვიცით, რა მოხდა. იქნებ, პიტერ ფ. თავს დაესხა თავის სტუმარს, და ეს უკანასკნელი უბრალოდ თავს იცავდა. ჩვენ წარმოდგენა არა გვაქვს, რა იყო ჩხუბის მიზეზი, ან როგორ განვითარდა მოვლენები. ჩვენ არც იმას გვეუბნებიან, ვინ მისცა ინფორმაცია ჟურნალისტს, პიტერ ფ.-მ თუ პოლიციამ?

გაუგებარია მეორე საკითხიც. რას გულისხმობდა ჟურნალისტი, რომ აქ ჰქონდა ადგილი ჰომოსექსუალურ კავშირს? თუ პოლიცია ან პიტერ ფ. ამტკიცებს, რომ ასე იყო, ეს გარკვევით უნდა ჩანდეს. თუ ეს მხოლოდ ჟურნალისტის გაკეთებული დაუდასტურებელი მინიშნებაა, მაშინ შეიძლება უსამართლობაც იყოს. იქნებ უფროსი კაცი უბრალოდ ცდილობდა ვინმეს დახმარებას. შესაძლოა მან მეორეს დახმარება შესთავაზა სამსახურის პოვნაში. ჩვენ წარმოდგენა არა გვაქვს, რა მოხდა, რადგან მოკლე სტატია ამის შესახებ არაფერს გვეუბნება.

ეს სტატია ეხება ისეთ ძალზე მნიშვნელოვან და ემოციურ საკითხს, როგორცაა სომხებთან დამოკიდებულება თურქეთში. სათაური, ცოტა არ იყოს, მცდარია. ეს არის სტატიიდან ამოღებული ციტატა, რომელსაც კითხვის ფორმა ჰქონდა და ბრწყალების მოშორების შედეგად მტკიცებდა გადაკეთდა. ასე ის გადაიქცა ფაქტის დეკლარირებად – ერთი ადამიანის გამოხატულ რიტორიკულ აზრად. რა თქმა უნდა, სომეხი რომ იყო, თურქეთში წმინდა სახის დანაშაული არ არის, მაგრამ კაროლინ ჯამგუეზი საკუთარ თავზე გრძნობს, თითქოს ეს დანაშაულის ტოლფასია – ეს განსხვავება კი სათაურში არ ჩანს. შეიძლება ეს ძალიან პრეტენზიულ შენიშვნად მოგეჩვენოთ, მაგრამ საქმე იმაშია, რომ ბევრი მხოლოდ სათაურს ნაიკითხავს და მასზე დაყრდნობით მკითხველს შესაძლოა სრულიად არასწორი წარმოდგენა შეექმნას. ფაქტები ისედაც პრობლემურია, არ არის აუცილებელი მათი ზედმეტი დრამატიზება და გაზვიადება.

3. [ქ] თურქეთში დანაშაულად ითვლება, თუ სომეხი ხარ

ქ სე წერდა თურქეთში ეთნიკურ უმცირესობათა უფლებების დარღვევების გაშუქებისას ჰარუტ სასუნიანი, გაზეთ „კალიფორნია კურიერის“ დირექტორი და გამომცემელი, 4 სექტემბრის საგაზეთო სვეტში:

ფაქტია, რომ თურქეთში მცხოვრები უმცირესობები, მათ შორის სომეხები, ასირიელები, ბერძნები, ებრაელები და ქურთები, მხოლოდ თავის უმთავრეს სამოქალაქო უფლებებს კი არ არიან მოკლებულნი, არამედ ისეთ შიშში ცხოვრობენ, რომ ვერც კი ბედავენ ლაპარაკს თავისი ცხოვრების დამორგუნველი პირობების შესახებ. თურქი აქტივისტების ჯგუფი, რომელმაც იკისრა ადამიანის უფლებების დაცვა, ასეთსავე შიშში ცხოვრობს და საკუთარი სიცოცხლის ფასად ბედავს დარღვევებისა და დევნის გამომაშკარავებას. მიუხედავად თურქეთის მთავრობის დაპირებისა, შეასრულოს ევროკავშირში განწვერიანებისათვის აუცილებელი ვალდებულებები, ბევრი ასეთი თურქი აქტივისტი დღეს ციხეში ზის.

იშვიათია უმცირესობის წარმომადგენელი იმდენად გამბედავი იყოს, რომ შეძლოს შეურაცხმყოფელი მოპყრობის გაპროტესტება. ერთი ასეთი გამბედავი ადამიანია კაროლინ ჯამგუეზი, სომეხი ფარმაცევტი ბახჩისარაიდან, რომელიც, თავის გათურქულებული სახელის

◀ რადგან გაზეთი სხვა გაზეთის სტატიას იმეორებს, სასარგებლო იქნებოდა რაიმე ფაქტების მოყვანა მეორე გამომცემლობის შესახებ, რომ მკითხველს ინფორმაციის შეფასების საშუალება ჰქონდეს. სად გამოიცემა ის, კალიფორნიაში, თუ ვივარაუდებთ რომ ის მართლაც იქ გამოიცემა? საიდან იღებს სასუნიანი თავის ინფორმაციას? თვითონ ჩამოართვა ინტერვიუ ამ ქალს, თუ ეს მეორე ან თუნდაც მესამე პირის ინფორმაციაა?

მიუხედავად, კვლავ იდევნება თურქეთის მთავრობის მიერ სომხური წარმოშობის გამო.

კაროლინ ჯამგუეზმა თურქეთის პრესას განუცხადა, რომ თურქეთის მთავრობა წლების მანძილზე დევნიდა მას სომეხი წინაპრების გამო. ბახჩისარაიში დასახლებამდე ის ქალაქიდან ქალაქში გადადიოდა, რათა თავი დაეღწია ბრალდებებისთვის, რომ ის არალეგალური ორგანიზაციების წევრი იყო. ის ციხეშიც კი ჩასვეს.

„თურქეთში, ყველას, ვინც თურქი არ არის, მუდმივად შეურაცხყოფელად ეპყრობიან. ხოლო თუ თქვენ სომეხი ხართ, საერთოდ არ გაგაჩნიათ ცხოვრების უფლება.“ თქვა მან და გააგრძელა: „წლების მანძილზე ქვეყანაში ბევრს ვმოდრაობდი, მაგრამ ყოველთვის ვიდევნებოდი სომხური წარმოშობის გამო. ბახჩისარაიში, სადაც აფთიაქი გავხსენი, დევნა არ შეწყვეტილა. ამ ადგილას მოსამსახურე ოფიცრების უმრავლესობა დაკავშირებულია „მილი ჰარეკეტის“ პარტიასთან. უფროსები აფრთხილებენ თავიანთ ოფიცრებსა და სოფლებს, „თუ წამალს კაროლინის აფთიაქში იყიდით, ჩვენ ჩამოგართმევთ იარაღს და დაგხვერტოთ.“ მიუხედავად იმისა, რომ მე წამლის გაყიდვაზე მთავრობისგან მაქვს ლიცენზია აღებული, ვერავინ ბედავს ჩემს აფთიაქში წამლის შექმნას. ჩემს მუშტრებს მუდმივად აშინებენ. მათ ბარიერებიც კი შემიქმნეს და ხელს მიშლიან, რომ წამლების ახალმა პარტიამ ჩემს აფთიაქამდე მოაღწიოს.“

მან ჟურნალისტებს უთხრა, რომ ყარსში მუშაობისას ბრალი დასდეს არალეგალური ქურთული ჯგუფის [PKK] წევრობაში და 3,5 თვით ციხეში ჩასვეს. ის ყარსში გადავიდა, რომ თავი დაეღწია დევნიდან, რასაც სტამბოლში განიცდიდა. ციხიდან

◀ ეს სომეხი წინაპრების მიზეზით ხდებოდა, თუ მისი პოლიტიკური საქმიანობის გამო, რაზეც მიუთითებს შემდეგი წინადადება? ორივე გაუმართლებელია, მაგრამ ერთი და იგივე არ არის, და ჟურნალისტმაც არ უნდა გააიგივოს.

ეს სერიოზული ბრალდებებია, მაგრამ მაშინაც კი, თუ ვივარაუდებთ, რომ ეს სიმართლეა, თურქეთის მთავრობის წარმომადგენლებს უნდა მიეცეთ საშუალება უპასუხონ ამ ბრალდებებს. რა საშინელი გამოცდილებაა არ უნდა ჰქონოდა ამ ქალს, ეს სრულიად არ ნიშნავს, თითქოს სომეხებს საერთოდ არა აქვთ თურქეთში ცხოვრების უფლება, რადგან ბევრი მათგანი რეალურად ცხოვრობს თურქეთში. ასევე ძალიან გაუგებარია მისი დევნის ისტორია. რა მოხდა სინამდვილეში? უპირველეს ყოვლისა, როგორ გახსნა აფთიაქი? თუ მას ასე დევნიდნენ, საიდან ჰყავდა საერთოდ მომხმარებლები? მართლა შეაშინეს სამხედროებმა ყველა, ვინც მისგან წამალს ყიდულობდა? რას ამბობენ თვითონ თურქები ამ ბრალდებების შესახებ? ჟურნალისტი არანაირად არ ამყარებს თავის პოზიციას დეტალებით, რომლებიც ნათელს მოჰყვენდა ამ ისტორიას.

◀ როგორ მოხდა ეს? მართლა ასე იყო? თუ არა, მამ რა საფუძველზე დააპატიმრეს?

გამოსვლის შემდეგ იგი ერზერუმსა და ერ-
ზინჩანში [ერზნკა] ცხოვრობდა, სადაც
კვლავ დააპატიმრეს 3,5 თვით. ის იხსენებ-
და, რომ სტამბოლში, მისი აფთიაქის წინ,
პოლიციის ორი მანქანა დღედაღამ, 24 სა-
ათის განმავლობაში მორიგეობდა. მას
ბრალი დასდეს ტერორისტული ორგანიზა-
ციის წევრობაში. ბოლოს თავისას მიაღწი-
ეს და კაროლინი გააკოტრეს. მან თავისი
ისტორია შემდეგი შეკითხვით დაამთავრა:
„ნუთუ თურქეთში დანაშაულია, იყო სო-
მეხი?“

თუ გავითვალისწინებთ თურქეთის რე-
ჟიმისათვის დამახასიათებელ დაუნდობ-
ლობას, კაროლინ ჯამგუეზის უბედურება
შეიძლება მხოლოდ ახლა იწყებოდეს, რად-
გან მან გაბედა თავისი უფლებების დარღ-
ვევაზე ხმამაღლა ლაპარაკი. ადამიანის
უფლებების დამცველი ევროპული და ამე-
რიკული ორგანიზაციები, ასევე დასავლე-
თის მთავრობები, ვალდებულნი არიან მისი
მდგომარეობის ზუსტი მონიტორინგი გა-
ნახორციელონ, რომ ამ ადამიანის უსაფრ-
თხოება უზრუნველყონ.

გენოციდიდან ოთხმოცდარვა წლის
შემდეგ თურქეთის მთავრობა არა მარტო
უარყოფს წარსულში მომხდარ ფაქტებს,
არამედ აგრძელებს ტალეატის პოლიტი-
კას, რომ არც ერთი სომეხი არ დარჩეს
თურქეთში.

გაზეთი „ეიზიჯი“,
ერევანი, სომხეთი,
2003 წლის 13 სექტემბერი

◀ ზუსტად რისთვის?

◀ რომელ ქალაქში იყო ამ დროს?

◀ რომელი ორგანიზაციები? რომელი მთავრობე-
ბი? რომელი წყაროდან აქვს ჟურნალისტს მი-
ღებული ეს ინფორმაცია? დადასტურდა თუ
არა ეს ინფორმაცია იმ ორგანიზაციების მიერ,
რომლებმაც მონიტორინგი უნდა ჩაატარონ?

◀ ეს აშკარად გაზვიადებული განცხადებაა. რაც
არ უნდა მომხდარიყო გენოციდის დროს, აშკა-
რაა, რომ დღეს თურქეთი, რა დისკრიმინაცი-
ული პოლიტიკაც არ უნდა ჰქონდეს, სომხებს
ფიზიკურად არ ანადგურებს. გარდა ამისა,
ჟურნალისტი არ იძლევა სხვა ინფორმაციას,
ოფიციალურს თუ არაოფიციალურს, იმის შე-
სახებ, თუ რამდენი სომეხია დღეს ფაქტობრი-
ვად თურქეთში. მკითხველისთვის სასარგებლო
იქნებოდა ამის ცოდნა, თუ სტატიის შინაარსს
გავითვალისწინებთ.

ეს არის ძალზე მიკერძოებული სტატია, რომელსაც შეუძლია მხოლოდ გაამწვავოს დაპირისპირება, იმის მაგივრად, რომ ინფორმაცია მიანოდოს ვინმეს იმის შესახებ, თუ სინამდვილეში რა ხდება რეგიონში. რაიმე ლეგიტიმური წყაროების დასახელების გარეშე სტატია ცალმხრივად აღწერს აფხაზებს, როგორც ამაზრზენ და დაუნდობელ ადამიანებს და მოლაპარაკებაში ჩართულ მოლაღატებს და გამორიცხავს ქართველების რაიმე ბრალს არსებულ დაპირისპირებაში. ნათლად ჩანს, რომ ეს კონფლიქტის მხოლოდ მიკერძოებული ხედვაა და, რა თქმა უნდა, არა ერთადერთი. სტატია რამდენჯერმე იმეორებს საშინელ ბრალდებებს, როგორც „ფაქტებს“ მათი დადასტურებისა და სიზუსტის დადგენის ყოველგვარი მცდელობის გარეშე.

3. ე) სანამ ქუბურხინჯში „თათბირობენ“, ოქამჩიროში ქართველებს ცოცხლად მარხავენ

აფხაზეთის ტერიტორიაზე ქართველთა ხოცვა-ჟლეტა გრძელდება, თუმცა ქუბურხინჯის შეხვედრაზე თითქმის ყოველ ხუთშაბათს ხაზს უსვამენ, რომ იქ სიმშვიდეა და ქართველებიც სიამტკბილობით ცხოვრობენ. ქართული საგამოძიებო ჯგუფის წევრები მკაცრად გამოხატავენ, თავიანთ პოზიციებს, მაგრამ, ჩვენდა სამწუხაროდ, არავინ აქცევს მათ ყურადღებას. გასული კვირის ხუთშაბათს, ქუბურხინჯის ტრადიციულ შეხვედრაზე ქართულმა მხარემ მკაცრად დასვა ორი საკითხი: პირველი შეეხებოდა აფხაზების მიერ ტყვედ აყვანილ ხუთ ქართველს, თუმცა ყველაფერი ასე დაიწყო: 2003 წლის 4 აგვისტოს, გალის რაიონის სოფელ თავილონის საზღვართან, დაუდგენელმა პირებმა, „გაზე-

- ◀ სიტყვა „თათბირობენ“ ბრჭყალებშია ჩასმული. ჟურნალისტი მიუთითებს იმ გარემოებაზე, რომ მეორე მხარე – აფხაზები, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ – არ არიან მონდომებული, რომ ამ ორ ხალხს შორის არსებული პრობლემა გადაწყდეს. მოსაზრება, რომ კონფლიქტი თავ-თავთ მდგომარეობაშია, ძლიერდება სათაურში გაშლერებული დაუმტკიცებელი ბრალდებით, რომელიც აფხაზების დაუნდობელ საქციელს ეხება – ბრალდებით, რომელიც აშკარად ისახავს მიზნად ნებისმიერი ქართველი მკითხველის შეძრწუნებას.
- ◀ ვინ ამბობს, რომ ქართველების ხოცვა გრძელდება? ზუსტად რა ადასტურებს ამ ბრალდებას?
- ◀ ის არის სტატიაში მოყვანილი ყოველგვარი ინფორმაციის წყარო? თუ არა, მაშინ – ვინ? ეს არსად არ არის გარკვევით ნათქვამი.

ლის“ ტიპის მიკროავტობუსი ააფეთქეს, რასაც ექვსი აფხაზი მესაზღვრე შეენირა. ამ ამბავს კი, როგორც მოსალოდნელი იყო, საპასუხო რეაქცია მოჰყვა აფხაზებისგან. ისინი ამ აფეთქებას, ქართველ პარტიზანებს აბრალევენ. პარტიზანთა სავარაუდო ადგილსამყოფელი ჭუბურხინჯ-თაგილონის საზღვარზე, ძმები ქირიების სახლ-კარი, გადანვეს, ხოლო შემდეგ ძმები მძევლებად აიყვანეს. ამავე დროს გადანვეს სრულიად უდანაშაულოთა სახლებიც, სცემეს უდანაშაულო ხალხს და აანოკეს მთელი სოფელი.

ძმებ ქირიებთან ერთად გალის რაიონის სოფელ ჭუბურხინჯიდან მძევლებად აიყვანეს სოფლის სამი მკვიდრი; ჯოყოლა ხარძიანი, ლიფტერ არქანია და ნოდარ ლეფსაია. სამი თვის განმავლობაში ქართული საგამოძიებო ჯგუფის წევრები ჭუბურხინჯში ამაოდ არკვევდნენ გატაცებულთა საქმეს. აფხაზები ჯერ საერთოდ უარყოფდნენ ჭუბურხინჯიდან ადამიანთა გატაცების ფაქტს, ხოლო შემდეგ მათი გატაცება უბრალო კრიმინალებს გადააბრალეს. სინამდვილეში კი ჭუბურხინჯელი ქართველები გალის ე.წ. მილიციას ჰყავდა დაკავებული. წინა კვირის ხუთშაბათს, ქართულმა მხარემ ოთხმხრივ შეხვედრაზე ძალიან მკაცრად დააყენა საკითხი და მხარეებს მოახსენა, რომ ეს უფრო ფართო მასშტაბიანი შეხვედრის საგანი გახდებოდა. ამავე დროს, ქართულმა მხარემ უმოქმედობაში დადანაშაულა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მისია კონფლიქტის ზონაში და დსთ-ს სამშვიდობო ძალები. იმავე საღამოს, ტყვეთა გაცვლის და უგზოუკვლოდ დაკარგულთა მოძიების კომისიამ აფხაზეთის ტერიტორიიდან პირდაპირ ენგურის ხიდზე მურთაზ ქირიასა და ჯოყოლა ხარძიანის გახრწნილი გვამები გადმოასვენა. ამავე კომისიის აქტიურმა მეთაურმა, ვლადიმერ დობორჯგინიძემ აფხაზეთიდან გადმოიყვანა

კონკრეტულად ვინ ადანაშაულებს ქართველებს? კარგი იქნება აქ ვინმეს ციტატის მოყვანა – თანამდებობის პირის, სოფლის მცხოვრებისა ან ვინმე სხვისი. ასევე სასარგებლო იქნებოდა ქართული მხარის პოზიციის ჩვენება. სჯერა თუ არა ჟურნალისტს, რომ პარტიზანები არ იყვნენ პასუხისმგებელი? საკითხი, თუ ვინ ჩაიდინა ეს, სრულიად უგულვებლყოფილია, თითქოს ამას არავითარი კავშირი არ ჰქონდეს ვითარებასთან.

◀ ვისი ნათქვამის მიხედვით? საიდან იცის ჟურნალისტმა, ვინ არის უდანაშაულო და ვინ – არა? ეს ინფორმაცია სრულიად შეუმონმბელია და ჩვენ კი გვთხოვენ, რომ ვირწმუნოთ მოვლენათა ჟურნალისტის მიერ შემოთავაზებული ხედვა.

◀ აქ სასარგებლო იქნებოდა აფხაზი თანამდებობის პირების ციტირება, რომ გასაგები იყოს მათი პოზიცია ამ საკითხთან დაკავშირებით.

◀ ვისი ნათქვამის მიხედვით?

ვის მიერ? რა არის ინფორმაციის წყარო? ჭორები ფაქტების სახით არ უნდა იყოს გავრცელებული მასმედიის მიერ. ▶

ამ ტყვეებს შორის იყვნენ, ენგურის ხიდზე გადმოსვენებული ხარძიანი და ქირაიც. ▶

▶ აქაც, რა არის ამ ინფორმაციის წყარო? თუ ეს „სარწმუნო წყარო“ არ შეიძლება დასახელდეს, ჟურნალისტმა უნდა გაგვაგებინოს მაინც, თუ როგორ მოიპოვა წყარომ ეს ინფორმაცია, რის საფუძველზე დაყრდნობით განსაზღვრავს ჟურნალისტი, რომ წყარო მართლაც სარწმუნოა? ბრალდებაც ასევე ძალიან ბუნდოვანია. რამდენ ბიჭზე აქვს საუბარი ჟურნალისტს? რამდენი წლისა არიან ისინი? რა მოხდა მანამდე, რამაც განაპირობა ეს წამება? საიდან იცის ჟურნალისტმა, რომ ისინი აწამეს და ხელ-ფეხი შეუკრეს? თუ ამ ინფორმაციის მომწოდებელი წყარო სარწმუნოა, ნიშნავს თუ არა ეს, რომ სტატიის მანამდე მოყვანილი ინფორმაციის წყაროები არაა სარწმუნო?

ტყვედყოფილი პირი, თბილისის მკვიდრი, ვინმე ნუგზარ ქურციძე, რომელიც მევალებს დაუსხლტა ხელიდან და თავისუფლების ძიებაში აფხაზეთის ტერიტორიაზე ამოყო თავი. გავრცელდა ინფორმაცია იმის შესახებ, რომ აგვისტოს თვეში გალის რაიონის სოფელ ჭუბურხინჯიდან აყვანილი თითქმის ყველა ტყვე აფხაზეთში უმოწყალოდ დახოცეს. სარწმუნო წყარო აფხაზეთიდან იმასაც ირწმუნება, რომ სეპარატისტებმა უდანაშაულო ქართველი ბიჭები ოჩამჩირის რაიონში, წინასწარ გათხრილ ღრმა ჭაში ცოცხლად ჩაყარეს. სავარაუდოდ, მათ ხელ-ფეხი შეუკრეს, სასტიკად აწამეს, ჭაში ჩაყარეს და ზედ მიწა დააყარეს.

ჯერჯერობთ გაურკვეველია მურთაზ ქირიას ძმის, ლეფსაიასა და არქანიას ბედი. ეჭვგარეშეა, რომ ისინი ცოცხლები აღარ არიან. ყოველ შემთხვევაში, ჯერჯერობით ამაზე ყველა დუმილს ამჯობინებს. ოთხმხრივი მოლაპარაკებები ჩიხში შედის. ამ მოლაპარაკებებზე თითქმის არაფერი კეთდება, გარდა იმისა, რომ ქართული მხარე აღშფოთებას გამოხატავს მომხდარი შემზარავი ფაქტების გამო, ხოლო აფხაზური მხარე ყველა კონკრეტულ ფაქტზე თავს იცავს და მომხდარს ქართველ პარტიზანებს აბრალებს. აფხაზების დამცველად გამოდიან ჭუბურხინჯის შეხვედრებზე გაეროს მისია და დსთ-ს სამშვიდობო ძლების წარმომადგენლები.

გასული კვირის ხუთშაბათის ტრადიციულ შეხვედრაზე ქართულმა

ეს ორი წინადადება ურთიერთსაწინააღმდეგოა. თუ მათი ბედი გაურკვეველია, მაშინ როგორ შეიძლება ეჭვგარეშე იყოს, რომ ისინი ცოცხლები აღარ არიან?

სჯერა თუ არა ჟურნალისტს, რომ პარტიზანები საერთოდ დამნაშავენი არიან არსებულ დაპირისპირებაში? როგორც ჩანს, – არა. რჩება ისეთი შთაბეჭდილება, რომ, მიუხედავად იმისა, რომ პარტიზანები ჩართულნი იყვნენ კონფლიქტში, არ ღირს მათი როლის შესწავლა, თუ რა წილი მიუძღვით მათ სიტუაციის იმ ნერტილამდე მიყვანაში, რომელშიც ის ამჟამადაა.

მხარემ მკაცრად დააყენა მეორე, არანაკლებ მნიშვნელოვანი საკითხი, რომელიც აფხაზეთის საბაჟოზე ე.წ. „გადასახადების“ გაძვირებას ეხებოდა. აფხაზეთმა, ფაქტობრივად, ქართველებს აუკრძალეს „მათ ტერიტორიაზე“, საკუთარი მინა-წყლის, სახლ-კარის მონახულება, როცა ე.წ. „საბაჟოზე“ ახალი ტარიფები დაანეს. აფხაზეთის, კერძოდ, გალის რაიონის მცხოვრებს, საზღვრის გადაკვეთა და ე.წ. საბაჟოს გავლა, დაახლოებით 100 რუსული რუბლი უფდება. ამ თანხას ისინი, ფაქტობრივად, ვეღარ გადაიხდიან, რადგან, ოჯახის მხოლოდ ერთ წევრს, შესაძლოა, დღეში რამდენჯერმე მოუხდეს საბაჟოს გავლა, თუ არაფერს ვიტყვით ერთი ოჯახის რამდენიმე წევრზე. როგორც ქართული მხარის წარმომადგენლები ირწმუნებიან, ეს არის აფხაზეთის მიერ წინასწარ შემუშავებული ერთ-ერთი ხრიკი, რომ მომავალში ქართულ მოსახლეობას ხელი შეეშალოს აფხაზეთში დაბრუნებაში. როგორც აფხაზეთი ამბობენ, ამით შემცირდება იმ ნაკადის აფხაზეთის ტერიტორიაზე მოძრაობა, რომელსაც დავალებული აქვს აგენტობა და ინფორმაციები დააქვს ორივე მხარეს. ძნელი დასაჯერებელია, აგენტს ამით ხელი შეეშალოს, რადგან ამ პროფესიის ადამიანი საამისო თანხას დამკვეთისგან მაინც მიიღებს. საბოლოოდ, ეს გარემოება უარყოფით გავლენას მოახდენს იმ უბრალო ხალხზე, რომელსაც აუცილებლად სჭირდება საკუთარი სახლ-კარის მონახულება. სწორედ ამ საშუალებით შეუძლიათ მათ საკუთარი თავისა და ოჯახის რჩენა.

ქართული მხარე ამ და სხვა საჭირო-როტო და აუცილებელ საკითხებს მომდევნო კვირის ხუთშაბათს ისევ დასვამს ჭეხუბურხინჯში. როგორც თვითონ აღნიშნავენ, ამას მანამდე არ მოეშვებიან, ვიდრე საკითხის სრულ გადაჭრას არ მიაღწევენ. თუმცა,

ისევ, რა არის ამ ინფორმაციის წყარო? როგორც ჩანს, მოლაპარაკებებში ჩართული ქართული მხარე იყენებს ჟურნალისტების თანამემამულეთა მიმართ სიმპათიას, რომ კონფლიქტი და განხილვები მხოლოდ ცალმხრივად გაშუქდეს. უფრო მეტიც, როგორც ჩანს, ჟურნალისტი აფხაზურ მოსაზრებას მხოლოდ ქართული მხარისაგან ისმენს. აფხაზეთს კი, ალბათ, თავიანთი საქციელის უფრო დანვრილებითი ახსნა აქვთ. ჟურნალისტს უნდა ეცადა მათთან გასაუბრება ამის გასარკვევად.

ლაპარაკია საბაჟოს მხოლოდ ერთხელ გავლაზე.

ისევ, ჩანს, ეს ბრალდება ქართულ მხარეს დავასთან დაკავშირებულ ყოველგვარ პასუხისმგებლობას აცილებს თავიდან. ჟურნალისტი არ უარყოფს, რომ აგენტობას აქვს ადგილი, ასევე არ გამორიცხავს, როგორც უსაფუძვლოს, აფხაზეთის შეშფოთებას ამ საკითხთან დაკავშირებით. ასევე, ვინ არიან ის აფხაზეთი, რომლებიც კომენტარს იძლევიან ამ საკითხთან დაკავშირებით? ჟურნალისტმა უნდა მიუთითოს აფხაზური მოსაზრების წყარო.

ეს ბოლო წინადადება და სიტყვა „ჩვენა“-ს გამოყენება ხაზს უსვამს იმ ფაქტს, რომ ეს ნაწილი დაინერა მთლიანად ერთი მხარის და არა სხვადასხვა მხარეების შეხედულებათა გათვალისწინებით. ბრალდებები უეჭველად გააძლიერებს ქართველ მკითხველში მანამდე არსებულ წინასწარგანწყობებს. მაგრამ ჟურნალისტის მიკერძოებულობა იმდენად ნათელია, რომ სხვა მკითხველები ნაკლებად დაიჯერებენ ამ ფაქტის ობიექტურობას. იმის მაგივრად, რომ საშინელი ბრალდებები უფრო კარგად ყოფილიყო შემონმეხული, როგორც სოლიდური ჟურნალისტური გამოძიების წესია, სტატია პირიქით, კიდევ უფრო ამწვავებს უკვე არსებულ დაპირისპირებას.

ძნელად დასაჯერებელია, ჭუბურხინჯში რამე გადანყდეს, ყოველ შემთხვევაში, ჩვენდა სასიკეთოდ.

„თავისუფალი გაზეთი“,
თბილისი, საქართველო,
2003 წლის 28 ოქტომბერი – 3 ნოემბერი

ეს სტატია მაგალითია ისეთი ანთებული რიტორიკისა, რომელიც ცეცხლზე ნავთს ასხამს. ჟურნალისტი ფაქტობრივად იჭერს ყგო-ს მხარეს (ყარაბალის განმათავისუფლების ორგანიზაცია) ხელისუფლების წინააღმდეგ, რომელიმე მათგანისგან პირდაპირი კომენტარის მიღების მცდელობის გარეშე. ტერმინების „აგრესორისა“ და „ტერორისტის“ გამოყენება სომხეთისა და სომხების მოსახსენიებლად, აზერბაიჯანში ფართოდ გავრცელებული რწმენის გამყარებას ემსახურება. ყოველ შემთხვევაში, მთავრობას აუცილებლად უნდა ჰქონდეს უფლება უპასუხოს ასეთ ბრალდებებს.

3. ე) ყარაბალის განმათავისუფლებელი ორგანიზაცია პროტესტს გამოთქვამს სომხების ვიზიტის გამო ჩვენს ქვეყანაში

ყარაბალის განმათავისუფლებელმა ორგანიზაციამ პროტესტი გამოთქვა აგრესორი სომხეთის დელეგაციის მოწვევის გამო შავი ზღვის თანამშრომლობის ორგანიზაციის წევრი ქვეყნების საგარეო საქმეთა მინისტრების საბჭოს შეხვედრაზე დასასწრებად.

ყგო-მ (ყარაბალის განმათავისუფლებელმა ორგანიზაციამ) აღნიშნა, რომ ასეთი ქმედებით მთავრობამ შეურაცხყოფა მიაყენა ჩვენი მოწამეების სულელებს, შექმნა პირობები ტერორისტ სომხებთან მეგობრული და სამუდამო ურთიერთობების დამყარებისთვის და ამით ჩვენი დაკარგული ტერიტორიების დავინწყებაზე მიგვანიშნა. ყარაბალის განმათავისუფლებელ ორგანიზაციას სჯერა, რომ ასეთი სახის ქმედებები ეწინააღმდეგება აზერბაიჯანელი ხალხის ინტერესებს.

ყგო-მ მოითხოვა, რომ მთავრობას დაუყოვნებლივ დაევალებინა საგარეო საქმეთა სამინისტროსათვის გადამწყვეტი ზომები მიეღო, რომ ხელი შეეშალა სომხური დელეგაციის ვიზიტისთვის ბაქოში. ორგანიზაციამ ხაზგასმით აღნიშნა, რომ წინააღმდეგ შემთხვევაში პასუხისმგებლობა

ეს სერიოზული ბრალდებებია, რომელიც მთავრობის მიერ პასუხის გაცემას მოითხოვს. მაგრამ, რადგან პასუხი არ მოუთხოვიათ, აშკარაა, რომ სტატია იზიარებს ყგო-ს შეხედულებებს. შეიძლება ეს ასეც იყოს განზრახული, მაგრამ ახალი ამბებისადმი ასეთი მიდგომა ნაკლებად უწყობს ხელს მდგომარეობის მოგვარებას ან ამის მცდელობას. ჟურნალისტი არ უნდა იქცეოდეს, როგორც უბრალოდ ყგო-ს რუპორი.

ამ შემთხვევაში ძალის გამოყენების მუქარა შანტაჟის ფორმას მოგვაგონებს. ყგო-ს უნდა ჰქონდეს მშვიდობიანი პროტესტის უფლება, მაგრამ უნდა იტვირთოს პასუხისმგებლობა საკუთარ საქციელზე, თუკი ის გულისხმობს, რომ ხალხი უნდა ჩართოს ძალადობრივ მოქმედებაში.

მოვლენების შესაძლო განვითარებაზე დაეკისრება ამ სამინისტროს.

გაზეთი „აზადლიქი“,
ბაქო, აზერბაიჯანი,
2003 წლის 28 ოქტომბერი

4. რელიგია

რელიგია

ათელ მსოფლიოში რელიგიური განსხვავებები ისევე ხშირად გამხდარა კონფლიქტის მიზეზი, როგორც ეთნიკური წარმომავლობის მიმართ არსებული დამოკიდებულება. და მართლაც, ცოტა არ იყოს, ძნელია განასხვაო ერთმანეთისაგან ეს ორი რამ, რადგან დაპირისპირებულ ეთნიკურ ჯგუფებს ხშირად გასხვავებული რელიგიური მრწამსი აქვთ. მაგალითად, კოსოვოში სერბებსა და ალბანელებს შორის არსებული დაძაბულობა ეთნიკურ წარმომავლობაზეა დაფუძნებული თუ რელიგიურ განსხვავებებზე, ამის ერთმანეთისგან განსხვავება რთულია. ეჭვს გარეშეა, რომ პასუხი ასეთია: როლს ორივე ფაქტორი თამაშობს. ასეთივე შეკითხვა შეიძლება დაისვას მთიან ყარაბაღთან მიმართებაშიც.

იგივე შეიძლება ითქვას ანტისემიტიზმის შესახებ. ნათლად ჩანს, რომ ებრაელთა მიმართ ზიზღი ორივეს – რელიგიურ და ეთნიკურ კომპონენტებს შეიცავს. ებრაელები ხშირად განიხილებიან, როგორც უცხო რასა, რომელსაც გარკვეული ფიზიკური და პიროვნული სტერეოტიპებით განასხვავებენ. ასეთებია, მაგალითად, კეხიანი ცხვირი და ფულის საეჭვო გზებით შოვნის უნარი. ამავე დროს ანტისემიტები ყოველთვის დასცინოდნენ იუდაიზმს, როგორც რელიგიას. ისინი ჭორებს ავრცელებდნენ ებრაელთა რელიგიური წესებისა და რწმენის შესახებ, მაგალითად, თითქოს ებრაელები ღმერთს მსხვერპლად სწირავდნენ ქრისტიანთა ბავშვებს.

ბევრი პოსტკონფლიქტური სიტუაციის მსგავსად, სამხრეთ კავკასიაში მდგომარეობა ბოლო წლებში კიდევ უფრო გართულდა რელიგიასთან მიმართებაშიც. მარტო ყოფილი დახურული საზოგადოებები არ იბრძვიან რეგიონში დიდი ხნის წინ დამკვიდრებული რელიგიური ჯგუფების წარმომადგენლებს შორის ურთიერთგაგების შენარჩუნებისათვის. ამავე დროს, დასავლეთიდან ჩამოსული მისიონერებიც ცდილობენ ხალხის გადაბირებას სხვა სულიერი ტრადიციებისაკენ, რაც სურათს კიდევ უფრო ართულებს.

გთავაზობთ რამდენიმე რჩევას, რომელიც დაგეხმარებათ ისე გააშუქოთ რელიგია, რომ კონფლიქტის გაღვივებას კი არ შეუწყობთ ხელი, არამედ შემწყნარებლობას:

***** იმისათვის, რომ აღმოაჩინოთ, არის თუ არა გაშუქებისას რამე გამორჩენილი, გადახედეთ, თუ როგორ აშუქებენ მასმედიის საშუალებები რელიგიურ განსხვავებებთან დაკავშირებულ საკითხებს თქვენს ქალაქსა თუ რეგიონში. იყო თუ

არა გამოქვეყნებული ისეთი მასალა, რომელიც შეიცავდა იმათ შეხედულებებს, ვინც დომინანტურ რელიგიას არ მიეკუთვნება. თუ რაიმე დაინერა განსხვავებული რელიგიის მქონე ხალხის შესახებ, ეს მასალა ობიექტურად იყო წარმოდგენილი, თუ სინამდვილისგან შორს მდგარ სტერეოტიპებს ავრცელებდა?

* რელიგიის შესახებ წერისას დაუკვირდით, რა ენით აღწერთ სხვა ხალხს. ზოგიერთი სიტყვა, შესაძლოა თქვენ შეურაცხმყოფელად არ მიგაჩნდეთ, მაგრამ ჯგუფის წევრები, რომლის შესახებაც წერთ, ასე არ თვლიან. თუ დარწმუნებული არა ხართ, რომ რომელიმე სიტყვა ნამდვილად არ არის შეურაცხმყოფელი, გადაამოწმეთ იგი მასალაში გამოყენებამდე.

* გამოყავით დრო, რომ გაიცნოთ და შეისწავლოთ თქვენს რეგიონში არსებული ახალი რელიგიური მიმდინარეობები. ერთი დღე დაყავით მეთოდისტ მისიონერებთან ან იელოვას მოწმეებთან. დააკვირდით მათ ურთიერთობას იმ ხალხთან, ვისთანაც საუბრობენ და ვის მოქცევასაც ცდილობენ. მათი რწმენის გაზიარება სულაც არ არის სავალდებულო იმისათვის, რომ აკურატულად და გაგებით გააშუქოთ ისინი.

* დაწერეთ, როგორია თქვენს რეგიონში კანონები რელიგიის შესახებ. სახელმწიფო რაიმე პრივილეგიებს ხომ არ სთავაზობს დომინანტური რელიგიური მრწამსის მქონე ხალხს და დისკრიმინაციას ხომ არ უწევს სხვა რელიგიის მიმდევრებს? თუ კანონის მიხედვით ყველა რელიგია ერთნაირი უფლებებით სარგებლობს, ასრულებს თუ არა ხელისუფლება კანონს? თუ მაინც საკუთარ ტრადიციულ რელიგიას ანიჭებს უპირატესობას?

* ყურადღებით იყავით, რათა სხვა რელიგიის მიმდევართა სტერეოტიპების უბრალო გამეორება არ გამოგივიდეთ. როდესაც საქმე რელიგიას ეხება, სხვათა სულიერი ტრადიციების შესახებ, ბევრი თვითმარქვია ექსპერტი იტყვის იმას რაც მოესურვება და არც ეცდება, რომ განცხადებებს რაიმე ფაქტები დაურთოს. იმის გამო, რომ ჟურნალისტები ხშირად იზიარებენ მაგვარ ცრუ-რწმენებს, საკუთარ თავს უნდა შეახსენონ, რომ მათი საქმეა ეჭვი შეეპაროთ მაგვარი განცხადებების სისწორეში და გადაამოწმების გარეშე არ დაიჯერონ ისინი.

* გაარკვიეთ, არის თუ არა თქვენს რეგიონში უნივერსიტეტები, რომლებშიც რელიგიის შემსწავლელი ფაკულტეტები არსებობს. მათი არსებობის შემთხვევაში, ამ ფაკულტეტების პროფესორებს მიუდექით, როგორც თქვენთვის ინფორმაციის მოწოდების პოტენციურ წყაროს. თუ ისინი მართლა ექსპერტები არიან მთელ რიგ რელიგიათა სულიერი ტრადიციების საკითხებში, მათი გამოყენება განსაკუთრებით მიზანშეწონილი იქნება რელიგიებს შორის ურთიერთობების შესახებ არსებულ რთულ კითხვებზე პასუხის გასაცემად.

* მოერიდეთ ისეთ წყაროებს, რომელთა არგუმენტებიც რელიგიურ საკითხებთან დაკავშირებით მხოლოდ ბიბლიას, ყურანს ან სხვა რომელიმე წმინდა ტექსტს ეყრდნობა. ყოველთვის იარსებებს საუკუნეების წინ დანერგლ წიგნთა მრავალნაირი ინტერპრეტაცია – სწორედ ამის გამოა, რომ ამდენი ქრისტიანული მიმდინარეობა ანდა რადიკალურად განსხვავებული ისლამური ტრადიცია არსებობს. თუ რომელიმე პოლიტიკოსი ცდილობს, რომ სახელმწიფო პოლიტიკას რელიგიური ტექსტები დაუდოს საფუძვლად, გაარკვიეთ, სხვებს როგორ ესმით იმავე ტექსტის მნიშვნელობა და შემდეგ პოლიტიკოსს კითხვები დაუსვით მათ შესახებ.

* რელიგიური საკითხები სოციალური, პოლიტიკური და ეკონომიკური განვითარებისა თუ მიმართულებების კონტექსტში განიხილეთ. თუ რომელიმე რელიგიურ ჯგუფში მაღალია უმუშევრობის დონე, შესაძლოა ეს მათ სიზარმაცეს კი არა, არამედ მათი ტრადიციული საქმიანობის სფეროში არსებულ სირთულეებს ასახავდეს. თუ რომელიმე ახალი რელიგია ბევრ მიმდევარს იზიდავს, გაიგეთ, რას სთავაზობს ის ხალხს ისეთს, რაც მათ აკლიათ.

* წერეთ სტატიები, რომლებშიც ახსნით, ასახავს თუ არა სტანდარტული სტერეოტიპები არსებულ სინამდვილეს – და თუ მართლა ასეა, რის გამო ხდება ეს? მაგალითისთვის, ისტორიულად ცნობილია, რომ ებრაელები მევახშეები იყვნენ და ეს იმის გამო ხდებოდა, რომ სხვა პროფესიები მათთვის მიუწვდომელი იყო. ამ გარემოებამ შესაძლოა ხელი შეუწყო იმ აზრის დამკვიდრებას, რომ ებრაელები ხელმოჭერილები ანდა სულაც ხარბები არიან.

* სხვა რწმენის ხალხის ტრადიციული დღესასწაულები ისევე უნდა გააშუქოთ, როგორც თქვენს საკუთარ რელიგიურ დღესასწაულებს გააშუქებდით. დაესწარით პასეჟის, ხანუქას ან ბარ მიცვას დღესასწაულების აღნიშვნას. ერთი დღე დაყავით მუსლიმანებთან რამადანის დროს.

* ნუ მიუდგებით რელიგიური ჯგუფის ერთ რომელიმე წევრს ისე, თითქოს ის მთელ ჯგუფს წარმოადგენდეს. იმის გამო, რომ ერთი ბუდისტი პირით მზისკენ მედიტირებს, არ ნიშნავს, რომ ყველა ბუდისტი ასე აკეთებს. თითოეული ადამიანი პიროვნებაა და საკუთარი შეხედულებებისა და აზრების გამოხატვა უნდა შეეძლოს. ყოველი ადამიანი საკუთარ მრწამსს შესაძლოა ცოტა განსხვავებულად უდგებოდეს.

* როდესაც ინტერვიუს განსხვავებული რელიგიური მრწამსის ხალხისგან იღებთ, ნუ გეგონებათ, რომ მათი ცხოვრება რელიგიით იწყება და რელიგიითვე მთავრდება. სხვა თემებზეც დაუსვით კითხვები. ისევე, როგორც თქვენ, მათაც შეიძლება ჰქონდეთ პრობლემები და საფიქრალი, რაღაც სჭირდებოდეთ, უხაროდეთ და ეს ყველაფერი სულაც არ იყოს რელიგიასთან დაკავშირებული. კითხვები დაუსვით ოჯახის, ინტერესების, პროფესიის და ცხოვრების სხვა ასპექტების შესახებ. ყველაფრის ასახვა არ არის საჭირო, მაგრამ ეს უდაოდ დაგეხმარებათ მათი შეხედულებების უკეთ შეცნობაში.

სასწავლო მასალა

ეს სტატია ვითომ ალტერნატიულ სამხედრო სამსახურს შეეხება, მაგრამ სინამდვილეში ჟურნალისტი ამ საკითხს იმისათვის იყენებს, რომ თავისი ბრაზი გადმოანთხიოს გარკვეულ სოციალურ ჯგუფებზე, რომელთა დიდი ნაწილიც არატრადიციული რელიგიის მიმდევარია. ის ასევე არანაირ შესაძლებლობას არ აძლევს თავის მიერ გაკრიტიკებულ ადამიანებს, რომ ბრალდებები გააბათილონ.

4. ა) რა შეიძლება მისცეს აზერბაიჯანს ალტერნატიულმა სამხედრო სამსახურმა?

ახალი რელიგიური სექტები, უდარდელი ახალგაზრდები, მოქრთამვის უფრო მეტი რესურსები და შესაძლებლობები მტრებისთვის

ქ რავინ უარყოფს, რომ აზერბაიჯანი მგრძნობიარე პერიოდში ცხოვრობს. ჩვენგან დამოუკიდებელი მიზეზების გამო ჩვენ რეგიონის ურთიერთსაწინააღმდეგო გეოპოლიტიკური პროცესების ცენტრში ვდგავართ. დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ ჩვენ არასდროს დაგვეწყინია ჩვენი უსაფრთხოება.

მაგრამ თავიდან უნდა ავიცილოთ სხვა ასპექტის საფრთხეებიც. ყველამ იცის, როგორი დაძაბულია ენერგეტიკასთან დაკავშირებული ვითარება. ჩვენ ასევე ვაცნობიერებთ საკვებისა და გარემოს უსაფრთხოების უზრუნველყოფის აუცილებლობას.

სომხეთი უკან არ იხევს საკუთარი პოზიციიდან. ასევე, ის ხელს უშლის მოლაპარაკების პროცესებს. ეს ყველაფერი ომის დაწყების შესაძლებლობის გაზრდაზე მიანიშნებს. ამიტომ აზერბაიჯანმა გარკვეული მოთხოვნები უნდა დააკმაყოფილოს. ამიტომ დასაფიქრებელია, რამდენად ღირს ალტერნატიულ სამხედრო სამსახურზე

ჟურნალისტი სხვა რელიგიის ხალხზე თავდასხმის რაციონალურ მიზეზად ქვეყნის სავალალო მდგომარეობას მიიჩნევს. ამ გზით ის ცდილობს თავისი წინასწარგანწყობის გამართლებას და მათ ისეთნაირად წარმოაჩენს, თითქოს ეს იყოს შესაბამისი პასუხი რეალობაზე.

ჟურნალისტი ამკარად მიკერძოებულია იმ ხალხის მიმართ, ვინც სხვა რელიგიურ აღმსარებლობას მიეკუთვნება და ვინც არ იზიარებს მის მოსაზრებას სომხეთთან ომის შესახებ და უარყოფს ყველა სულიერ მონოდებას, რომ ომის დაწყება არასწორია, რადგანაც მეომარი მხარეები „ძმები“ არიან. ბუნებრივია, ყველა ადამიანს თავისი აზრი აქვს ამ საკითხთან დაკავშირებით. ეს მათ ცუდ მოქალაქეებად სულაც არ აქცევს.

ამკარაა, რომ აქ „ათასობით“ გადაჭარბებული ნათქვამია. ასევე, ჟურნალისტი უნდა მოიყვანოს კონკრეტული არგუმენტები, რომლითაც ქრისტიანებს საშუალება მიეცემათ დაამტკიცონ თავიანთი მოსაზრება.

რატომ უნდა იყოს ყველასთვის მისაღები ჟურნალისტიკული ცნებები სამშობლოსა და ერის შესახებ? ადამიანებს აქვთ უფლება, მიიღონ ის რელიგიური რწმენა, რომელიც უნდათ, და თუ ისინი სხვანაირად იწყებენ ამ ცნებების აღქმას, ეს მათი უფლებაა.

საუბარი. თუ ამ კანონის ჰუმანურობა სასწორის ერთ მხარეს დაიდება, მეორე მხარეს კი ის პრობლემები, რომლებიც ჩვენი ქვეყნის წინაშე დგას, განონასწორება არ მოხდება. ნათელია, რომ იბადება რიგი შეკითხვებისა. გვჭირდება თუ არა ალტერნატიული სამხედრო სამსახური ჩვენი ისტორიის ამ ეტაპზე?

ალტერნატიული სამხედრო სამსახური მოქალაქეს საშუალებას აძლევს შეასრულოს განსხვავებული სამსახური გარკვეული თანხის საფასურად. მოდი, ვთქვათ, რომ, თუ ვინმეს არ სურს ჩვეულებრივი სამხედრო სამსახურის გავლა რელიგიური, იდეოლოგიური ან სხვა მიზეზის გამო, მაშინ მას შესთავაზებენ ალტერნატიულ სამხედრო სამსახურს, მისცემენ სამუშაოს, ასევე გარკვეულ პრივილეგიებს, იმ პირობით, რომ ეს სამსახური ჯართან იქნება დაკავშირებული. იმის გათვალისწინებით, თუ როგორ იქცევიან აზერბაიჯანში ეს რელიგიური სექტები და კლანები, დასაფიქრებელია, თუ რა შეიძლება მოჰყვეს შედეგად ასეთი პრივილეგიების მინიჭებას.

მასმედია ხშირად აშუქებს ქრისტიანი მისიონერების პროპაგანდას საზღვრისპირა რეგიონებში. ისინი მოუწოდებენ ხალხს, არ ჩაერთონ ომში. მათ მოჰყავთ ათასობით მიზეზი და განმარტება იმის დასამტკიცებლად, რომ ჩვენ „ძმები“ ვართ. უფრო მეტიც, ამ სექტების წევრთა დამოკიდებულება აზერბაიჯანის მიმართ ასევე წარმოშობს შემფოთების საფუძველს. მაშინაც კი, თუ ეს მისიონერები აზერბაიჯანელები არიან, ისინი უცხოპლანეტელებივით ფიქრობენ, მათთვის მიუღებელია სამშობლოსა და ერის ცნებები. ისინი ამას ღიად გამოხატავენ. ისინი კვლავ და კვლავ ინდივიდუალურობას უსვამენ ხაზს. კრიშნაიტები, ადვენტისტები, ბაპტისტ-

ტები და სხვები შორს დგანან ქვეყნის სამსახურისგან. ალტერნატიული სამხედრო სამსახურის შემოღება შესაძლებლობების შექმნა არ იქნება ამ პარაზიტების გასამრავლებლად საზოგადოებაში? ეჭვგარეშეა, რომ ასეც მოხდება.

მუსლიმანური სექტებიც არანაკლებ ზიანს აყენებენ საზოგადოებას. ნუთუ ვაჰაბიტურ იდეოლოგიაში მომწყვდეული აზერბაიჯანელი იმსახურებს „ურნმუნოთა“ ჯარში? მათი უმეტესობა ამას არ გააკეთებს. თუ გავითვალისწინებთ, რა სისწრაფით ვრცელდება ვაჰაბიზმი, მაშინ იმ დასკვნამდე მივალთ, რომ ათასობით ახალგაზრდა „გაცდება“ ალტერნატიულ სამხედრო სამსახურში. გარდა ამისა, ეს სტიმულს მისცემს ახალგაზრდებს, ასეთი გზა აირჩიონ. საიდუმლო არ არის, რომ ბევრი ელოდება ამ შანსს. რადგან ალტერნატიული სამსახური გულისხმობს ხალხის სამუშაოთი უზრუნველყოფას, ეს იქნება ინდიფერენტულობის გავრცელება საზოგადოების ყველა დონეზე. მათი რეფორმირების ნაცვლად ჩვენ საბოლოო ჯამში ამ ხალხს ვათავსებთ სხვადასხვა სოციალურ ქსელში და, ამგვარად, ვქმნით ხელსაყრელ პირობებს მათი არასწორი განვითარებისთვის. სამწუხაროდ, ჩვენ ამას საკუთარი ხელით ვაკეთებთ.

დასასრულ, ჩვენ ყურადღება უნდა გავამახვილოთ სხვა ფაქტზეც. ყველამ ვიცით, რომ ბევრი ყველანაირად ცდილობს ინსტიტუტში მოაწყოს თავისი შვილი, რომ თავიდან ააცილოს სამხედრო სამსახური. იხდიან ქრთამს, ხარჯავენ ფულს და არ უშვებენ შვილებს ჯარში. ეს გამოწვეულია მთელი რიგი მიზეზებით, რომელთა დაკონკრეტებასაც ჩვენ არ მოვყვებით. მაგრამ უნივერსიტეტებში თუ შეხვალთ, განსაკუთრებით კერძო სასწავლებლებში, ნახავთ, იქ რამდენ

ისევ, ერთი რელიგიური ტრადიციის ხალხს არ უნდა ჰქონდეს მონოპოლია იმის განსაზღვრაში, თუ რას ნიშნავს, ემსახურო ქვეყანას. სხვებსაც აქვთ უფლება იქონიონ საკუთარი აზრები და თვითონ განსაზღვრონ, როგორ უნდათ ემსახურონ ქვეყანას.

ისევ, ეს სტატია წარმოადგენს თხზულებას ალტერნატიული სამხედრო სამსახურის შესახებ, მაგრამ ჟურნალისტი მხოლოდ იყენებს ამ თემას, იმისთვის, რომ საკუთარი ბრაზი გადმოართხიოს მათზე, ვინც არალეგიტიმურად მიიჩნია.

ჟურნალისტი შეპყრობილია წინასწარგანწყობით არამუსლიმანური აღმსარებლობის მიმართ. ხალხს აქვს უფლება მიიღოს ის სარწმუნოება, რომელიც თვითონ უნდა. ისევ, სტატია, რომელიც წარმოადგენს თხზულებას ალტერნატიული სამხედრო სამსახურის შესახებ, ჟურნალისტის მიერ გამოყენებულია საკუთარი ბრაზის გადმოსანთხევად იმ ადამიანებზე, რომლებსაც არალეგიტიმურად მიიჩნევს.

რა მიზეზებითაც არ უნდა ხდებოდეს ვაჰაბიზმი პოპულარული აზერბაიჯანში, აბსურდული ჩანს ალტერნატიული სამხედრო სამსახურის დადანაშაულება ამ პრობლემაში.

მედიის ინსტიტუტის რედაქტორის შენიშვნა: პოტენციურად ცილისმნამებლური წინადადება ამ ადგილას ამოღებულია.

გაურკვეველი რჩება, როგორ ანგრევენ რელიგიური მისიონერები საზოგადოებას,თუ იმას არ ჩავთვლით, რომ შესაძლებლობას აძლევენ მოქალაქეებს დაფიქრდნენ სხვა შეხედულებების გაზიარებაზე.

ნი სტუდენტი ხარჯავს უქმად დროს, უბრალოდ იმისათვის, რომ თავი აარიდოს სამხედრო სამსახურს. ეს განსაკუთრებით ხშირად ხდება რუსული საშუალო სკოლების ფილიალებში. ზოგიერთ მშობელს ჯარისთვის თავის არიდება პრესტიჟადაც კი მიაჩნია. როგორც კი ამოქმედდება კანონი ალტერნატიული სამხედრო სამსახურის შესახებ, ასეთი ადამიანები სხვა მიმართულებით წავლენ. ისინი დაიწყებენ თავიანთი შვილების ჩართვას ალტერნატიულ სამხედრო სამსახურში. ისინი ამას იმიტომ გააკეთებენ, რომ შექმნან შთაბეჭდილება,თითქოს მათი შვილები ჯარში მსახურობენ.

ყველაზე საშიში ჯგუფი, რომელიც დაინტერესებულია ალტერნატიული სამხედრო სამსახურით, პრივილეგირებულთა შვილებისაგან შედგება. ისინი „ორ კურდღელს ერთი გასროლით მოკლავენ“ – ეს მშობლები შეძლებენ მათ გაგზავნას სამხედრო სამსახურში (ალტერნატიულში) და თან დაასაქმებენ კიდევ. აზერბაიჯანში არსებული რეალობა ნამდვილად იძლევა ამის საშუალებას.

ასე რომ, რას აძლევს აზერბაიჯანს ალტერნატიული სამხედრო სამსახური? უპირველეს ყოვლისა, იმას, რომ ის აგულიანებს რელიგიურ მისიონერებს კიდევ უფრო მეტად დაანგრიონ ჩვენი საზოგადოება. ისინი აუცილებლად გამოიყენებენ ამ შესაძლებლობას. მეორე, უცხო ძალებს ეს აძლევს საშუალებას შეასუსტონ ჩვენი ახალგაზრდების სამხედრო სულისკვეთება და საზოგადოებაში ინდიფერენტულობის შეგრძნება გააძლიერონ. მათ გავლენის სხვადასხვა არხები აქვთ და ისინი კიდევ უფრო გააქტიურდებიან. მესამე, ზოგიერთი მშობელი (პრივილეგირებული) დამატებით შესაძლებლობებს მოიპოვებს თავისი ვაჟისთვის სამ-

ხედრო სამსახურის თავიდან ასაცილებლად. ამავე დროს, ზოგიერთს დამატებითი შანსები გამოუჩნდება ქრთამის აღებისთვის. ისინი, თავის მხრივ, წურბელებივით გამოსწოვენ ხალხს სისხლს.

დემოკრატიის გადასახედიდან ალტერნატიულ სამხედრო სამსახურს შეიძლება გარკვეული უპირატესობებიც ჰქონდეს, მაგრამ ამჟამად აზერბაიჯანისთვის, ეს უფსკრულისკენ მიმავალი გზაა. მოდი, არ დავივიწყოთ, რომ ძალიან კარგ იდეებსაც კი შეიძლება ბევრი ცუდი შედეგი მოჰყვეს, თუ ისინი შესაფერის დროს არ განხორციელდა. რადგან ეს ვიცით, მას რატომ უნდა ვურტყათ თავები კედელს?

გაზეთი „ოლაილარი“,
ბაქო, აზერბაიჯანი, 2003 წლის 22 ივნისი

ეს მოკლე სტატია ქვეყანაში ახალი რელიგიური ტრადიციების მიმდევრების მიმართ თავისი უარყოფითი დამოკიდებულებით იმ სტატიების მსგავსია, რომლებიც იბეჭდება რეგიონულ მას-მედიაში. სიტყვა „სექტა“ ზოგიერთ ენაში არ არის უარყოფითი ელფერის მქონე, მაგრამ ძველ სომხურში ეს ასეა. ერთი რელიგიის მიმდევრების მოაზრება სექტის წევრებად (ნეგატიური გაგებით), და ამავე დროს, დომინანტური რწმენის მიმდევრების „ნორმალურებად“ მიჩნევა, რა თქმა უნდა, დისკრიმინაციაა. არ არსებობს რელიგიური შეხედულებების ერთი წყება, რომელიც უფრო ობიექტურად მართალი ან ნამდვილია, ვიდრე მეორე. ათეისტები კი იმას იტყვიან, რომ ყველა მორწმუნე ცდება. ბოლოს და ბოლოს, ორმოცდაათიანელები, იელოვას მონუმები და სხვა პატარა პროტესტანული დენომინაციების წევრები დიდი ხნის მანძილზე იყვნენ ამერიკული რელიგიური ლანდშაფტის ნაწილი. ზოგმა შეიძლება ისინი და მათი რწმენა უცნაურად მიიჩნიოს, მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ მათ არა აქვთ საკუთარი რელიგიური არჩევანის გაკეთების უფლება, როგორც ამას ვარაუდობენ სექტებისა და კულტების შესახებ სტატიების ავტორები.

4. ბ) სპეციალური ცენტრის შექმნის საჭიროება

„მოსკოვში შეიქმნა მენტალური რეაბილიტაციის ცენტრი სექტების ყოფილი წევრებისათვის. ჩემს ხელთ არსებული ინფორმაციით, განსაკუთრებით რთულია ნორმალურ ცხოვრებას დაუბრუნო ორმოცდაათიანელები – ეს მუდმივ ძალისხმევას მოითხოვს. ჩვენ არა გვაქვს ასეთი ცენტრი, მაგრამ მისი შექმნის საჭიროება კი არის, რადგან სომხეთში მრავლად არიან მენტალურად დეფორმირებული სექტანტები, იმისდა მიუხედავად, თუ რომელ სექტას მიეკუთვნებოდნენ ისინი. ეს პრობლემა სახელმწიფომ და ეკლესიამ ალბათ ერთად უნდა გადაჭრან, რადგან მარტო ექიმებისა და ფსიქოლოგების კი არა, არამედ მღვდლების ძალისხმევაც არის საჭირო ამ ხალ-

◀ ზუსტად რას გააკეთებს ასეთი ცენტრი? რა იქნება მისი პროგრამა? ძალდატანებითი იქნება იქ დასწრება, თუ ის მხოლოდ იმათთვის იქნება, ვისაც სურს იმ სექტის დატოვება, რომელსაც მიეკუთვნებიან?

ხის წესიერ ცხოვრებაში დასაბრუნებლად.“ – ამაში ღრმად არის დარწმუნებული მღვდელი გეგონდ მაილიანი.

გაზეთი „ჭაიოტს აშხარი“,
ერევანი, სომხეთი,
2003 წლის 20 სექტემბერი

◀ ეს განცხადება მიგვანიშნებს, რომ მხოლოდ დომინანტურ რელიგიასთან დაბრუნება შეიძლება ჩაითვალოს ნორმალური ან წესიერი ცხოვრების წესად. სამღვდელოების ამ წარმომადგენელს შეიძლება ასეც სჯეროდეს, მაგრამ რჩება შთაბეჭდილება, რომ გაზეთიც უჭერს მხარს ამ აზრს, რადგან მისი განცხადება რაიმე სხვა შეხედულების გარეშე აქვს მოყვანილი. ალბათ ვითარებას უფრო მეტი ნათელი მოეფინება, თუ უშუალოდ მოხდება გასაუბრება „სექტის“ წევრებთან და გაირკვევა, რას იძენენ ისინი სხვა რელიგიურ ჯგუფებში წევრობით.

განცხადება ერთი მხარის ინტერესებს ემსახურება – მღვდელი მოუწოდებს სხვა მღვდლებს ჩაერთონ იმ ადამიანების „გადარჩენაში“, რომლებმაც რწმენა დაკარგეს. მაგრამ მკითხველმა ისე უნდა გაიგოს, რომ ეკლესია შემფოთებულია და ეშინია, რომ თავის დომინანტურ საზოგადოებრივ პოზიციას დაკარგავს – სხვა სიტყვებით, საქმე ეხება როგორც თეოლოგიას, ასევე ძალაუფლებას.

ეს სტატია ახერხებს ორი რელიგიური ტრადიციის შეურაცხყოფას რომელიმე მათგანის წარმომადგენლისგან ინტერვიუს აუღებლად. ისევე ძალზე გაურკვეველია სავარაუდო ინფორმაციის წყარო. როგორც ჩანს, ინფორმაციის დიდი ნაწილი პოლიციიდან წამოვიდა, მაგრამ ესეც კი ბუნდოვანია, რადგან ჟურნალისტი არ გვეუბნება, ვინ მიაწოდა მასალა სტატიისათვის. სხვა რელიგიური შეხედულებების არსებობა რეგიონში ბევრისთვის აშკარად პრობლემაა, და ასეთი ახალი ამბები, ურთიერთგაგებისა და განსხვავებების პატივისცემას ხელს არ უწყობს.

4. ბ) საქართველოში იელოველებს ამერიკის ჯონგრესის სომხური ლობი მფარველობს

ბორის პოლიციამ ერთ-ერთი იელოველის სახელობა - სექტანტა შტაბ-ბინაში საკმაოდ საინტერესო მასალა აღმოაჩინა არალეგალურ ლიტერატურასთან ერთად. საქართველოს რუკები, რომლებზეც ყველა მართლმადიდებლური ტაძარი იყო აღნიშნული. სქოლიოში კი მითითებული იყო მინიშნებულ ეკლესიათა სავარაუდო დარბევის, შეურაცხყოფის და დანგრევის თარიღები. გორშივე აღმოჩნდა საქართველოს რუკა, რომელზეც სოციალურად განსაკუთრებით მძიმე მდგომარეობაში მყოფი სოფლები იყო დატანილი. სქოლიოში იელოველთათვის საინტერესო თითოეული სოფლის მოსახლეობის რაოდენობა და გვარტომობაც იყო მითითებული.

იელოვას მონემ პოლიციას აღიარებითი ჩვენება მისცა, რომლის საშუალებითაც გაიშიფრა საიდუმლო რუკათა დანიშნულება. ქართველ იელოველებს მიღებული ჰქონდათ ამერიკის ერთ-ერთი შტატის სათავო ოფისიდან ინსტრუქტაჟი, როგორ ემოქმედათ ისე, რომ საქართველოში რაც შეიძლება მეტი ადამიანი გაეწვერიანებინათ სექტანტთა რიგებში. „მართალია, საწყის ეტაპზე დიდ ქალაქებსა და რაიონულ ცენტრებში მოქმედება ცოტა გაგიჭირდებათ, მაგრამ არ შედრ-

◀ ეს სათაური არანაირად არ არის გამყარებული სტატიაში მოყვანილი ინფორმაციით. ჟურნალისტი არაფერს ამბობს სომხური ლობის ან ამერიკის კონგრესის შესახებ.

◀ ქართული კანონმდებლობით მართლაც არალეგალურია იელოველების ლიტერატურა? ზუსტად რა სახის დანაშაულია ეს? თუ არალეგალური იმიტომ ჰქვია, რომ ეს პოლიციის მიერ წაყენებულ ბრალდებაზე დაფუძნებული გადაჭარბებაა?

◀ ეს ყველაფერი პოლიციის ანგარიშს ეყრდნობა? თუ ასეა, მაშინ ჟურნალისტმა გარკვევით უნდა დაასახელოს იმ პირის სახელი და თანამდებობა, რომელმაც ეს ფაქტი გამოააშკარავა. წინააღმდეგ შემთხვევაში, შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ეს მეორე ან სულაც მესამე ხელის ინფორმაციაა და ჭორადაც შეიძლება ჩაითვალოს.

„ტრადიციული“, რა თქმა უნდა, პირობითი ცნებაა, ისინი არატრადიციულები მხოლოდ იმ საზოგადოებებში არიან, სადაც მანამდე არ იყვნენ. ეს არის შეხედულებათა სისტემები, რომლებსაც დიდი ხნის ისტორია აქვს მსოფლიოს იმ ნაწილებში, სადაც ეს შეხედულებები ფართოდ არის გავრცელებული. ▶

ეს შენიშვნა სრულიად გაუგებარია, რას ნიშნავს ეს? რომელია ეს სპეცსამსახურები? ვატიკანი ან თუნდაც რუსეთის მართლმადიდებლური ეკლესია, შეიძლება კვალიფიცირებულ იქნას, როგორც „დახურული ტიპის სპეცსამსახურები“? ▶

ეს სტატისტიკა მოყვანილია რაიმე წყაროს მითითების გარეშე, რაც საშუალებას მოგვცემდა მათი სიზუსტე განგვესაჯა. გაურკვეველია, რას ნიშნავს ამ კონტექსტში „არასერიოზული“, მაგრამ იმის თქმა არაზუსტია, რომ მათ ამერიკის შეერთებულ შტატებში არასერიოზულად აღიქვამდნენ, თუნდაც ბევრი მიმდევარი არ ჰყოლოდათ. ▶

კეთ. იმოქმედეთ საქართველოს სოფლებსა და მიყრუებულ რეგიონებში, სადაც ადამიანები მძიმე მატერიალურ მდგომარეობაში არიან. თითოეულ სოფელში დაიმონაფეთ ძირითადი გვარის პატივსაცემი ოჯახები, რომლებიც შემდეგ რწმენის გასაძლიერებლად თავად იმოქმედებენ“.

რა საერთოა იელოველთა სექტასა და ვაჰაბიტობას შორის?

დღეისთვის თეოლოგები არატრადიციულ რელიგიურ მიმდინარეობებში, იელოველობასა და ვაჰაბიტობაში, ორ დიდ საფრთხეს ხედავენ. ორივე რელიგიური მიმდინარეობა დახურული ტიპის სპეცსამსახურებისგან იმართება. იელოველობაც და ვაჰაბიტობაც 10 წლის წინ გააქტიურდა და მოღვაწეობის არეალი მთელ მსოფლიოში გააფართოვა. თუ ათი წლის წინ მსოფლიოში, მათ შორის ამერიკის შეერთებულ შტატებში, იელოველებს საზოგადოების 100% არასერიოზულ, შეურაცხად ადამიანთა გაერთიანებად თვლიდა, დღეისათვის ეს მაჩვენებელი 70%-მდე შემცირდა.

ქრისტიანობის წიაღში ჩასახული იელოველობაცა და მუსლიმურ წიაღში ჩასახული ვაჰაბიტობაც დახურული ტიპის სპეცსამსახურების მიერ შექმნილი ახალი რელიგიური მიმდევრობებია. ისინი მოსახლეობის ფართო მასებზეა გათვლილი და განსაკუთრებული აგრესიულობით გამოირჩევა. მთელ მსოფლიოში იელოველთა სექტა სისხლის სამართლის დამნაშავეთა კლასიკურ გაერთიანე-

საიდან არის მოტიანი ეს ციტატა? შეტყობინების წერილიდან? უბრალო წერილიდან? ციტატას არავითარი კონტექსტი არ ახლავს. საიდან მოიპოვა ის ჟურნალისტიმა? ისევ და ისევ, პოლიციიდან? ეს უნდა ვიცოდეთ, რომ შეგვეძლოს განსჯა, რამდენად სარწმუნოა. ჟურნალისტი გულისხმობს, რომ ავის მომასწავებელია, როცა რელიგიური ორგანიზაცია რჩევას აძლევს თავის მისიონერებს, ხალხი მოაქციონ. არადა, სწორედ ეს არის მისიონერების საქმე.

▶ ისევ, ეს რელიგიები მსოფლიოში 10 წელზე ბევრად ადრე არსებობდა. მაგრამ, ყოფილი საბჭოთა კავშირის ქვეყნებმა მხოლოდ ბოლო წლებში გაიცნეს უკეთ კონკურენტული რელიგიური რწმენები.

▶ აქაც, „ახალი“ პირობითი ტერმინია. საუკუნეზე მეტია, რაც ორივე არსებობს.

ეს ბრალდებაც არ არის გამყარებული რაიმე დამამტკიცებელი საბუთით. რა სახით არღვევენ ისინი სისხლის სამართლის კოდექსს? რა სახის ძალადობრივ გზაზე ლაპარაკობს ჟურნალისტი? მათი ყველაზე გავრცელებული ქმედება არის ხალხისთვის კარზე დაკაკუნება და მათთან საუბარი. თუ ისინი ხალხს სახლში უვარდებიან, ჟურნალისტმა ამისათვის რაიმე დამამტკიცებელი საბუთი უნდა მოიყვანოს.

რა არის ვაჰაბიტობის შესახებ მოყვანილი ინფორმაციის წყარო? პოლიცია? რელიგიის ექსპერტი? პირადი ცოდნა? რასაც ჟურნალისტი აქ ვაჰაბიტობის დამახასიათებელ ნიშნებად აღწერს, აქედან მეტი წილი რალაც განსაკუთრებულად არ ჟღერს. რელიგიების უმეტესობა მორწმუნეებს ასწავლის, რომ რწმენა საყოველთაოა, ერთი ჭეშმარიტებაა. ისინი მორწმუნეებს უყვებიან მშვენიერ ცხოვრებაზე სიკვდილის შემდეგ. ბრალდებები იარაღისა და ძალადობის შესახებ არ არის გამყარებული რაიმე დამადასტურებელი საბუთით, ჟურნალისტის სიტყვის გარდა, რაც საკმარისი არ არის ასეთი ბრალდების წამოყენებისათვის.

ბად მიიჩნევა, რომელიც ძალადობით ამკვიდრებს საკუთარ რელიგიურ შეხედულებებს. სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობით ისჯება მათი წევრების მოქალაქეთა ბინებში შეჭრაც რელიგიური ლიტერატურის გავრცელების მიზნით.

რაც შეეხება ვაჰაბიტობას, მისი ლიდერები აცხადებენ, რომ ვაჰაბიტობა არის სათავეებთან, ძველ ყურანთან დაბრუნების საშუალება, რომელიც მუსლიმებს აქამდე დავინწყებული ჰქონდათ. ვაჰაბიტები მუსლიმებს „ცუდ მორწმუნეებად“ მიიჩნევენ. ვაჰაბიტობა ყველა მორწმუნეს დერვიშობისკენ მოუწოდებს და ყოველგვარ ქონებას, სახლსა და ფულს უარყოფს. ამასთანავე, ვაჰაბიზმი უპირისპირდება შეიხების იერარქიას და თითოეულ ვაჰაბიტს შთააგონებს, რომ მისი რწმენა უნივერსალურია. მორწმუნე ვაჰაბიტის ზემოთ იერარქიულად შეიხი აღარ მოიზრება. ვაჰაბიზმი ამარტივებს მუსლიმურ გვაროვნულ ტრადიციებსაც და უმცროსს უფროსის მორჩილებას აღარ ავალდებულებს. მაგალითად, თუ მუსლიმური კანონმდებლობის მიხედვით ოჯახში უმცროსს რძალს არა აქვს უფლება დაიძინოს მანამ, ვიდრე ოჯახის ყველა წევრი არ დაიძინებს, ვაჰაბიზმის თანახმად, ცოლი მხოლოდ ქმრის წინაშეა ვალდებული. რაც შეეხება მამაკაცებს, ვაჰაბიზმი თითოეულ მამაკაცს შთააგონებს, რომ ძალაუფლების მოპოვება შესაძლებელია მხოლოდ პირადი ვაჟკაცობითა და იარაღით. დახურული ტიპის სპეცსამსახურები ზრუნავენ იმისათვის, რომ თითოეულ ვაჰაბიტს ჰქონდეს საჭირო რაოდენობის იარაღი და ფული. რელიგიის ერთგულ მიმდევრებს ყოველდღიურად მოუწოდებენ ომისა და სისხლისღვრისაკენ. ის, ვინც თავს გამოიჩინს ბრძოლის ველზე, იღებს ვაჟკაცის სახელს, იმქვეყნიურ სამარადჟამო ნეტარებას და ფუფუნებას.

კავკასიაში იელოველობაცა და ვაჰაბიტობაც ბოლო 7-10 წელია, განსაკუთრებით გააქტიურდა. ორივე რელიგიური სექტა საკმაოდ შეთანხმებულად მოქმედებს და ორივესათვის კავკასიის რე-

გიონზე კონტროლის განხორციელება საბოლოო მიზანს წარმოადგენს. იელოველები საკმაოდ გააქტიურდნენ მთელი საქართველოს ტერიტორიაზე, ვაჭაბიზში საკმაოდ მომძლავრდა პანკისის ხეობასა და აფხაზეთში. საუდის არაბეთის დახურული ტიპის ორგანიზაციათა მთავარი მიზანია მსოფლიო ნავთობის ხელში ჩაგდება.

ვის დარჩება კავკასია

კავკასიის რეგიონში რელიგიური კონტროლის მოსაპოვებლად ერთდროულად იბრძვის იელოველობა და ვაჭაბიზი. მათი საქმიანობა ჯერჯერობით ერთმანეთს ხელს არ უშლის. თუ მასონთა ძალისხმევა ქვეყნებში ელიტარულ ფენაზე – პოლიტიკოსებზე, მეცნიერებსა და ხელოვნების მუშაკებზე იყო გათვლილი, ვაჭაბიტობისა და იელოველობის მთავარი ამოცანა მოსახლეობის ფართო მასებში შეღწევაა.

დახურული ტიპის სპეცსამსახურები ვარაუდობენ, რომ იელოველობა ისევე მოიკიდებს ფეხს სტრატეგიულად მნიშვნელოვან ქვეყნებში, როგორც ერთ დროს პროტესტანტობამ და კათოლიციზმმა მოიკიდეს. დასავლეთ ევროპის მთელ რიგ ქვეყნებში პროტესტანტობა, რომელიც საუკუნეების განმავლობაში სექტად ითვლებოდა, სახელმწიფო რელიგიადაა გამოცხადებული. მაშ, რა დაუშლის ხელს ვაჭაბიტობისა და იელოველობის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადებას საქართველოში, ვთქვათ, 50 წლის შემდეგ?

„ჯორჯიან თაიმსი“,
თბილისი, საქართველო,
2002 წლის 22-29 აგვისტო

რა ადასტურებს იმას, რომ ისინი შეთანხმებულად მოქმედებენ? რას გულისხმობს ◀ ჟურნალისტი, როცა ამბობს, რომ მათი საბოლოო მიზანი რეგიონზე კონტროლის განხორციელებაა? პოლიტიკურად? თუ მხოლოდ რელიგიური თვალსაზრისით?

◀ ჟურნალისტი იმას ამბობს, რომ საუდის არაბეთმა თავისი მოქალაქეები გამოგზავნა ადგილობრივი მოსახლეობის ვაჭაბიტობაზე მოსაქცევად, რომ საუდის არაბეთმა ნავთობით ვაჭრობის გაკონტროლება შეძლოს? სად არის ამ ბრალდების დამადასტურებელი საბუთი?

◀ ეს ამოცანა განა განსხვავდება რომელიმე სხვა რელიგიის, მათ შორის მართლმადიდებლობის, ამოცანისაგან?

ეს ცუდია? რატომ არის ერთი რელიგია უკეთესი ან უარესი ვიდრე მეორე იმისათვის, რომ ის სახელმწიფო რელიგიად იქნეს გამოცხადებული? ჟურნალისტი არავითარ ახსნას არ გვთავაზობს, თითქოს ისედაც ცხადი იყოს, რომ რელიგიის სტატუს-კვო ◀ ერთმნიშვნელოვნად საუკეთესოა.

◀ ისევ, რა არის იმაში ცუდი, რომ ადამიანს მიეცეს უფლება, აირჩიოს ის რელიგია, რომელთან მიმართებაშიც ყველაზე მოხერხებულად იგრძნობს თავს? თუ ისინი სხვა რელიგიურ რწმენაზე მოექცევიან, ეს აშკარად ნიშნავს, რომ მართლმადიდებლობა არ აკმაყოფილებს მათ სულიერ და ემოციურ მოთხოვნილებებს და საჭიროა არა სხვა რელიგიებისათვის გადაბრალევა, არამედ იმის გარკვევა, თუ რატომ მოხდა ასე.

5. ბუნდური

გენდერი

ბოლო 10 წლის მანძილზე სამხრეთ კავკასიაში საზოგადოებების ცვლის პარალელურად ქალთა როლიც იცვლებოდა. მაგრამ ქალებზე ორიენტირებული ზოგიერთი ბოლოდროინდელი ჟურნალისა და სხვა გამოცემების მიხედვით თუ ვიმსჯელებთ, შეიძლება ადამიანმა იფიქროს, რომ მათ ინტერესს მხოლოდ ტანსაცმელი, კოსმეტიკა, სახლის მოწყობა და სამზარეულო წარმოადგენს. იმ შეზღუდვების გამო, რომლითაც ისინი – და სხვებიც – იტანჯებოდნენ ბოლო ათწლეულამდე. გასაგებია, რომ ასარჩევი პროდუქტების დღეს მეტია, მაგრამ ეჭვგარეშეა, რომ ბევრ ქალს გაცილებით ფართო ინტერესები აქვს.

მასმედიაში ქალი ხშირად წარმოდგენილია ან როგორც დიასახლისი და მოდის „ქალღმერთი“, ან როგორც მეძავი ან სხვა სახის მსხვერპლი. მაშინ, როცა პროსტიტუცია და ტრეფიკინგი ქალებში სერიოზულ პრობლემას წარმოადგენს, საჭიროა, ქალების ცხოვრება მთელი მრავალფეროვნებით იქნეს გაშუქებული, ისევე, როგორც მამაკაცთა ცხოვრება. გათავაზობთ რამდენიმე რჩევას, რომლებიც ამის მიღწევაში დაგეხმარებათ:

* ქალები არ უნდა იყონ წარმოდგენილნი მხოლოდ იმ სტატიებში რომლებიც კონკრეტულად ქალთა საკითხებს და პრობლემებს ეხება. როცა კი ამის შესაძლებლობა გექნებათ, ჩართეთ ქალები და გამოიყენეთ ისინი ინფორმაციის წყაროდ. თუ ხელოვნების რამე მიმართულებაზე წერთ, მოძებნეთ ერთი-ორი ხელოვანი ქალი, რომელიც განხილული საკითხების კომენტირებას შეძლებს. თუ თქვენს რეგიონში მიმდინარე პოლიტიკური დებატების შესახებ წერთ, ეცადეთ იპოვოთ ქალი პოლიტიკოსი, რომლის აზრებსაც გააშუქებთ სტატიაში. მიზანი ის კი არ არის, რომ სტატიაში ქალის შეხედულებები ხელოვნურად ჩართოთ, არამედ ის, რომ გაიგოთ, რაოდენ ფასეულია, როდესაც ქალებს, მთელ რიგ საკითხებზე საკუთარი აზრის გამოთქმის საშუალება ეძლევათ.

* გადახედეთ იმათ სიას, ვისაც ჩვეულებრივ უკავშირდებით ხოლმე იდეების ჩამოყალიბებისა და სტატიის წერის პროცესში ინფორმაციის მოწოდებისა და დახმარებისათვის. თუ თქვენს სიაში უმრავლესობას მამაკაცები წარმოადგენენ, მიიღეთ ზომები, რომ სია გააფართოვოთ. მიუხედავად იმისა, რომ მამაკაცები ბიზნესის, პოლიტიკის, აკადემიურ და კულტურულ სფეროებში უმრავლესობას წარმოადგენენ, ისეთი ქალის პოვნა, რომელიც ზუსტად ისევე შეასრულებს მასზე დაკისრებულ მოვალეობებს, თქვენ რომ გგონიათ, იმაზე ადვილია.

* მასალაში, ქალი ისევე უნდა აღწეროს, როგორც ამას მამაკაცზე გააკეთებდით. თუ ჩვეულებრივ არ აღწერთ ხოლმე მამაკაცი ბიზნესმენის ჩაცმულობასა და ვარცხნილობას, ქალის შემთხვევაშიც ნუ გააკეთებთ ამას, თუკი ეს განხილულ თემას არ ეხება. მოერიდეთ ისეთი სიტყვის ხმარებას, როგორცაა „ქალური“. ეს სიტყვა უამრავ ასოციაციას იწვევს და ბევრნაირად შეიძლება იქნეს გაგებული. კონკრეტული დეტალები იხმარეთ, რომ ახსნათ, რას გულისხმობთ – ნარნარად დადის თუ რბილი და სასიამოვნო ხმა აქვს.

* ყურადღებით იყავით, რომ თქვენს სტატიებში რაიმე მოსაზრება არ გამოთქვათ ქალის მართებული როლის შესახებ. ჟურნალისტები ხშირად იზიარებენ და უნებლიედ ავრცელებენ საზოგადოებაში ქალისა და მამაკაცის შესახებ არსებულ სტერეოტიპებს. ყველა ქალი არ არის მხოლოდ მოდიტა და საჭმლის მზადებით დაინტერესებული. ბევრი ქალი აქტიურად ერთვება საზოგადოების მეტად რთულ პოლიტიკურ და სოციალურ პრობლემებში. ზოგი ბიზნესს იწყებს და წარმატებითაც უძღვება. მოიძიეთ ისეთი ქალები, რომელთა ცხოვრებაც ქალებისა და მათი „შესაფერისი“ ადგილის შესახებ არსებული შეხედულებების საპირისპიროს ამტკიცებს.

* შეხვდით ქალთა ორგანიზაციების წარმომადგენლებს და გაიგეთ, რა ანუხებთ მათ. შესაძლოა მათთვის ისეთი საკითხები აღმოჩნდეს მნიშვნელოვანი, რომელთა შესახებ არც თქვენ და არც თქვენმა რედაქტორმა არაფერი იცოდით. ურჩიეთ, რომ დაგიკავშირდნენ, თუკი რამე საინტერესო და მნიშვნელოვანი ექნებათ თქვენთვის სათქმელი. მაგრამ რასაც მოგითხოვრებენ, საბოლოო სიტყვად ნუ მიიღებთ. ასევე ნუ გეგონებათ, რომ ყველა ქალთა ორგანიზაციას ერთი და იგივე ექნება სათქმელი. ზოგს, შესაძლოა, განსხვავებული აზრი და შეხედულება ჰქონდეს, რომლებიც ასევე უნდა გაითვალისწინოთ მასალაში.

* ეცადეთ დაწეროთ ოჯახში ძალადობისა და სექსუალური შევიწროების შესახებ. ეს საკითხები ფართოდ განიხილება დასავლეთში, მაგრამ პოსტკომუნისტურ ქვეყნებში მათ სათანადო ყურადღება არ დასთმობია. ეს ძალზე სერიოზული პრობლემებია და იგნორირებული იყო, ან არც ისე მნიშვნელოვნად ითვლებოდა, როგორც სამართლებრივი სისტემის, ასევე მასმედიის მიერ. ოჯახში ძალადობა ხშირად არა დანაშაულებრივ, არამედ შიდა ოჯახურ საკითხად მიაჩნიათ, მაშინაც კი, როდესაც შედეგად მძიმე ფიზიკურ ტრავმებს ვიდებთ. გაიგეთ, როგორ უდგებიან ამ საკითხებს თქვენს რეგიონში. იცავს თუ არა კანონი ქალებს ქმრისა თუ პარტნიორის მიერ ფიზიკური შეურაცხყოფის მიყენებისგან? როგორ რეაგირებს პოლიცია და ხელისუფლების სხვა ორგანოები? არსებობს თუ არა ისეთი დაწესებულებები, სადაც ქალებსა და ბავშვებს დახმარების მიღება და თავშესაფრის პოვნა შეუძლიათ?

* სექსუალური შევიწროება სამსახურის ადგილებში, ასევე ერთ-ერთი საკითხია, რომელსაც დიდი ყურადღება ეთმობა დასავლეთში მაშინ, როდესაც ბევრი ამ პრობლემას უმნიშვნელოდ მიიჩნევს, ფაქტია, რომ ნებისმიერ საზოგადოებაში ქალებს ხშირად უწევთ

მამაკაც თანამშრომლებთან და უფროსებთან დაპირისპირება, რომლებიც დანინაურებისა თუ ხელფასის გაზრდის სანაცვლოდ, ანდა სულაც სამსახურიდან დათხოვნის მუქართ, სექსუალურ „შელავათებს“ ითხოვენ მათგან. ზოგჯერ შევინროება პირდაპირი მოთხოვნის ფორმით კი არ ხორციელდება, არამედ ქალის მიმართ ვულგარული, შეურაცხმყოფელი და უხამსი სიტყვების თქმით. ამგვარი მოპყრობისას სამსახური გაუსაძლისი ხდება. და ისევ, გაიგეთ, რა კანონები არსებობს ამ საკითხების შესახებ თქვენს რეგიონში. რამდენად დიდია ეს პრობლემა და როგორ ებრძვიან მას ქალები?

* პროსტიტუციის საკითხი ძირითადია, როდესაც საქმე მასმედიის მიერ ქალთა პრობლემების გაშუქებას შეეხება. ეს უდავოდ ძალიან მნიშვნელოვანია, მაგრამ იმავდროულად, უნდა ეცადოთ, რომ შეწყვიტოთ იმ ქალების შეფასება, ვისთვისაც პროსტიტუცია შესაძლოა ერთადერთ საარსებო საშუალებას წარმოადგენდეს. მაშინაც კი, როცა ქალი ამ გზას საკუთარი ნებით ირჩევს, ეცადეთ, რომ ცხოვრებას მისი თვალთ შეხედოთ. ასევე ეცადეთ, რომ სტერეოტიპებს მიღმა გაიხედოთ. ყველა მეძავი აუცილებლად ნარკომანი ან ცუდი დედა სულაც არ არის.

* ზოგიერთ ქვეყანაში მეძავებმა შემოიღეს ტერმინი „სექსის მუშაკი“. მათთვის ეს მიმართვა ნაკლებად შეურაცხმყოფელია. ჰკითხეთ, რატომ ურჩევნიათ, რომ ამ ტერმინით მოიხსენიონ და დაწერეთ, რას ნიშნავს ეს ცვლილება მეძავებისათვის. გაიგეთ, ხომ არ ცდილობენ ისინი, ანუ სექსის მუშაკები, საკუთარი ორგანიზაციების და ასოციაციების ჩამოყალიბებას? ხომ არ ცდილობენ, თავისთვის ჯანდაცვის გაუმჯობესების ლობირებას? ხომ არ ცდილობენ, რომ ხელი შეეწყოს ინფორმაციის გავრცელებას იმის შესახებ, როგორ უნდა ხდებოდეს თავის დაცვა შიდსის ან სხვა სქესობრივი გზით გადამდები დაავადებებისაგან?

* ქალთა ტრეფიკინგი ბოლო წლებში მეტად მნიშვნელოვანი საკითხი გახდა. გაიგეთ, რა მდგომარეობაა ამ მხრივ თქვენს რეგიონში – საიდან მიჰყავთ ქალები, რა გზებით ახერხებენ მათ გატყუებას საკუთარი ქვეყნებიდან და რა ხერხებით აძალებენ სხვაგან დარჩენას? გაესაუბრეთ ამ საკითხებზე მომუშავე არასამთავრობო ორგანიზაციებს და სთხოვეთ დაგაკავშირონ იმ ქალებთან, რომლებიც ამგვარ სიტუაციაში აღმოჩნდნენ.

სასწავლო მასალა

რეგიონულ მასშტაბში ქალები ყველაზე ხშირად წარმოჩენილი არიან მეძავეებად და, არა მხოლოდ მეძავეებად, არამედ დაავადებათა მატარებლებად და, ამ გაგებით, დანარჩენი მოსახლეობისათვის საშიშებად. რა თქმა უნდა, გაზეთებმა და მასმედიის სხვა საშუალებებმა უნდა შეისწავლონ საზოგადოებაში პროსტიტუციის საკითხი, მაგრამ ეს უნდა იყოს ერთადერთი კი არა, არამედ მხოლოდ ერთ-ერთი იმ მრავალრიცხოვან საკითხთაგან, რომელიც ქალების შესახებ შუქდება. უზუნობაა მათი ისე გაშუქება, რომ არც კი ეცადო რომელიმე მეძავეთან ან იმ ორგანიზაციასთან გასაუბრებას, რომლებიც მათ წარმოადგენენ ან ქალთა უფლებებზე მუშაობენ. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ქალები აღიქმებიან საზოგადოებრივი პრობლემების, მაგალითად შიდსის, წყაროდ.

5. ა) ქუჩის ქალები ვენერიული დაავადებების მატარებლები არიან

რუსეთის ქალაქები, სანკტ-პეტერბურგი და ეკატერინბურგი, დსთ-ს სივრცეში ლიდერ პოზიციებს იკავებენ „უნესო“ ქალებს შორის შიდსის გავრცელების მასშტაბებით.

ეს გამოვლინდა იმ ფართომასშტაბიანი გამოკითხვით, რომელიც ჩაუტარდათ შიდსით დაავადებულებს – ამ ვირუსით ინფიცირებულ ადამიანებს – რუსეთის ოთხი ქალაქიდან და დსთ-ს ორი ქვეყნიდან (მედნიუსი).

გალინა ფედოტოვას [იმ ჯგუფის ხელმძღვანელი, რომელმაც ჩაატარა გამოკვლევა] თქმით, კითხვარები დაურიგდათ ქალებს, რომლებიც „უნესო“ ცხოვრებას ეწევიან რუსეთის ქალაქებში – მოსკოვში, სანკტ-პეტერბურგში, ეკატერინბურგსა და ტომსკში, აგრეთვე მოლდავეთსა და აზერბაიჯანში. ისინი გამოკვლეულნი იყვნენ შიდსზე. გამოკითხვის შედეგების ანალიზის შედეგად აღმოჩნდა, რომ „უნესო“ ქალებში შიდსის ვირუსის გავრცელების თვალსაზრისით სანკტ-პეტერბურგი „ლიდერობს“. გამოვლინდა, რომ პროსტიტუციაში ჩართულ ქალთა 48% მომაკვდინებელი ვირუსის მატარებელია. ეს მაჩვენებელი აზერბაიჯანში 13%-ს აღწევს, ხოლო მოლდავეთში – 28%-ს.

გაზეთი „ელჩი“,
ბაქო, აზერბაიჯანი, 2004 წლის 8 მაისი

ქალები მეძავეობას ხშირად იმიტომ იწყებენ, რომ ფულის შოვნის სხვა საშუალება არ გააჩნიათ. ეს არ აქცევს მათ უფრო „უნესობად“, ვიდრე სხვებს. თუ ქალს ჰყავს შვილები, რომლებიც უნდა გამოკვებოს და არ გააჩნია ამის არანაირი საშუალება, ალბათ ის უფრო „უნესობა“ იქნებოდა, მეძავეობა არ დაეწყო, და ამის მაგივრად მშვიდი შვილებისათვის ეყურებინა. სიტყვა „უნესო“ ამ შემთხვევაში ღირებულებითი შეფასებაა ჟურნალისტის მიერ და არაფრით არ ამდიდრებს სტატიას.

წინა წინადადებაში ჟურნალისტი ახსენებს შიდსს, აქ კი – შიდსის ვირუსს. ეს ორი განსხვავებული რამ არის. ბევრი ადამიანი ინფიცირებული იმუნოდეფიციტის (შიდსის) ვირუსით, მაგრამ მათ შიდსი არა აქვთ. ეს სტატია გაურკვეველს ტოვებს, გამოკითხვა ინფექციას ეხებოდა, თუ შიდსით დაავადების უშუალო შემთხვევებს.

ეს სტატია ქალებს არსებითად არასტაბილურ და აგრესიულ ადამიანებად ხატავს. მიუხედავად იმისა, რომ სტატია პოლიტიკური თვალსაზრისით არ ადანაშაულებს ზოგადად ქალებს, აშკარაა, რომ ეს კონკრეტულ ჯგუფი წარმოჩენილია, როგორც გაუგებარი შეხედულებების მქონე შემოქმედების ხროვა. მაშინაც კი, თუ მათი შეხედულებები რადიკალურია, კარგი იქნებოდა მათგან გაგვეგო, რატომ სჯერათ იმისი, რისიც სჯერათ.

5. ბ) წინასაარჩევნო სისხლისღვრა უკვე დანყებულია

ბოლნისში მომხდარმა ინციდენტმა ამგვარ პრაქტიკას უკვე დაუდო სათავე. ამ სისხლიანი შეტაკებიდან რამდენიმე დღის შემდეგ მორიგი ბრძოლა გაიმართა, ამჯერად უკვე თბილისში.

შეტაკების მიზეზი გახდა ისევ და ისევ არჩევნები. ამ შეტაკებაში ყველაზე საინტერესო და მნიშვნელოვანი ის იყო, რომ ერთმანეთს ამჯერად უკვე ქალები და კაცები დაუპირისპირდნენ, რომლებიც, ბუნებრივია, სხვადასხვა პოლიტიკურ პლატფორმაზე იდგნენ.

ჩხუბი და განევ-გამონევა ამჯერად ისინი რაიონში ერთ-ერთი დეპუტატობის კანდიდატის წარდგენას მოჰყვა. ამ რაიონში ბურჯანაძე-დემოკრატების სახელით კენჭს დავით ჭიჭინაძე იყრის, რომელიც 1999-2003 წლების მოწვევის პარლამენტში ტრადიციონალისტთა სიით მოხვდა.

ამ დღეებში ისინი რაიონის გამგეობაში მისი დეპუტატობის კანდიდატად საზეიმო წარდგენა უნდა გამართულიყო. ჭიჭინაძის სანახავად და მოსასმენად რამდენიმე ასეულმა ადამიანმა მოიყარა თავი. მათ შორის მამაკაცები ჭარბობდნენ. კანდიდატის ნდობით აღჭურვილი პირებისა და მისი მომხრეებისთვის მოულოდნელად გამგეობის შენობის წინ თავი რამდენიმე ათეულმა ქალბატონმა მოიყარა. თვითმხილველთა განცხადებით, მათ თავიდანვე ეტყობოდათ, რომ იქ კარგი საქმისთვის არ იყვნენ მისულნი.

თქვენ ცუდი არაფერი იფიქროთ, უბრალოდ, იმ მანდილოსნებს კანდიდატის წარდგენის ცერემონიალის ჩაშლა სურდათ და მეტი არაფერი.

◀ რა კავშირი აქვს წინა შეტაკებას ამჟამინდელ ინციდენტთან? სასარგებლო იქნებოდა მოკლედ მისი აღწერა, რომ გასაგები გამხდარიყო ამ ინციდენტის შინაარსი.

◀ რატომ „ბუნებრივია“? ჟურნალისტი იმას ხომ არ მიანიშნებს, რომ ქალებსა და მამაკაცებს ყოველთვის დაპირისპირებული შეხედულებები ექნებათ?

◀ ეს ძალიან ხმამაღალი განცხადებაა. როგორ გამოიყურებოდნენ ისინი? როგორი სახის გამომეტყველება ჰქონდათ? ამ სცენის აღწერას დეტალები აკლია.

◀ მანიფესტანტ ქალებზე საუბრისას ჟურნალისტის სარკაზმი გვაფიქრებინებს, რომ, მათ რაც არ უნდა ეთქვათ, მოსმენის ღირსი არაფერი არ იქნებოდა. თუ ისინი ასეთი გაბრაზებულები არიან, ესე იგი, მათ თავისი მოსაზრება უნდა ჰქონდეთ ამასთან დაკავშირებით. სამწუხაროდ, აქ ეს თვალსაზრისი არსაიდან არ ჩანს.

მანდილოსნები ჯიქურ მიეჭრნენ მამაკაცებს და ისინი პოლიტიკურ დებატებში გამოიწვიეს. მოგეხსენებათ, რომ საქართველოში ზედმეტად პოლიტიზებული ხალხი ცხოვრობს და, საკმარისია, ერთი სიტყვა ითქვას პოლიტიკაზე, რომ ყველა ამ თემაზე იწყებს ლაპარაკს. ჭიჭინაძის მომხრეებმაც ვერ გაუძლეს ამ ცდუნებას, თანაც იფიქრეს, „პახოდუ“, ქალებსაც გავეარშიყებითო და გაიმართა ცხარე დებატები. სწორედ იქ დაუშვეს შეცდომა იმ მამაკაცებმა. როგორც კი ისინი პოლიტიკურ დებატებში ჩაერთნენ, ქალები იმნამსვე არაადამიანურ კვილზე გადავიდნენ. ამ ნივილ-კვილის დროს გაირკვა, რომ ის მანდილოსნები ექსპრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიას მომხრეები ყოფილან.

ამ კატეგორიის მანდილოსნებს კი ჩხუბის საკმაოდ კარგი გამოცდილება აქვთ. ბოლო ათი წლის განმავლობაში მათ დროგამოშვებით უწევდათ გამკლავება ხან სხვადასხვა შეიარაღებულ ფორმირებებთან, ხანაც – პოლიციის სპეცრაზმთან.

ამდენად, გამონრთობილ ქალებს არც ჭიჭინაძის მომხრეების წინააღმდეგობის დაძლევა გასჭირვებიათ. ისინი ნივილ-კვილით ეკვეთნენ მონინაღმდეგეს და არნახული წყევლა-კრულვა დაატეხეს თავს. კაცები ჯერ თავს იკავებდნენ, ხოლო როცა მანდილოსნები მსუბუქ პნკენაზე გადავიდნენ, კაცები იძულებულნი გახდნენ, გინება ამოეშვათ პირიდან.

და ვალში არც მონინაღმდეგე მხარე დარჩენილა. უწმანური სიტყვების ხმარება ჩვენში ქალებსაც კარგად ემარჯვებათ.

საბოლოო ჯამში, ყველაფერი იმით დასრულდა, რომ ჭიჭინაძის წარდგენა ჩაშლილად გამოცხადდა. ნივილ-კვილის სმენით დაღლილმა მამაკაცებმა ბრძოლის ველის დატოვება დაიწყეს. ექსპრეზიდენტის მომხრეები კი მონინაღმდეგეს ბოლომდე გაეკიდნენ, თანაც გზადაგზა ცივი ხმით გაჰკიოდნენ, ამ ქვეყანას მარტო მაშინ ეშველება, როცა გამსახურდია დაბრუნდებაო.

ამ ამბავს ბურჯანაძე-დემოკრატების ბლოკმა დიდი შეფასება მაინცდამაინც არ მისცა. შეშინებულ მამაკაცებზე ისინი საუბრობდნენ და ახლა რა პირით განაცხადებდნენ, რამდენიმე ქალმა ჩვენი მომხრეები შეაშინაო.

ის ამკარად ცდილობს მიანიშნოს, რომ ქალები მხეცევივით იქცეოდნენ, და მათ საქციელს პოლიტიკურ შეხედულებებთან აკავშირებს. ასეთი მარტივი ასოციაცია არანაირად არ ჰფენს ნათელს იმას, რაზეა პოლიტიკური დებატები. ის, რომ ისინი გამსახურდიას მომხრეები არიან, რომელიც ათ წელზეა მეტია, რაც გარდაიცვალა, კარგი კაუჭია, რომელზეც შეიძლება გარკვეული კონტექსტი მოეხებას. რა მოსწონდათ მათ გამსახურდიაში? როგორ ფიქრობენ ისინი, კარგი იქნებოდა ის ქვეყნისათვის დღეს? რეპორტიორი არსად არ ცდილობს ამ შეკითხვებზე პასუხის გაცემას.

ის ფაქტი, რომ მათ მანამდეც მოუწყვიათ ამგვარი საპროტესტო აქციები, ხდის თუ არა მათ პოლიტიკურ შეხედულებებს არალეგიტიმურს? ყოველთვის ისინი იწყებდნენ ჩხუბს?

ყველა ქალი პნკენდა ყველა მამაკაცს? თუ მხოლოდ ერთმა დაიწყო პნკენა? ვინ არის ამ ბრალდების წყარო? გაურკვეველი რჩება, იყო თუ არა რეპორტიორი ამ სცენის უშუალოდ მოწმე.

ისე ჩანს, თითქოს კაცები „იძულებულნი“ იყვნენ, ქალების საქციელის შემხედვარე გადასულიყვნენ გინებაზე. მაგრამ აქ უურნალისტი გულისხმობს, რომ ქალები აყენებდნენ კაცებს შეურაცხყოფას, როცა უწმანური სიტყვების ხმარებას ქალების „მარჯვე ჩვევას“ უწოდებს. რატომ არის რატომღაც ბუნებრივი კაცებისათვის „უწმანური სიტყვების“ თქმა, ქალებისთვის კი – არა?

როგორ საუბრობდნენ ისინი შეშინებულ მამაკაცებზე? ზუსტად ვის სდებდნენ ისინი ბრალს შეშინებულობაში?

ეს კიდევ ერთხელ გამოორიცხავს იმ აზრს, რომ ისინი შესაძლოა მოტივირებულნი იყვნენ ძლიერი პოლიტიკური მოსაზრებებით. მხოლოდ ის, რომ ჟურნალისტი არ ეთანხმება მათ შეხედულებებს, არ ნიშნავს იმას, რომ ამ ქალებს არა აქვთ მათი გამოხატვის უფლება.

ჭიჭინაძის საარჩევნო შტაბში დღესაც ტვინს იჭყლეტენ იმაზე ფიქრით, თუ ვისი გულისთვის ჩაუშაღეს მათ ფავორიტს ქალებმა ამომრჩეველთან შეხვედრა. ჭიჭინაძის გარდა, ისანში კიდევ ორი ადამიანი იყრის კენჭს. თუმცა ზვიადისტი ქალები არც ვერც კარყარაშვილის და არც ვლადიმერ ბაქრაძის ფანები არ არიან. ამდენად, უნდა გამოვრიცხოთ, რომ შეხვედრის ჩასაშლელად ქალები მონინაალმდევე კანდიდატების დავალებით მივიდნენ. როგორც ჩანს, ეს მანდილოსნები, უბრალოდ, მოხალისეები იყვნენ, ერთ-ერთი კანდიდატის მომხრეების დარბევაც, უბრალოდ, პოლიტიკური განტვირთვისათვის მოაწყვეს.

თუკი მათი ტემპერამენტისა და ხმის ტემპრის მიხედვით ვიმსჯელებთ, ამგვარ აქციებს სხა დროსაც დიდი სიამოვნებით მოაწყობენ. მთავარია, დროზე გაიგონ, სად და ვისი წარდგენაა.

გაზეთი „ახალი თაობა“,
თბილისი, საქართველო, 2003 წლის 1 ოქტომბერი

ეს სტატია აკმაყოფილებს ჟურნალისტიკის ერთ-ერთ უმთავრეს მოთხოვნას – წარმოდგენილი იქნეს ორი საპირისპირო შეხედულება მნიშვნელოვანი საკითხის – იმ როლის შესახებ, რომელიც ქალემა უნდა ითამაშონ საზოგადოებასა და პოლიტიკურ ცხოვრებაში. რუზან ხაჩატრიანს შესაძლებლობა ეძლევა, უპასუხოს პრეზიდენტის შენიშვნებს. ჟურნალისტი მკითხველს საშუალებას აძლევს, თვითონ განსაჯოს, ამ ორიდან რომელ მოსაზრებას მიანიჭოს უპირატესობა. თუმცა, კარგი იქნებოდა, საშუალება მისცემოდა პრეზიდენტს, ან თუნდაც ვინმეს მისი ოფისიდან, უფრო დეტალურად გაეცა პასუხი იმ საკითხებზე, რაზეც ქალბატონი ლაპარაკობს, განსაკუთრებით კი იმ ბრალდებაზე, რომ პრეზიდენტის ადმინისტრაცია ძირს უთხრის კონსტიტუციას და ლეგიტიმურობა არ გააჩნია. თუ მისი ოფისიდან არავინ ისურვავს პასუხის გაცემა, სტატიაში შეიძლებოდა აღნიშნულიყო, რომ იყო ასეთი პასუხის გაცემის მცდელობა.

5. გ) მომავალ 8 მარტს ჩვენ ოჩახებთან ერთად გავატარებთ

იყო თუ არა ჟურნალისტი პრეზიდენტისა და სტუდენტების შეხვედრაზე? თუ იყო, მაშინ რა უპასუხეს სტუდენტებმა პრეზიდენტის კომენტარს? დაუსვეს დამატებითი შეკითხვები? მისი განცხადება აშკარად ქალთა ფუნქციების შესახებ სტერეოტიპული შეხედულების გამოხატვაა. განმარტა თუ არა მან საერთოდ, რატომ ფიქრობს, რომ შეხვედრა აგრესიული იყო? თუ ასე ფიქრობს, მაშინ ესეც უნდა შესულიყო სტატიაში. თუ ჟურნალისტი არ ესწრებოდა შეხვედრას, საჭირო იყო ამ ციტატის წყაროს მითითება – ოფიციალური ოქმის ან მთავრობის წარმომადგენლის განცხადებისა. მკითხველი უნდა დარწმუნდეს, რომ განცხადება იმის ზუსტი ასახვაა, რაც პრეზიდენტმა სინამდვილეში თქვა.

ქრევის სახელმწიფო უნივერსიტეტში სტუდენტებთან შეხვედრის დროს პრეზიდენტს დაუსვეს შეკითხვა, თუ რა აზრისაა 8 მარტს ქალების მონყობილი საპროტესტო მიტინგის შესახებ. პასუხად რობერტ ქოჩარიანმა აღნიშნა: „ჩვენს ცნობიერებაში 8 მარტი არის ქალური სიტბოს, სინაზისა და ოჯახის ზემოქმედება. პირადად მე, არ მესმის, რატომ მოაწყვეს მათ ამ დღეს ასეთი აგრესიული გამოხატვა“.

ჩვენ ვთხოვეთ 8 მარტის მიტინგის მონაწილეს რუზან ხაჩატრიანს, არდარუტიუნის კავშირის წარმომადგენელს მედიასთან ურთიერთობაში, გაეზიარებინა ჩვენი მკითხველისთვის თავისი მოსაზრება პრეზიდენტის კომენტარის თაობაზე: „შეიძლება გაკეთდეს საინტერესო დაკვირვება“ – აღნიშნა მან – „ბატონი ქოჩარიანი განსაკუთრებით გულწრფელი გახდა ამ დღეებში, რაც მას დიდ ზიანს აყენებს“.

◀ ზუსტად როდის ჩატარდა ეს შეხვედრა? რასთან დაკავშირებით?

◀ ასევე, კარგი იქნებოდა გვეკონოდა რამე ზოგადი ინფორმაცია 8 მარტის შეხვედრის შესახებ. ვინ მოაწყო? რამდენი ადამიანი ესწრებოდა? ზუსტად რა გააკეთეს? რა სახის მოთხოვნები წამოაყენეს? ერთ-ჯერადი ღონისძიება იყო თუ ნაწილობრივი მიტინგების სერიისა, რომელიც იმავე ჯგუფების მიერ არის ორგანიზებული?

ნებს. მას ალბათ არ ესმის თავისი განცხადების მნიშვნელობა – „რატომ მოაწყვეს მათ დღეს ასეთი აგრესიული შეხვედრა“. ბუნებრივად ისმის კითხვა – რომელი დღე აჯობებდა „აგრესიული შეხვედრებისთვის?“ იქნებ თვითონ გვითხრას. ის საშინლად ცდება, როცა ჰგონია, რომ ამ მიტინგზე იყვნენ მხოლოდ ის ქალები, რომლებსაც ოჯახური სიტუაციათ, რადგან ამ დღეს ჩვენ მარტო ის ქალები არ გვყავდა, რომლებიც თავიანთ ოჯახებზე ზრუნავენ – ისინი ქვეყნისა და ხალხზეც ფიქრობენ. გვინდა დავარწმუნოთ ბატონი ქოჩარაიანი, რომ მომავალ 8 მარტს ჩვენს ოჯახებთან ერთად გავატარებთ, რადგან სომხეთში აღდგება საკონსტიტუციო სამართალი და შეიქმნება ლეგიტიმური მთავრობა.“

გაზეთი „ირავუნქი“,
ერევანი, სომხეთი,
2004 წლის 12 მარტი

აქაც, ამ ქალბატონის განცხადება ძალიან შთამბეჭდავია, მაგრამ უფრო სასარგებლო იქნებოდა, რომ მეტი შინაარსი ჰქონოდა. უფრო მეტი დეტალები 8 მარტის შეხვედრასა და მის პოლიტიკურ შედეგებზე მკითხველს დაეხმარებოდა მისი მნიშვნელობის უკეთ გაგებაში.

6. ინვალიდები

ინვალიდები

ინვალიდებს – ფიზიკური თუ გონებრივი ნაკლის მქონე პირებს, მასმედია ხშირად ყურადღებას არ აქცევს. თუკი ყურადღებას აქცევენ, მათ შესახებ წერენ როგორც ხალხზე, რომელსაც ან უნდა დასცინო, ანდა გეცოდებოდეს. ამ პრობლემას რეპორტიორები ხშირად ექიმებთან, მთავრობის წარმომადგენლებთან ან სხვებთან განიხილავენ და აზრადაც არ მოსდით, რომ თვით ინვალიდებს ესაუბრონ. ასე რომ, მათ ძალზე ბუნდოვანი წარმოდგენა აქვთ, რას გრძნობენ ან რას ფიქრობენ საკუთარ მდგომარეობაზე თავად ინვალიდები.

ეს, შეიძლება იმიტომაც ხდებოდეს, რომ ინტერვიუსათვის ინვალიდის პოვნა ძნელია. შიზოფრენიით, სიდებილით და სხვა გონებრივად და ემოციურად დაავადებული ადამიანები ყოველთვის გარიდებულნი იყვნენ საზოგადოებას სახლებსა თუ სპეციალურ დაწესებულებებში. ამის მიზეზი ის იყო, რომ ოჯახებს რცხვენოდათ მათი გამოჩენა, ანდა ცდილობდნენ, რომ ისინი სოციალური დისკრიმინაციისაგან დაეცვათ. იგივე შეიძლება ითქვას იმათზეც, ვისაც კიდურები აკლია, ცერებრალური დამბლა აქვს ან სკლეროზითაა დაავადებული. საზოგადოებამ ბევრი ვერაფერი გააკეთა მათი საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად, იქნება ეს განათლების და დასაქმების შესაძლებლობების შექმნა თუ ფიზიკური ინფრასტრუქტურის, – ქუჩებისა და საზოგადოებრივი შენობების შესაფერისად მოწყობა.

სირთულეს ისიც წარმოადგენს, რომ ინვალიდები ან რამე სხვა ფორმის ნაკლის მქონე ადამიანები ხშირად სხვა სოციალურ ჯგუფებსაც ეკუთვნიან, რომელთა მიმართ ფართო საზოგადოება უარყოფითად არის განწყობილი. მიუხედავად იმისა, რომ შიდსით ნებისმიერი შეიძლება დაავადდეს – ნარკომანებს, მეძავეებს და ჰომოსექსუალებს შიდსით დაავადების ყველაზე მაღალი რისკის მქონე პირებად თვლიან, თანაც ისინი, როგორც წესი, საზოგადოების ღირსეულ წევრებად არ მიაჩნიათ.

გთავაზობთ რამდენიმე მომენტს, რომელიც უნდა გაითვალისწინოთ ინვალიდების შესახებ საკითხებისა თუ მოვლენების გაშუქებისას:

***** პირველ ყოვლისა, აუცილებლად გააშუქეთ ეს საკითხები და გაშუქებისას აუცილებლად გაესაუბრეთ თავად ინვალიდებს. ის, რასაც სხვები მოგიტორობენ მათ შესახებ, თუნდაც ამას მათდამი სიმპათიით აკეთებდნენ, თქვენ

მასალის მხოლოდ საწყისი ნერტილი უნდა იყოს. კონტაქტი თავად ინვალიდებთან უნდა დაამყაროთ და ჰკითხოთ, ემთხვევა თუ არა მათ შესახებ მონათხრობი მათ თვალსაზრისს თავისი მდგომარეობის შესახებ. თუ ამ ერთმანეთის სანინაალმდეგო აზრებს შეიტყობთ, დაბრუნდით მათთან ვინც, თავს ექსპერტად მიიჩნევს, ექიმთან ან სხვა ვინმესთან, და კვლავ დაუსვით მათ კითხვები.

* ნუ გააშუქებთ ინვალიდებს მხოლოდ მათი ავადმყოფობის კონტექსტში. ინვალიდებს, ისევე, როგორც ნებისმიერ სხვა ადამიანს, ინტერესები, კარიერა და ოჯახები აქვთ. თუ ისეთ ხალხს შეხვდებით, რომლებმაც ინვალიდობის მიუხედავად წარმატებას მიაღწიეს ხელოვნებაში, პოლიტიკაში ან სხვა პროფესიონალურ ცხოვრებაში, ეცადეთ, მასალა ამის შესახებ სტატიისათვის გამოიყენოთ. დაყავით მათთან გარკვეული დრო და გაიგეთ, რა სირთულეების გადალახვა მოუხდათ წარმატების მისაღწევად, რას ურჩევდნენ თავისნაირ მდგომარეობაში მყოფ სხვა პირებს.

* დაუკვირდით მასალის ენას. ნებისმიერ ენაში ინვალიდების აღწერისათვის მთელი რიგი სპეციფიკური სიტყვები არსებობს. ზოგი შეურაცხყოფელია, ზოგიც – არა. შეიძლება გეგონოთ, რომ რომელიმე სიტყვა ან გამოთქმა საწყენად არ ჟღერს, მაგრამ თქვენ ამას ვერ განსჯით. თუ ინვალიდი ამბობს, რომ ურჩევნია სხვა სიტყვებით აღწეროთ, სერიოზულად მიუდექით მის თხოვნას.

* ინვალიდების მისაწვდომობის საკითხი მათი გაშუქების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ასპექტია. დაწერეთ, ცდილობს თუ არა საზოგადოება რაიმე ნაბიჯების გადადგმას, რომ ინვალიდებმა მნიშვნელოვან სოციალურ მოვლენებში მონაწილეობის მიღება შეძლონ. თუ არა, მას რა არის ამის მიზეზი? ფინანსური სირთულეების, პოლიტიკური ნების ნაკლებობის, ღრმად გამჯდარი წინასწარგანწყობისა, თუ რაიმე სხვა მიზეზის გამო ხდება? რა სახის საგანმანათლებლო და პროფესიულ შესაძლებლობებზე მიუწვდებათ (ან არ მიუწვდებათ) ინვალიდებს ხელი?

* გაარკვიეთ, თუ აარსებენ ინვალიდები ჯგუფებს. თუ აარსებენ, რა გზებით ახერხებენ ამას? საკუთარი ინტერესების დაცვისა და ხელშეწყობის მიზნით თანამშრომლობენ თუ არა ისინი არასამთავრობო ორგანიზაციებთან? აღმოსავლეთ ევროპის მრავალ ქვეყანაში შიდასი ინფიცირებულებმა და დაავადებულებმა საკუთარი ასოციაციები ჩამოაყალიბეს, რომ ერთმანეთისათვის დახმარება გაეწიათ და მთავრობასა და საზოგადოებაზე ზეწოლა მოეხდინათ და თავისი საჭიროებებისაკენ მათი ყურადღება მიეპყროთ. ბევრ ქვეყანაში ინვალიდები, ფიზიკური თუ გონებრივი ნაკლით, და მათი ოჯახის წევრები, მთავრობისაგან ეფექტური მკურნალობის ხელმისაწვდომობის გაზრდას მოითხოვენ. გაიგეთ, რა მდგომარეობაა ამ თვალსაზრისით თქვენს რეგიონში.

* სრულად გაერკვიეთ იმ საკითხებში, რომლის შესახებაც წერთ. მაგალითად, თუ შიდსის ვირუსით ინფიცირებულების შესახებ წერთ, უნდა იცოდეთ, რა გასხვავებაა შიდსით ინფიცირებულსა და შიდსის მქონე ადამიანს შორის. უნდა გესმოდეთ, რა გზებით გადადის ან არ გადადის შიდსის ვირუსი. ჟურნალისტებს ხალხის ინფორმირების შესანიშნავი შესაძლებლობა აქვთ. ამავე დროს, ისინი პასუხისმგებელი არიან მათ მიერ მოწოდებული ინფორმაციის სისწორეზე.

* ჟურნალისტებისათვის, ინვალიდების მიმართ თანაგრძობასა და მათ შეცოდებას შორის დიდი განსხვავებაა. თუ თანაუგრძობთ, ეს ნიშნავს, რომ მათ, როგორც პიროვნებას, აფასებთ, რადგან მათთან გისაუბრიათ, მათ გვერდით ყოფილხართ და საკუთარი თვალთ გინახავთ მათი ცხოვრება. შეცოდებაში ყოველთვის არის ქედმაღლური დამოკიდებულების რალაც ელემენტი, თითქოს თქვენ, ანდა ვინმე სხვამ, უკეთ იცით, რა სჭირდებათ ინვალიდებს. თუ თქვენი შეხედულებები არა თავად ინვალიდების, არამედ მათ შესახებ სხვა ხალხის ნათქვამის საფუძველზე ყალიბდება, უფრო სავარაუდოა, რომ თქვენ მათი შეცოდების გრძობა გაგიჩნდეთ. ამ შემთხვევაში თქვენ ვერ იქნებით მზად, რომ მათ შესახებ დაწეროთ.

* იმის გამო, რომ ინვალიდები ხშირად საზოგადოებისაგან ჩამოშორებულნი არიან, შესაძლებელია გაჭირდეს მათი მოძებნა გასაუბრების მიზნით. უკეთესი იქნება, თუ იმ არასამთავრობო ორგანიზაციებს დაუკავშირდეთ, რომლებიც ინვალიდებს წარმოადგენენ. გაესაუბრეთ ორგანიზატორებს, რათა ჯერ ზოგადად შეიტყოთ მათი პრობლემების შესახებ. შემდეგ სთხოვეთ, რომ რომელიმე ინვალიდთან დაგაკავშირონ. აუცილებლად გაესაუბრეთ იმათაც, ვინც ამ ჯგუფის წევრებს არ წარმოადგენენ. ისინი, შესაძლოა, ამ საკითხებს სულ სხვა თვალთ უყურებდნენ და უფრო პირდაპირი აზრები და შეხედულებები ჰქონდეთ.

* სტერეოტიპები ხშირად სინამდვილის ნაწილსაც შეიცავს. კიდურებდაკარგულ ადამიანებს შორის შეიძლება ბევრი მათხოვარი და უსახლკარო იყოს – მაგრამ, შესაძლოა, ეს იმის გამო ხდებოდეს, რომ საზოგადოებას მათთვის დიდი არჩევანის საშუალება არ მიუცია. ნარკომანებს შორის შიდსით ინფიცირების დონე გაცილებით მაღალია, მაგრამ შესაძლოა, ეს იმის ბრალი იყოს, რომ მათ არ იციან, როგორ დაიცვან თავი ინფექციისაგან, ანდა სტერილურ ნემსებზე ხელი ვერ მიუწვდებათ. ასოციაციების გამომწვევი მიზეზები ხშირად საზოგადოების პრობლემების საფუძველში უნდა ვეძიოთ. თავად ხალხის დადანაშაულება სულაც არ არის ჟურნალისტის მოვალეობა.

სასწავლო მასალა

ეს სტატია გამოხატავს ფიზიკური ნაკლის მქონე ადამიანების აზრს და, ისე წარმოაჩენს მათ, რომ ისეთი შთაბეჭდილება რჩება, თითქოს ისინი მაღლიერი არ იყონ იმ დახმარებისა, რომელსაც მათ უწევს. ამ შთაბეჭდილებას თავიდანვე ქმნის სტატიის სათაური, რომელიც განსაკუთრებულ აქცენტს აკეთებს მხოლოდ იმ მომენტზე, რომ ინვალიდებმა იჩივეს. ეს გამყარებულია სტატიის ტონითაც, რომლის ირონიაც განსაკუთრებით იგრძნობა ტექსტის სომხურ ორიგინალში. სტატია ქმნის ზოგად შთაბეჭდილებას, რომ ისინი გაუმადლარი მონუშენები არიან და ცდილობენ კეთილგანწყობილი საზოგადოებისაგან მიიღონ ყველაფერი, რაც კი შესაძლებელია. სტატია ასევე აღწერს პოლიტიკურ ქიშპობას არტიკის მერსა და ადგილობრივ ინვალიდებს შორის და საბოლოოდ, ნაკლებად ცდილობს იმ მძიმე სიტუაციისათვის ნათელის მოფენას, რომელიც ასეთ სირთულეებს უქმნის მათ ცხოვრებაში.

6. ა) ინვალიდები ჩივიან

ინვალიდთა კავშირმა „ასტგიკმა“ ჩაატარა პირველი ღონისძიება თემაზე: „დავიცვათ ინვალიდების უფლებები და მხარი დავუჭიროთ მათ.“ „ასტგიკის“ პრეზიდენტმა, ლევონ ნერსესიანმა ამერიკული ორგანიზაციის „ვილჩეარ ფონდისგან“ მიიღო 240 ინვალიდის ეტლი [თითოეული მათგანი 150 აშშ დოლარის ღირებულებისა], სომხეთის რესპუბლიკის სხვადასხვა რეგიონებსა და მთიან ყარაბაღში მცხოვრები მოსახლეობისათვის დასარიგებლად. პირველი, ვინც ეს შეთავაზება მიიღო, იყო არტიკის მერი ჰმაჯაკ აბრაჰამიანი. ამგვარად, არტიკის ჩვიდმეტმა მცხოვრებმა, პირველმა მიიღო ახალი ინვალიდის სავარძლები.

ინვალიდების მუშაობის ხელშეწყობისა და მათი ფინანსური მხარდაჭერის მიზნით, ლევონ ნერსესიანმა წამოაყენა წინადადება შექმნილიყო ინვალიდი ბავშვების მშობელთა ადგილობრივი ორგანიზაცია. როცა მშობლები შეიკრიბნენ თავისი ორგანიზაციის პრეზიდენტის ასარჩევად, ჰ. აბრაჰამიანმა მაშინვე წარადგინა ამ თანამდებობისთვის ყველაზე შესაფერისი კანდიდატი, ნარინე ზაქარიანი. მნიშვნელობა არა აქვს, როგორ სცადა ამ 20 წლის გამოუცდელმა გოგონამ მათთვის იმის ახსნა, რომ არ შეუძლია კომპიუტერის გამოყენება, რომ მან სკოლაში გერმანული ისწავლა და არა ინგლისური. მერი განაგრძობდა თავისი საუკეთესო მეგობრის, ქალაქის საბჭოს წევრის მიამიტი ქალიშვილის დარწმუნებას, რომ „ეს არაფერია, შენ შეგიძლია ამის გაკეთება, შენ ცოტათი ხომ იცი კომპიუტერთან მუშაობა და ორ თვეში მთლიანად ისწავლი.“

ფურნალისტი ამჟამად აკრიტიკებს მერს, მაგრამ მაინც საჭიროა ფაქტების მოყვანა. საერთოდ რატომ ერევა მერი პრეზიდენტის არჩევაში? იქ დამსწრეებმა, ფურნალისტის ჩათვლით, ჰკითხეს მას, რატომ უნდა დაიკავოს ეს თანამდებობა მისი მეგობრის ქალიშვილმა? თუ ეს ასე მოხდა, აუცილებლად უნდა აისახოს სტატიაში, თუ – არა, მამ რატომ?

რამდენად სწორი იყო მათი საყვედურები? რამდენი ადამიანი იყო შეკრებილი? რამდენი საყვედურობდა? ვინმეს მოეწონა სავარძლები? თუ საყვედურები სიმართლესთან ახლო იდგა, მაშინ ეს ადამიანები ფულზე დახარბებულ უმადურებად არ გამოჩნდებიან. ყველაფერი ისეა მონოდეული, იქმნება შთაბეჭდილება, რომ ისინი საერთოდ არაფრის ღირსები არ არიან.

საკითხის განხილვას წაადგებოდა, თუკი ჟურნალისტი ბრალდების სისწორის დადგენას შეძლებდა. სხვაფრივ ეს უბრალოდ ორ ადამიანს შორის სიტყვიერი შეკამათებაა და მკითხველმა არ იცის, რომელს დაუჯეროს.

ისე ჩანს, თითქოს ჟურნალისტი აქტიურად ცდილობდა ბავშვის დარწმუნებას, აელო სავარძელი. ასე იყო სინამდვილეში? თუ ისე იყო, მაშინ ნიშნავს თუ არა ეს, რომ, ჟურნალისტის აზრით, სავარძლების სანაცვლოდ ფულის მოთხოვნა გამართლებული არ იყო? დარწმუნებული იყო ჟურნალისტი, რომ ახალი სავარძლები ვარგოდა? უნდა მიეღო თუ არა მონაწილეობა ჟურნალისტს იმ სიტუაციაში, რომელსაც ამავდროულად აშუქებდა?

როცა საქმე ინვალიდის ეტლების განაწილებაზე მიდგა, ინვალისტი ბავშვების მშობლებმა, რომლებიც არტიკის მერიის წინ იყვნენ შეკრებილნი, დაიწყეს საყვედურების გამოთქმა ეტლების ზომისა და მოუხერხებლობის გამო და სანაცვლოდ 150 აშშ დოლარი მოითხოვეს. თუმცა, „ასტიკის“ პრეზიდენტმა მოკრძალებით გააცნო დამსწრეებს ორგანიზაციის საქმიანობა, აუხსნა, რომ მათ არ შეუძლიათ ნაღდი ფულის გაცემა, რადგან მათ მიიღეს ინვალიდის სავარძლები და აქვე აანწყვეს. როცა სავარძლის მიმღებთა სიაში არაიკ პამპალიანის სახელი ამოიკითხეს, ინვალისტი ბავშვის დედამ მარტო უარი კი არ თქვა სავარძლის მიღებაზე, არამედ ხმამაღლა განაცხადა, რომ, მაშინ, როცა ასეთი ორგანიზაციები მართლაც ყველანაირად ცდილობენ მათ დახმარებას, მერი არანაირად არ უჭერს მხარს ინვალიდებს, ის შეურაცხყოფას აყენებს და უკან აბრუნებს მათ. „ის მეუბნება, არ მინდა რამე საერთო მქონდეს შენს ინვალიდთან, ეს არ მაინტერესებსო.“

მერე დაიწყო კამათი მერსა და ქვრივს შორის. ერთი ყვიროდა: „მე აქ არავინ დამხმარებია. ჩემი ინვალისტი ბავშვი შიმშილობს. მარტო თვეში 3600 დრამი პენსიით ვცხოვრობო“, მეორე პასუხობდა: „თქვენ იტყუებით, გრცხვენოდეთ, რამდენჯერ დაგეხმარეთ. ყველაფერს სიტყვიერად ვაკეთებდი, მე არ ვინახავ განცხადებებს.“

სამწუხაროდ, ჩვენ ვერ შევძელით ინვალისტი ბავშვი დაგვერწმუნებინა, რომ თავისი ძველი სავარძელი ახალში გაეცვალა. „მე მადლობელი ვარ ქველმოქმედებისა, მაგრამ ეს საჩუქარი არ მინდა. მე ინვალისტის სავარძლის მაგივრად ფული მინდა, რომ საკვები და სახლი ვიყიდო.“

როცა მერმა დაინახა, რომ ხალხი დაინტერესდა, ქვრივს შესთავაზა სახლის ქირის, 5 000 დრამის გადახდა, მაგრამ შემდეგ, მისი აგრესიული დამოკიდებულებით გაცოფებულმა, უარი თქვა დანაპირების შესრულებაზე. საბოლოოდ, „ბრწყინვალე“ აზრი მოუვიდა ჰ. აბრაჰამიანს და მან ასეთი წინადადება წამოაყენა: „კარგი, მოდი, ჩავართავთ პროგრამაში „სარგებლობა სამუშაოს სანაცვლოდ“, ისე მოვაგვარებ საქმეს, რომ თქვენ სამსახურში სიარული არ მოგიხდეთ და დღეში 1 000 დრამს მიიღებთ.“ ინვალისტი ბავშვი შიმშობს, რომ სინამდვილეში სასწაული არ მოხდება და მერი თავის დანაპირებს არ შეასრულებს.

მიუხედავად ყველაფრისა, არტიკში კავშირმა „ასტგიკმა“ თავისი მისია შეასრულა.

გაზეთი „არავოტი“,
ერევანი, სომხეთი, 2004 წლის 17 ივნისი

◀ ეს ბოლო წინადადება ბუნდოვანია. როგორ შეასრულა კავშირმა თავისი მისია? მოახერხა დანარჩენი 239 სავარძლის დარიგება? თუ მოახერხა, მაშინ როგორი იყო სხვა მონაწილეთა დამოკიდებულება? მერსა და ერთ ოჯახს შორის გამართულ კამათზე მთელი ყურადღების გამახვილებით ჟურნალისტმა მკითხველს საშუალება არ მისცა მეტი გაეგო ზოგადად ღონისძიებისა და სხვების რეაქციის შესახებ.

ეს სტატია ეხება წერილის სათაურად საშინლად უხეში სიტყვის ხმარებას. სტატიაში აღწერილია ფსიქიატრიულ დაწესებულებაში მომხდარი ხანძარი. სათაური – „შემწვარი გიჟები“ – არა მარტო განამტკიცებს იმათ შესახებ სტერეოტიპებს – ვინც გონებრივი დაავადებებით იტანჯება, არამედ შინაარსობრივადაც არ არის სწორი – იქ არავინ დაშავებულა.

6. ბ) შემწვარი გიჟები

რედაქტორი ბოდიშს იხდის სათაურის გამო

სამშაბათს, ქალაქის ტაბლოიდის რედაქტორმა წერილობით მოიხადა ბოდიში გაზეთში გამოქვეყნებული იმ სტატიის სათაურის გამო, რომელიც ეხებოდა ფსიქიატრიულ დაწესებულებაში ახლახანს მომხდარ ხანძარს.

ტრენტონელის სტატია 9 ივლისს მომხდარი ხანძრის შესახებ, რომელმაც ტრენტოს ფსიქიატრიული საავადმყოფოს ადმინისტრაციული შენობა დააზიანა, გამოქვეყნდა ასეთი სათაურით: „შემწვარი გიჟები“. შენობაში ავადმყოფები არ იყვნენ და არავინ დაშავებულა. რედაქტორის სვეტი გამოცემელმა დევიდ ბ. ბონფილდმა ამას უწოდა „უხეში, აზრს მოკლებული სათაური, რომელმაც ბოროტად მოიხსენია მენტალური დაავადება. ეს არ იყო სწორი“.

ბონფილდმა აღნიშნა, რომ მკითხველებმა 47,526 ტირაჟიანი გაზეთი სატელეფონო ზარებითა და რედაქტორისადმი გაგზავნილი საყვედურებით სავსე წერილებით აავსეს.

„გაზეთი ყოველთვის ამაცობდა, რომ სუსტებს ძლიერებისაგან იცავდა – ეს იყო სტილი, რომელმაც მას პულიცერის პრემია მოუტანა ნიუ ჯერსიში პოლიტიკური კორუფციის შესახებ გამართული მუშტი-კრივის გამუქებისათვის. ჩვენ არ უნდა გაგვკვირვებოდა, რომ ჩვენი მკითხველი აღდგა სუსტების დასაცავად – ჩვენს წინააღმდეგ – და ჩვენ ეს მივიღეთ. და ჩვენ ეს თანდათან გვიახლოვდებოდა – დაწერა ბონფილდმა.

მან განაცხადა, რომ გაზეთი „შეეცდებოდა შეიცვალოს არა მარტო იმით, რომ გახდეს უფრო მგრძობიარე გონებრივად უნარშეზღუდული ადამიანების რთული მდგომარეობის

ინციდენტის გამო ბოდიშის მოხდის დროს რედაქტორმა აღნიშნა, რა შეურაცხმყოფელია ეს სიტყვები და ბოდიში მოუხადა როგორც მკითხველებს, ასევე იმ ორგანიზაციებსაც, რომლებიც გონებრივად დაავადებულებს წარმოადგენენ. ეს ადასტურებს, რომ მედია ორგანიზაციები რეაგირებენ საზოგადოების მხრიდან ზეწოლაზე და ისინი მუდმივად პასუხს უნდა აგებდნენ მკითხველის წინაშე განსჯაში დაშვეულ შეცდომებისათვის.

მიმართ, არამედ მათი ინტერესები უფრო აქტიურად წარმოაჩინოს და დაიცვას.“

სათაურის ავტორმა, ტონი პერსიჩილიმა უკვე მოიხადა ბოდიში გაზეთში, სათაურის გამოქვეყნების მეორე დღეს. ჟურნალისტმა და ნომრის რედაქტორმა დაწერეს, რომ სათაური არასწორი და გულქვა იყო. ჟურნალისტმა თავის თავზე აიღო მთელი პასუხისმგებლობა.

მაგრამ გონებრივად დაავადებულთა ეროვნულმა ალიანსმა გასულ კვირას განაცხადა, რომ პერსიჩილის ბოდიში ადეკვატური არ იყო. ეს დაბეჭდა „ფილადელფია ინკუაიერერში“. ჯგუფმა აღნიშნა, რომ სათაური „იყო ბოლო დროის მანძილზე ინსტიტუციური წინასწარგანწყობისა და დისკრიმინაციის ერთ-ერთი ყველაზე ცუდი მაგალითი“ და მოითხოვა „დამაჯერებელი გამოსასწორებელი ღონისძიებების გატარება.“

„ესოშიეიტედ პრესი“,
ტრენტონი, ნიუ ჯერსი, აშშ, 2002 წლის 23 ივლისი

◀ ასეთ ინციდენტზე ყურადღების გამახვილება, შესაძლოა, საბოლოოდ სასარგებლო გამოდგეს ყველა მხარისთვის. ამას შეუძლია აიძულოს მედია ორგანიზაცია, რომ უფრო პასუხისმგებელი გახდეს მრავალფეროვნების საკითხების გაშუქების დროს, რაც, თავის მხრივ, საზოგადოებას ეხმარება მნიშვნელოვან საკითხებზე მიუკერძოებელი ინფორმაციის მიღებაში.

◀ არასამთავრობო ორგანიზაციებს შეუძლიათ და ევალებათ კიდევ, რომ ძალზე დიდი როლი ითამაშონ სათუთი თემის არაკორექტულად გაშუქების დაფიქსირებაში, ახალი ამბების სწორად გაშუქებისათვის ზეწოლის განხორციელებასა და საზოგადოების ნახალისებაში, რომ მათ ყურადღება მიექციონ ასეთ საკითხებს. რეპორტიორებმა და რედაქტორებმა უნდა გააცნობიერონ, რომ ასეთი ორგანიზაციები დიდ დამხმარე ძალას წარმოადგენენ და შეუძლიათ რჩევების მიწოდება ყველა სახის უმცირესობათა ჯგუფების პრობლემების გაშუქებისათვის.

ეს სტატია ცდილობს ჩვეულებრივ კლასებში ინვალისტი ბავშვების ინტეგრაციის ინოვაციური მიდგომა წარმოაჩინოს როგორც პირობითად დადებითი და ობიექტური. აქ წარმოჩენილია პრობლემის როგორც დადებითი, ასევე უარყოფითი ასპექტები. სტატია გაცილებით მიმზიდველი იქნებოდა, თუ შიგ იმათი ინტერვიუები და კომენტარებიც შევიდოდა, ვისზედაც ეს ყველაზე მეტად ახდენს გავლენას, როგორც ემოციურად, ასევე ფიზიკურად, კერძოდ, ინვალისტი ბავშვების მშობლებისა, ასევე თვითონ ბავშვებისაც. ბევრმა რეპორტიორმა შეიძლება ვერც კი წარმოიდგინოს, რომ შესაძლებელია საუბარი ჰქონდეს ძალიან უნარშეზღუდულ ადამიანებთანაც კი, რომლებმაც შეიძლება ძალიან კარგად მოაწოდონ განსაკუთრებული და მოულოდნელი შეხედულებები. გარდა ამისა, კარგი იქნებოდა სტატიაში ასევე ასახულიყო არაინვალისტი ბავშვების მშობლებისა და თვითონ ბავშვების მოსაზრებებიც, რომ შესაძლებელი ყოფილიყო მათი რეაქციის შეფასება.

გარდა ამისა, ჟურნალისტი მკვეთრად არ განასხვავებს ინვალისტი ბავშვების სხვადასხვა კატეგორიას. გონებრივი აშლილობის მქონე ადამიანი იგივე არ არის, რაც გონებრივად უნარშეზღუდული. ნვრილმანი ფიზიკური უნარის შეზღუდვის მქონე ბავშვს ან მოძრაობის უნარის შეფერხების მქონეს სულ სხვადასხვა სახის პრობლემები აქვთ. თუ ქართულ საზოგადოებას ყველა ასეთი ბავშვის მიმართ ერთნაირი მიდგომა აქვს, ჟურნალისტმა სტატიაში ეს უნდა აღნიშნოს.

6. ო) საქმე სიფრთხილეს მოითხოვს

ბოლო ხანში ხშირად საუბრობენ ინტეგრირებულ სწავლებაზე, რაც ხეიბარი თუ ფსიქიკურად დაავადებული ბავშვების ჯანმრთელ მოზარდებთან ერთად სწავლებას ითვალისწინებს. როგორც ამბობენ, უცხოეთში ასეთი მეთოდი კარგა ხანია, აპრობირებულია. აღსანიშნავია, რომ გონებრივად განსხვავებული ბავშვების მეგობრობა საზღვარგარეთის მთელ რიგ სკოლებში საკლასო ოთახებიდან კი არ იწყება, არამედ ბუნების ნიაღში – სკოლის საცდელ ნაკვეთებზე, ფერმებში. ჩვენთან კი რატომღაც უფრო მარტივად ვაპირებთ პრობლემის გადაწყვეტას. საინტერესოა, საქართველოში რამდენად გაამართლებს ეს სიახლე. შეეთვისებიან თუ არა ერთმანეთს განსხვავებული გონებრივი შესაძლებლობების მოსწავლეები.

მიქაელ მთავარანგელოზის სახელობის სამკურნალო-პედაგოგიური სკოლის აღსაზრდელები ჩვეულებრივ ბავშვებს არ ჰგვანან, რადგანაც ლოგიკური აზროვნების, საკუთარი თვალთ საგნების აღქმის უნარი არ გააჩნიათ. ამ სკოლის პედაგოგმა ლალი ცერცვაძემ

რა არის ამ ინფორმაციის წყარო? შეიძლება ბევრ ადგილას ასეც ხდება, მაგრამ საეჭვოა, რომ ეს დანერგული ნორმა იყოს დასავლეთის ინტეგრირებულ სკოლებში.

ზუსტად რაში მდგომარეობს მათი უუნარობა? გონებრივი ჩამორჩენილობა თუ ათვისების შეზღუდული უნარის გარკვეული ფორმა? როცა საუბარი ასეთ ინვალისტიბზეა, ჯობს მაქსიმალურად დაკონკრეტდეს.

გვითხრა, რომ უცხოეთში ჯანმრთელ თანატოლებთან მხოლოდ მსუბუქი ხარისხით გონებრივად ჩამორჩენილი თანატოლების სწავლება მიაჩნიათ შესაძლებლად.

საქართველოში ამ მხრივ ჯერ საზოგადოება და მასწავლებლები უნდა მოემზადონ, თორემ ცერებრალური დამბლით, ხელ-ფეხის პარეზით ეტლებში მსხდომი ბავშვების ტრადიციულ სკოლებში შეყვანამ შეიძლება ისინი დათრგუნოს. ასეთ რამეს არათუ დაცინვა, შემწყნარებელი მზერაც კი იწვევს. ბავშვებს 3-დან 7 წლამდე მიბაძვის სიმპტომი უყალიბდებათ. ამიტომ ხეიბარი თუ გონებაშეზღუდული თანატოლები ამ ასაკიდანვე უნდა შევაჩვიოთ ჯანმრთელ ბავშვებთან ურთიერთობას. ისიც უნდა ითქვას, ხშირად მშობლებიც სცოდავენ, როცა ავადმყოფ შვილს სახლში გამოკეტავენ ხოლმე. ასეთ დაუცველებს უფრო სჭირდებათ ურთიერთობა საზოგადოებასთან. პედაგოგ მათ ხუნდაძეს უკვე თავად უცდია ამგვარი ინტეგრაცია. შვილისთვის თავისი უნარშეზღუდული მოწაფეები გაუცნია. მართალია, თავიდან ბავშვს შეშინებია ახალგაჯინობილთა განსხვავებული ქცევის მანერის, ემოციურობისა, მაგრამ ახლა შესანიშნავად უგებენ ერთმანეთს. მიხეილ ასათიანის სახელობის ფსიქიატრიული ინსტიტუტის დირექტორმა დავით ზურაბაშვილმა გვითხრა: გონებრივი ჩამორჩენილობა დონით თუ სიღრმით ინდივიდუალურია. ჯანმრთელ ბავშვებთან მათი ინტეგრირება კი განათლების პროგრამის დაუხვეწავად და ფსიქოლოგთან შეუთანხმებლად გაუმართლებელია. ბატონ დავითს შესაძლებლად მიაჩნია არა გონებრივად ჩამორჩენილთა, არამედ ფიზიკური დეფექტის მქონე მოზარდთა ინტეგრირებულ სწავლაში ჩაბმა, ვინაიდან გონებრივად ჩამორჩენილს ახალი მასალის დასაძლევად გაცილებით მეტი დრო სჭირდება. ასეთი ვითარება კი სხვა მოსწავლეების სწავლაში შეფერხებას გამოიწვევს. ამასთან ერთად, სკოლებში კონტინგენტის გარკვეული პროპორციაც უნდა დაიცვან. მაგალითად, 10 ჯანმრთელ ბავშვზე – ერთი ფიზიკურად ან ფსიქიკურად უნარშეზღუდული.

◀ ეს კომენტარი ზუსტად არ ასახავს უცხოეთში არსებულ „რეალობას“. ჟურნალისტმა უნდა სთხოვოს მასწავლებელს, უფრო კონკრეტულად განმარტოს, რას გულისხმობს და ჭეშმარიტებად არ უნდა მიიღოს ის, რასაც მასწავლებელი ამბობს.

აქვს თუ არა ჟურნალისტს სტატისტიკური მონაცემები ან რაიმე ინფორმაცია იმის შესახებ, თუ რამდენად ხშირად არ აძლევენ მშობლები თავიანთ ინვალიდ შვილებს სხვებთან ურთიერთობის უფლებას ან სახლში კეტავენ მათ? ეს საქართველოში ფართოდ გავრცელებული პრობლემაა?

◀ ჟურნალისტისთვის საინტერესო იქნებოდა მასწავლებლის შვილთან გასაუბრება.

საქართველოში არსებული სისტემა ჩვეულებრივ აცალკევებს კლასში სხვა ბავშვებისაგან იმ ბავშვებს, რომლებსაც ენაბლუობა ახასიათებთ ან კოჭლობენ?

ეს ბოლო კომენტარი წარმოადგენს ჟურნალისტის გაფრთხილებას, რომ, შესაძლოა, სწავლების ასეთი მეთოდი გაუმართლებელი იყოს. მაგრამ, თუ ე.წ. „ჯანმრთელი“ ბავშვები კარგად არ სწავლობენ, სამართლიანი იქნება ინვალიდების დადანაშაულება ამ პრობლემაში, როგორც ამ დასკვნიდან ჩანს?

პედაგოგიკის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის დირექტორი ლევან ჩიქვანია მოსწავლეთა ინტეგრირებულ სწავლებაში უარყოფით მხარესთან ერთად დადებითსაც ხედავს. უმნიშვნელო გადახრის მქონე ბავშვების [ენაბლუობა, კოჭლობა] ჯანმრთელ თანატოლებთან სწავლა დასაშვებად მიაჩნია, მაგრამ, ამასთანავე, სიფრთხილის გამოჩენას ურჩევს პედაგოგებს, ავადმყოფებმა კომპლექსების გამო კლასში დისონანსი რომ არ შეიტანონ. დაბოლოს, ინტეგრირებული სწავლების მეთოდი მოზარდებში ალბათ ლმობიერების განვითარებას შეუწყობს ხელს, მაგრამ სხვა საკითხზეც ღირს დაფიქრება. ჩვენი ჯანმრთელი ბავშვები ისედაც არ იკლავენ სწავლით თავს და უნარშეზღუდულ მონაფეთა გვერდით მიიღებენ კი სრულყოფილ განათლებას?

გაზეთი „ეპოქა“,
თბილისი, საქართველო
2003 წლის 28 ოქტომბერი – 3 ნოემბერი

ეს სტატია სწორად აღწერს აზერბაიჯანში შიდსის ვირუსის/შიდსის გავრცელების თვალსაზრისით არსებულ სიტუაციას და მდგომარეობას აღწერს უარყოფითი სტერეოტიპების ჩართვის გარეშე. მიუხედავად იმისა, რომ სტატია წარმოგვიდგენს უახლეს სტატისტიკურ მონაცემებს, მასში არ არის რაიმე ინტერვიუ შიდსის ვირუსის მატარებელ ადამიანებთან, რაც მეტ ჰუმანურობას შესძენდა სტატიას.

6. ე) აზერბაიჯანში შიდსით დაავადებულთა რიცხვი იმრდება

პრობლემა სახიფათო მასშტაბებს იძენს

მსოფლიო შიდსით დაავადების აფეთქების ზღვარზე დგას – ყოველ შემთხვევაში, ექსპერტები ასეთ პროგნოზებს აკეთებენ. მათი აზრით, ახლო მომავალში შიდსის ვირუსით ინფიცირებულთა რაოდენობა შესაძლოა 40 მილიონიდან 100 მილიონამდე გაიზარდოს. ეს ძალზე შემაშფოთებელი მონაცემებია. სამწუხაროდ, არც ჩვენი ქვეყანაა გამონაკლისი, განსაკუთრებით მაშინ, როცა ექსპერტებმა უკვე აღნიშნეს ჩვენში ამ დაავადების გავრცელების ტენდენცია.

შიდსის საინააღმდეგო ეროვნული ცენტრის მონაცემებით, 2003 წლის 1 ოქტომბრისთვის ქვეყანაში რეგისტრირებული იყო 573 შიდსის ვირუსით ინფიცირებული. შედარებისთვის მოგვყავს ივლისის მონაცემები – ამ დროისათვის 556 ავადმყოფი იყო დაფიქსირებული. ამ „უმნიშვნელო“ ზრდასაც კი შეიძლება სავალალო შედეგები მოჰყვეს და მძიმე ტვირთად დაანვეს აზერბაიჯანს.

შიდსის ვირუსით ინფიცირებულთა საერთო რაოდენობიდან 551 აზერბაიჯანის მოქალაქეა, 22 უცხოელი. 273 ცხოვრობს ბაქოში, დანარჩენები კი რაიონებში ცხოვრობენ. ინფიცირებულთა უმრავლესობა მამაკაცია [77 პროცენტი], დანარჩენები კი ქალები და ბავშვები არიან. დაავადებულთა საშუალო ასაკი 20-დან 39 წლამდეა.

ტრაგიკული სტატისტიკური მონაცემებით, 45 ადამიანი უკვე გარდაიცვალა ამ მომაკვდინებელი ავად-

მართლაც გაიზარდა ინფიცირებულთა რაოდენობა, თუ იმ ადამიანების რაოდენობა გაზრდილი, ვინც შემონმება ჩაიტარა და ვირუსი გამოუვლინდა? პასუხს დიდი მნიშვნელობა აქვს მონაცემების სწორი ინტერპრეტირებისათვის.

ეს არ არის „საშუალო“ ასაკი. საშუალო ერთი რიცხვი უნდა იყოს.

რატომ არის ეს ფაქტი უფრო საგანგაშო, ვიდრე აზერბაიჯანში ინფიცირება? მდგომარეობა ორივე შემთხვევაში საგანგაშო იქნება. ▶

რა შეიძლება მოჰყვეს ამას შედეგად? ეს ნიშნავს, რომ ადამიანს დაქორწინების უფლება არ ექნება, თუ უბრალოდ იმიტომ იქნება კარგი, რომ მათ ისწავლონ, როგორ აიცილონ თავიდან ვირუსის სხეულისათვის გადადება? რატომ უნდა ჩაუტარდეთ სამედიცინო შემონმება მხოლოდ დაქორწინების მსურველებს? ხომ არ ჰგონიათ, რომ ხალხს, რომელიც უცხოეთიდან ბრუნდება, მაგრამ დაქორწინებას არ აპირებს, არ ექნება სექსუალური კავშირები? თუ ასეა, მაშინ ძალიან მცდარი ვარაუდი ჰქონიათ. ▶

სინამდვილეში რამდენად ანონიმურია ეს სამსახურები? ჟურნალისტი მთავრობას სიტყვაზე უჯერებს, რომ ანონიმურობა დაცული იქნება? რჩევა მხოლოდ ზემოთ ნახსენები ჯგუფების წარმომადგენლებს ეძლევათ, თუ ყველას? შეამონმა ჟურნალისტმა ასეთი სამსახურების არსებობა ადგილზე? შემონმების გარდა, სხვა რა სახის მომსახურებაა გათვალისწინებული? რა არის ადამიანის მოტივაცია იმისათვის, რომ შემონმება გაიაროს, თუ მკურნალობის შესაძლებლობები ნაკლებად ან სულ არა აქვს? ▶

მყოფობით და 44 სიკვდილის პირასაა. დღევანდელი მონაცემებით, ქვეყანაში რეგისტრაცია გაიარა შეიშმა ოჯახმა, რომელშიც ინფიცირებული არიან როგორც მშობლები, ასევე ბავშვები. 24 ოჯახში ინფიცირებულია მხოლოდ ცოლი და ქმარი, 88 ოჯახში ინფიცირებული იყო მხოლოდ ქმარი, ხოლო რვაში – მხოლოდ ცოლი.

საგანგაშოა, რომ შემონმებული ავადმყოფებიდან 265, ანუ საერთო რაოდენობის 48 პროცენტი ემიგრაციიდან დაბრუნებული მუშახელია, რომელთა ინფიცირებაც საზღვარგარეთ, კერძოდ, რუსეთში მოხდა.

შიდსის სანინალმდეგო ეროვნული ცენტრის დირექტორი და შიდსის პრევენციის სახელმწიფო კომისიის ეროვნული კოორდინატორი და მდივანი ჰაბილ ალიევი აცხადებს, რომ სასურველი იქნებოდა, რომ ყველას, ვინც უცხოეთიდან ჩამოვიდა და დაქორწინებას აპირებს, ჯერ სამედიცინო შემონმება გაეკეთებოდა.

ამავდროულად, ქვეყანაში მიმდინარეობს ინტენსიური მუშაობა შიდსის პრევენციისა და მის წინააღმდეგ ბრძოლისათვის. მაგალითად, ჯანდაცვის მინისტრის, ალი ინსანოვის 2002 წლის 2 დეკემბრის №155 დადგენილებით „ქვეყნის ყველა ქალაქსა და რაიონში შიდსის ვირუსის დიაგნოსტიკისათვის ოცდაოთხსაათიანი ანონიმური სამსახურების შექმნის შესახებ“, შეიქმნა ასეთი სამსახურები და ისინი ფუნქციონირებს. ყველასა აქვს შესაძლებლობა სამედიცინო შემონმება იმ ადგილას გაიაროს, სადაც ცხოვრობს. „ჩვენ მოვუნოდებთ ქვეყნის ყველა მოქალაქეს, რომელიც ნარკოტიკულ ნივთიერებებს იყენებს ან სექსუალურ უმცირესობას მიეკუთვნება და არ ენდობა თავის პარტნიორს, რომელსაც ჰქონდა ვენერიული დაავადება ბოლო 5-10 წლის განმავლობაში, გაიაროს შემონმება თავისივე საკუთარი ინტერესებისთვის“ – განაცხადა ალიევიმა.

ამავდროულად, ბევრი სუბიექტური მიზეზების გამო არ დათანხმდა „შემონმების“ გავლას. ეს უკავშირდება ტრადიციებსა და საზოგადოების

ერთადერთი მიზეზია თუ უმთავრესი? ეს ორი სხვადასხვა რამეა.

პირველ წინადადებაში სრულად უნდა იყოს დანერგილი ორგანიზაციის სახელწოდება. აბრევიატურის გამოყენება შეიძლება ტექსტის მომდევნო წინადადებაში.

ზუსტად რა უნდათ, რომ ალიევმა გააკეთოს? სასარგებლო იქნებოდა უფრო კონკრეტული ლაპარაკი, თუ რა ღონისძიებებია გათვალისწინებული ამ პრობლემის გადასაჭრელად.

შიშს, რომელსაც, მათი რწმენით, ადამიანის „სიკვდილის პირამდე მიყვანა შეუძლია.“ ეს აშკარად ერთადერთი და უმთავრესი მიზეზია. იმისა, რომ დანერგილებითი ინფორმაცია შემთხვევების რიცხვზე არასაკმაოა და შიდსის ვირუსის წინააღმდეგ ჩატარებული პრევენციული ზომები არაეფექტურია.

ალიევმა აღნიშნა, რომ გაერომ 2001 წელს ჩაატარა შიდსისადმი მიძღვნილი სპეციალური სხდომა. შესრულებული სამუშაოს შედეგად მიღებული იქნა პროგრამა ამ დაავადების გავრცელების შესაჩერებლად. აზერბაიჯანი შეუერთდა ამ პროგრამას.

„ცენტრი საინტერესოა ქვეყნის ახალი პრეზიდენტის, ილჰამ ალიევისთვის. მთავრობამ უნდა მიაქციოს ყურადღება არსებულ პრობლემას, რომელსაც სახიფათო მასშტაბებით გავრცელების საშიშროება ემუქრება,“ – განაცხადა ალიევმა.

გაზეთი „ზერკალო“,
ბაქო, აზერბაიჯანი,
2003 წლის 31 ოქტომბერი

ამ გარემოებების „სუბიექტურ“ მიზეზად მოხსენიება ნიშნავს, რომ ხალხი ირაციონალური მოტივებით რეაგირებს. მართლაც ესეც შეშფოთების ნამდვილი მიზეზია და ისიც, თუ რა დახმარებას მიიღებს ადამიანი, როცა აღმოაჩენს, რომ მართლაც ინფიცირებულია. ამ სტატიაში არსად არ არის ნაჩვენები, რას აკეთებს მთავრობა იმისათვის, რომ ხალხს შემონების გავლის მოტივაცია შეუქმნას.

რა პროგრამაა ეს? რა ელემენტები შედის მასში? რა სახით იღებს მონაწილეობას აზერბაიჯანი? რა თანხა იხარჯება პროგრამაზე? მთავრობა შეიძლება შეუერთდეს პროგრამას, მაგრამ არაფერი გააკეთოს მის განსახორციელებლად. მნიშვნელობა აქვს მოქმედებასა და პროგრამის განხორციელებას და არა იმას, თუ რას მიიწერს საკუთარ თავზე ხელისუფლება.

ეს სტატია კეთილგანწყობილია ინვალიდების მიმართ და გარკვეულწილად, აძლიერებს თვალსაზრისს მათი შეუმჩნეველობის შესახებ და აკრიტიკებს ამ ფაქტს. ეს საერთო პრობლემაა იმ სტატისტიკისთვის, რომლებიც სოციალურ უმცირესობათა საკითხებს ეხება, განსაკუთრებით იმათი, ვინც ჩვენი თვალთახედვის არის მიღმა იყო. ადამიანები, მათ შორის ჟურნალისტებიც, ისე არიან შეჩვეულნი მათთვის ყურადღების არმიქცევას, რომ ხანდახან ისინი არცეი ეკითხებიან მათ რამეს, მაშინაც კი, როცა მათ შესახებ წერენ. სტატიაში ინვალიდები უფრო ობიექტები არიან ამ ამბისა, ვიდრე სუბიექტები. ალბათ, სადიხოვი, ადამიანი რომელიც ლაპარაკობს, ინვალიდია, მაგრამ ჟურნალისტი ამას არსად გვეუბნება. თუ ის მართლაც ინვალიდია, საინტერესო იქნებოდა პირადად მისგან მოგვესმინა, როგორ შეძლო თავის გასაჭირთან გამკლავება და როგორ გახდა აქტივისტი.

6. ე) ინვალიდის ეტლი თეატრში

ეს სისულელე კი არა, ცივილიზების ნიშანია

„განვითარებული სოციალიზმის“ ეპოქაში ხალხი არ ამჩნევდა ადამიანს, რომელიც ინვალიდის ეტლში იჯდა, ან ყავარჯნებითა და პროთეზით დადიოდა. არა იმიტომ, რომ ამ სცენას მათი გუნების გაფუჭება შეეძლო, არამედ იმიტომ, რომ ადამიანი ინვალიდის ეტლში ჩვეულებრივი მოვლენა იყო. ინვალიდებიც ძლივს უწყობდნენ ნაბიჯს საბჭოთა ხალხს, რომელიც სირბილით მიიწევდა გაბრწყინებული კომუნისტური მომავლისაკენ. მეორე მხრივ, ჩვენ თითქმის ვერც ვამჩნევდით ინვალიდებს ქუჩებსა და საზოგადოებრივ ადგილებში და ამიტომ მიამიტურად გვეჯეროდა, რომ ისინი ბევრნი არ იყვნენ.

თუმცა, იშვიათი ფილმები და დოკუმენტური მასალები, რომლებიც ჩვენამდე აღწევდა „რკინის ფარდის“ მეორე მხრიდან, გვიჩვენებდნენ, რომ მათ „ბევრი ინვალიდები ჰყავდათ. ისინი იყვნენ ქუჩებში, საზოგადოებრივ ტრანსპორტში, მაღაზიებში – მოკლედ, ყველგან. ჩვენ კი, ჩვენს პირობებში ცხოვრებისას, უნდა დაგვეჯერებინა, რომ ჩვენ უფრო კარგად ვცხოვრობდით, ვიდრე „ისინი“.

მაგრამ, პერესტროიკამ და შემდგომმა მოვლენებმა ყველაფერი თავდაყირა დააყენა. ინვალიდები ამოვიდნენ „მინისქვეშიდან“. როგორც აღმოჩნდა, ეს პრობლემა ჩვენ გვექონია, და არა იმით, ჩვენ, და არა მათ, არ გვინდოდა ცივილურად ფიქრი და გამოქვაბულის ადამიანებოვით ფიქრს ვარჩევდით. ამან საბოლოოდ შეგვაძლებინა დაგვენახა და დავხმარებოდით იმ ადამიანებს, ვისაც ეს სჭირდება. დღეს აზერბაიჯანში დაახლოებით 25 000 ინვალიდია.

ორგანიზაციის საქალაქო გამგეობის თავმჯდომარის, ასკარ

ასეთი სტატისტიკური მონაცემების მოყვანის დროს წყარო უნდა იყოს მითითებული. საიდან არის მიღებული ეს მონაცემები: მთავრობისგან? თვითონ ინვალიდებისგან? ზუსტად ვინ შედის მათში? მათ ფიზიკური და გონებრივი ნაკლოვანებებიც აქვთ, თუ მხოლოდ ფიზიკურად არიან უნარშეზღუდულები?

სადიხოვის თქმით, ორგანიზაცია 1989 წელს შეიქმნა და საბჭოთა კავშირში მეოთხე იყო ბელორუსიის, უკრაინისა და ყაზახეთის შემდეგ. რესპუბლიკაში მანამდე არსებობდა მხოლოდ ორი ორგანიზაცია – უსინათლოთა და ყრუ-მუნჯებისა.

იმ ხანებში ინვალიდებს დახმარების სრული პაკეტი ეძლეოდათ, რომელიც 1996 წელს გაუქმდა. მაშინ მათ პირველად შეიგრძნეს რეალური ცხოვრების ტრაგედია, თუმცა ამ რეალური ცხოვრებისთვის ისინი არანაკლებ (ხანდახან უფრო მეტადაც) იბრძოდნენ, ვიდრე ჯანმრთელი ადამიანები.

ქვეყანაში ინვალიდების 17 ორგანიზაცია არსებობს. მათი უმთავრესი მიზანია ინვალიდების პრობლემების გადაწყვეტა.

აზრი, რომ ინვალიდები მძიმე ტვირთად აწვებიან საზოგადოებას, ძალიან საკამათოა. ბევრმა, ვინც ბედმა გაწირა, თავისი ადგილი იპოვა ცხოვრებაში. ეს იმას ნიშნავს, რომ აუცილებელია მათი განათლებისთვის მეტი ყურადღების მიქცევა. თუ ინვალიდებს ბავშვობიდანვე დავებმარებით, მათ საშუალება მიეცემათ, ადაპტირება განიცადონ საზოგადოებასთან და მისი ისეთივე სრულფასოვანი წევრები გახდნენ, როგორც სხვები არიან.

ინვალიდებს, მათი ფიზიკური ნაკლოვანებების მიუხედავად, უნდათ, რომ კარგი განათლება მიიღონ. მათ ეს უფლება გარანტირებული აქვთ კონსტიტუციით. თუმცა, რეალურ ცხოვრებაში ისინი უამრავ პრობლემასა და ბარიერს აწყდებიან.

სადიხოვმა თქვა: „იყო შემთხვევა, როდესაც ახალგაზრდა კაცი ზედიზედ რამდენიმე წელს ჩამოდიოდა ქალაქში ქაზაქის ოლქიდან ბაქოს სახელმწიფო უნივერსიტეტში ჩასაბარებლად. ყველა საგანში კარგი ნიშნები ჰქონდა, მაგრამ ბიჭმა წერაში „არაღმაკმაყოფილებელი“ მიიღო. მას შემდეგ, რაც მან საჩივარი შეიტანა „ინვალიდების საზოგადოებაში,“ აღმოჩნდა, რომ ხელის თანდაყოლილი დეფექტი ჰქონია – კალამს კარგად ვერ იჭერდა. ორგანიზაციამ მისი დახმარება გადაწყვიტა: გაგზავნა წერილი განათლების სამინისტროში, რომელ-

რა არის ორგანიზაციის სრული სახელწოდება? თუ ეს „ინვალიდთა საზოგადოებაა“, რომელიც ქვემოთ არის მოხსენიებული? პირველ წინადადებაში სრული სახელწოდება უნდა იყოს.

რა სახის დახმარება იგულისხმება? როგორ და რატომ გაუქმდა ეს დახმარებები?

ზუსტად რის გარანტიას აძლევს მათ კონსტიტუცია? რა სახით არ ხდება ამ გარანტიების შესრულება?

ეს მნიშვნელოვანი ამბავია. უკეთესი იქნებოდა, ყურნალისტი უშუალოდ ტახირს დალაპარაკებოდა, იმის ნაცვლად, რომ სხვა პირის მონათხრობს დაყრდნობოდა.

მაგალითად? ამ შემთხვევაშიც უკეთესი იქნებოდა ამ ადამიანებთან უშუალოდ გასაუბრება, ვიდრე მათ შესახებ ამბების სხვებისაგან, თუნდაც მათი წარმომადგენლისგან, მოსმენა.

მაც მიიღო გადაწყვეტილება, რომ მისთვის ტესტის გამეორების უფლება მიეცათ. ტახირ დამირჩიევმა უნივერსიტეტში ჩააბარა. ახლა ის მასწავლებლად მუშაობს სურახანის ოლქში და „ინვალიდთა საზოგადოების“ საოლქო ფილიალის თავმჯდომარეა. მაგრამ მას მაინც ჰქონდა პრობლემები: ის ინვალიდობის გამო გარიცხეს და ტახირს მოუხდა სასამართლოსთვის მიემართა, რომ უნივერსიტეტში აღედგინათ.

სადიხოვმა აღნიშნა, რომ ხშირად ყოფილა შემთხვევა, როცა ინვალიდებისათვის უარი უთქვამთ სამსახურზე და მათ სასამართლოსთვის მიუმართავთ თავიანთი კანონიერი უფლებების აღსადგენად.

მილი მეჯლისის (აზერბაიჯანის პარლამენტი) 1992 წლის 25 აგვისტოს დადგენილებით, „ინვალიდები ისეთივე სოციალური, ეკონომიკური, სამოქალაქო და შრომითი უფლებებით სარგებლობენ, როგორც ქვეყნის ჯანმრთელი მოქალაქეები.“

თითოეულ მათგანს, სადიხოვის განცხადებით, დამატებით უამრავი სოციალური პრობლემა აწუხებს, ისეთი, რომელთა გადაწყვეტაც ჯანმრთელებსაც გაუჭირდებოდათ. სხვადასხვა დონის თანამდებობის პირები შესაბამის ყურადღებას ვერ უთმობენ ინვალიდის ეტლში მჯდომ ადამიანებს, იმის გამო, რომ ისინი ისედაც ყოველდღიური პრობლემებით, პრიორიტეტული საკითხებითა და დაუსრულებელი სამუშაოთი არიან დაკავებულნი. „აშკარაა, რომ ისინი სამუშაოში ყელამდე არიან ჩაფლულნი. მაგრამ თუ ინვალიდი სუსტი ხმით იტყვის, რომ მას ესაჭიროება სახლი, ინვალიდის ეტლი, რომ არაფერი ვთქვათ, სპეციალური ტრანსპორტის შესახებ, ჩვენ უნდა დავეხმაროთ მათ. ისინი ამბობენ, თქვენ სხვა პრობლემები გაქვთ მოსაგვარებელიო, და ეს მიზეზი ჩვენი ურთიერთობების მუდმივ წესად იქცა.“

აზერბაიჯანის „ინვალიდთა საზოგადოების“ არსებობის მანძილზე, სადიხოვის თქმით, მათ მხოლოდ ერთხელ ჰკითხეს რჩევა – ფილარმონიის დარბაზის რეკონსტრუქციის დროს. საკონცერტო დარბაზი,

გასახდელი ოთახი და საპირფარეშო უზრუნველყოფილი იქნა ინვალიდებისათვის საჭირო მოწყობილობით და ა.შ. „თეატრში ინვალიდის ეტლში მჯდომი ადამიანი ცივილიზებული ურთიერთობების ნიშანია.“

ინვალიდის ეტლის შოვნა ერთადერთია, რაც დღეს დიდ პრობლემას არ წარმოადგენს. სადიხოვის თქმით, ეტლის მისაღებად ინვალიდმა უნდა აიღოს მონაწილეობა სახელმწიფო სამედიცინო კომისიისგან და შეიტანოს ის ოლქის სოციალური დაზღვევის დეპარტამენტში, რომელიც რეგისტრაციაში გაატარებს ამ პირს.

„ახლახან “ინვალიდთა საზოგადოების“ ბინაქადის ფილიალის თავმჯდომარე, ასკარ აჰმადი შეუთანხმდა ერთ-ერთ სანაყობს ამ ოლქში, რომ ყოველდღე ორ ოჯახს ორ-ორი პური მისცეს. რა თქმა უნდა, ეს ზღვაში წვეთია, მაგრამ ეს მაინც რაღაცას ნიშნავს...“

სადიხოვმა გაიხსენა, რომ ჰასიბალა აბუტალიბოვმა, რომელიც იმ დროს სურახანის ოლქის მთავარი გამგებელი იყო, რამდენჯერმე ჩაატარა ინვალიდთა საკითხებისადმი მიძღვნილი კვირეული. საწარმოების ხელმძღვანელებმა, რომელსაც დასაქმებული ჰყავდათ ინვალიდები, მათ პრემიები მისცეს, სამსახურში დააწინაურეს და გააუმჯობესეს მათი სამუშაო პირობები. მაგრამ დღეს ასეთი აღარაფერი ხდება.

სადიხოვის თქმით, კანონის თანახმად, პირველი და მეორე ჯგუფის ინვალიდები უნდა იღებდნენ ხელფასზე 25 პროცენტის დანამატს, მესამე ჯგუფის ინვალიდები კი — 15-20 პროცენტს. „თუმცა, იყო შემთხვევა ხატაის ოლქში, როცა სკოლაში მომუშავე ინვალიდებს ხელფასი არ მოუმატეს. მხოლოდ ბიუროკრატიული პროცედურების გავლით შეძლეს მათ სამართლის პოვნა.“

შენობა, სადაც განთავსებულია „აზერბაიჯანის ინვალიდთა ასოციაცია“, რომელიც ქალაქის 11 რაიონს მოიცავს, სავალალო მდგომარეობაშია. შენობა საბაილის რაიონის გამგეობის ბალანსზეა. არც მრავალრიცხოვანმა წერილებმა და არც საჩივრებმა არ გაჭრა.

სადიხოვი ამბობს, რომ არც ბიზნესმენები და არც სამთავრობო სტრუქტურები არ ჩქარობენ ინვალიდე-

◀ კონკრეტულად რა აღჭურვილობა იყო ეს? ფართო გასასვლელები, ხელის მოსაჭიდი ტუალეტებში? გარკვეული დეტალები სურათს ნათელს მოჰფენდა.

◀ რის საფუძველზე? უბრალოდ იმიტომ, რომ ინვალიდები იყვნენ?
◀ როდის ხდებოდა ეს: საბჭოთა პერიოდში? ხუთი წლის წინ? კარგი იქნებოდა ამის დაზუსტება.

ბის დახმარებას. „ინვალიდთა საერთაშორისო დღე“ აღინიშნება 3 დეკემბერს. როგორც წესი, ხალხს მხოლოდ ამ დღეს ვახსოვართ. რაიონების გამგებლები სადილზე იწვევენ ხუთ-ექვს ადამიანს ორგანიზაციის რაიონული ფილიალიდან. ხანდახან ისინი მათ 20 000-30 000 მანათს აძლევენ. ამით შემოიფარგლება სახელმწიფო დანესებულებების ყურადღება საზოგადოების ამ ფენისადმი. მაგრამ ჩვენ გვინდა, რომ მათ ამ დღემდე და ამ დღის შემდეგაც ვახსოვდეთ...“ დაასრულა სადიხოვმა.

გაზეთი „ჭერკალო“,
ბაქო, აზერბაიჯანი, 2003 წლის 31 ოქტომბერი

7. სოციალურად დაუცველთა ჭბუფები

სოციალურად დაუცველთა ჯგუფები

ქომუნისტურ საზოგადოებაში სოციალურად დაუცველთა ჯგუფები, როგორებიც არიან ნარკომანები, პატიმრები, უსახლკარონი და უმუშევრები, ან საერთოდ არ არსებობდნენ, ანდა სახელმწიფოს მტრებად განიხილებოდნენ. ამიტომ მათი ცხოვრება, პრობლემები, საფიქრალი, საინტერესოდ არ ითვლებოდა და მას-მედიის მიერ შეუსწავლელი რჩებოდა, რადგან ეს მათ ლეგიტიმურობას მიანიჭებდა და ვაითუ ხალხის დაუმსახურებელი სიმპათიაც კი გამოიწვია.

მას შემდეგ ნათელი გახდა, რომ ამ ჯგუფების არსებობის უგულვებლყოფა საზოგადოებისათვის საზიანოა. ყველა იმ საზოგადოებამ, რომელიც კაპიტალიზმისათვის დამახასიათებელი სოციალური ავადმყოფობებისგან დაცულად მიიჩნევა თავს, აღმოაჩინა, რომ რთული პრობლემების აღმოფხვრა მათი იგნორირებით ვერ მოხერხდება. დაუცველ მოქალაქეთა ისედაც უზარმაზარი არმიის ზრდამ სრულიად საპირისპირო რამ დაგვანახა: რალაცის არარსებობაში თავის დაჯერება, საბოლოო ჯამში, გაცილებით უფრო ართულებს ვითარებას.

იხილეთ რამდენიმე რჩევა, როგორ გააუმჯობესოთ სოციალურად დაუცველი ჯგუფების გაშუქება:

* გაარკვიეთ, სოციალურად დაუცველ პირთა რა ჯგუფები არსებობს თქვენს ქალაქში ან რეგიონში. ხომ არ არის უმუშევრობის დონე მაღალი ქალაქში/რეგიონში არსებული ქარხნების დახურვის შედეგად? ხომ არ არის უსახლკაროთა განსაკუთრებით დიდი რაოდენობა კონფლიქტით ან სხვა მიზეზით გამონვეული ნგრევის შედეგად? რა მდგომარეობაა რეგიონალური ომების მონაწილეთა მხრივ? – ნარკომანიის მხრივ? გაარკვიეთ, აშუქებენ თუ არა მედია საშუალებები ამ ჯგუფებს? მიმოიხილეთ ამ საკითხის შესახებ გამოქვეყნებული მასალები და გაარკვიეთ, რამე ხომ არ არის გამორჩენილი?

* უმუშევრებისგან, ნარკომანებისგან, ომის მონაწილეთაგან და სხვათაგან აუცილებლად აიღეთ ინტერვიუ. სოციალურად დაუცველი ფენის წარმომადგენლები ძირითადად თავისი დანაშაულებრივი ქმედებების გამო თუ ჩნდებიან მასმედიის საშუალებებით და ხშირად მათგან საერთოდ არ იღებენ ინტერვიუს. ამავე დროს, სამართალდამცავ ორგანოთა წარმომადგენლებს და სხვა „ექსპერტებს“, უპრობლემოდ შეუძლიათ საკუთარი შეხედულებების გამოხატვა. იმის გამო, რომ ამ სტერეოტიპებს ხშირად ჟურნალისტებიც იზიარებენ, ისინი უბრალოდ გადასცემენ მათ არაკვალიფიციურ მკითხველს.

* დაუკავშირდით არასამთავრობო ორგანიზაციებს, რომელთა მისიაც უმუშევართა, ნარკომანთა, უსახლკაროთა და სხვა სოციალურად დაუცველთა დახმარებაში მდგომარეობს. ითანამშრომლეთ მათთან, რათა ისინი ინფორმაციის სანდო წყაროები გახდნენ. მოუწოდეთ მათ, რომ სტატიისათვის ახალი საინტერესო თემის გაჩენის შემთხვევაში აუცილებლად დაგიკავშირდნენ. ჰკითხეთ, მათ საქმიანობაში არსებულ პრობლემათაგან რომელია ყველაზე მნიშვნელოვანი? სთხოვეთ, რომ იმ ჯგუფის წევრებს შეგახვედრონ, რომელთა ინტერესებსაც წარმოადგენენ.

* როდესაც უმუშევრებისაგან, ნარკომანებისგან ან სოციალურად დაუცველი ფენის სხვა წარმომადგენლებისგან იღებთ ინტერვიუს, მხოლოდ მათ საკითხებზე აქტუალური კითხვებით ნუ შემოიფარგლებით. ეცადეთ, სრულად გაიგოთ მათი ცხოვრება, მონახოთ რაიმე, რის მიმართაც მათ განსაკუთრებული გრძნობები ამოძრავებთ. ჰკითხეთ, რა აინტერესებთ, რისი კეთება უყვართ. დაუსვით კითხვები ოჯახის წევრების, ცხოველების, ანდა ნებისმიერი რამის შესახებ, რაც საშუალებას მოგცემთ, რომ თანაუგრძნოთ მათ. ეს ასევე დაგეხმარებათ, რომ მათთან დაკავშირებული საკითხები მხოლოდ ნაკლოვანებისა და უარყოფითი კუთხით არ განიხილოთ. ეცადეთ, რომ გადმოსცეთ, თუ რას წარმოადგენენ ისინი, როგორც პიროვნებები, აღწეროთ მათი ისტორია და რთული სულიერი ცხოვრება. ნუ გააშუქებთ მათ, როგორც მხოლოდ სოციალურად დაუცველი ჯგუფის წარმომადგენლებს.

* სოციალური სირთულეები კონტექსტში უნდა განიხილოთ. თუ ნარკომანია ერთ-ერთი მთავარი პრობლემა გახდა, გაარკვიეთ, რა ფაქტორებს შეეძლო ამის გამოწვევა. იქნებ ეს ეკონომიკური დაცემის გამო მოხდა, ანდა იქნებ ნარკოტიკები უფრო ადვილად საშოვნელი გახდა? თუ უმუშევრობის დონე მატულობს, ეცადეთ გაიგოთ, რა არის ამის გამომწვევი მიზეზი. იქნებ ადგილობრივი საწარმოები დაიხურა? ანდა იქნებ ექსპორტის მოცულობა შემცირდა? თუ სტატიას წერთ ყოფილი პატიმრის შესახებ, რომელმაც კვლავ ჩაიდინა დანაშაული, ეცადეთ გაიგოთ, რამდენად შესაძლებელია ყოფილი პატიმრებისთვის სამსახურის შოვნა. თუ მკითხველი მოვლენების მთელ სურათს ფლობს, მისთვის გაცილებით უფრო გასაგები გახდება სხვა ხალხის მდგომარეობა.

* აღწერეთ ამ ჯგუფების ერთ-ერთი ისეთი წარმომადგენელი, რომელმაც რაიმე სირთულეს გაართვა თავი და წარმოუდგენელს მიაღწია. იქნებ არის ვინმე, ვინც ვერ შეძლო რომელიმე სფეროში სამსახურის შოვნა, მაგრამ მოახერხა სხვა სფეროზე გადართვა და იქ წარმატებას მიაღწია. იქნებ ვინმემ თავი დაანება ნარკოტიკებს და ორგანიზაცია ჩამოაყალიბა, რომ მსგავს სიტუაციაში მყოფ პირებს დაეხმაროს. იქნებ ყოფილი პატიმარი გამოსწორდა და ხელოვნებაში აღიარებას მიაღწია?

* ძალზე მნიშვნელოვანია, რომ მათთან, ვის შესახებაც წერთ, გარკვეული დრო დაყოთ, მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ მათ ნათქვამს უეჭველად უნდა ენდოთ. მათგან უამრავ მძიმე ამბავს გაიგებთ, მაგრამ სანამ არ დარწმუნდებით, რომ მონათხრობი სინამდვილეს შეესა-

ბამება, მასალაში ყოველთვის ნათლად უნდა აღნიშნოთ თქვენ მიერ წარმოდგენილი ინფორმაციის წყარო. მაგალითად, ნარკომანმა გითხრათ, რომ კვირაში მხოლოდ ერთხელ იკეთებს წამალს. რადგან ზუსტად არ იცით, ეს მართალია თუ არა, თქვენ უნდა დანეროთ, რომ ამას ნარკომანი ამბობს, რომ კვირაში მხოლოდ ერთხელ იკეთებს წამალს. თუ უმუშევარმა ქალმა გითხრათ, რომ ათი სხვადასხვა ადგილიდან მიიღო სამსახურში მიღებაზე უარი, გაუუქებისას უნდა აღნიშნოთ, რომ ამას ქალბატონი ამბობს, რომ ათ სხვადასხვა სამუშაო ადგილზე უთხრეს სამსახურში მიღებაზე უარი, თუმცა ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ეს ნამდვილად ასე იყო.

სასწავლო მასალა

ეს სტატია, რომელიც პარლამენტის შენობასთან მდგარ მათხოვრებს ეხება, შერეულ სურათს ვითარავს. ბევრი ამგვარი სტატიისგან განსხვავებით, რომელიც სრულიად უარყოფით შთაბეჭდილებას ახდენს მკითხველზე, ეს თვით მათხოვრებისგან მონოდებულ ინფორმაციას შეიცავს და გასაგები მაინც ხდება მკითხველისთვის. ადვილია იმ უმუშევარი დედის მდგომარეობაში შესვლა, რომელიც მათხოვრობს, რომ შვილების მოსავლელად ფული იშოვოს. სტატია ასევე გვიჩვენებს განსხვავებას თვითონ მათხოვრებს შორისაც და ყველას ერთნაირად არ აკრიტიკებს.

7. ა) მათხოვრები პარლამენტის შესასვლელთან

გეორგი ისევ საუკეთესოა

აშშ-სა და ბევრი სხვა ქვეყნისგან განსხვავებით, სომხეთში არავინ იცის, ზუსტად რამდენი ფული აქვს ხალხს, არც ის არის გარკვეული, ვისა აქვს ყველაზე მეტი.

თუმცა, არსებობს საზოგადოებაში ღრმად გამჯდარი რწმენა, რომ ყველაზე უზრუნველყოფილნი ჩვენში მაღალი თანამდებობის პირები, ცნობილი მენარმეები და პოლიტიკური მოღვაწეები არიან. სომხეთში არსებობს ადამიანთა ჯგუფი, რომელიც დასპეცებულია ამ ხალხისგან ფულის გამორთმევაში. მაღალი თანამდებობის პირები, ცნობილი დეპუტატები, მენარმეები, პოლიტიკური ფიგურები მათთვის ხელმისაწვდომი ხდებიან ეროვნული პარლამენტის სამდღიანი სხდომების დროს, შენობაში შესვლისას და გამოსვლისას. გუშინ, პარლამენტის რეგულარული სამდღიანი სხდომის მიმდინარეობისას, პარლამენტის დემირჭიანის სახელობის შესასვლელთან მხოლოდ ოთხი ასეთი მათხოვარი იდგა. ცნობილი „სემ“ - გეორგიკი¹ ერთ მხარეს იდგა. მას სახელმწიფო მოხელეებისა და პოლიტიკური ფიგურებისგან ფულის მიღების დიდი გამოცდილება აქვს – ის ამ საქმიანობას მას შემდეგ მისდევს, რაც „სემ“ ხელისუფლებაში მოვიდა.

სხვებისგან განსხვავებით, გეორგიკი ექსკლუზიურად პოლიტიკურ ფიგურებსა და ცნობილ ადამიანებზე

◀ ეს უცნაური განაცხადია. აშშ-ში ან სხვა ქვეყნებში ზუსტად არ იციან, რამდენი ფული აქვს ხალხს. რის საფუძველზე ამტკიცებს ჟურნალისტი ამას?

ის მართლა ასე ცნობილია? ზუსტად რას გულისხმობს ჟურნალისტი? ის უბრალოდ სხვა მათხოვრებს შორის არის პოპულარული თუ პოლიტიკოსებშიც? ცნობილი იყო თუ არა ის, როგორც პოლიტიკური აქტივისტი? მართლაც ყველაზე ეფექტური მათხოვარია, თუ მხოლოდ ტრაბახობს? გარკვეული სახის კონტექსტის ცოდნა აქ სასარგებლო იქნებოდა.

¹ „სემ“ პოლიტიკური პარტიაა, „სომხეთის ეროვნული მოძრაობა“

მუშაობს, ის ფულს მხოლოდ პოპულარული ადამიანებისგან იღებს. მას ეჯავრება პარლამენტის შესასვლელთან მრავლად მდგარი მათხოვრები და ეს უკანასკნელნიც სიძულვილით პასუხობენ.

ამ სიძულვილს თავისი საფუძველი აქვს. „შეხედვის-თანავე ვცნობ ფულის პოტენციურ მომცემს. მე მხოლოდ ასეთ ადამიანებს ვუახლოვდები და იმათ არ ვაწუხებ, ვინც ფულს არ იძლევა. ეს მათხოვრები კი ფულს ყველას სთხოვენ, ვისაც კი ჰქვას ფული უკეთია. ისინი, ვინც ფულს არ იძლევა, შენობაში შედიან, ჩივიან და პოლიციას უბრძანებენ ბრბო დაშალოს: მნიშვნელობა არა აქვს, რომელმა მათხოვრებმა შეაწუხეს.“ – მსჯელობს გეგორიკი და აცხადებს, რომ თვითონ არასდროს მოსთხოვდა პოლიციას დანარჩენი მათხოვრების დაშლას.

გეგორიკს თავისი შემოსავლის შესახებ საუბარი არ სურს. თუმცა, ამბობს, რომ სხვები სამდღიანი სხდომების პერიოდში დღეში 100 აშშ დოლარს შოულობენ. „მაშინ შენ 200-ს უნდა იღებდე?“ ჩემს შეკითხვაზე გეგორიკი სარკასტულად პასუხობს, „რა, მარტო მაგისტვის მოვდივარ აქ?“

სხვა მათხოვრები ამბობენ, რომ ეს რიცხვი მოგონილია. ნორაშენის სოფელ არტაშატის მკვიდრი გულნარა პოლოსიანი ამბობს, რომ ორი ინვალიდი ვაჟი ჰყავს და მათთვის და მათი შვილებისთვის საკვებისა და წამლის ფულს მათხოვრობით შოულობს. „ამდენ ფულს რომ ვშოულობდე, რატომ მექნებოდა აფთიაქში ვალი 24 000 დრამი,“ – ამბობს ქალბატონი გული. მიუხედავად ამისა, ის კმაყოფილებას გამოთქვამს იმ დეპუტატების მიმართ, რომლებიც მას დახმარებიან. „თითოეული თავისებურად მეხმარება. ზოგი ფულს ჯიბიდან ამოიღებს, თავის 5 000 დრამს გადადებს და მე ათასს მაძლევს, ზოგი კი თავისთვის 1000-ს ინახავს და მე ასს მაძლევს,“ – ამბობს ის. თუმცა იმ შემთხვევებსაც იხსენებს, როცა დეპუტატებს დიდი თანხა უჩუქებიათ. „მაგალითად, ჩვენი საარჩევნო ოლქის დეპუტატმა, მანველ ლაზარიანმა იმდენი ფული მომცა გასულ დეკემბერში, რომ სამი თვის განმავლობაში ვირჩინდით იმით თავს. ახალი წლის დღეს ჩემს შვილიშვილს ვუთხარი,

ასე მოფერებითი სახელით მოიხსენიებს მას ჟურნალისტი.

დია მანველისთვის ელოცა ყოველი ჭამის წინ,“ – ამბობს ქალბატონი გული.

მეორე მათხოვარი, ნორ-ნორკის მცხოვრები, ყვება, როგორ მისცა ერთხელ რუბენ ჰაირაპეტციანმა სამ მათხოვარს თითოს 10 000 დრამი. „თუ სხვები ბევრ ფულს გვაძლევენ, ყოველთვის გვეუბნებიან, სხვა მათხოვრებს გაუყავითო და ამით ჩხუბს იწვევენ“ – ამბობს ერთ-ერთი მათხოვარი. ის ერთმანეთს ადარებს წინა მოწვევის და მოქმედ პარლამენტებს და ამბობს, წინა პარლამენტში მდიდრები ნაკლებად იყვნენ, მაგრამ ისინი მეტ ფულს იძლეოდნენო.

საერთოდ, მათხოვრებს ეშინიათ ხოლმე იმათი დასახელება, ვინც მათ ფულის მიცემაზე უარს ეუბნება. „თუ ისინი ფულს არ გვაძლევენ, გზაზე მაინც ნუ გადაგვიდგებიან. თუ საყვედურს ვიტყვით, ისინი გვიჩივლებენ“, – ამბობენ მათხოვრები. მათ ყველაზე მეტად პოლიციისა ეშინიათ და, – რა უცნაურიც არ უნდა იყოს – გევორიკისა. ხანდახან, პოლიცია ცდილობს პარლამენტის დემირჭიანის სახელობის შესასვლელთან შეჯგუფებული მათხოვრების დაშლას. პოლიციისგან განსხვავებით, გევორიკი ამას უფრო წარმატებით აკეთებს. ისინი ამბობენ, რომ თუ თუ გევორიკი პარლამენტის შესასვლელთან არ მოდის, მათხოვრების რიცხვი იმ დღეს იზრდება, რადგან არ არის მათხოვარი, გევორიკის წიხლი რომ არ მოხვედროდეს., როდესაც ვეკითხებით, რატომ არ სჯის მას პოლიცია ამისათვის, ისინი პასუხად სასონარკვეთით იჩჩავენ მხრებს. მათ იციან, რომ, მათგან განსხვავებით, გევორიკი მოწყალეობას დოლარებით იღებს და სპონსორები ჰყავს თანამდებობის პირებსა და პოლიციელებს შორის.

მათხოვრები თითქმის არასდროს ითხოვენ ფულს ოპოზიციისგან. „ვიცი, რომ იმათ ფული არა აქვთ“, – ამბობენ მათხოვრები. მათ ეშინიათ საკუთარი პოლიტიკურ სიმპათიებზე საუბრისა, რადგან ამან შეიძლება გავლენა მოახდინოს მოწყალეობის გამცემი დეპუტატების ან იმ დეპუტატების განწყობაზეც, რომლებიც ფულს არ აძლევენ. სხვათა შორის, გუშინ ჩვენ რამდენიმე მათხოვარს ვკითხეთ ერევნის ქუჩებში, თუ მიუღია რომელიმე მათგანს ოდესმე 10 000 – დრამიანი ბანკ-

◀ ეს ეფექტური და ამაღლებელი აღწერაა. აშკარაა, რომ მკითხველმა სიბრაღული უნდა იგრძნოს ქალბატონი გულის მიმართ და გაითავისოს ის მიზეზები, რომელთა გამოც ის მათხოვრობს. ის პარაზიტად არ არის წარმოდგენილი. დეტალი ადგილობრივი დეპუტატის შესახებ კარგად არის ჩართული.

◀ ამას ყველა ერთხმად აცხადებს? ყველაზე კარგი იქნება თითოეული ციტატის ბრჭყალებში ჩასმა, ერთის მიერ გამოთქმული აზრი ბევრის ნათქვამი რომ არ გვეგონოს.

ნოტი. „ისინი 10 დრამსაც კი არ იძლევიან, 10 000-ზე რომ არაფერი ვთქვათ. ყველაზე ბევრი, რაც კი ოდესმე მოუციათ, 500 დრამია.“ თქვა ერთ-ერთმა მათხოვარმა. მეორე მათხოვარს გაუმართლა, რამდენჯერმე 1 000 დრამი იშოვა, მაგრამ მას 10 000 დრამიან ბანკნოტზე არც კი უოცნებია.

გაზეთი „ჭაიკაკან ჟამანაკი“,
ერევანი, სომხეთი, 2004 წლის 11 მაისი

8. მოხუცებულები და პენსიონერები

მოხუცებულები და ჰენსიონერები

სოცკომუნისტურ ქვეყნებში ძალიან ბევრი მოხუცებული აღმოჩნდა გაუსაძლის დღეში. ჯერ კიდევ მაშინ, როდესაც მათი პენსია საკმარისი იყო ნორმალური ცხოვრებისათვის, სოციალურმა და ეკონომიკურმა ცვლილებებმა ბევრი მოხუცი აიძულა ლუკმაპურის საშოვნელად გამოსულიყო. ინფლაციამ ბევრს წაართვა საქონლისა და მომსახურების ყიდვის უნარი და აიძულა, რომ მათხოვრობით ერჩინა თავი.

მიუხედავად იმისა, რომ ეს პრობლემები ყველასათვის ცხადია, ჟურნალისტები იშვიათად ამახვილებენ მათზე ყურადღებას. როდესაც კი მასმედიაში მოხუცებული ადამიანი გაშუქებულია, ეს თითქმის ყოველთვის, ძონძებით მოსილი და წელში მოხრილი ბებიაა, რომელიც წუნუნებს, რომ ყველაფერი ისე არ არის, როგორც ადრე იყო. მოხუცებულები იშვიათად არიან წარმოდგენილი აქტიურ, განათლებულ პიროვნებად; ისინი იშვიათად არიან მიმზიდველი, საკუთარი უფლებებისათვის მებრძოლი ადამიანები და არა გარემოების პასიური მსხვერპლნი.

რამდენიმე რჩევას გთავაზობთ, რომლებიც მოხუცებულთა გაცილებით მრავალფეროვანი სახეების შექმნაში დაგეხმარებათ:

* გაიგეთ, არის თუ არა თქვენს ქალაქსა თუ რეგიონში ისეთი ორგანიზაციები, რომელთა საქმიანობას მოხუცებულთა დახმარება წარმოადგენს. გაესაუბრეთ მათ იმ საკითხებზე, რომლებიც მოხუცებულებს აწუხებთ. ენციკლოპედია ან საზოგადოებრივი თავშეყრის ისეთ ადგილებს, სადაც მოხუცები ხშირად იყრიან თავს. ჰკითხეთ, რა საკითხებზე უხდებათ მათ ზრუნვა. ალბათ გგონიათ, რომ თქვენთვის ცნობილია მოხუცებისათვის საჭირობოროტო ყველა საკითხი. თუ მათთან გარკვეულ დროს დაყოფთ და საკითხების შესწავლას ეცდებით, იმდენ ახალ რამეს შეიტყობთ, თვითონაც გაგიკვირდებათ.

* ფინანსური სირთულეები უდაოდ ძალზე მნიშვნელოვანია, მაგრამ ეს ერთადერთი ასპექტი არ გახლავთ, რომელსაც შესწავლას სჭირდება. მაგალითად, სცადეთ ყურადღება მოხუცებულთა ჯანდაცვის საკითხებზე გაამახვილოთ. რა დაავადებებია ფართოდ გავრცელებული მოხუცებს შორის და სად შეუძლიათ სამედიცინო მომსახურების მიღება? როგორ მკურნალობენ მათ საავადმყოფოებსა და კლინიკებში? არის თუ არა ეკონომიკური სიდუხჭირე მათი მწირი კვებისა და ცუდი ნუტრიციული მდგომარეობის ერთ-ერთი მიზეზი?

* მოხუცებულთა ურთიერთობა შვილებთან და შვილიშვილებთან დრამატულად შეიცვალა გასული ათწლეულის მანძილზე. უკეთესი ცხოვრების ძიებაში მრავალ ახალგაზრდას მოუხდა საცხოვრებლად სხვაგან გადასვლა და მშობლების დატოვება. ბევრი ოჯახი საომარი მოქმედებების შედეგად გაიხლიჩა. ომების შედეგად მიღებული ინვალიდობის ანდა წევრის დაღუპვის გამო ბევრ ოჯახს უწევს ბრძოლა გადარჩენისათვის. შეისწავლეთ ეს საკითხები და დაწერეთ მათ შესახებ. დაწერეთ, რა გავლენა იქონია ეკონომიკურმა და სოციალურმა ცვლილებებმა ოჯახურ ვითარებაზე.

* ერთი ან რამდენიმე დღე გაატარეთ მოხუცებულთან, რომელიც ქუჩაში მათხოვრობით ირჩენს თავს და შემდეგ დაწერეთ მის შესახებ. დაწერეთ, როგორ რეაგირებს ხალხი. რა გრძნობები ეუფლება თავად მოხუცებულს, როდესაც ამას აკეთებს? რა თანხის მოგროვებას ახერხებს ერთი დღის განმავლობაში? რაში ხარჯავს ამ ფულს? როგორ არჩევს ადგილს მათხოვრობისათვის?

* იგივე გააკეთეთ ქუჩაში შოკოლადის, სუნამოს, ან რაიმე სხვა წვრილმანი ნივთების გამყიდველ მოხუცებულთან. გაარკვიეთ ამ მდგომარეობის ეკონომიკური ასპექტები. საიდან იღებენ საქონელს და რა უჯდებათ? დღეში რამდენს შოულობენ? გაიგეთ, რა პრობლემებს აწყდებიან ისინი ხელისუფლების წარმომადგენლებთან.

* აღწერეთ მოხუცებულები, რომლებიც უჩვეულო რამეს აკეთებენ. გაიგეთ, არის თუ არა თქვენს მახლობლად ცნობილი მსახიობი, ექიმი, იურისტი ანდა სხვა პროფესიის ადამიანი, რომელიც საპენსიო ასაკის დადგომის შემდეგაც აგრძელებს მუშაობას. მონახეთ ისეთი მოხუცებულები, მნიშვნელობა არა აქვს ცნობილი იქნებიან თუ არა, რომლებსაც უჩვეულო უნარ-ჩვევები აქვთ, ან რაიმე საინტერესო საქმიანობა იტაცებთ, ანდა მოხუცებულები, რომლებიც სპორტით ან სხვა ფიზიკური საქმიანობით არიან დაკავებული. გაიგეთ, ეხმარება თუ არა მათ ეს ინტერესები იმაში, რომ ახალგაზრდად და ცხოვრების მონაწილედ იგრძნონ თავი.

* დაწერეთ სტატია, რომელშიც „ეიჯიზმის“ საკითხს განიხილავთ. ამ ცნებამ, რომელიც მოხუცებულთა მიმართ არსებულ წინასწარგანწყობას და მათი ასაკობრივი ნიშნით დისკრიმინაციას გულისხმობს, დიდი ყურადღება მიიპყრო დასავლეთში. იგი მოხუცებულთა ცხოვრების მრავალი ასპექტის უმთავრეს ხელის შემშლელ პრობლემად იქნა აღიარებული. გაიგეთ, არის თუ არა ამ საკითხისადმი ასეთივე დამოკიდებულება თქვენს რეგიონში. უწევს თუ არა მოხუცებს დისკრიმინაციას სამსახურებრივ თუ ცხოვრების სხვა სფეროებში?

8. ა) ნახევარი საარჩევნო ხმა 60 წელს გადაცილებულებს

ლიბერალური ალიანსის დელეგატებმა ვესნა პეროვიჩმა და ლაბუდ სლუკიჩმა წამოაყენეს წინადადება, რომ 60 წელს გადაცილებულ ადამიანებს მხოლოდ „ნახევარი საარჩევნო ხმის“ უფლება ჰქონდეთ რეფერენდუმში, რომელიც მონტენეგროს მომავალს შეეხება. პოდგორიცას საინფორმაციო საშუალებების მიერ დღეს გავრცელებული ინფორმაციით ლიბერალური ალიანსის დელეგატებმა განაცხადეს, რომ 20 და 60 წლის ადამიანებს არ შეუძლიათ ერთი და იგივე პასუხისმგებლობა იტვირთონ მონტენეგროს მომავლის შესახებ გადაწყვეტილების მიღებაში.

„დანას/ბეტა“, ბელგრადი,
2000 წლის 20 დეკემბერი

◀ რით შეიძლება აიხსნას 20 წლის ადამიანისთვის უფრო მეტი ხმის უფლების მინიჭება? იმით, რომ მათ წინ უფრო ხანგრძლივი ცხოვრება აქვთ? 20 წლისებს უფრო მეტი ხმის უფლება უნდა ჰქონდეთ, ვიდრე 40 წლის ადამიანებს? რა ვუყოთ 50 წლის ხალხს? სჯერათ თუ არა ამ წინადადების ავტორებს, რომ 80 წლის ადამიანებს საერთოდ არ უნდა ჰქონდეთ საარჩევნო უფლება?

9. ლტოლვილები და ქვეყნის შიგნით
იძულებით გადაადგილებული პირები

ლტოლვილები და ქვეყნის შიგნით იძულებით გადაადგილებული პირები

ბოლო ათწლეულის მანძილზე სამხრეთ კავკასიაში მომხდარმა კონფლიქტებმა და დაპირისპირებამ ლტოლვილთა ტალღა წარმოშვა. ზოგიერთმა გადალახა საზღვარი და სხვა ქვეყნებში საშინელ პირობებში უწევს ცხოვრება; სხვები ქვეყნის შიგნით იძულებით გადაადგილებული პირები არიან, რომლებსაც უბრალოდ აღარ გააჩნიათ საკუთარი სახლი და აღარ ძალუძთ დამოუკიდებლად ცხოვრება. ბევრმა შეძლო საკუთარი ოჯახის შენარჩუნება, მაგრამ სხვებმა მშობლები, მეუღლეები და შვილები დაკარგეს მშვიდობიან მოსახლეობაზე თავდასხმის ან ავადმყოფობის, ყველაზე ნაკლებად მტკივნეულ შემთხვევაში კი, იმიგრაციის შედეგად.

ბუნებრივია, რომ ქვეყნის შიგნით იძულებით გადაადგილებული პირებისა და ლტოლვილების არსებობამ უზარმაზარი სოციალური, ეკონომიკური და პოლიტიკური დანოლა გამოიწვია იმ რეგიონებში, სადაც ისინი აღმოჩნდნენ. ბევრ ადგილას, დიდი ხნის მცხოვრებლებიც, რომლებიც თვითონაც ცდილობდნენ ახალ და, ხშირად, მძიმე პირობებში ცხოვრებასთან შეგუებას, ხელგაშლით არ შეგებებიან ამ ადამიანების მოსვლას. პოლიტიკოსები ხშირად ცდილობენ თავიანთი პოპულარობის გაზრდას ადგილობრივ მოსახლეობაში მათ წინააღმდეგ უარყოფითი განწყობის ხელშეწყობით.

დაძაბულობის შემცირების საქმეში ყურნალისტებს მნიშვნელოვანი როლის თამაში შეუძლიათ.

* შეაფასეთ, თუ როგორ აშუქებდა მასმედია საკითხებს ლტოლვილთა შესახებ და იყო თუ არა რამე გამორჩენილი. მხოლოდ იმ სტატიებში ხომ არ აშუქებენ მათ, რომლებიც მაგალითად, დანაშაულებრივ ქმედებებს შეეხება? ანდა, თუ ყოფილა მასალა იმის შესახებ, რა გზებით ცდილობენ საკუთარი თავის შევლას, ან რა გზებს პოულობენ საკუთარი ცხოვრების გასაუმჯობესებლად? იქნებ ისეთი სტატია გამოგიქვეყნებიათ, რომელშიც პოლიტიკოსები და ადგილობრივი მოსახლეობა უკმაყოფილებას გამოთქვამენ ლტოლვილებთან დაკავშირებული პრობლემების გამო და თავად ლტოლვილებისათვის კი არ მიგიციათ შესაძლებლობა, რომ პასუხი გაეცათ მათთვის?

* ლტოლვილების შესახებ გამოქვეყნებული მასალების დიდი ნაწილი, მათ დანაშაულებრივ ქმედებებს უსვამს ხაზს. რა თქმა უნდა, დანაშაულებრივი

ქმედებები პრობლემაა, მაგრამ, როდესაც მათ შესახებ წერთ, იმ კონტექსტის განხილვაც მნიშვნელოვანია, რომლის ფონზეც ხდება დანაშაული. როგორია ლტოლვილებს შორის უმუშევრობის დონე? როგორი ტრავმები განიცადეს მათ? რამდენი შვილის გამოკვება უწევთ? ამით თქვენ დანაშაულებრივი ქმედების გამართლებას კი არ ცდილობთ, არამედ ცდილობთ აღწეროთ ის გაუსაძლისი მდგომარეობა, რომელშიც ლტოლვილებს უწევთ ცხოვრება.

* დაყავით გარკვეული დრო თქვენს ახლო-მახლო ლტოლვილების საცხოვრებელ ადგილებში და ეცადეთ, რაც შეიძლება მეტ ხალხს გაესაუბროთ. დაწერეთ სტატია, რომელშიც აღწერთ იმას, რაც იქ იხილეთ. რა პირობებში ცხოვრობენ? რანაირი სახლები აქვთ? წყალი თუ მოდის მათთან? ბავშვები სკოლაში თუ დადიან? რას ჭამენ?

* დაამყარეთ კავშირები ადგილობრივ თუ საერთაშორისო არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, რომლებიც ლტოლვილთა საკითხებზე მუშაობენ ან მათ ინტერესებს წარმოადგენენ. გაიგეთ, რას აკეთებენ ეს ორგანიზაციები მათ დასახმარებლად. ჰკითხეთ, თქვენს რეგიონში მცხოვრებ ლტოლვილთათვის რა საკითხებია ყველაზე აქტუალური. სთხოვეთ მოგიხერხონ, რომ ერთი დღე დაყოთ ლტოლვილთა ოჯახში, რათა რეალურად შეიცნოთ, როგორია მათი ცხოვრება.

* მოძებნეთ ერთი-ორი ისეთი ლტოლვილი, რომლებმაც სირთულეების გადალახვის გზა გამონახეს. ჰკითხეთ, როგორ მოახერხეს სამსახურის, საცხოვრებლის, საჭმლის შოვნა? ანდა როგორ მოახერხეს შვილებისთვის განათლების მიცემა? ჰკითხეთ, როგორ შეძლეს ამ გარემოებების დაძლევა? სხვა ოჯახებსაც ხომ არ მისცემდნენ რაიმე რჩევას?

* აღწერეთ ისეთი ლტოლვილი, რომელიც სხვა მისნაირის მდგომარეობის გაუმჯობესებას ცდილობს. იქნებ იქვე ვინმემ სკოლა ჩამოაყალიბა? თუ ასეთი რამ მოხდა, ერთი დღე გაატარეთ ასეთ სკოლაში და შემდეგ აღწერეთ. არის ვინმე, ვინც ლტოლვილებს სამუშაოს მოძებნაში ეხმარება? იქნებ არის ვინმე, ვინც მათ ქაოსის, ომისა და არეულობის ჟამს დაკარგული ნათესავების ძებნაში ეხმარება?

* დაწერეთ სტატია ლტოლვილთა ფსიქოლოგიური ან მათ ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული სხვა საკითხების შესახებ, რომლებიც მათი საზოგადოებასთან რე-ინტეგრაციის მცდელობისას წამოიჭრება. ჰკითხეთ ექიმებს, რამდენი მათგანი იტანჯება პოსტტრავმული სტრესითა და სხვა ემოციური პრობლემებით. რომელი დაავადებებია განსაკუთრებით ხშირი ლტოლვილთა შორის და თუ დგამს ხელისუფლება რაიმე ნაბიჯებს ამ პრობლემების გადასაწყვეტად?

სასწავლო მასალა

ეს სტატია იძულებით გადაადგილებულ პირებზე ისეთი პატივისცემითა და თანაგრძნობით ლაპარაკობს, როგორსაც ისინი ნამდვილად იმსახურებენ. ბევრი სტატისტიკისგან განსხვავებით, ის განიხილავს მდგომარეობის გაუმჯობესების თვალსაზრისით გადადგმულ დადებით ნაბიჯებსაც და არ ცდილობს მტრული დამოკიდებულების გამოსატყვევს ან საყვედურების თქმას. თუმცა არც აქ არ იძლევა ბევრ კონკრეტულ ინფორმაციას აზერბაიჯანში იძულებით გადაადგილებული პირების მდგომარეობის შესახებ. ასევე არ იძლევა სწავლების პროექტთან დაკავშირებულ დეტალებს, მაგალითად, რა თანხა იხარჯება ამაზე და როგორია რეაქცია იძულებით გადაადგილებულ პირთა შორის? იმის გამო, რომ სტატიაში არც ერთ მათგანთან არ არის ინტერვიუ, მკითხველს არ შეუძლია თავისი ცხოვრების ნამდვილი სურათის დანახვა.

9. ა) იძულებით გადაადგილებულ პირებს იურიდიული დახმარებით უზრუნველყოფენ

„აზერბაიჯანის ახალგაზრდა იურისტთა კავშირი ახორციელებს პროექტს სათაურით „იურიდიული სწავლება იძულებით გადაადგილებულ პირთათვის.“

კაცობრიობამ 21-ე საუკუნეში თავისი მეცნიერული და ტექნოლოგიური პროგრესის პიკს მიაღწია. მაგრამ დღეს, როგორც შუა საუკუნეებში, ხალხი ჯერ კიდევ ლაპარაკობს „ჭირის“ შესახებ. ეს დაავადება, რომელიც გავლენას ახდენს მორალურ სფეროზე, ჯერ კიდევ არსებობს და არ იკურნება. ეს სამედიცინო ტერმინი დღესდღეობით შეიძლება გამოყენებული იქნას ისეთი მრავალრიცხოვანი ვირუსების დასახასიათებლად, როგორიცაა ტერორიზმი, ნაციონალიზმი, რასობრივი და რელიგიური შეუწყნარებლობა. ეს გავლენას ახდენს საზოგადოებაზე. სწორედ შეუწყნარებლობა იწვევს სიბრაზეს, შურისძიებას და, შედეგად, ამოქმედებს საშინელ სამხედრო მანქანას, ჯარისკაცებად ან ომის მსხვერპლად გადააქცევს ადამიანებს, ართმევს მათ ცხოვრების უფლებას, საკუთარ ჭერს და არსებობის საშუალებას. ტერორიზმის მსხვერპლნი საკუთარ თავს არარაობად და საზოგადოებისაგან გარიყულად გრძნობენ. ასეთი ცხოვრება ერგოთ ნილად ლტოლვილებს.

ერთ-ერთი გლობალური პრობლემა, რაც მესამე ათასწლეულის დასაწყისში მსოფლიო საზოგადოებრიობის წი-

ამ სტატიის დასაწყისში რიტორიკა ცოტა გადაჭარბებულია. ის მსოფლიოში არსებულ პრობლემებს მთლიანად „შეუწყნარებლობას“ აბრალებს, რაც, ალბათ, ერთ-ერთი ისეთივე ფაქტორთაგანია, როგორც სხვა დანარჩენი. ამით, ჟურნალისტი აჩვენებს, რომ ის არ იჭერს რომელიმე ეთნიკური ან რელიგიური ჯგუფის მხარეს. ის უბრალოდ „შეუწყნარებლობის“ წინააღმდეგია.

ნაშე დგას, არის ლტოლვილებისა და იძულებით გადაადგილებულ პირთა პრობლემა. სამწუხაროდ, ჩვენი ქვეყანა ჯერ კიდევ ლიდერობს ლტოლვილთა რაოდენობის თვალსაზრისით. საერთო ჯამში, დღეს აზერბაიჯანში მილიონზე მეტი ლტოლვილია სომხეთიდან და იძულებით გადაადგილებული პირი ქვეყნის ოკუპირებული ტერიტორიებიდან.

ხელისუფლებას აქვს საშუალებები, რომლებიც შეიძლება და უნდა იყოს გამოყენებული 21-ე საუკუნის ამ სენის წინააღმდეგ საბრძოლველად. ამ მიზნით მან მხოლოდ უნდა მოუსმინოს იმ ხალხს, რომელიც ითხოვს დახმარებას, უნდა გაუჩინდეს მათადმი თანაგრძნობა. რა თქმა უნდა, შესაძლებელია ვინმე ფინანსურად დაეხმაროს მათ, ან თავშესაფარი აპოვნინოს, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, დახმარების თხოვნა რჩება ხმად „მლალაღებლისა უდაბნოსა შინა“. ისინი, ვინც უარყოფს ამ ფაქტის არსებობას ჩვენს საზოგადოებაში, უბრალოდ მატყუარები არიან.

განათლებას ჩვენი დროის ქირის წინააღმდეგ ბრძოლაში ლომის წილის შეტანა შეუძლია.

მაგალითად, იძულებით გადაადგილებულ პირებს, რომელთა უფლებებიც მრავალჯერ დაირღვა, წარმოადგენს არა აქვთ საკუთარი უფლებების შესახებ. ამასთან დაკავშირებით, აზერბაიჯანის ახალგაზრდა იურისტთა კავშირმა მიმდინარე წლის ოქტომბრის დასაწყისში წამოიწყო პროექტი სახელწოდებით „იურიდიული სწავლება იძულებით გადაადგილებულ პირთათვის.“ პროექტი ხორციელდება ჰოლანდიის ლტოლვილთა საბჭოს ფინანსური მხარდაჭერით. მისი მთავარი მიზანია დახმარება გაუწიოს ასობით იძულებით

კარგი იქნებოდა, რომ ჟურნალისტს განემარტა, რა უნდა გააკეთოს მათთვის ხელისუფლებამ – პროგრამები შეიმუშაოს, სახლები აუშენოს, სამსახური უშოვოს თუ რა? – და შემდეგ მიეღო პასუხი მთავრობისგან, თუ რატომ არ აკეთებს ამას.

ეს საკამათო საკითხია. რა თქმა უნდა, ლტოლვილებისა და ქვეყნის შიგნით გადაადგილებული პირებისათვის საჭიროა საკუთარი უფლებების ცოდნა. მაგრამ ერთია იცოდე საკუთარი უფლებები, და მეორე, რამდენად შეგიძლია ამ უფლებების გამოყენება. ამან შეიძლება უბრალოდ უკეთ დაგანახვოს, თუ რამდენად უგულებელყოფილია შენი უფლებები.

აქ კარგი იქნებოდა პროგრამის უფრო დეტალურად აღწერა. ზუსტად რას წარმოადგენს ეს პროგრამა? როგორ ენევა ის იძულებით გადაადგილებული პირების განათლებას: ჯგუფური მუშაობითა და სემინარებით, სარეკლამო კამპანიის საშუალებით? რა რაოდენობით თანხა იხარჯება ამაზე? მაინც რა სახის სამართლებრივი შესაძლებლობები აქვთ ამ ადამიანებს?

რა ხანგრძლივობისაა ეს კურსები? რა თემები შედის მასში? თუ ამდენი ლტოლვილია, როგორ შეიძლება სამ თვეში დასრულდეს მთელი პროექტი? ექნება თუ არა პროექტს შემდგომი გაგრძელება? რა დამოკიდებულება აქვთ იძულებით გადაადგილებულ პირებს? ალბათ კარგი იქნება, თუ ჟურნალისტი ერთ-ერთ სემინარს დაესწრება და და გააშუქებს.

რისგან შედგებოდა პირველი ფაზა? ეს ის სამი თვეა, რომელიც ზემოთ იყო ნახსენები, თუ არის მეორე ფაზაც? პროექტის შესახებ მოყვანილი დეტალები გაუგებრობას წარმოშობს.

გადაადგილებულ პირს, რომელთაც არა აქვთ იურიდიული მომსახურებით სარგებლობის შესაძლებლობა, რომ მათ თავად შეეძლოთ საკუთარი უფლებების დაცვა.

ახალგაზრდა იურისტთა კავშირის პრესმდივანმა ნიგარ მალიკოვამ აღნიშნა, რომ პროექტი სამ თვეში დამთავრდება. კავშირის ექსპერტებმა პროექტის ფარგლებში უკვე ჩაატარეს რამდენიმე სასწავლო კურსი ლტოლვილებით დასახლებულ ადგილებში. მალიკოვას თქმით, სწავლება ტარდება ზოგადად გაეროს დოკუმენტების საფუძველზე, რომლებშიც შედის კონვენციები და ხელშეკრულებები ლტოლვილებისა და იძულებით გადაადგილებული პირების უფლებების დაცვის შესახებ.

სასწავლო კურსის დროს, ლტოლვილები ახლოს გაეცნენ აზერბაიჯანში მოქმედ კანონმდებლობას, რომელიც ამ კატეგორიის ადამიანების უფლებებს არეგულირებს: ესენია შესაბამისი საცხოვრებელი პირობების უფლება, განათლების უფლება, ახლო ნათესავების შესახებ ინფორმაციის მიღების უფლება, უფასო სამედიცინო დახმარების უფლება, საიდენტიფიკაციო დოკუმენტების ფლობის, იძულებითი მიგრაციისგან თავდაცვის, თავისუფალი გადაადგილების უფლება და ა.შ.

თუმცა, მალიკოვას თქმით, როგორც წესი, სამთავრობო დანესებულებები არ უზრუნველყოფენ იძულებით გადაადგილებულ პირებს ყველა არსებული ინფორმაციით მათი უფლებების, დახმარებების და სხვა საკითხების შესახებ. რაც შეეხება პროექტს, პირველი ფაზა უკვე დამთავრდა.

გაზეთი „ზერკალო“,
ბაქო, აზერბაიჯანი, 2004 წლის 24 ოქტომბერი

ეს ჟურნალისტი აშკარად ფიქრობს, რომ ყველა სომეხი, რომელიც საკუთარ სახლს დაუბრუნდება აზერბაიჯანში, ამით თავის თანამემამულეებს უღალატებს. როგორც ჩანს, მას ისიც სჯერა, რომ სომხეთის ხელისუფლების კრიტიკა მიუღებელია. იმის მაგივრად, რომ მონათხრობის შინაარსზე გაამახვილოს ყურადღება, სტატია უბრალოდ თავს ესხმის ორ სომეხს, რომლებიც, სავარაუდოდ, არც ისე პატრიოტები არიან. ზუსტად რა თქვეს მათ პრესკონფერენციაზე? რამდენად სწორია მათი კრიტიკა? კარგი იქნებოდა ამის ცოდნა. სანაცვლოდ, ჟურნალისტი უბრალოდ ლანძღავს ორ კაცს.

9. ბ) ანტისომხური თამაშები სომხების დახმარებით

ამ დღეების აზერბაიჯანული პრესა სავსეა სტატიებით პრესკონფერენციის შესახებ, რომელიც სომეხმა იმიგრანტებმა, რომან ტარიანმა და არტურ აპრესიანმა მოაწყვეს ბაქოში. ბუნებრივია, ორი სომეხი ბაქოში იმისთვის ჩამოვიდა, რომ საკუთარი სამშობლო გაეკრიტიკებინა. რომან ტარიანი და არტურ აპრესიანი ნამდვილი ადამიანები არიან, რომლებიც ბაქოდან წავიდნენ და სომხეთში 10 წელზე დიდხანს ცხოვრობდნენ.

სომხეთის მთავრობის დაქვემდებარებაში მყოფი მიგრაციისა და ლტოლვილთა სააგენტოს ხელმძღვანელმა, გაგიკ იევანიანმა გვითხრა: რომან ტარიანი სომხეთში, კორიუნის 23-ში ცხოვრობდა და მაღაზიაში მუშაობდა. გაგიკ იევანიანის თქმით, მის სააგენტოს ბევრმა გალიზიანებულმა ლტოლვილმა მიმართა, რომლებიც აღაშფოთა სამშობლოს მოღალატეების საქციელმა. სხვათა შორის, რომან ტარიანის ყოფილმა მეუღლემ, აიღამაც მიმართა სააგენტოს. მან თქვა, მისმა საქციელმა დამანახა, რომ მართალი ვიყავი, როცა ქმარს გავშორდი, უბრალოდ ვწუხვარ, რომ ჩემი ორი შვილი ამ კაცის გვარს ატარებდნენ.

ღრმა ანალიზის გარეშეც ნათელია, რომ ეს ჩვენი მეზობლების დიდი შრომის შედეგია. მიზანი სომხეთის კიდევ ერთხელ კომპრომეტირებაა, თითქოს ჩვენ კორუფციასა და უკანონობაში ვიხრჩობოდეთ, აზერბაიჯანი კი ისეთი დემოკრატიული იყოს, რომ ის მზადაც კი არის, ბაქოში მიიღოს განამებული სომხები. სამწუხაროდ,

ჟურნალისტი პირადად ესაუბრა აიდას, თუ ეს ინფორმაცია მას იევანიანმა მიაწოდა? მეორე ხელის ინფორმაცია, განსაკუთრებით, ისეთი, რომელსაც ვინმე საკუთარი მოსაზრების განსამტკიცებლად იყენებს, არ შეიძლება სარწმუნოდ ჩაითვალოს. თუ ჟურნალისტს ეს ინფორმაცია ტარიანის მეუღლისგან არ მიუღია, მას ის სტატიაში არ უნდა შეეტანა.

შეიძლება მათ დაჰპირდნენ ან არ დაჰპირდნენ რამეს, მაგრამ ჟურნალისტმა დიდი მონდომებით უნდა გადაამოწმოს სომხების განცხადებები და განსაზღვროს, სიმართლეს შეესაბამება თუ არა ისინი. უბრალოდ, ორი ადამიანისა და აზერბაიჯანის ხელისუფლების გაკრიტიკება დამადასტურებელი საბუთის გარეშე არანაირად არ ჰფენს ნათელს არსებულ სიტუაციას.

ესე იგი, სომხებმა არ შეიძლება გააკრიტიკონ ქვეყნის პრეზიდენტი? ეს არაპატრიოტულობის ნიშანია?

საერთაშორისო საზოგადოებრიობა შეცდომაშია შეყვანილი ჩვენივე თანამემამულეების დახმარებით, რომლებმაც, ალბათ, დაპირებები მიიღეს აზერბაიჯანის ხელისუფლებისგან. ღრმა ანალიზის ჩატარების გარეშეც ნათელია, რომ ეს ერთ-ერთი ჩვეულებრივი მაგალითია მრავალრიცხოვანი აზერბაიჯანული თამაშებიდან. ჩვენ უბრალოდ უნდა დავსვათ ორიოდე ლოგიკური შეკითხვა და შევეცადოთ მათზე პასუხების გაცემას. პირველი და უმთავრესი შეკითხვა: „როგორ მოახერხეს სომხებმა აზერბაიჯანში ჩაღწევა?“ ამკარაა, რომ აზერბაიჯანის ხელისუფლების დახმარების გარეშე ისინი ამას ვერ შეძლებდნენ. უბრალოდ, გაიხსენეთ ბოლოდროინდელი აზერბაიჯანული ისტერია, როცა სომხები აპირებდნენ ნატოს პროგრამის „პარტნიორობა მშვიდობისათვის“ ფარგლებში ჩატარებულ სამხედრო წვრთნებში მონაწილეობის მიღებას.

ამკარაა, რომ ეს ორი ბაქოში იმ მიზნით ჩავიდა, რომ საყვედურები ეთქვათ სომხეთში ლტოლვილების მძიმე სოციალურ პირობებზე, მაშინ, როცა აზერბაიჯანში ლტოლვილები ღია ცის ქვეშ, კარვებში ცხოვრობენ. ისინი ამკარად არასწორი მისამართით გამოთქვამდნენ ამ საყვედურებს. ჩვენმა თანამემამულეებმა პოლიტიკური საკითხებიც დასვეს: მათ თქვეს, რომ ეზიზღებათ რობერტ ქოჩარიანი და ფიქრობენ, რომ ქვეყნის პრეზიდენტი სტეფან დემირჭიანი უნდა იყოს.

გასაგებია, რატომაც არ უყვართ რობერტ ქოჩარიანი აზერბაიჯანში, მაგრამ ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ სტეფან დემირჭიანის თანამემამულენი მასაც დათვურ სამსახურს უწევენ.

რას მოელიან რომან ტარიანი და არტურ აპრესიანი? ისინი როგორღაც იმედოვნებენ, რომ ამდენი მონდომების შემდეგ მდიდარ ქვეყანაში იზოვიან თავშესაფარს. მაგრამ იქნებ ჩვენი თანამემამულეები ბაქოში დარჩენას აპირებენ, თუ იქ მათ ასე კარგად ექცევიან. სომხეთის მიგრაციისა და

ეს გაფრთხილება ისე
ჟღერს, თითქოს ჟურ-
ნალისტი მართლაც
იმედოვნებს, რომ მათ
ვინმე მოკლავს. რო-
გორც არ უნდა იყოს
ჟურნალისტის პირადი
განცდები არსებულ
სიტუაციასთან დაკავ-
შირებით, მისი მხრი-
დან ასეთი მოსაზრე-
ბების გამოთქმა გამა-
ღიზიანებელი და არა-
ეთიკურია. ▶

ლტოლვილთა სააგენტო-
ში, თავიანთ პირად საქ-
მეებში აპრესიანმა და
ტარიანმა მიუთითეს,
რომ მათ ბაქოში ოთხო-
თახიანი ბინები დაკარ-
გეს. ალბათ მათ იმის დაბ-
რუნება სურთ, რაც და-
კარგეს. მაგრამ მათ სიფ-
რთხილე არ აწყენდათ,
რადგან ყოველთვის იარ-
სებებს მათი დაუნდობ-
ლად მოკვლის საშიშრო-
ება.

გაზეთი „აზგ“,
ერევანი, სომხეთი,
2004 წლის 16 აპრილი

◀ ადამიანის პირად საქმეებში არსებული
ინფორმაცია ყველასთვის ხელმისაწვდო-
მია, ვინც მის ნახვას მოისურვებს? ის,
რომ ვილაცა ისე იქცევა, რომ სხვებს არ
მოსწონთ, არ ნიშნავს იმას, რომ მისი პი-
რადი ინფორმაცია სხვებისთვის უნდა
გახდეს ხელმისაწვდომი. ჟურნალისტმა
უნდა მიუთითოს, საიდან მიიღო ინფორ-
მაცია. – სააგენტოს ხელმძღვანელის იე-
განიანისგან? სააგენტო ჩვეულებრივ
ეუბნება ხოლმე ჟურნალისტებს, რა წე-
რია ხალხის პირად და, სავარაუდოდ, კონ-
ფიდენციალურ საქმეებში?

ეს მოკლე სტატია პოლიციის უფროსს საშუალებას აძლევს თავი დაიცვას, მაგრამ საპირისპირო მხარეს ამის შესაძლებლობას არ აძლევს. იმის მაგივრად, რომ სტატია იწყებოდეს უმთავრესი საკამათო ბრალდებით – რომ პოლიცია არასწორად მოექცა ლტოლვილებს, ორივე – სათაურიც და პირველი აბზაციც, ყურადღებას ამახვილებს უფროსის უარმყოფელ განცხადებაზე, რაც იმ ადამიანების სათქმელის ხარჯზე კეთდება, რომლებსაც ალბათ ცუდად მოექცნენ.

9. ბ) პოლიცია ჩეჩენი ლტოლვილებისა და ქისტების დევნას უარყოფას

ქ ახეთის სამხარეო პოლიციის მთავარი სამმართველოს უფროსი ზურაბ ტუშური კატეგორიულად უარყოფს არასამთავრობო ორგანიზაციათა პრეტენზიებს, თითქოს პანკისის ხეობის ქისტი მოსახლეობისა და იქ მცხოვრები ჩეჩენი ლტოლვილების მიმართ პოლიციის თანამშრომლები უკანონო ქმედებებს ახორციელებდნენ.

ცნობილია, რომ ანალოგიურ ბრალდებებს გამოთქვამს თავად მოსახლეობაც და მისი რამდენიმე წარმომადგენელი პროტესტის ნიშნად შიმშილობს კიდევ.

ტუშური ირწმუნება, რომ არასამთავრობოთა და თავად მოსახლეობის პრეტენზიები გაუგებარია, რადგან, თუ ასეთი ფაქტები მართლაც არსებობს, მათ შეეძლოთ შიმშილობის დაწყებამდე მიემართათ რომელიმე სამართალდამცავი სტრუქტურის ან ხელისუფლების სხვა წარმომადგენლისთვის. მხოლოდ ექვს თვეში პანკისის ხეობაში ექვსი ძეზნილია დაკავებული, ბოლო ორ კვირაში კი ავტომანქანების დაყაჩაღების ორი ფაქტი დაფიქსირდა. ხეობაში პოლიციის შესვლისა და ჩხრეკის გარეშე კი მსგავსი ოპერაციების ჩატარება შეუძლებელია“, – აცხადებს კახეთის სამხარეო პოლიციის უფროსი.

ტუშური არ უარყოფს ხეობაში მსგავსი ღონისძიებების ჩატარებას, თუმცა მიუთითებს, რომ პოლიცია კანონის ფარგლებში მოქმედებდა და ამიტომ მოსახლეობისა და არასამთავრობოთა პრეტენზიები სრულიად გაუმართლებელია.

მედია ნიუსი [საინფორმაციო სააგენტო] სტატია დაბეჭდილია ყოველდღიურ გაზეთ „24 საათში“, თბილისი, საქართველო, 2004 წლის 11 მაისი

რა სახის უკანონო ქმედებებზეა აქ საუბარი? სათაური ახსენებს ლტოლვილების დევნას, მაგრამ ბუნდოვანი რჩება, თუ რა ბრალდებით ხდება ეს.

ამ ან სხვა ადგილას კარგი იქნებოდა იმ ადამიანების ნათქვამის ან ინფორმაციის ჩასმა, ვინც ამ ბრალდებებს გამოთქვამს. ამით შესაძლებელი გახდებოდა იმ უფროსის განცხადებების დაბალანსება იმ ხალხის მიერ გაკეთებული განცხადებებით, ვინც ირწმუნება, რომ მათ არასწორად ექცევიან. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ისინი შეუმჩნეველნი ხდებიან და მკითხველისთვის უფრო რთულია მათი შეხედულებების გაგება.

ეს არგუმენტი არ არის ძალიან დამარწმუნებელი. ვინ იფიქრებს, რომ ხალხი, რომელსაც ხელისუფლების ერთი წარმომადგენელი ცუდად ეპყრობა, საჩივრულად მეორესთან მივა. უფრო მეტიც, ალბათ ისინი ასეც მოიქცნენ, მაგრამ ამას შედეგად პასუხი არ მოჰყოლია. როგორც ჩანს, ჟურნალისტი ტუშურის განცხადებას ჭეშმარიტებად აღიქვამს.

აქაც კარგი იქნებოდა დეტალების მოყვანა, კონკრეტულად რას აცხადებენ ლტოლვილები იმის შესახებ, თუ როგორ დევნიან მათ და კონკრეტულად რა არ გააკეთა პოლიციამ?

10. სექსუალური ორიენტაცია

სექსუალური ორიენტაცია

სექსუალური უმცირესობები სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში ამ ბოლო წლებში უფრო თვალსაჩინო გახდნენ. ამ ჯგუფის ზოგიერთმა წარმომადგენლებმა შექმნეს კავშირები, რამაც აიძულა ჟურნალისტები ყურადღება მიქციათ არატრადიციული სექსუალური ორიენტაციის მქონე პირების – ცისფერების, ლესბოსელების და ბისექსუალების მიერ წამოჭრილი რთული საკითხებისათვის. თუმცა ბევრი ჟურნალისტი და მედიის წარმომადგენელი ყოველდღიურ ცხოვრებაში მათ მოიხსენიებს, როგორც მანკიერსა და საზოგადოებისათვის მავნე ჯგუფს და არა როგორც ადამიანებს, რომლებიც თანაგრძნობას, გაგებასა და მათი ძირითადი უფლებების დაცვას იმსახურებენ.

სექსუალური უმცირესობების გაშუქებისათვის გთავაზობთ რამდენიმე რჩევას:

* დიდი ყურადღება მიაქციეთ მასალაში გამოყენებულ ენას. მრავალ სტატი-აში სექსუალურ უმცირესობათა მიმართ ისეთ სიტყვებს იყენებენ როგორებიცაა „პედარასტი“ ან „გათახსირებული“. ნებისმიერ ენას საკუთარი სპეციფიკა აქვს, მაგრამ ინგლისურ ენაში, მაგალითად „გეი“ „ლესბოსელი“ და „ბისექსუალი“ ნეიტრალური ტერმინებია, და არ იწვევს რაიმე უარყოფით ასოციაციას. მოძებნეთ ნეიტრალური ტერმინები თქვენს ენაში.

* ტრანსვესტიტი და ტრანსსექსუალი ერთი და იგივე არ არის. ტრანსვესტიტი არის ადამიანი, რომელსაც საპირისპირო სქესის ტანსაცმლის ჩაცმა მოსწონს. ტრანსსექსუალი კი არის ადამიანი, რომლის სხეულიც არ შეესაბამება იმ სქესს, რომელსაც იგი საკუთარ თავს მიაკუთვნებს. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ეს არის ანატომიური აგებულებით მამაკაცი, რომელიც თავს ქალად თვლის. ტრანსსექსუალმა შეიძლება გაიკეთოს ძვირად ღირებული და მტკიცუნეული ქირურგიული ოპერაცია, რომ სქესი შეიცვალოს.

* სექსუალური უმცირესობების შესახებ მასალის მომზადებისას, აუცილებლად გაეცაუბრეთ რამდენიმე მათგანს. ცისფერებს, ბისექსუალებს და სექსუალური უმცირესობის სხვა წარმომადგენლებს, ისევე როგორც ნებისმიერ ადამიანს, იმედები, შიში და ოცნებები აქვთ. მათ, ისევე როგორც ნებისმიერ ადამიანს, კარიერა, ინტერესები და ოჯახი აქვთ. ნუ გეგონებათ, რომ რაიმე იცით მათი ცხოვრების ან თავად მათ შესახებ, სანამ ამ საკითხებზე უშუალოდ მათ არ გაეცაუბრებით.

* სექსუალური უმცირესობის მიმართ ბევრს ძალზე უარყოფითი დამოკიდებულება აქვს. მხოლოდ იმიტომ, რომ სექსუალურ უმცირესობაზე საუბრისას ხელისუფლების ან სამღვდელოების რომელიმე წარმომადგენელი, პოლიტიკოსი ან ვინმე სხვა შეურაცხმყოფელ ტერმინებსა და გამოთქმებს ხმარობს, არ ნიშნავს, რომ თქვენ, როგორც ჟურნალისტს, თქვენ მიერ მომზადებულ მასალაში იმავე შეურაცხმყოფელი ენით მოგეთხოვებათ საკითხისა თუ მოვლენის აღწერა. თუ საჭირო იქნა, პერიფრაზი გაუკეთეთ მათ სიტყვებს. თუ სიტყვების ავტორის პირდაპირ ციტირებას ახდენთ, უნდა აღნიშნოთ, რომ სექსუალური უმცირესობის წარმომადგენლები, ვის მიმართაც ეს სიტყვები იქნა გამოთქმული, ამგვარ ენას შეურაცხმყოფელად და გამომწვევად მიიჩნევენ.

* გადამონმების გარეშე ნუ დაიჯერებთ ექიმებისა თუ მკვლევარების განცხადებებს, რომლებიც ამტკიცებენ, რომ სექსუალური უმცირესობების წარმომადგენლებს ბავშვების შეცდენა სჩვევიათ, რომ შიდსის ვირუსს შეგნებულად ავრცელებენ და სხვა მრავალი გზით ცდილობენ საზოგადოებისათვის ზიანის მიყენებას. თუ ვინმე გეტყვით, რომ „ცისფერების“ 50% მცირენლოვან ბიჭუნებს აუბატიურებს, მოსთხოვეთ კონკრეტული ინფორმაცია, თუ სად მოიპოვეს ეს სტატისტიკური მონაცემები. პირები, რომლებიც თავს ექსპერტებად ასალებენ, ხშირად არასწორ ინფორმაციას ანდა არასწორად წარმართული კვლევის შედეგებს იყენებენ, რათა საზოგადოებრივი აზრი სექსუალური უმცირესობების წინააღმდეგ განაწყინონ.

* სექსუალური უმცირესობების შესახებ გამოქვეყნებული სტატიების დიდი ნაწილი დანაშაულებრივ ქმედებას ეხება, განსაკუთრებით კი ისეთი შემთხვევებია აღწერილი, როდესაც თავს ესხმიან და სიცოცხლეს ასაღმებენ არატრადიციული სექსუალური ორიენტაციის ხალხს. ამ სტატიებში დაზარალებულებს ხშირად კრიმინალებივით მოიხსენიებენ, თითქოს მხოლოდ იმის გამო, რომ განსხვავებულნი არიან, მათი ბრალაია, თავს რომ ესხმიან. გახსოვდეთ, რომ ასეთ შემთხვევებში დამნაშავეა ის, ვინც თავს ესხმის, და არა ის, ვისაც თავს ესხმიან. ჟურნალისტები ხშირად ყოველგვარი გადამონმების გარეშე აშუქებენ ხელისუფლების წარმომადგენელთა შეხედულებებს, რომლებიც თვლიან, რომ დაზარალებულები რალაციით იმსახურებენ მათზე თავდასხმას.

* იმის გამო, რომ სექსუალური უმცირესობები ხშირად საზოგადოებისაგან დამალულნი არიან, შესაძლოა გაჭირდეს მათი მონახვა მათთან გასაუბრების მიზნით. ასეთ შემთხვევაში, კარგი იქნება, რომ იმ ჯგუფებსა და არასამთავრობო ორგანიზაციებს დაუკავშირდეთ, რომლებიც სექსუალური უმცირესობების ინტერესებს წარმოადგენენ. გაესაუბრეთ ამ ორგანიზაციების თანამშრომლებს, რომ რამე შეიტყვით მათთვის აქტუალური პრობლემების შესახებ. სთხოვეთ მათ, რომ ჯგუფის სხვა წარმომადგენლებთან დაკავშირებაში დაგეხმარონ. ეცადეთ გაესაუბროთ ისეთ პირებსაც, რომლებიც ამ ჯგუფს არ ეკუთვნიან, და რომლებსაც, შესაძლოა, ამ საკითხების გასხვავებული ხედვა აქვთ და საკუთარი აზრებისა და შეხედულებების გაზიარება უფრო პირდაპირ და მოურიდებლად შეუძლიათ.

* ნუ დაუფერებთ ცისფერების, ბისექსუალებისა თუ სექსუალურ უმცირესობათა სხვა წარმომადგენლების შესახებ ყურმოკრულ სტერეოტიპებს. ბევრს სჯერა, რომ ცისფერი „აქტიური“ და „პასური“ არსებობს – ის, რომელიც უფრო ქალს ჰგავს, პასიურია. თეორიულად ეს კარგად ჟღერს, მაგრამ რეალურად მათი სექსუალური როლი გაცილებით უფრო რთული და მრავალი ნიუანსის მქონე ფენომენია. ტყუილია ისიც, რომ ყველა ცისფერი არტისტული ბუნებისაა, რომ ყველა ლესბოსელს ან სძულს კაცები, ანდა სურს რომ იყოს მამაკაცი, რომ ყველა ის მამაკაცი, რომელიც ქალის ტანსაცმელს ატარებს, ავტომატურად ჰომოსექსუალია.

სასწავლო მასალა

წინამდებარე სტატია არსებითად ბრალს სდებს ჯონ ელვისს თავისსავე სიკვდილში მისი ვითომდაც ჰომოსექსუალობის გამო. თუ ჭორებს არ ჩავთვლით, სტატია არ გვანვდის არავითარ მტკიცებულებას, რომ მან პატარა ბავშვები გააუპატიურა. სტატიის ავტორი ასევე არ განასხვავებს ერთმანეთისაგან ჰომოსექსუალობასა და პედოფილიას. ზოგიერთ შემთხვევაში მათი კავშირის მიუხედავად, ჰომოსექსუალიზმი და პედოფილია ორ არსებითად განსხვავებული ფენომენია. მაშ, რაში ედება ელვისს ბრალი? იმაში, რომ ის ცისფერი ან პედოფილია, თუ ორივეში ერთად?

10. ა) ტრაგიკომედია ახალი სახით

წოდესაც თქვენი მონამორჩილი ამ წინადადებებს წერდა, უკვე ორი წელი, ორი თვე და 19 დღე იყო გასული მას შემდეგ, რაც ეს ტრაგიკომედია დაიწყო.

მე ალბათ არ დავუბრუნდებოდი ამ თემას, რომ არა ამერიკის შეერთებული შტატების საელჩოს მიერ 19 თებერვალს გამოქვეყნებული ძალიან სერიოზული განცხადება. საკითხის ნათელყოფისათვის, წარსულში უნდა დავბრუნდე. 2000 წლის 30 ნოემბერს შეერთებული შტატების საერთაშორისო რესპუბლიკური ინსტიტუტის წარმომადგენელი ჯ. ელვისი მოკლეს ქალაქ ბაქოში. მის ცხედარზე ბასრი იარაღით მიყენებული 36 ჭრილობა აღინიშნებოდა.

ცხედართან უხმარი პრეზერვატივები იპოვეს. ასე შეიძლებოდა მოეკლათ მხოლოდ ის, ვინც შეურაცხყოფა მიაყენა აღმოსავლურ მსოფლმხედველობას. სინამდვილეში კი ძველ ქალაქში მომხდარი ინციდენტი წარმოადგენდა შეერთებული შტატებისკენ მიმართულ გაფრთხილებას. მაშინ ჩვენ დავაკვირდით მმართველი ელიტისა და ოპოზიციის ქცევას და შემოგთავაზეთ ანალიზი სახელწოდებით „შეერთებული შტატების ადგილობრივი ბავშვები ჯონ ელვისის კონტექსტში“ გაზეთში „შარგი“ [31 დეკემბერი, 2001 წელი]. ჩვენ ჩავთვალეთ, რომ რადგანაც ჩვენ არა გვაქვს კანონი სექსუალური უმცირესობების შესახებ, ელვისის მიერ გაუპატიურებული არასრულწლოვანი ბავშვების მშობლებსა და თვით დაზარა-

რა ტიპის განცხადებაზე ლაპარაკობს ჟურნალისტი? კონკრეტულად რა განცხადება გააკეთა საელჩომ?

ყოველგვარი მტკიცებულების გარეშე, ეს წინადადება მიგვითითებს, რომ თვით მკვლელობის მსხვერპლია დამნაშავე საკუთარ სიკვდილში. ძნელი დასაჯერებელია, რომ მხოლოდ ის ვინც „შეურაცხყო აღმოსავლური მსოფლმხედველობა“, ასეთ შემზარავ სიკვდილს დაიმსახურებდა. ეს წინადადება იმასაც მიუთითებს, რომ არსებობს „აღმოსავლური მსოფლმხედველობა“, რომელსაც ყველა აღიარებს. ხომ არ ნიშნავს ეს, რომ ყველას, ვინც ამ მსოფლმხედველობის რომელიმე მიდგომას უარყოფს, 36 ჭრილობა უნდა მივაყენოთ? რა თქმა უნდა, ეს ციტატა გადაჭარბებულად უდერს, მაგრამ ავტორი სწორედ ამას გულისხმობს.

ეს წინადადება ერთმანეთს უკავშირებს პრეზიდენტ კლინტონის ქცევასა და იმას, რომ შეერთებული შტატების მოქალაქე სავარაუდოდ ცისფერია. თუმცა გაურკვეველია, თუ რა კავშირია ამ ორ ფაქტს შორის. ხომ არ გულისხმობს სტატის ავტორი, რომ არც ერთ აზერბაიჯანელ პოლიტიკოსს არ გაუბამს ქორწინების მიღმა რომანი? ან სექსუალურ ცოდვებს მხოლოდ ამერიკელები და სხვა დასავლელები სჩადიან? ეს ძნელად თუ შეესაბამება სინამდვილეს. ▶

საინტერესოა, რა გზით გამოხატა ამ კონგრესმენმა სექსუალური თანაგრძობა ჯ. ელვისისადმი, ან რით დაემუქრა აზერბაიჯანს? კარგი იქნებოდა, რომ ავტორს აქ დეტალებიც მოეყვანა თვალსაჩინოებისათვის. ▶

და მაინც, კონკრეტულად რა ჩაიდინა ელვისმა? ბავშვები გააუპატიურა თუ უბრალოდ ცისფერი იყო? საიდან იცის ავტორმა, რომ გამოძიების პროცესში 1000-ზე მეტი მოზარდი იქნა დაკითხული? მან ამის შესახებ პოლიციისაგან შეიტყო? ან ხომ არ უსაუბრია იმ 1000 ბავშვთან, რომლებიც პოლიციამ დაკითხა? დაუჯერებელია, რომ ამდენი ბავშვი დაეკითხათ ამ საქმესთან დაკავშირებით. და თუ ეს მართლაც სიმართლეა, ავტორი ვალდებულია დაასახელოს, თუ საიდან აქვს ეს ინფორმაცია. ▶

ლებულებს ჰქონდათ მისი გასამართლების უფლება. რადგანაც ჩვენ ილუზიებით არ ვცხოვრობთ, მმართველი ელიტის ან ოპოზიციის მხრიდან არც მოველით სამართლიანობის აღდგენას. ეს კი იმის ბრალია, რომ მათ უსათუოდ სჭირდებათ შეერთებული შტატების მხარდაჭერა ძალაუფლების მოსაპოვებლად და შესაძინარჩუნებლად. სამწუხაროდ, საზოგადოებამ ყველაფერი აღიქვა, როგორც ევროპული აღვირახსნილობა და სექსთან დაკავშირებული საკითხი. ამან სულაც არ გავაოცა. მაშინ, როდესაც თვით ქვეყნის პრეზიდენტი გარყვნილი, რა გასაკვირია, რომ მისი ქვეყნის წარმომადგენელი სექსუალურ უმცირესობას განეკუთვნებოდეს? თუმცა, ჩვენს ქვეყანაში მცხოვრებმა აშშ-ს შვილებმა უფრო ღირსეული სახელი [არატრადიციული სექსუალური ორიენტაციის მქონე პირები] მოუძებნეს ამას. ნება მიბოძეთ შეგახსენოთ, რომ ბ. კლინტონმა სექსუალური ურთიერთობა დაამყარა თავის თანამშრომელთან ქვეყნის ყველაზე პატივსაცემ ოთახში. თვით ის ფაქტი, რომ სახელმწიფომ დახარჯა 42 მილიონი ამერიკული დოლარი ამ ღალატის გამოსავლენად, მხოლოდ კანონიერების დონეს კი არ ასახავს, არამედ ქვეყანაში არსებულ მორალურ კრიზისზეც მიუთითებს. ჩვენც ხომ გვყავს ხელისუფლებაში მოსვლის მსურველი ადამიანები, რომელთა მდივნებიც ფეხმძიმედ არიან.

მაშინ, შეერთებული შტატების კონგრესმენმა X-მა¹ გამოხატა სექსუალური თანგრძობა ჯ. ელვისისადმი, და შეურაცხმყოფელი სიტყვები და მუქარაც კი გამოთქვა ჩვენი ქვეყნის მისამართით. ჩვენმა მთავრობამ და ოპოზიციამ ეს უპასუხოდ დატოვა. მხოლოდ ახლა 10 მოწმის მიერ მიცემული ჩვენებებიდან გახდა ცნობილი, რომ ძველი ქალაქის ახალგაზრდები მორალურ-ფსიქოლოგიურ ტერორს განიცდიდნენ ორი წლისა და სამი თვის განმავლობაში. 1000-ზე მეტი მოზარდი, მათ შორის გოგონები, დაიკითხნენ ამ ჰომოსექსუალის წყალობით, რომელმაც თავისი ქცევისათვის დამსახურებული სასჯელი იწვნია დანით მიყენებული 36 წრილობის სახით. იმათ, ვინც მზად იყო ძალაუფლებისათვის

¹ შენიშვნა: ჟურნალისტმა დასახელა კონგრესმენის სახელი, მაგრამ MDI-ს კვლევამ ვერ მოახდინა ამ სახელის მქონე პირის დადგენა, ამიტომაც ეს სახელი ამ წიგნში მოცემული სტატის ვერსიიდან ამოღებულია.

ნებისმიერი მსხვერპლი გაელო, დაიწყეს შეერთებული შტატების ფეხების კოცნა და განაცხადეს, რომ არ სურთ ამ ქვეყანასთან ურთიერთობების გაფუჭება. მაშინ ჩვენ დავსვით შეკითხვა: „როდის აქეთ განსაზღვრავენ მუდამ ღამის კლუბებში მყოფი სექსუალური უმცირესობები სახელმწიფოთა შორის ურთიერთობებს?“ უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ მხოლოდ აშშ-მ მოახდინა ამ დანაშაულის პოლიტიზება და მას სახელმწიფოთაშორისი ურთიერთობების თანაბარი მნიშვნელობა მიანიჭა. ჩვენი პოლიტიკოსები ყოველთვის იყვნენ უცხოელთა ნების აღმსრულებელი. ამ შემთხვევაში შევეცადეთ ხალხისაგან მიგველო პასუხი შეკითხვაზე, „რატომ დუმდა აზერბაიჯანის ოპოზიცია ამ სექსუალურ უმცირესობასთან დაკავშირებით?“ ჩვენ მივხვდით, რომ „ერთადერთი მიზეზი აშშ-ს წინაშე რეპუტაციის შენარჩუნება იყო.“ ეს ხომ ის ხალხია, რომელიც ცდილობს მართოს ჩვენი მომავალი. მათ ხომ უკვე მთლიანად გაყიდეს ჩვენი სახელმწიფო, ახლა კი უნდათ, რომ გაყიდონ ჩვენი კულტურაც. თუმცა ის ფაქტი, რომ ჩვენ ეს მოვახერხეთ², იმას ნიშნავს, რომ ჩვენ შევძელით კუთვნილი ადგილი მიგვეჩინა მათთვის და მომავალშიც შევძლებთ ამის გაკეთებას.

ადგილობრივთაგან ერთ-ერთმა³ მოითხოვა, რომ არავითარ შემთხვევაში არ გამჟღავნებულყოფიყო ჯ. ელვისის ჰომოსექსუალობა, რადგანაც ამას შეეძლო „ზიანი მიეყენებინა აშშ-ს რეპუტაციისათვის სამხრეთ კავკასიაში...“ ჩვენ ვთვლით, რომ აშშ-ს არა აქვს რეპუტაცია, მას აქვს მხოლოდ ძალაუფლება... სწორედ იმავე ადგილობრივმა ბრალი დასდო ჩვენს ერთ-ერთ მოხელეს იმას, რომ მას სურდა „რუსეთსა და აშშ-ს შორის სტრატეგიულ დაპირისპირებაში ამ უკანასკნელს ეწვინა დამარცხება“... მხოლოდ იმიტომ, რომ მან გაამჟღავნა ინფორმაცია ინცინდენტის შესახებ. ჩვენ მაშინ ჩავთვალეთ, რომ ისინი ბავშვები არიან, რომლებსაც უყვართ სტრატეგიული პოლიტიკური თამაშების თამაში. დაე, ითამაშონ.“ მას შემდეგ ისინი აგრძელებენ თამაშს.

მაგრამ ახლახან დაიწყო ამ ტრაგიკული კომედიის ახალი გაგრძელება. ჩვენ გამოგვიცხადეს, რომ აშშ შეწყვეტს დახმარებას, თუ ჩვენ არ ვიპოვით ჯონის ნამდვილ მკვლელს. მათ, ვისაც ხელისუფლებაში მოსვლა სურს,

ნუთუ ბარებში სიარული დანაშაულია? რის საფუძველზე ამტკიცებს ავტორი, რომ ელვისი მთელ დროს ბარებში ატარებდა?

ვინ თქვა ეს? აშშ-ს მთავრობის ოფიციალური განცხადებაა?

² იგულისხმება ელვისის მკვლელობა.

³ აქ ჟურნალისტი ფრაზას „ადგილობრივთაგან ერთ-ერთმა“ ამერიკელის აღსანიშნავად იყენებს.

კერძოდ, რა სტადიაშია ამჟამად კანონი სექსუალურ უმცირესობათა შესახებ? ავტორი ამბობს, რომ ასეთი კანონი არ არსებობს. ნიშნავს თუ არა ეს იმას, რომ ამ ეტაპზე ჰომოსექსუალიზმი კანონიერია? რა ტიპის კანონის მიღება სურს მას? ხომ არ სურს მას სექსუალური უმცირესობების კანონგარეშედ გამოცხადება?

კვლავ ააჭრელეს გაზეთის სათაურები და ბედნიერები არიან იმით, რომ ჩვენი ქვეყანა ველარ მიიღებს დახმარებას ვიღაც ჰომოსექსუალის გამო. გაოგნდებით, როცა გაიგებთ, თუ როგორი ერთგულები არიან ისინი ჯონ ელვისისა! თუმცა, აშშ-ს საელჩომ იმედი გაუცრუა მათ, უარყო რა ეს ინფორმაცია. მთავრობაც დუმდა... ჩვენ კი ყოველთვის ხაზს ვუსვამთ იმ ფაქტს, რომ ვიდრე სახელმწიფო დახმარებების იმედზეა, რომელიც უარყოფილი უნდა იქნეს, იგი ვერ შეძლებს დააფიქსიროს თავისი აზრი. მიგვიფურთხებია დახმარებაზე, რომლის წინაპირობას ცისფერები წარმოადგენენ. თუმცა, როგორც ყოველთვის, ხელმძღვანელობის სახელით მათმა მომხსენებლებმა ისაუბრეს, თვითონ კი დუმდნენ. მერედა რა თქვეს ან გააკეთეს მომხსენებლებმა? მათ არც კი გადაუმონმებიათ ინფორმაცია. იმისათვის, რომ იცხოვრონ, ისინი არც კი გამოდიან თავიანთი საელჩოებიდან. ნათელია, რომ ჩვენ რაც შეიძლება სწრაფად უნდა მოვამზადოთ კანონი „სექსუალურ უმცირესობათა“ შესახებ, რომ ჩვენს მოქალაქეებს კანონის ფარგლებში მოქმედების საშუალება მიეცეთ. მათ მოზღვრდათ უკანონობა და ხარვეზები კანონებში. წარმოიდგინეთ, მათ უფლება აქვთ გახსნან ჯონ ელვისის სახელობის სექსუალურ უმცირესობათა კლუბი. ხელმძღვანელებს ახალი არაფერი უთქვამთ თავიანთი მომხსენებლებისათვის, მხოლოდ იმაზე ისაუბრეს, თუ როგორ იცავს აშშ თავის მოქალაქეთა უფლებებს... მაშ რატომ არ აწუხებთ მათ ძველ ქალაქში მცხოვრები 1000-ზე მეტი მოზარდის მორალურ-ფსიქოლოგიური ტერორი? ჩვენ ვიცით, რომ თქვენ ცხვრებივით უსმენთ აშშ-ს. სკანდალის მოყვარულებმა ყველაფერს „საერთაშორისო სკანდალი“ უწოდეს. ერთ-ერთი მათგანი, რომელმაც საკუთარი აზრი გრანტებსა და უცხოეთში მივლინებებს შესწირა [უფრო სწორედ კი „მიჰყიდა“] დამღუპველ განცხადებებს აკეთებდა... თუმცა, კმარა. თვალწინ მიდგება ის სცენა, როდესაც ჯ. ელვისის კუბოს მიაცილებდნენ. ძალიან სევდიანი სურათი იყო, რომლის ყურებისას მივედი დასკვნამდე: თუ მთელი ქვეყნის მასშტაბით ბოლოს არ მოვუღებთ მსგავს პირებს, ეს სირცხვილი კიდევ დიდ ხანს გაგვყვება – ისინი უკეთეს შემთხვევაში კიდევ ერთი ან ორი ვადით დარჩებიან ხელისუფლებაში.

გაზეთი „ოლაილარ“,
ბაქო, აზერბაიჯანი, 2003 წლის 27 თებერვალი

ეს სათაური იმის თვალსაჩინო მაგალითია, თუ როგორ შეიძლება უნებურმა მიკერძობამ გამოინვიოს განცხადებები, რომლებიც სინამდვილეს ამახინჯებს. ეს ფრაზა არსებითად ბრალს სდებს ქალს მისი, მისი შვილებისა და მისი დედის მკვლელობაში, როდესაც ამბობს, რომ თავყვანისმცემლისათვის უარის თქმამ „გამოინვია“ სისხლისღვრა. სიმართლე კი ის არის, რომ მკვლელობა ქალის ქცევამ კი არ „გამოინვია“, არამედ მამაკაცის მიდრეკილებამ ძალადობისაკენ. და ნებისმიერ ქალს, მიუხედავად იმისა, ლესბოსელია თუ არა, რა თქმა უნდა, აქვს უფლება უარყოს მამაკაცი და არ ემინოდეს, რომ მას მოკლავენ. უფრო მეტიც, სათაური ხაზს იმასაც უსვამს, რომ მან უარყო კაცი, რადგანაც ლესბოსელი იყო და არა იმიტომ, რომ მას უბრალოდ ამ კაცთან დაწოლის სურვილი არ ჰქონდა.

10. ბ) ლესბოსელის უარმა სისხლისღვრა გამოინვია

მსხვერპლის სექსუალური თავგადასავლები

ნასვამმა მკვლელმა ამოხოცა ოთხსულიანი ოჯახი მას შემდეგ, რაც ლესბოსელი ქალისაგან უარი მიიღო სექსუალურ წინადადებაზე, – განაცხადეს გუშინ სასამართლოში.

ნაფიც მსაჯულებს აცნობეს, რომ ჯართით მოვაჭრე დევიდ მორისი გამეტებით ურტყამდა რკინის კეტს განქორწინებულ მენდი ფაუერს.

შემდეგ იგივე გაიმეორა მისი ქალიშვილების, 10 წლის ქეთის, 8 წლის ემილისა და მისი ინვალიდი დედის, 80 წლის დორის დოუსონის მიმართ, რათა არც ერთი მონმე არ დაეტოვებინა ცოცხალი.

ბრალდების ადვოკატის პატრიკ ჰარინგტონის მიერ სვანისის სასამართლოში წარმოთქმული სიტყვების თანახმად, თავდასხმა იმდენად სასტიკი იყო, რომ თითოეულ მსხვერპლს თავის ქალა ჰქონდა დამსხვრეული, ხოლო ქალბატონ ფაუერს 38 ჭრილობა ჰქონდა მიყენებული. „ეს უბრალო მკვლელობა არ ყოფილა, ეს იყო სასაკლაო“, – განაცხადა მან.

გაზეთი აერთიანებს პრობლემას და ამ სათაურით გვაცნობს ქალის ცხოვრების დეტალებს. „სექსუალური თავგადასავლებზე“ ხაზგასმამ შესაძლოა დამატებითი მკითხველები მიიზიდოს და კიდევ ერთხელ გაუსვას ხაზი, რომ ქალი სინამდვილეში კარგი დროსტარებისათვის დაისაჯა. თუმცა სტატია იქვე მიუთითებს, რომ ქალს სტაბილური ურთიერთობები ჰქონდა, მოსიყვარულე დედა იყო და სულაც არ აინტერესებდა დამატებითი „სექსუალურ თავგადასავლები“.

სასამართლო პროცესის გაშუქების დროს ჟურნალისტმა მკითხველს უნდა წარმოუდგინოს ადვოკატისა და მონმეების მიერ გამოთქმული მოსაზრებები მაშინაც კი, თუ ეს მოსაზრებები მიკერძოებული და მცდარია. უარყოფის გამო ჩადენილ მკვლელობასა (როგორც სტატიის პირველი წინადადება გვამცნობს) და სათაურში გაკეთებულ დასკვნას შორის, რომელიც მიუთითებს, რომ უარყოფამ როგორღაც სისხლისღვრა გამოინვია, ძალზე მცირე განსხვავებაა.

თუ მსხვერპლის სექსუალური ორიენტაცია უნდა აღინიშნოს სტატიის დასაწყისშივე, ჟურნალისტი ვალდებულია იქვე მიუთითოს, თუ რა როლი შეასრულა ამ ფაქტმა მკვლელობაში. სხვაგვარად, ეს მხოლოდ პიკანტური დეტალი იქნება და მკითხველს ამბის უკეთ გაგებაში სულაც არ დაეხმარება.

სიტყვა „ინვალიდი“ შეურაცხმყოფელად ითვლება, რადგანაც სახს უსვამს სისუსტესა და უძლურებას. ჯობია ასეთ პირებს „შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე“ ან „შრომისუნარო“ ვუწოდოთ.

რადგანაც არსებობს წინასწარგანწყობა განსხვავებული სექსუალური ორიენტაციის პირების მიმართ, გასაკვირი არ არის, რომ პოლიციის ეჭვები მიმართულ იქნა მათი ცხოვრების ინტიმურ დეტალებზე, თითქოს აუცილებლად რამე კავშირი უნდა იყოს ჰომოსექსუალობასა და მკვლელობას შორის.

„ყოველი მათგანს თავში ისეთი ძალით ურტყეს, რომ ამან ძვლების უმძიმესი დაზიანება გამოიწვია“.

„ასევე მოეპყრნენ ინვალიდ ბებიასაც, მწოლიარე დორის დოუსონს“.

„ბატონმა ჰარინგტონმა თქვა, რომ 39 წლის მორისი ელოდა, თუ როდის დაბრუნდებოდა 34 წლის ქალბატონი ფაუერი თავის შვილებთან ერთად სახლში თავისი დის სახლიდან, სადაც ბავშვებს უვლიდა 1999 წლის ივნისში“, – განაცხადა მან – „იგი ძლიერ განრისხდა, როდესაც ქალბატონმა ფაუერმა ზიზლით უარყო მისი შეთავაზება“, – აღნიშნა ადვოკატმა.

იგი ასევე ამტკიცებდა, რომ სამხრეთ უელსის ქალაქ კლაიდახში მდებარე სახლში მტკიცებულებების განადგურების მიზნით ცეცხლის გაჩაღებამდე მორისმა აბაზანაში თავი წესრიგში მოიყვანა.

მორისს ასევე ბრალი ედება ქალბატონი ფაუერის ცხედრის შეურაცხყოფაში, რომელიც აღმოჩენილ იქნა მეხანძრეების მიერ მას შემდეგ, რაც სახლი ცეცხლის ალში გაეხვია.

ნაფიც მსაჯულებს ასევე აცნობეს, რომ გარდაცვალებამდე ცოტა ხნით ადრე ქალბატონმა ფაუერმა „შემამფოთებელი“ სიხშირით გააბა ლესბოსური ურთიერთობა 32 წლის ყოფილ პოლიციელთან, ალისონ ლუისთან.

ბატონმა ჰარინგტონმა დაადასტურა, რომ თავდაპირველად „მცდარი ეჭვი“ მიუთითებდა ქალბატონი ფაუერის ლესბოსელი შეყვარებულისა და მისი ქმრის, 32 წლის პოლიციის ინსპექტორისაკენ.

2000 წლის ივნისში დააპატიმრეს ქალბატონი ლუისი და ჯერ კიდევ პოლიციის სამსახურში მყოფი მისი მეუღლე. ადვოკატის თქმით, „რაციონალურად დასაბუთე-

ბული, მაგრამ უსაფუძვლო“ ეჭვების საფუძველზე ზედმინევენით გაიჩხრიკა მათი სახლები, მანქანები და ტანსაცმელი.

მორისი 2001 წლის მარტამდე გამოძიების ობიექტი არ გამხდარა. პოლიციის მიერ დაკითხვის დროს ის განუწყვეტილ ტყუოდა და მცდარ ჩვენებას იძლეოდა მკვლელობების ღამეს თავისი გადაადგილებების შესახებ.

მაგრამ სასამართლო ექსპერტიზამ დაადგინა, რომ ქალბატონ ფაუერის სახლში ნაპოვნ ოქროს ძეწკვზე საღებავის ნაწილაკები მორისის სამზარეულოს საღებავს ემთხვეოდა.

ბატონი ჰარინგტონის თქმით, მორისმა თავიდან უარყო, რომ ძეწკვი მას ეკუთვნოდა, თუმცა სასამართლო პროცესის დაწყებამდე ცოტა ხნით ადრე აღიარა, რომ ძეწკვი შესაძლოა მისი ყოფილიყო.

ნაფიც მსაჯულებს ისიც უამბეს, როგორ მოუყვა მორისი მკვლელობის მომდევნო დღეს თავის მეგობარს, რომ მას ურთიერთობა ჰქონდა ქალბატონ ფაუერთან და ძეწკვი მის სახლში დარჩა. მან ისიც კი მოახერხა, რომ თავისი მეგობარი ახალი ძეწკვის ყიდვაზე დაეთანხმებინა.

სვანსის დაბლობში მდებარე კრეიგ-კეფნ-პარკში მცხოვრები მორისი უარყოფს ოთხმაგ მკვლელობას და სასამართლო პროცესი, რომელიც, როგორც ამბობენ, 14 კვირას გასტანს, გრძელდება.

◀ თუ ადვოკატმა განმარტა, რას ეფუძნებოდა „რაციონალურად დასაბუთებული“ ეჭვები, გარდა წინასწარგანწყობისა, კარგი იქნებოდა, ეს ახსნა-განმარტება სტატი-აში ყოფილიყო შეტანილი.

გაზეთი „მეტრო“,
ლონდონი, დიდი ბრიტანეთი, 23 აპრილი, 2002 წელი.

ეს სტატია სექსუალურ უმცირესობებს თანამედროვე ცხოვრების სიგიჟედ, არანორმალურობის გამოხატულებად და ტრადიციების უარყოფად მიიჩნევს. ეს, რა თქმა უნდა, შეხედულებაა, თუმცა არა ერთადერთი. სტატია ისე წარმოაჩენს მომლერალს, თითქოს ის არანორმალური ადამიანი იყოს, ნაცვლად იმისა, რომ დიალოგი გააბას მისი გრძნობებისა და მრწამსის შესახებ ადამიანთან, რომელიც თავის ჰომოსექსუალობას არ მალავს.

10. ბ) რატომ „დაევესა“ ბისექსუალ ჩაბა ბოჯგუას ბორის ნიდურია

რატომ არის „პოხონდრია დედოფალი“
მომლერალი ჯაბა ბოჯგუა

თუკი კონკრეტული ყოველთვის ზოგადიდან გამომდინარეობს, მაშინ შეიძლება ვთქვათ ასე – ჯერ მთელი მსოფლიო შეიშალა და მერე ჩვენი ქვეყანა აირია, უკომპლექსობამ და ქაოსმა მოიცვა ყველაფერი. საზოგადოების ნაწილს წარსული ავიწყდება, ავიწყდება ტრადიციები, რომლებსაც წლების განმავლობაში ინარჩუნებდა საქართველო. რაგინდ გასაოცარიც არ უნდა იყოს, ხალხის დიდი ნაწილი ე.წ. „არატრადიციულ სექსს“ მისდევს.

არის ერთი უბედურებაც: ისე გამოაშკარავდა თავისუფალი სექსი, ისე აეხადა ყველაფერს ფარდა და ისეთი უინტერესობა გამეფდა ამ სფეროს ირგვლივ – აღარც მამაკაცია დაინტერესებული ქალით და აღარც ქალი მამაკაცით. ეს საკმაო მიზეზია იმისთვის, რომ ადამიანი არატრადიციული სექსით დაინტერესდეს. ამის გამო გახშირდა ასე ჰოსექსუალიზმის, ლესბოსელობის ან ბისექსუალიზმის შემთხვევები.

ადამიანი, რომელზეც უნდა მოგითხროთ, თურქეთის დედაქალაქ ანკარაში პო-

ეს სათაური თითქოს გვიხსნის სკანდალურ მიზეზს, თუ რატომ მოსწონს ბოჯგუას ნიდურია, თუმცა შემდეგ აღმოჩნდება, რომ ბოჯგუას თავისი კოლეგა მოსწონს როგორც ხელოვანი და არა როგორც მამაკაცი.

რა გასაკვირია, რომ სოციალური შეზღუდვების შემცირების პირობებში ბევრი ალტერნატიულ გზას ირჩევს? ავტორი ვერ განასხვავებს არატრადიციული ორიენტაციის ქონას თავისუფალი სექსისაგან. მხოლოდ ის ფაქტი, რომ პირი ცისფერი, ლესბოსელი ან ბისექსუალია, არ ნიშნავს, რომ მათ სხვებზე ხშირადა აქვთ სექსუალური ურთიერთობები.

და კვლავ, ჟურნალისტი ისე უკავშირებს სექსუალური უმცირესობების გამოაშკარავებას სექსუალური შეზღუდვების არარსებობას, თითქოს სექსუალური უმცირესობები ადრე არ ყოფილიყვნენ. როგორც ჩანს, ავტორს არ ესმის, რომ ასეთი ცხოვრების წესი ყველთვის არსებობდა; უბრალოდ, განსხვავება ის არის, რომ დღეს ხალხი უფრო აშკარად ლაპარაკობს ამის შესახებ.

პულარული მომდერალი ჯაბა ბოჯგუა გახლავთ.

– სენაკიდან ვარ წარმოშობით. ამჟამად თურქეთის დედაქალაქ ანკარაში ვმღერი, და დიდი პოპულარობით ვსარგებლობ. გამოცემული მაქვს ალბომები.

– **ჯაბა, შეაფასე შენი ფიზიკური მონაცემები...**

– ვარ ძალიან სექსუალური [„გიჟი კაცი“, როგორც მეგობრები მიწოდებენ]. მაქვს გაკეთებული უამრავი პლასტიკური ოპერაცია მთელ სხეულზე, მხოლოდ სასქესო ორგანო არა მაქვს მოჭრილი. დუნდულები დავიპატარავე.

– **ჯაბა, გავრცელებული ინფორმაციით, გათხოვებას აპირებდი და ეს კლუბ „ნეოში“ უნდა აღგენიშნათ. დღეს კი თავისუფალი ხარ. რა მოხდა, რატომ გადაიფიქრე?**

– ძალიან „პოხონდრია“ ადამიანი ვარ. იმ დღეს, ჩემი საქმრო არ „დამეკასა“ და გავანბნილე.

ჯაბა ბოჯგუა, ანუ „გიჟი კაცი“, სამი დღის განმავლობაში მონაწილეობდა საერთაშორისო ფესტივალში – „სიმღერა სამეგრელოზე“, რომელიც ხობის რაიონში გაიმართა, მონწვეული იყო უამრავი სტუმარი და თურქეთიდან ჩამოიყვანეს ჯაბა ბოჯგუაც.

– **ჯაბა, როგორ შეაფასებდი ამ ღონისძიებათა ციკლს?**

– ძალიან „დამეკასა“ ღონისძიების რეჟისორი, ბორის ნიფურია, რადგანაც ამ ღონისძიებაზე ყველაფერი საინტერესოდ და ლამაზად იყო დადგმული. სცენას, რომელიც ფანტასტიურად იყო მოწყობილი, ჩემი სექსუალური მანერები და ჩაცმა ძალიან მოუხდა. ბატონი ბორია ძალიან კარგი ადამიანია.

◀ რამდენი წლისაა ჯაბა? რას მღერის? კარგი იქნებოდა მისი წარსულის შესახებ რაიმე ინფორმაციის მონოდება, თუკი ის ძალიან პოპულარული არ არის საქართველოში და მკითხველმა ყველაფერი არ იცის მის შესახებ. ის მართლაც ტრანსსექსუალია? ამ სტატიიდან ასე ჩანს, თუმცა მთლად ნათელი არ არის. ჟურნალისტს უნდა ესმოდეს განსხვავება ტრანსსექსუალს, ტრანსვესტიტსა და ჰომოსექსუალს შორის. როგორც ჩანს, ამ შემთხვევაში ჟურნალისტი ერთმანეთში ურევს მათ. ჰომოსექსუალებს მოსწონთ თავისივე სქესის წარმომადგენლები, ტრანსვესტიტებს უყვართ საპირისპირო სქესის ტანისამოსის ჩაცმა, ტრანსსექსუალებს კი სურთ იყონ საპირისპირო სქესისა. ბევრი ტრანსვესტიტი და ტრანსსექსუალი საკუთარ თავს ჰეტეროსექსუალად მიიჩნევენ.

◀ არ არის საჭირო, რომ ჯაბა ბოჯგუას ისე მივმართოთ, როგორც ქალს.

რა საქციელზეა საუბარი? მას სიტყვაც არ უთქვამს რაიმე განსაკუთრებულ საქციელზე.

ვისზე იყო იგი გათხოვილი? რა მოხდა? კაცი იყო თუ ქალი? კარგი იქნებოდა, რომ აღენიშნათ.

რა იგულისხმება ამ სიტყვებში? რა ურთიერთობა აქვთ მათ ერთმანეთთან?

– ბორია, როგორც მამაკაცი, ისე გიზიდავს, თუ როგორც ხელოვანს, ისე აფასებ?

– ბორია, როგორც მამაკაცი, ალბათ ჩემზე უფროსებს მოსწონთ, ამჯერად ვაფასებ, როგორც ხელოვანს.

– ნუთუ შენი ახლობლები არ გიკრძალებენ ასეთ საქციელს?

– თანამედროვე ოჯახში ვარ აღზრდილი, ასე რომ, პრობლემები არ მექმნება. საინტერესოა, თქვენ რატომ გიკვირთ ასე ძალიან? ეს თქვენს დაბალ დონეზე მეტყველებს.

– გათხოვებაზე აღარ ვიფიქრია?

– ამაზე ჯერ არ ვფიქრობ, მაგრამ თუ გამოჩნდა ვინმე, ვინც მომხიბლავს, ვიფიქრებ.

– ისე, ძალიან სექსუალური უკანალი გაქვს.

– ეგ მეც ვიცი. როდესაც უკანალის კორექცია გავიკეთე, ჩემი საყვარელი „ტაკოები“ ბანკში დავაზღვიე.

– დაგეგმილი გაქვს თუ არა თბილისში სოლო კონცერტის გამართვა?

– თბილისში დაგეგმილი მაქვს სოლო-კონცერტის გამართვა, რომელიც ძალიან სკანდალური იქნება.

– სკანდალური რას ნიშნავს?

– საოცრად მაგარ ფორმაში ვიქნები, ფუშფუშა სამოსში. ერთი სიტყვით, ძალიან სექსუალური, კონცერტს კი „სექსსიმბოლოს“ დავარქმევ.

– შენს მეგობარ, საშა სომხიშვილზე რას გვეტყვი?

– საშა ჩემი მეგობარი არა არის. ის ჩემი დაქალია.

P.S. ჯაბა ბოჯგუა, ამ ყველაფრის შემდეგ, მართლაც რომ საოცრად „ბოხონდრია“ ადამიანია. იგი ნაზი, მოკრძალებული, სასიამოვნო მანერების მქონე „გიჟი კაცია“. მას ქალობამდე, როგორც თვითონ აღნიშნავს, მხოლოდ სასქესო ორგანო და წვერის მოშორება აკლია, მაგრამ საოცარია, რომ ის ქალებსაც ეტრფის. მე ამ მასალას ალბათ „ჭირის ოფლს“ ვუნოდებ და არ ვიცი, როგორ გავოცდე. მართო ამ სიტყვების თქმალა შემიძლია: „სასაცილოა, სატირალი რომ არ იყოს“.

გაზეთ „კვირის საოცრების“ სვეტიდან

ძალიან ხშირია მოთხრობები, რომლებშიც, ბიბლიური თვალსაზრისიდან გამომდინარე, ჰომოსექსუალობა დაგმობილია. ისინი არ დაგიდევნენ არგუმენტებს, რომლებიც ბევრმა ლიბერალმა ქრისტიანმა და იუდეველმა თეოლოგმა შეიმუშავა, რომ უარეყოთ ტრადიციული შეხედულება და განემარტათ, თუ რატომ მოვიდა ამ შეხედულების გადასინჯვის დრო. ცალკეული პირები შესაძლოა არ დაეთანხმონ ამ არგუმენტებს, მაგრამ მათი უბრალოდ უარყოფა და ერთადერთ არგუმენტად ბიბლიის მოყვანა, მხოლოდ იმათ დაარწმუნებს, ვინც ამ მოსაზრებას ისედაც ეთანხმება.

10. 6) გაზეთ „ირავუნუქის სვეტიდან“

5 აგვისტოს ეპისკოპოსთა დახურულმა სხდომამ მიიღო გასაცხადი გადაწყვეტილება ნიუ ჰემპშირის ეპისკოპოსად დაენიშნა აშკარა ჰომოსექსუალი, ჯიმ რობერტსონი. თუმცა ყველაფერი არ გვითქვამს. ეს კლერიკალი [უკაცრაგად ამ გამოთქმისათვის] ესწრებოდა ეპისკოპოსთა შეხვედრას თავის პარტნიორ მარკ ენდრიუსთან ერთად და კიდევაც განაცხადა: „ეს მარტო ჩემი ოცნების ასრულება კი არ არის, არამედ ნიშანია ლეთისაგან“. წარმოუდგენელია, როგორ შეიძლება სასულიერო პირმა თავს მისცეს ამგვარი მოქცევის უფლება მაშინ, როდესაც ბიბლიაში – ქრისტიანთათვის უპირველეს წიგნში – ჰომოსექსუალობა მიჩნეულია ერთერთ უდიდეს და ყველაზე დაგმობილ ცოდვად.

გაზეთი „ირავუნუქ“,
ერევანი, სომხეთი,
8 აგვისტო, 2004 წელი.

არსად არ არის მითითებული, თუ რომელ რელიგიურ მიმდინარეობაზეა საუბარი. და ეჭვგარეშეა, რომ ბევრ სომეხს წარმოადგენდა კი არა აქვს, თუ სად მდებარეობს ნიუ ჰემპშირი და ამ შტატის შესახებ არაფერი გაუგია. ამგვარი დეტალები ძალიან მნიშვნელოვანია, რადგანაც სწორედ ისინი ანიჭებს ამბავს სიღრმესა და შინაარსს.

ეს სარკასტული განცხადება წინასწარ გვამცნობს ჟურნალისტის დამოკიდებულებას ამ გადაწყვეტილებისადმი. რათქმა უნდა, ბევრად უფრო ადვილია იყო სარკასტული, ვიდრე უშუალოდ საკითხზე იფიქრო და გააანალიზო რწმენათა ცვალებადობა და ამის გამომწვევი მიზეზები.

ჰომოსექსუალობა ცოდვად არის მიჩნეული, თუმცა ასევე ცოდვად მიიჩნევა ცხოვრების ბევრი სხვა ასპექტიც, რომელსაც დღეს ხალხი ყურადღებას აღარ აქცევს. ხოლო ბევრი თანამედროვე თეოლოგი ბიბლიურ დებულებებს ჰომოსექსუალობის შესახებ განიხილავს იმ ისტორიულ კონტექსტში, როცა ეს წიგნები იწერებოდა და არ განიხილავს მათ, როგორც მიმდინარე საუკუნისათვის განკუთვნილ კანონს. უფრო მეტიც, რადგანაც ბიბლია მოიხსენიებს სექსს ორ მამაკაცს შორის, მაგრამ არა ორ ქალს შორის, ლოგიკური იქნებოდა დაგვესკვნა, რომ ლესბოსელობა ღმერთის თვალში გამართლებული ყოფილა. ჟურნალისტს ამ საკითხთან გან არც ერთი არ განუხილავს.

11. პოლიტიკური ოპორტიუნია და დისიდენტები

პოლიტიკური ოპორტიუნა და დისიდენტები

მრავალფეროვანი პოლიტიკური შეხედულებების დამკვიდრებისათვის გზების გამოხატვა, იმის აღიარება, რომ განსხვავებული შეხედულების გამოხატვა სამოქალაქო საზოგადოების ნორმალური და ბუნებრივი ელემენტია, პოსტკომუნისტური ქვეყნების ერთ-ერთ უდიდეს სირთულეს წარმოადგენს. ზოგ ქვეყანაში ამის მიღწევა უფრო წარმატებით შეძლეს, ზოგან სერიოზული ნაბიჯები გადაიდგა, რომ ოპოზიციური პარტიები და განსხვავებული შეხედულებების მქონე ადამიანები უმრავლესობასთან თანაბარ პირობებში აღმოჩენილიყვნენ.

ამავე დროს აღსანიშნავია, რომ მრავალ ქვეყანასა და რეგიონში, ეს პროცესი ჯერ არ დასრულებულა. მიუხედავად იმისა, რომ ეს ქვეყნები განსხვავებული აზრების მიმართ ტოლერანტულობისათვის მზადყოფნას აცხადებენ, ეროვნული და ადგილობრივი მთავრობა კვლავ აგრძელებს ოპოზიციის მიყოფი მოქალაქეებისათვის პოლიტიკური, ეკონომიკური და სამართლებრივი ბარიერების შექმნას, რათა მათთვის ძნელი იყოს საკუთარი შეხედულებების ხმამაღალი გამოთქმა. ზოგჯერ იმ პირებს, რომლებიც ხელისუფლების მიერ დასახულ კურსს არ ეთანხმებიან, მოლაპატებად აცხადებენ და, შესაძლებელია, დანაშაულებრივი ქმედებაც კი დასდონ ბრალად.

ზოგჯერ ჟურნალისტები და მასმედიის საშუალებები ამა თუ იმ მიზეზით სანინალმდეგო შეხედულებათა შეზღუდვას ეთანხმებიან. შესაძლოა თვითონაც განიცდიდნენ ხელისუფლებისა და საქმიანი წრეების ინტერესების ზეწოლას. ანდა, შესაძლოა, ჟურნალისტებს გულწრფელად სჯეროდეთ, რომ ამ დაპირისპირებაში საზოგადოების მეორე მხარის მონაწილეობა უკანონოა და ამის გამო თავისი შეხედულებების გამოთქმის უფლება არა აქვს. ხშირად მასმედიის საშუალებები მთავრობას ემხრობიან, თუმცა ისიც შესაძლებელია, რომ ჟურნალისტები, რომლებიც ოპოზიციურ ძალას წარმოადგენენ, მოვლენების ოფიციალური ვერსიის გამოქვეყნების ხელის შეშლას შეეცადონ.

პრესის ერთ-ერთ უმთავრეს როლს დებატებში ყველა დაპირისპირებული მხარისათვის მონაწილეობის საშუალების მიცემა წარმოადგენს, ან უნდა წარმოადგენდეს. ამის მისაღწევად გთავაზობთ რამდენიმე რჩევას:

***** გადახედეთ არქივებს და გაარკვიეთ, მასმედიის მიერ გაშუქებულ მასალებში რამე ხომ არ არის გამორჩენილი? რომელიმე ერთი პარტიაზე ხომ არ არის ყურადღება გამახვილებული? ან მხოლოდ გარკვეული შეხედულებების

მქონე ხალხი ხომ არ არის ციტირებული? ოპოზიციის ლიდერებს ან ხელისუფლებასთან დაპირისპირებულ სხვა პირებს თუ მიეცათ შესაძლებლობა, რომ პასუხი გაცეცათ მათ წინააღმდეგ გამოთქმულ ბრალდებებზე? ხომ არ იქნა ხელისუფლების საწინააღმდეგო განცხადებები სრულიად უგულებელყოფილი?

* მნიშვნელოვან საკითხთა გაშუქებისას მხოლოდ უმრავლესობის ან ხელისუფლების შეხედულებებით ნუ შემოიფარგლებით. თუ მთავრობა რაიმე ნაბიჯებს დგამს ან განცხადებებს აკეთებს, მონახეთ ისეთი პირები, რომლებიც არ ეთანხმებიან ამ პოლიტიკას. ესენი შეძლება იყვნენ სხვა პოლიტიკოსები ან პროფესორ-მასწავლებლები, არასამთავრობო ორგანიზაციების, საქმიანი წრეების წარმომადგენლები, თუნდაც უბრალო გამგელები.

* ინფორმაციის წყაროების მონახვის მიზნით ითანამშრომლეთ ოპოზიციის ლიდერებთან, დაუკავშირდით მათ და მათთან არაოფიციალური შეხვედრები მოაწყვეთ, რომ მათთვის აქტუალური საკითხების შესახებ ისაუბროთ, გაიგოთ მათი შეხედულებები, იდეები და რწმენები. ნუ დაპირდებით, რომ მათ შეხედულებებს ყოველთვის ჩართავთ თქვენ მიერ მომზადებულ მასალებში, მაგრამ მოუწოდეთ, რომ როგორც კი ისეთ შემთხვევას ექნება ადგილი, რომლის შესახებაც კომენტარის გაკეთებას ისურვებდნენ, აუცილებლად დაგიკავშირდნენ.

* ეცადეთ, ყურადღებით გააანალიზოთ მთავრობის მიერ შემოთავაზებული ნებისმიერი კანონპროექტი თუ მარეგულირებელი განკარგულება. ეცადეთ გაარკვიოთ, ვის შეიძლება აძლევდეს ხელს ამ კანონის მიღება და ვის – არა, რის შემდეგაც აუცილებლად დაუკავშირდით იმათ, ვისაც მისი მიღება შეიძლება ხელს არ აძლევდეს. შეუმონწმებლად ნუ დაეთანხმებით ხელისუფლების არგუმენტებს, რომლებიც მათ საკუთარი პოლიტიკის გასამართლებლად მოჰყავთ.

* ნუ აღწერთ ხელისუფლებასთან დაპირისპირებულებს, როგორც „დისიდენტებს“ ან „დისიდენტური აზროვნების“ მქონე ხალხს. გახსოვდეთ, რომ პლურალისტურ საზოგადოებაში, შეხედულებათა და პოლიტიკურ პოზიციათა მრავალფეროვნების არსებობა ნორმალურ მოვლენას წარმოადგენს. ისინი, ვინც მთავრობის პოლიტიკას არ ეთანხმება, რაც არ უნდა შეურიგებელნი იყვნენ, არ უნდა მოექცნენ ხალხის რაღაც განსაკუთრებულ კატეგორიაში, რომ შეხედულების თავისუფლად გამოხატვის უფლებით სარგებლობა შეძლონ. უბრალოდ არსებობს ხალხი, რომელიც ხელისუფლებას არ ეთანხმება.

* ნუ გააზვიადებთ პარტიების ან პიროვნებების პოზიციებს შორის არსებულ განსხვავებებს. თავად ხალხი, განსაკუთრებით კი პოლიტიკოსები, ხშირად აზვიადებენ მოვლენებსა და საკუთარ როლს ამ მოვლენებში. ეს პოლიტიკური ქულების დაწერის და საკუთარი თავის უფრო თავდადებულ პიროვნებად წარმოჩენის მიზნით ხდება. როდესაც რაიმე მნიშვნელოვან საკითხზე წერთ, რომლის შესახებაც აზრთა დიდი სხვადასხვაობაა, დარწმუნ-

დით, რომ ყველა განსხვავებულ პოზიციას აკურატულად აღწერთ და მოერიდეთ გამომწვევ რიტორიკას.

* ოპოზიციის ლიდერები და მთავრობის წინააღმდეგ სხვა გამომსვლელნი, შესაძლოა ხელისუფლებაში მყოფ ძალებზე არანაკლებ დოგმატურნი და ავტორიტარულნი იყონ. მხოლოდ ის, რომ ისინი მოქმედ ხელისუფლებას უპირისპირდებიან, სულაც არ ნიშნავს, რომ ხელისუფლების სათავეში მოსვლის შემთხვევაში თვითონ სხვაგვარად იმოქმედებენ. დაუპირისპირდით მათ, რომ ხელისუფლების სანაღმდეგო შეძახილებს მიღმა არსებულ პროგრამას გაეცნოთ. როგორც ჟურნალისტი, საკითხის შესახებ საზოგადოების ნებისმიერი მხარის მიერ გაკეთებულ განცხადებებს სკეპტიკურად უნდა მიუდგეთ.

სასწავლო მასალა

ეს სტატია პირდაპირ აცხადებს, რომ ოპოზიციის გამოსვლები სწორი არ არის და ყოველგვარი მტკიცებულების გარეშე იმეორებს ალიევის ბრალდებას, რომ ფართო საზოგადოება მათ მხარს არ უჭერს. რის საფუძველზე აკეთებს ალიევი ამ განცხადებას? არსებობს რაიმე საზოგადოებრივი გამოკითხვა, რომელიც მის მოსაზრებას დაადასტურებდა? ეს აშკარად პირადი დაინტერესებით გაკეთებული განცხადებაა, რომელსაც სტატიის ავტორი დიდი სიამოვნებით იმეორებს.

11. ა) სულ არ არის აუცილებელი, რომ ოპოზიციამ შეხრებები მოაწყოს

საიღინ ალიევი: „საზოგადოებრივი აზრი ამის წინააღმდეგა“

ოპოზიციის მცდელობა, შეკრებების გზით შეცდომაში შეიყვანა საზოგადოება, უყურადღებოდ არ დარჩენილა. პარლამენტის წევრმა საიღინ ალიევმა განაცხადა, რომ ოპოზიციას სულაც არ სჭირდება მიტინგების ჩატარება, რადგანაც პოლიტიკურ პარტიებს შეუძლიათ თავიანთი შეხედულებები პრესის საშუალებით გააცნონ საზოგადოებას. მართებული არ არის ყველაფრის გამო მიტინგების ჩატარება. ს. ალიევი თვლის, რომ საზოგადოებას უარყოფითი დამოკიდებულება აქვს ასეთი მიტინგებისადმი: „უმჯობესი იქნებოდა ოპოზიციას ყურადღება გაემახვილებინა მთიანი ყარაბაღის პრობლემაზე. უკეთესი იქნება, თუ ისინი საერთაშორისო ორგანიზაციებს ამ კონფლიქტის მოგვარების გზებს შესთავაზებენ.“

გაზეთი „ოლაილარ“,
ბაქო, აზერბაიჯანი,
27 მაისი, 2004 წელი

◀ საინტერესოა, როგორ შეიძლება შეკრებების მოწყობამ შეცდომაში შეიყვანოს საზოგადოება? ეს მიჩნეულია სინამდვილედ ყოველგვარი მტკიცებულების გარეშე.

◀ ეს ძალზე საინტერესო და ირონიული განცხადებაა, რადგანაც თვით ეს სტატიაც სავსებით საკმარისია, რომ ოპოზიციამ მოყვანილი არგუმენტი გააბათილოს. თუ პრესა ასე ხელმისაწვდომია მთავრობის პოლიტიკური ოპონენტებისათვის, მაშ რატომ არ ჩანს მათი შეხედულებები ამ კონკრეტულ სტატიაში? თავისთავად ცხადია, რომ მათაც უნდა მისცემოდათ თავიანთი აზრის გამოხატვის საშუალება.

ალიევის აზრით, მიტინგების ჩატარებას ტერიტორიული პრობლემების გადაჭრაში მონაწილეობის მიღება აჯობებდა. თუმცა ეს უკანასკნელი პირველს არ გამოირიცხავს.

◀ კიდევ ერთხელ ვიმეორებ, არაფერია ცუდი იმაში, რომ ჟურნალისტი აშუქებს ალიევის ბრალდებებს, თუმცა არამართებულად მიმაჩნია ოპონენტების გაკრიტიკება ისე, რომ საშუალება არ მისცე მათ პასუხი გასცენ მათ მიმართ ნაყენებულ ბრალდებებზე.

ეს სტატია პატრიოტიზმის ვიწრო გაგებას ეყრდნობა და პოლიტიკურ ოპონენტებს მოლაღატეობაში სდებს ბრალს. ავტორს თითქოს სჯერა, რომ პატრიოტობა მთავრობისათვის მხარის დაჭერას ნიშნავს, ხოლო მოქმედი ადმინისტრაციის კრიტიკა, მისი აზრით, ქვეყნის ღალატის ტოლფასია. სტატია კიდევ უფრო ამუქებს სიტუაციას, როცა ამბობს, რომ ოპოზიციაში მყოფი პოლიტიკოსები წყალს ასხამენ სომხეთის უდიდესი მტრის, აზერბაიჯანის წისქვილზე. ეს გაზეთის მკითხველთა დიდ ნაწილში უსათუოდ რისხვას გამოიწვევს გეჯამიანისა და ქოჩარიანის მიმართ.

11. ბ) ჩემი მტრის მტერი ჩემი მეგობარია

ძველი მსოფლიოს, ევროპის ისტორია მდიდარია გმირობისა და მოლაღატეობის უთვალავი მაგალითებით. ისინი ამა თუ იმ გზას ირჩევდნენ თავიანთი მიზნების მისაღწევად. და მათ გმირებად ან მოლაღატეებად რაცხავდნენ. ყოველდღიურად ათასობით ადამიანი ემატება ძველ მსოფლიოს და ათასი საქმე იწყება და სრულდება. დღეს ისტორიის ბორბალი ბრუნავს, რომ გვამცნოს ევროპის საბჭოში მივლენილი სომხური ოპოზიციის ორი წარმომადგენლის მიერ განუხორციელებელი მისიის ამბავი (ისინი საკმაოდ უგუნურად დაგვიხატეს, როგორც გმირები). ამ ადამიანებს ჯერ კიდევ აქვთ შანსი დაამტკიცონ, რომ ისინი ხალხისა და ქვეყნის ინტერესებს თავიანთ ინტერესებზე მაღლა აყენებენ. ამისთვის კი მათ უნდა ეყოს ვაჟკაცობა საჯაროდ აღიარონ თავიანთი შეცდომები და შეურიგდნენ იმ აზრს, რომ მათი მცდელობა, ოკეანისგალმიდან მოეყვანათ მეგობარი, ამჯერადაც უშედეგოდ დასრულდა. თუმცა ახლა უკვე უკიდურესად რთული იქნება არტაშეს გეჯამიანისა და შავარშ ქოჩარიანისათვის თურქებისა და აზერბაიჯანელების წისქვილზე წყლის დამსხმელის სახელის მოცილება, რაც მათ თავიანთი სამშობლოს ზიანის მიყენების ხელშეწყობისათვის დაიმსახურეს ევროსაბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის ბოლოდროინდელ სხდომაზე, მათ, როგორც ყოველთვის, აზერბაიჯანელთა დელეგაციის მხარდაჭერაც კი მოიპოვეს.

ნათქვამია, ჩემი მტრის მტერი ჩემი მეგობარიაო. ეს ფრაზა ზუსტად შეესაბამება იმას, რაც არტაშეს გეჯამიანმა, შავარშ ქოჩარიანმა (სომხეთის რადიკა-

◀ მთავრობასთან ოპოზიციაში ყოფნა ან მისი საქმიანობის კრიტიკა ქვეყნის ორგულობას ან ღალატს არ ნიშნავს.

მაინც რატომ არის შეკრებები უკანონო? რა სახის ანტიკონსტიტუციურ საქმიანობას ეწოდებენ ისინი? სტატია უნდა შეიცავდეს კონკრეტულ მაგალითებს. სხვანაირად საზოგადოება ვერ შეძლებს სინამდვილის დადგენას. თუკი ქმედებები უკანონო და ანტიკონსტიტუციურია, მკითხველებმა უნდა მიიღონ მეტი ინფორმაცია, რომ გადაწყვიტონ, უნდა აიკრძალოს თუ არა ეს ქმედებები.

კვლავ ჩნდება შეკითხვა: რა სახის საზოგადოებრივ არეულობასა და დეზინფორმაციასა და საუბარს? სტატიაში მოცემული უნდა იყოს კონკრეტული მაგალითები. სხვაგვარად ეს ყველაფერი მხოლოდ ჭორია.

და კვლავ შეკითხვა: რაში გამოიხატებოდა მათი მუხანათობა? უბრალოდ მთავრობის საწინააღმდეგო მასალების წარმოდგენაში?

ლური ოპოზიციის წარმომადგენლებმა) და აზერბაიჯანელთა დელეგაციამ განახორციელეს სტრასბურგში. მათი ინტერესები ერთმანეთს ემთხვევა, მიუხედავად იმისა, მონონთ თუ არა მათ ეს.

თავისი მიზნის, ქვეყნის კანონიერი ხელისუფლების დამხობის განსახორციელებლად რადიკალური ოპოზიცია იყენებს ისეთ მეთოდებს, როგორებიცაა უკანონო შეკრებები და ანტიკონსტიტუციური საქმიანობა; საზოგადოებრივი არეულობა; საზოგადოებისა და საერთაშორისო თანამეგობრობისათვის არასწორი ინფორმაციის მიწოდება. უფრო მეტიც, ამ მეთოდს ძალიან პრაქტიკული გამოყენება აქვს: როგორც „ეროვნული ერთობის“ თავმჯდომარემ არტაშეს გელამიანმა აღიარა, ისინი ვიდეოკასეტებს აწვდიან სომხეთში არსებულ დიპლომატიურ წარმომადგენლობებს. როგორც ჩანს, ოპოზიციის წარმომადგენლებმა რამდენიმე ასეთი ნიმუში სტრასბურგშიც ჩაიტანეს. თუმცა ევროპის საბჭომ დაადგინა, რომ ისინი ე. წ. „პირატული ვარიანტებია“ და არ გააჩნიათ შესაბამისი ლიცენზია. ამგვარად, ბატონმა ა. გელამიანმა და ბატონმა შ. ქოჩარიანმა ვერ შეძლეს თავიანთი მუხანათური მისიის შესრულება, ჩირქი მოეცხოთ საკუთარი ქვეყნისა და ხალხისათვის, რამაც აიძულა ისინი სხვა საშუალებებისათვის მიემართათ. არც ამან გამოიწვია ის შედეგი, რომელსაც ოპოზიცია ელოდა, როგორც ეს ევროსაბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის რეზოლუციამ გვიჩვენა. მიუხედავად ამისა, მათი საქმიანობა მათთვის მოუცილებელ სტიგმად იქცა: „ეროვნული ერთობის“ პარტიის ლიდერს არა აქვს საზოგადოებაში განხეთქილების დანერგვის უფლება. ევროპას ეს შესაძლებლად ესმის და ამიტომაც ბარიერი აღმართა მათ წინ. არტაშეს გელამი-

იმის მტკიცება, რომ ოპოზიციაში მყოფი პოლიტიკოსები და აზერბაიჯანელები ურთიერთშეთანხმებულად მოქმედებენ, უსაფუძვლო და მდაბალი ცილისწამებაა და მიზნად ისახავს მათი რეუტაციის შელახვას. ჟურნალისტს რომ წარმოედგინა ამის დამამტკიცებელი მასალა, შესაძლოა ეს საკითხი განხილვის ღირსი გამხდარიყო, ისიც მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ოპოზიციაში მყოფ პირებს ბრალდებაზე პასუხის გაცემის საშუალება მიეცემოდათ. ხოლო მთელი არგუმენტის იმ მოსაზრებაზე აგება, რომ ორივე პირი სომხეთის მთავრობის ოპოზიციონერია, სრული უსამართლობაა.

ვიდეოკასეტებს თუ კონკრეტულად რას? რა სახის საქმიანობაზე ლაპარაკობს ჟურნალისტი ამ შემთხვევაში? განა რა არის ამაში ცუდი? საფუძვლიანი ახსნა-განმარტების გარეშე ამგვარი ბრალდების წამოყენება ძალიან მდარე ჟურნალისტიკის მაჩვენებელია.

გაურკვეველია, რომელ სხვა მეთოდებზე ლაპარაკობს ავტორი. ჟურნალისტმა ისიც უნდა მიუთითოს, რომელ რეზოლუციაზეა ლაპარაკი. შესაძლოა, ზოგიერთი მკითხველისათვის ნაცნობი იყოს მთელი ისტორია, მაგრამ ეჭვგარეშეა, რომ უმრავლესობას ამაზე წარმოდგენაც არ ექნება.

მხოლოდ ის ფაქტი, რომ ზოგიერთი მოქალაქე მოლაღატეს უწოდებს ოპოზიციის ლიდერებს, არ ნიშნავს, რომ ეს მართალია. ▶

ანს, შავარშ ქოჩარინსა და რადიკალური ოპოზიციის ლიდერებს მხოლოდ ისლა დარჩენიათ, გააცნობიერონ, რომ მოლაღატეთა მიერ განუული სამსახური, რაც უნდა სიხარულით მიიღონ იგი, ზურგს უკან მაინც დაცივნის საგანი გახდება. თუმცა ეს მხოლოდ მცირედი ნაწილია, რადგანაც მოლაღატეები ვერასოდეს ეღირსებიათ პატივებს ვერც იმათგან, ვისაც ისინი სამსახურს უწევენ და ვერც საკუთარი ხალხისაგან. ამის დასადასტურებლად საკმარისია გასული კვირის ბოლოს სტრასბურგიდან დაბრუნებული ჩვენი დელეგაციის დახვედრის ცერემონია. „გრცხვენოდეთ, მოლაღატეებო!“, „არტაშეს გელამიანი... აზერბაიჯანის პრეზიდენტი“, – ამ და სხვა მსგავსი წარწერებით შემკული პლაკატებით დახვდა სომეხი ახალგაზრდობა არტაშეს გელამიანსა და შავარშ ქოჩარინს...

P.S. გუშინ, პრესის თავისუფლების დღისადმი მიძღვნილ პრესკონფერენციაზე, რომელზეც სიტყვის თავისუფლების დამცველებმა „ჰაიასტანი ჰანრაპეტუტიუნი“ არ მიიწვიეს (საინტერესოა, გაავრცელა თუ არა ეს ინფორმაცია ბატონმა გელამიანმა საზღვარგარეთ), არტაშეს გელამიანმა კიდევ ერთხელ აღიარა, რომ ის უცხოეთის ინფორმატორია. „ყოველ სამ თვეში ერთხელ ჩვენი ოპერატორი რეგულარულად იღებდა ყველაფერს და უგზავნიდა მასალას ევროსაბჭოს წევრი ქვეყნების ყველა ელჩს.“

ოპოზიციის აქტივისტები გამუდმებით ირწმუნებიან, რომ სიტყვის თავისუფლება საფრთხეშია და რომ მათ საეთერო დროს არ უთმობენ. მამ ვინ არიან ის „ოპერატორები“, თუ თვით „ეროვნულ ერთობას“ არა აქვს საკუთარი რეგისტრირებული საინფორმაციო საშუალება? სურათი მაშინვე ნათელი ხდება: ოპოზიცია უზრუნველყოფს

და კვლავ შეკითხვა: კონკრეტულად რა გადაიღეს? და რაც უნდა იყოს, თუ ეს ასე ადვილად ხელმისაწვდომია ოპოზიციის ლიდერისათვის, ხომ არ ნიშნავს, რომ ეს სულაც არ არის საიდუმლო? შესაბამისად, არ შეიძლება ღალატად მივიჩნიოთ ასეთი მასალების უცხოელე-ბისათვის მიწოდება. ◀

პირს, რომელიც არ არის კამერიანი ჟურნალისტი, შეიმუშავენს გეგმას და მერე მთელი ევროპის გასაგონად გაჰყვირის, რომ სომხეთში ჟურნალისტთა უფლებები ირღვევა. განა შეიძლება პარტიის ოპერატორი ჟურნალისტად მივიჩნიოთ?

ბატონმა გელამიანმა გუშინდელ პრესკონფერენციაზე ისიც აღიარა, რომ ის და მისი მომხრეები ფინანსდებიან მენარმეთა მიერ, რომელთაც გარკვეული განზრახვა ამოძრავებთ. „ისინი ანყობენ ჩვენთვის შეხვედრებს მოსკოვში, ლონდონსა და ვენაში.“ – თუმცა ყველაზე სევდიანი ნაწილი მან ბოლოსთვის მოიტოვა: „მიუხედავად მათი სომხური ნარმოშობისა, ისინი ჭეშმარიტი პატრიოტები არიან.“ ანუ, ა. გელამიანი გულისხმობდა, რომ თუ ადამიანი სომეხია, ის პატრიოტი არ არის, ხოლო, თუ ის უზრუნველყოფს დაფინანსებას, ჭეშმარიტი პატრიოტია. ყოველივე ამის შემდეგ, გასაკვირი არ იქნება, რომ ბატონმა გელამიანმა სიხარულით გამოაცხადოს, რომ აზერბაიჯანის ნავთობის მარაგი იზრდება. სხვათა შორის, უკრაინის პრეზიდენტმა, ლეონიდ კუჩმამ განაცხადა, რომ აზერბაიჯანს არასოდეს ჰქონია ნავთობი, რითაც აზერბაიჯანის პოლიტიკური ფიგურებისა, და, შესაძლოა, ბატონი გელამიანისა და ბატონი ქოჩარიანის რისხვაც კი გამოიწვია...

გაზეთი „ჰაიასტანი ჰანრაპეტუტიუნ“, ერევანი, სომხეთი, 4 მაისი, 2004 წელი.

◀ იგივე შეკითხვა შეიძლება დაისვას ამ სტატიის ავტორის მიმართაც. შეიძლება ადამიანს, რომელიც ასე აშკარად უჭერს მხარს მმართველ ძალას, ჟურნალისტი ვუნდოდოთ? ასეც რომ არ იყოს, ავტორი ავითარებს ჰიპოთეზას, სინამდვილეში რა გზით მოხდა ვიდეომასალების შეგროვება და მოხდა თუ არა?

◀ ჟურნალისტის მსჯელობა ისეთივე ალოგიკურია, როგორც ეს წინადადება: თუ ადამიანი მხარს უჭერს მთავრობას, ის პატრიოტია, თუ არა და – არა.

◀ ჟურნალისტის ეს მცდელობა, კვლავ აზერბაიჯანის სახელს დაუკავშიროს ოპოზიციის წევრები, კიდევ ერთი მეთოდია მკითხველების მათ წინააღმდეგ ასამხედრებლად.

12. ვიზუალური მასალები

ვიმეალური მასალები

ს იტყვების მსგავსად, ფოტოები, რომლებიც სტატიებს ახლავს თან, უმნიშვნელოვანეს როლს ასრულებს ინფორმაციის მიწოდების საქმეში. გაზეთში გამოქვეყნებულ ფოტოს თუ ტელევიზიით ნაჩვენებ ვიდეორჩანანერს – ვიზუალურ ელემენტებს – მკითხველამდე თუ მაყურებლამდე ძლიერი და, ხშირად, ემოციური აზრის მიტანა შეუძლია. ფოტოებით და კადრებით გადმოცემული ამბით გამოწვეული შედეგები, შესაძლოა თავად იმ ხალხისათვისაც კი გაუცნობიერებელი იყოს, ვინც ისინი მასალისთვის შეარჩია.

მასალის ილუსტრირებისას გახსოვდეთ, რომ მასში წარმოდგენილი სახეები შესაძლოა დიდხანს დაამახსოვრდეს მკითხველსა თუ მაყურებელს. მათ ტექსტი შეიძლება სულ არ წაიკითხონ და მხოლოდ ფოტო და სათაური შეამჩნიონ. ასე რომ, ძალზე მნიშვნელოვანია ისეთი სურათების შერჩევა, რომლებიც თქვენ მიერ მომზადებული მასალის სულისკვეთებას ასახავს და არ ეწინააღმდეგება იმას, რის თქმასაც მასალით ცდილობთ.

რამდენიმე რჩევას მოგცემთ, თუ როგორ მიაღწიოთ ამას:

* დარწმუნდით, რომ სურათი სტატიაში მოთხრობილი ამბის არსს მიესადაგება. ზოგჯერ მეტად ძლიერი ფოტო- ან ვიდეოკადრებიც კი, მხოლოდ ირიბად უკავშირდება მასალით წარმოდგენილ საკითხსა თუ მოვლენას. მაგალითად, მშვიერი, მოწყალეების მთხოვნელი ლტოლვილის სახემ შესაძლოა ბევრს სიმპათია, სხვებს კი ზიზღი მოჰგვაროს. ნებისმიერ შემთხვევაში, ის შეუფერებელია ისეთი სტატიისათვის, რომელიც პოლიტიკური თავშესაფრის მძებნელთა მიერ უკეთესი საცხოვრებელი პირობების მოთხოვნით ორგანიზებულ გამოსვლას აღწერს.

* ჟურნალისტმა და ფოტოგრაფმა წინასწარ უნდა განიხილონ თემა და, თუ შესაძლებელი იქნება, ერთობლივად უნდა იმუშაონ. ბევრ გაზეთში ჟურნალისტები და ფოტოგრაფები ყურადღებას არ აქცევენ ერთმანეთს და არ ახსოვთ საკუთარი მოვალეობები, რომლებიც, თუმცა კი განსხვავდება, მაგრამ მაინც მჭიდროდაა ერთმანეთთან დაკავშირებული. სტატიის ავტორები უნდა აცნობიერებდნენ, რომ კარგად ილუსტრირებულ მასალას ბევრი მკითხველი წაიკითხავს. ფოტოგრაფს კი უნდა ესმოდეს, რომ სათანადო ტექსტი მისი სურათებისათვის აუცილებელ კონტექსტს ქმნის.

* უკეთესია, თუ ჟურნალისტს, რომელმაც მასალა მოამზადა, სიტყვა ეთქმის ფოტოების შერჩევის საქმეში, ანდა ინფორმირებული მაინც არის მიღებული გადაწყვეტილებების შესახებ. რეპორტიორები მასალას ყველაზე ახლოს იცნობენ. შესაბამისად, ფოტოების შერჩევა მათთან კონსულტაციის გარეშე სტატიის შინაარსისა და მიზნის დამახინჯების საშიშროებას ქმნის.

* სწორად ასახავს კადრს ქვემოთ მოცემული ტექსტი სურათს? საილუსტრაციოდ ყოველთვის ჯობია, რომ კადრებს შესაფერისი ტექსტი დაურთოთ, გარდა იმ შემთხვევებსა, როდესაც თვლით, რომ სურათზე გამოსახული აუხსნელადაც გასაგებია. შეცდომების თავიდან აცილების მიზნით, დარწმუნდით, რომ სტატიის ავტორმა ჟურნალისტმა ის წაიკითხა და სურათების ტექსტს ეთანხმება.

* ერიდეთ ისეთი ფოტოების გამოქვეყნებას, რომლებიც მხოლოდ სტერეოტიპების გაძლიერებას შეუწყობს ხელს. ამგვარი სურათების ხილვა მოსაბეზრებელია და არც რაიმე შემცნებით ინფორმაციას შეიცავს. ყველას უნახავს ქუჩაში ჩამწკრივებული ან კუთხეში ნახევრად შიშველი მეძავეების ფოტოები. გაცილებით საინტერესო იქნებოდა ისეთი ფოტოს ხილვა, რომელიც მეძავე განსხვავებულ კონტექსტში, ანდა მოულოდნელ სიტუაციაში ასახავს – უნივერსიტეტის აუდიტორიაში ლექციაზე ყოფნისას თუ სახლში შვილებისათვის სადილის მზადების დროს.

* ფოტოების ნუ შეცვლით, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა მათი ხარისხის გაუმჯობესება გასურთ, ანდა რომელიმე ადამიანის სახე უნდა დაფაროთ იმისათვის, რომ შეუძლებელი გახდეს მისი ამოცნობა. დღეს ტექნოლოგიურად ძალზე იოლია სურათებით მანიპულირება – ზოგიერთი კონკრეტულ პირის ამოჭრა ან ორი პირის ერთმანეთთან უფრო ახლოს ჩასმა. ეს ძირეულად ეწინააღმდეგება მთავარ ჟურნალისტურ პრინციპს – ინფორმაციის აკურატულად და გაუყალბებლად მიწოდებას.

* ფრთხილად მოიქეცით განსაკუთრებული სისასტიკის ამსახველი სურათების გამოქვეყნებისას, მაგალითად, საომარი მოქმედების დროს მომხდარი ძალადობის, დისკრიმინაციის თუ სოციალური უსამართლობის ასახვისას. თუ მოვლენათა ამსახველი ვიზუალური მასალა მხოლოდ ხალხის დათრგუნვას იწვევს და, ამავე დროს, არ აიძულებს მათ, რომ ჩაფიქრდნენ, ალბათ აჯობებს, რომ გადაწყვეტილება შეიცვალოს.

13. საკონსტიტუციო მოდელები

საეარჩიშო მოდულები

ტრენინგი მრავალფეროვნების გაშუქებაში შეიძლება მოკლე იყოს, მაგალითად, რამდენიმესაათიანი. ის შეიძლება ხანგრძლივიც იყოს და რამდენიმე დღეს ან კვირასაც გაგრძელდეს. შესაძლებელია ის ჟურნალისტიკის კურსის ნაწილს წარმოადგენდეს ან შეიძლება ცალკეული სემინარის სახე ჰქონდეს. იმის გამო, რომ მისი შინაარსი და სტრუქტურა მონაწილე ჟურნალისტების სპეციფიკურ საჭიროებებზეა დამოკიდებული, არ არსებობს რაიმე მტკიცედ განსაზღვრული და სწრაფი წესები, როგორ უნდა წარიმართოს ტრენინგი.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მოდულით მიდგომა, რომელსაც ჩვენ გთავაზობთ, საშუალებას აძლევს ინსტრუქტორებს, რომ სწორედ ის ელემენტები შეარჩიონ, რომლებიც ამა თუ იმ კონკრეტული აუდიტორიისათვის ყველაზე სასარგებლო და მისაღები იქნება. თითოეულ მოდულში წამოჭრილი ყოველი საკითხი, შესაძლოა, მოკლედ ან ფართოდ იქნას განხილული. როგორც წესი, ნახევარი დღე საკმარისია თითოეულ მოდულში განხილული საკითხების შესასწავლად.

დისკუსიის წარმართვისას ეცადეთ, რომ მაგალითების რაც შეიძლება ფართო სპექტრი გამოიყენოთ. ასევე შეგიძლიათ ტრენინგის მონაწილეთა მიერ დაწერილი მასალების ან რეგიონალურ გაზეთებში გამოქვეყნებული სტატიების გამოყენება. თუ მიზანშეწონილად ჩათვლით, შეგიძლიათ სახელმძღვანელოში მოცემული სასწავლო მაგალითებიც მოიყვანოთ. ასევე გახსოვდეთ, რომ მოდულები ერთმანეთზე უნდა აენწყოს. თითოულმა მოდულმა ხელი უნდა შეუწყოს რთული ჟურნალისტური პრობლემების შესასწავლად საჭირო ცოდნის ათვისებას.

ასევე დაგეხმარებათ ჩამოთვლილი მითითებები:

1. ნახევარდღიანი სემინარის შემთხვევაში, განიხილეთ პირველი მოდული
2. ერთდღიანი სემინარის შემთხვევაში, - პირველი და მეორე მოდულები
3. ორდღიანი სემინარის შემთხვევაში, პირველიდან მეოთხე მოდულის ჩათვლით
4. ორ დღეზე მეტი ხანგრძლივობის სემინარის შემთხვევაში ყველა მოდული გაიარეთ

სემინარის ნებისმიერი ხანგრძლივობის შემთხვევაში, მოუწოდეთ მონაწილეებს, რომ ინდივიდუალური სამოქმედო გეგმა შეიმუშაონ, რომელიც მათ მრავალფეროვნების გაშუქებაში დაეხმარება.

სემინარისწინა მომზადება

სემინარისწინა დავალებები მონაწილეთათვის

სემინარის ხელმძღვანელმა უნდა სთხოვოს სემინარის თითოეულ მონაწილეს, რომ ქვემოთ ჩამოთვლილი ინფორმაცია სემინარის ჩატარებამდე 4 კვირით ადრე მაინც მოამზადოს. მასალები სემინარის ჩამტარებელს უნდა გაეგზავნოს გადასამოწმებლად და სემინარის მოსამზადებლად.

- * მონაწილის გაზეთის ხუთი გამოცემა;
- * მონაწილის გაზეთი(საგაზეთო ჟურნალისტების შემთხვევაში), რადიო- ან ტელეარხის (სატელევიზიო ჟურნალისტების შემთხვევაში) მიერ მომზადებული ისეთი მასალა, სტატია ან ვიდეოჩანაწერი, რომელსაც მონაწილე კარგად მომზადებულად, კარგად დანერვილად და ობიექტურად მიიჩნევს;
- * მონაწილის გაზეთის, რადიო- ან ტელეარხის მიერ მომზადებული ისეთი მასალა – სტატია ან ვიდეოჩანაწერი, რომელსაც, მონაწილის აზრით, მრავალფეროვნება აკლია საკითხის ან მოვლენის გაშუქებისა და რედაქტირების თვალსაზრისით.

თითოეულმა მონაწილემ უნდა მოამზადოს შემდეგი მონაცემები:

- * მის სიახლოვეს სხვადასხვა ეთნიკური ჯგუფებისა და მოსახლეობის რაოდენობის შესახებ;
- * მოსახლეობაში 25 წლამდე, 25-დან 40-მდე, 41-დან 60-მდე და 60-ზე უფროსი ასაკის პირების პროცენტული რაოდენობის შესახებ;
- * მის სიახლოვეს მცხოვრებ მოსახლეობაში ქალების პროცენტული რაოდენობის შესახებ.

სემინარისწინა შეფასება სემინარის ხელმძღვანელის მიერ

სემინარის გახსნამდე ხელმძღვანელი ყურადღებით უნდა გაეცნოს მონაწილეთა მიერ მოწოდებულ მასალებსა და დემოგრაფიულ მონაცემებს. მან უნდა შეაფასოს ამა თუ იმ მასალის ძლიერი და სუსტი მხარეები. ხელმძღვანელმა მასალაში მიუღებელი ენის ისეთი მაგალითები უნდა მოძებნოს, რომლებიც მოსახლეობის რომელიმე ნაწილს შეიძლება შეურაცხმყოფელად მიაჩნდეს. სტატიებში მოიძიეთ სტერეოტიპების გამოყენების მაგალითები. ხელმძღვანელმა მოწოდებული მასალები მონაწილის სიახლოვეს მცხოვრები მკითხველის პოზიციიდან უნდა განიხილოს.

სემინარის ხელმძღვანელმა მასალების ძლიერი და სუსტი მხარეები ქვემოთ ჩამოთვლილი კრიტერიუმების მიხედვით უნდა განსაზღვროს:

1. რომელიმე ეთნიკურ ან რასობრივ ჯგუფთან დაკავშირებული პრობლემების გაშუქებისას მასალაში გამოყენებული ენა და ტონი.

გაზეთში გაშუქებულია დაპირისპირება, რომელშიც საზოგადოების ზოგიერთი რასობრივი და ეთნიკური ჯგუფი მონაწილეობს, მაგრამ იმავე ეთნიკური ჯგუფების მონაწილეობა დადებით, პროდუქტიულ და სასარგებლო საზოგადოებრივ პროცესებში არ გაშუქებულია.

2. მასალებში ერთი კვირის მანძილზე გამოქვეყნებულ ჩადენილ დანაშაულებათა შესახებ, ძირითადად ერთი რომელიმე რასობრივი ან ეთნიკური ჯგუფის წევრი ბოროტმოქმედები არიან გაშუქებულნი.

დანაშაულში ეჭვმიტანილთა აღწერილობა ერთი რომელიმე რასობრივი ან ეთნიკური ჯგუფის ზოგად ნიშნებს ასახავს, იმის მაგივრად, რომ უფრო სპეციფიკურ დეტალებზე იყოს ყურადღება გამახვილებული. მაგალითად: „საშუალო სიმაღლის შავკანიანი მამაკაცი“, იმის მაგივრად, რომ ეჭვმიტანილის გარეგნობის აღწერილობაში მისი ჩაცმულობის დეტალები ყოფილიყო მოხსენიებული.

3. ცუდი რედაქტირება

გაზეთების, რადიოსა და ტელევიზიით გასულ მასალებში რომელიმე ეთნიკური ჯგუფი, ხანში შესულები, ინვალიდები ან ქალები უხეში და სტერეოტიპებით გაჯერებული ენით ხომ არ არიან გაშუქებულნი?

4. ადგილობრივი საშუალებებით არასაკმარისი გაშუქება

გაზეთები, რადიო და ტელევიზია თუ მოიცავს საკმარის მასალებს ადგილობრივი მოვლენების შესახებ, რომლებშიც ეთნიკური ან რასობრივი ჯგუფები, ხანშიშესულები, ინვალიდები და ქალები იღებენ მონაწილეობას?

5. ეთნიკური საზოგადოების არაადეკვატური გაშუქება

აშუქებენ თუ არა გაზეთები, რადიო და ტელევიზია სპეციფიკურ ეთნიკურ ჯგუფებს ან რელიგიურ უმცირესობებს? თუ აშუქებენ, მათ მიმართ კლიშეები, სტერეოტიპები და შეურაცხმყოფელი მახასიათებლები ხომ არ არის გამოყენებული?

6. ყოველდღიური გაშუქებისას ეთნიკური ჯგუფების წარმომადგენლების განცალკევება

აშუქებენ თუ არა გაზეთები, რადიო და ტელევიზია განსხვავებული რელიგიური მრწამსის, სხვა ეთნიკური ან რასობრივი წარმომავლობის საქმიან ხალხს, ექიმებს, ადვოკატებს და პროფესორ-მასწავლებლებს? მიდიან არა მათთან ისეთ საკითხებზე საკონსულტაციოდ, რომლებიც მათ რასას, ეთნიკურ წარმომავლობას ან რელიგიურ მრწამსს სულაც არ ეხება? საზოგადოებრივი ცხოვრების ნებისმიერი სფეროს შესახებ მომზადებულ მასალებში ინფორმაციის წყაროდ ქალები თუ ყოფილან გამოყენებულნი?

მაგალითი: სტატია ადგილობრივი საავადმყოფოს ექიმების შესახებ, რომლებიც საუბრობენ იმის შესახებ, თუ რა სჭირდება ფეხმძიმე ქალს ჯანმრთელობისათვის და თუ რაოდენ მნიშვნელოვანია პერინატალური (მშობიარობის წინა) მოვლა. არის თუ არა მასალაში მოყვანილი ქალი ან რელიგიური თუ ეთნიკური უმცირესობის წარმომადგენელი ექიმების შეხედულებები?

7. მოვლენათა ამსახველი სურათები არასაკმარისად აშუქებს ქალების, უმცირესობათა და „სხვათა“ სახეებს

გაზეთებით, რადიოთი და ტელევიზიით ყოველდღიურად გასულ მასალებში არის თუ არა უმცირესობების წარმომადგენელთა, ქალების, ხანში შესულთა ან ინვალიდთა სურათები?

მაგალითი: ფოტოსურათი, რომელზეც ექიმები უკეთესი პერინატალური მოვლის საჭიროებაზე საუბრობენ. ვინ არის სურათზე გამოსახული? მამაკაცი თუ ქალი? იქნებ ეთნიკური უმცირესობის წარმომადგენელი ექიმია? ინვალიდი ექიმის სურათზე რას იტყვობთ?

სემინარის ხელმძღვანელმა მაგალითები მონაწილეთა მიერ მოწოდებული მასალებიდან უნდა შეარჩიოს და მომდევნო მოდულებში გამოიყენოს. თუ სემინარისწინა შეფასების დასრულება ვერ ხერხდება, თითოეული მოდული დამატებით მასალებს შეიცავს, რომლებიც შეიძლება მაგალითებად იქნას გამოყენებული.

სემინარის ხელმძღვანელმა უნდა შეიმუშაოს მასალების შეგროვების მექანიზმი, რომ საჭიროების შემთხვევაში, შემდგომ სემინარებზე მაგალითებად გამოიყენოს, ისინი.

8. ისტორიული კონტექსტის არარსებობა ისეთ მაგალითებში, სადაც რელიგიური მრწამსი, რასობრივი ან ეთნიკური წარმომავლობა მასალის ელემენტებს წარმოადგენს.

იმ მასალებში, რომლებიც რელიგიურ მრწამსს, რასობრივ ან ეთნიკურ წარმომავლობას ეხება, განიხილავენ თუ არა გაზეთები, რადიო და ტელევიზია საკითხთა ან მოვლენათა ისტორიულ კონტექსტს? და თუ ეს ასეა, ვისი ისტორიაა აღწერილი? როგორ გავარკვიოთ, შეესაბამება თუ არა ის სინამდვილეს და შეეფერება თუ არა ის მასალას?

მონაწილეთა მიერ მოწოდებული მასალები, მკითხველის ანალიზთან ერთად, სემინარის ან ტრენინგის მსვლელობისას ხელმძღვანელის მონაწილეობისა და ჯგუფური დისკუსიების წარმართვისათვის აუცილებელ ელემენტს წარმოადგენს.

მოდული 1: მრავალფეროვნება ისტორიის წინააღმდეგ

მიზანი: წინამდებარე მოდულში ორ ახალ ცნებას გაგაცნობთ. ესენია, „განცალკევება“ და „შემოერთება“ [ჩართვა]. პირველი ტერმინი გულისხმობს რაიმე ნიშნით გამორჩეული ხალხის ჯგუფის ან ჯგუფების საზოგადოებისგან განცალკევებას, იზოლირებასაც კი. მეორე ცნება პირველის ანტონიმი და განცალკევებით მდგომი ჯგუფის საზოგადოებასთან შემოერთებას, ინტეგრაციას აღნიშნავს.

მოდულის მიზანია, რომ სემინარის მონაწილეებმა ჩვენს საზოგადოებაში რაიმე ნიშნით გამორჩეული ხალხის საზოგადოებისაგან განცალკევების ისტორიისა და ამ ფენომენის საზოგადოების განვითარებაზე გავლენის განხილვა შეძლონ. თითოეულმა მონაწილემ უნდა გადახედოს ისტორიას და შეძლოს, რომ მისი საქმიანობის ფარგლებში ჩაერთოს „შემოერთების“ ახალი მოდელის ჩამოყალიბებაში.

პრინციპი: მასმედიის საშუალებებს შესწევთ ძალა, რომ მოვლენების სწორი და მიუკერძოებელი გაშუქების საშუალებით მართებულად წარმართონ საზოგადოებრივი დისკუსია.

შედეგი: საზოგადოების ყველა სეგმენტი მონაწილეობას მიიღებს მრავალი ჯგუფისათვის ისტორიულ სინამდვილედ ქცეული რეალური და ცნობიერი იზოლაციის შემსუბუქებაში.

ათწლეულების მანძილზე მასმედიის როლი საზოგადოებებს შორის ქვეყნის შიგნით თუ ერებს შორის მომხდარ კონფლიქტებში არაერთხელ გამხდარა კვლევის საგანი. ასევე არაერთხელ განეულა რეკომენდაცია, რომ ეს როლი უნდა შეიცვალოს. მნიშვნელობა არა აქვს, რას ეხება დისკუსია – შესაძლოა იგი ახალი ემიგრანტების ან დიდი ხნის წინ დასახლებული ეთნიკური ჯგუფების შესახებ იყოს. ქვეყნის მოსახლეობაში გარკვეული გაგების ჩამოყალიბებაში ჟურნალისტებმა თავისი როლი უნდა შეასრულონ. ისინი უნდა გრძნობდნენ, რა გავლენას ახდენს ერის განვითარებაზე წლების მანძილზე მცხოვრები უმცირესობების კულტურა და ქვეყნის მოსახლეობის შემადგენლობაში მიმდინარე ცვლილებები.

ყველა ერში არსებობს ჯგუფები, რომლებიც ძირითადი მასის ნაწილად არ მიაჩნიათ. აფრიკის, კარიბის კუნძულების, სამხრეთ აზიის ყოფილი კოლონიებიდან დიდ ბრიტანეთში ჩამოსული ემიგრანტები ათწლეულების მანძილზე გამოთქვამდნენ უკმაყოფილებას საზოგადოებისაგან განცალკევების, მათ მიმართ არსებული სტერეოტიპების და თეთრკანიანი მოსახლეობისაგან ზიზლის გამო. ევროპელი ერები, უარყოფითად შეხვდნენ კოლონიების მცხოვრებთა მათ მიწაზე გადმოსახლებას, მიწაზე, რომელთანაც ისტორიული რეალების გამო საერთო ენა აკავშირებდათ. ყოფილი კოლონიათა მცხოვრებლებმა მალევე აღმოაჩინეს, რომ, სამწუხაროდ, საერთო ენა სრულიადაც არ ნიშნავს სტუმართმოყვარე დახვედრას.

ევროპის მრავალ სხვა ქვეყანაში ემიგრანტი მოსახლეობის გამოჩენას მრავალი გაუგებრობა და უნდობლობის გაჩენა მოჰყვა. სანამ მნიშვნელოვანი კონფლიქტი არ მოხდება, ამ საკითხების შესწავლა და გადანყვება არავის მოსდის აზრად. ამავე დროს, ბევრ ქვეყანაში განსხვავებული კულტურის ხალხის განცალკევება უცვლელად მიმდინარეობს უკვე საუკუნეების მანძილზე.

რეპორტიორები, ისევე როგორც მოსახლეობის სხვა ნაწილი, ბევრი რამისათვის მოუშადადებელი არიან. ისინი ვერ ახერხებენ ისტორიული მოვლენების მოკრებასა და ასახვას, რათა ამით ხელი შეუწყონ საზოგადოებრივი ცნობიერების ჩამოყალიბებასა და ტოლერანტულობის დამკვიდრებას. ჟურნალისტებისათვის არაერთხელ დაუდევიათ ბრალი საზოგადოების დანაწევრებაში, კონფლიქტებისა და ზიზლის გაღვივებაში. ეს იმის გამო ხდება, რომ მოვლენების გაშუქებისას ჩვენ ვერ შევძელით ისტორიული სინამდვილის გადმოცემა.

საზოგადოებათა განცალკევებამ დალი მთელ მსოფლიოს დაასვა. არ დარჩენილა ქვეყანა, რომელშიც კონფლიქტებს არ ეჩინათავი. ამ კონფლიქტების მიზეზი ის განსხვავებებია, რომლებიც ხალხებს შორის არსებობს, და რომლებიც, გვგონია, რომ მეზობლისგან გამოგვარჩევს.

დღეს ჩვენს საზოგადოებაში, შესაძლოა, ბევრმა არ იცოდეს განცალკევების დაწყების ისტორიული მიზეზი. ამავე დროს, ყველამ კარგად იცის, რომ ეს ფენომენი საზოგადოებრივი ცხოვრების განუყოფელი ნაწილია. უმცირესობაში მოხვედრილები შეუმჩნეველი არიან. ადრე თუ გვიან ეს ხალხი უკმაყოფილო გახდება ასეთი მდგომარეობით და საზოგადოებასთან „შემოერთე-

ბის“ მოთხოვნით გამოვა. მათმა მოთხოვნებმა შესაძლოა ისეთი რეაქცია გამოიწვიოს, რომელსაც შეიძლება უფრო მეტი უკმაყოფილება, მოუთმენლობა, მეტად განცალკევება ან სულაც სასტიკი კონფლიქტი მოჰყვეს.

მასმედია გადამწყვეტ როლს ასრულებს ისტორიული განცალკევებით გამოწვეული დაძაბულობის შესუსტებაში. ინფორმაციის თავისუფალი მოძრაობით, დებატებისათვის უსაფრთხო ადგილის შექმნით, რაგინდ ცხარე დებატებიც უნდა მიმდინარეობდეს, მასმედია ნებისმიერ ადამიანს მათში მონაწილეობის საშუალებას აძლევს. ხალხს საშუალება აქვს, რომ ჩაერთოს მასმედიის მიერ გაშუქებული საზოგადოებრივი ცხოვრების უმნიშვნელოვანეს საკითხებში. ყველა ჯგუფის ჩართვა ისეთი სოციალური საკითხების ყოველდღიურ გაშუქებაში, როგორებიცაა: ჯანდაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა, ეკონომიკა, განათლება და ოჯახური ცხოვრება პირველი ნაბიჯია მათი შემოერთებისკენ. სწორედ ყოველდღიური ცხოვრების გაშუქება აძლევს ჟურნალისტებს იმ იშვიათ შესაძლებლობას, რომ მრავალფეროვანი საზოგადოება აშენონ, რომლის საფუძველიც დაპირისპირება არ იქნება.

ჟურნალისტები ჩვენი საზოგადოების ცხოვრების მემატრიანენი უნდა გახდნენ. მათ შესაძლებლობა ეძლევათ ხალხში იარონ, შეაგროვონ ინფორმაცია და ფაქტები, რომლებსაც ხალხის ცხოვრების შესახებ დაწერილ მასალებში ჩააქსოვენ. ჟურნალისტებს შესწევთ ძალა, რომ მიუკერძოებლად შექმნან საზოგადოებრივი დისკუსიის შესაძლებლობა, რომელიც განსხვავებულ საზოგადოებებს შორის საერთო ინტერესების მოძიებას შეუწყობს ხელს.

მაგალითი: გაზეთის ჟურნალისტი წერს სტატიების სერიას ერთ-ერთი ქალაქის ეკონომიკური სირთულეების შესახებ. იგი ყოველ ღონეს ხმარობს, რომ ინფორმაციის წყაროები ეძიოს რელიგიური, ეთნიკური, რასობრივი ჯგუფების წარმომადგენლებს შორის, ასევე მოხუცებულებსა და ეკონომიკურ სიდუხჭირეს შეჭიდებულ ქალებს შორის. მათ შორის წყაროების ყურადღებით შერჩევით ჟურნალისტი მკითხველთა ერთგვარ ერთიან ჯგუფს აყალიბებს. ამ ჯგუფში შემავალ მკითხველს საშუალება აქვს დაინახოს, რომ ბევრი საერთო აქვს იმ ხალხთან, რომელიც განსხვავებულად მიაჩნდა.

სემინარის ხელმძღვანელს

* მონაწილეთა მიერ სემინარის დაწყებამდე მოწოდებული მასალებიდან შეარჩიეთ ისეთები, რომლებიც საკითხთა ან მოვლენათა ამგვარი „შემაერთებელი“ გაშუქების მაგალითებად გამოდგება.

* მონაწილეებს სთხოვეთ, რომ იმსჯელონ, როგორ შეიძლებოდა მასალების ისე მომზადება, რომ ისინი უფრო „შემაერთებელი“ ყოფილიყო. რა უნდა გააკეთოს რეპორტიორმა გაშუქების მრავალფეროვნების გასაუმჯობესებლად?

* პირველ დისკუსიაში მთელმა ჯგუფმა უნდა მიიღოს მონაწილეობა. როდესაც მონაწილეთაგან პასუხებს მიიღებს, სემინარის ხელმძღვანელმა უნდა ჰკითხოს მათ გარკვეულ ჯგუფებთან ურთიერთობის გამოცდილების შესახებ იმ მაგალითის მიხედვით, რომელიც დისკუსიის საგანს წარმოადგენდა.

მონაწილეთათვის დასასმელ კითხვათა რამდენიმე მაგალითი:

* ოდესმე თუ გიმუშავიათ მასალაზე განსხვავებული ეთნიკური, რელიგიური ან რასობრივი წარმომავლობის ხალხის შესახებ? რა იყო ყველაზე ძნელი ამ მასალის მომზადებისას? რა რეაქცია გამოიწვია მან იმ პირსა თუ პირებში, რომლებიც მასალაში გამოყენებული ინფორმაციის წყაროებს წარმოადგენდნენ?

* გამოიყენეთ თუ არა შეგროვილი ინფორმაცია მასალაში? იყო თუ არა ეს მასალა მხოლოდ ერთი კონკრეტული ეთნიკური თუ რასობრივი ჯგუფის შესახებ? იქნებოდა თუ არა მასალა უფრო ეფექტური, განხილული საკითხები ერთზე მეტი ეთნიკური წარმომავლობის ჯგუფს რომ შეხებოდა?

შემდეგ, ხელმძღვანელმა მეორე მაგალითი უნდა წარუდგინოს მონაწილეებს, რომლებსაც ისინი სამოთხეკაციან ჯგუფებში განიხილავენ. თითოეულმა ჯგუფმა უნდა შეიმუშაოს ისეთი გაშუქების გეგმა, რომელიც „შემოერთებას“ გააუმჯობესებს.

სემინარის ხელმძღვანელმა უნდა სთხოვოს თითოეულ ჯგუფს, რომ მათ მოდულის განხილვის მრავალფეროვნების შესახებ, სულ ცოტა, სამი დასკვნა ჩამოაყალიბონ. ეს „ნასწავლი გაკვეთილები“ ჩამოწერეთ და სემინარის ოთახის კედლებზე გააკარით. სემინარის ხელმძღვანელმა გარკვევით უნდა აღნიშნოს, რომ „შემოერთების“ პროცესები ჟურნალისტებს ისტორიის მემატრიანის როლის შესრულებაში დაეხმარებათ. ამავე დროს მათ საშუალება ეძლევათ, რომ მომხმარებელს საზოგადოების ობიექტური, ამომწურავი და ყოვლის მომცველი სახე დაანახვოს.

ჩანაწერებზე დაყრდნობით ყოველმა მონაწილემ უნდა შეძლოს ერთი სამოქმედო ნაბიჯის წარმოდგენა, რომელიც მათ მიერ მოვლენათა და საკითხთა გაშუქებას ახალ ისტორიულ კონტექსტს შესძენს. ყოველ მონაწილეს სრული წარმოდგენა უნდა ჰქონდეს მომდევნო ნაბიჯის შესახებ. სემინარის ხელმძღვანელმა უნდა მოკრიბოს კონკრეტული აზრები, რომლებსაც თითოეული მონაწილე მომავალში გამოიყენებს. წინამდებარე სახელმძღვანელოს ბოლოში მოცემულია სამოქმედო ნაბიჯების ფორმა.

მოდული 2: რა არის ახალი ამბები?

მიზანი: მრავალფეროვნების გათვალისწინებით რა შეიძლება წარმოადგენდეს ახალ ამბებს.

პრინციპი: მრავალფეროვნება და საზოგადოების უმცირესობების წარმომადგენლთა ხმები ამდიდრებენ და აცოცხლებენ საზოგადოების, როგორც ერთი მთლიანის გაშუქებას.

ყველამ იცის რაღაც ამბავი, მაგრამ ყველა ამბავი ახალ ამბებში ვერ შევა!

იმისათვის, რომ განვსაზღვროთ, თუ რა შეიძლება წარმოადგენდეს ახალ ამბებს, უნდა დავსვათ ზემოაღნიშნული კითხვა.

სემინარის ხელმძღვანელი სვამს კითხვას: როგორ განსაზღვრავთ ახალ ამბებს?

სემინარის ხელმძღვანელს

* თითოეულ მონაწილეს ვთხოვთ, რომ ფურცელზე დაწეროს ახალი ამბების განსაზღვრება. როდესაც მონაწილენი წერას დაასრულებენ, თითოეული უნდა ადგეს და საკუთარი პასუხი წარმოადგინოს, რომელიც სემინარის ხელმძღვანელმა უნდა ჩაინეროს.

* შეგიძლიათ მონაწილეების მიერ მოცემული განსაზღვრებები ქალაქის დიდ ფურცლებზე ჩამოწეროთ და ოთახში გამოაკრათ, რათა ამ სავარჯიშოს დასრულებისთანავე ყველამ კარგად დაინახოს ისინი. არ არის საჭირო, რომ ფურცელზე განსაზღვრებასთან ერთად მონაწილის სახელიც ეწეროს.

როგორც ეს სავარჯიშო გვიჩვენებს, ბევრს საკმაო ძალისხმევა სჭირდება, რომ განსაზღვროს, თუ რა წარმოადგენს ახალ ამბებს.

რატომ? იმიტომ, რომ ამ განსაზღვრებას მრავალი ფენა აქვს. თითოეული ჩვენგანი საკუთარი ისტორიული გადასახედიდან უყურებს მას, რომ განსაზღვროს, წარმოადგენს თუ არა რომელიმე კონკრეტული მოვლენა ახალ ამბებს, რომლებიც უნდა გაშუქდეს და მკითხველსა თუ მაცურებელს მიენოდოს.

ჟურნალისტიკის ძირითადი ელემენტები: განსაზღვრებები, რომლებიც ყველაზე ხშირად გვხვდება:

* რეპორტიორის შეხედულებით მკითხველისათვის მნიშვნელოვანი მოვლენების შესახებ საზოგადოების ინფორმირება.

* ოფიციალური ინფორმაციის მიწოდება საზოგადოების სხვადასხვა წყაროდან.

* აღწერით ის, რაც, რეპორტიორებისა და რედაქტორების აზრით, მნიშვნელოვან ინფორმაციას წარმოადგენს და მკითხველს უნდა მიენოდოს.

სემინარის ხელმძღვანელს:

* მონაწილეებს კითხვა დაუსვით: „დამისახელეთ ის ახალი ელემენტები, რომლებიც ახალი ამბების განსაზღვრების ნაწილს უნდა წარმოადგენდეს. გაითვალისწინეთ, რომ

აღვნიშნოთ, თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს გაშუქებისას მრავალფეროვნებას და შემოერთებას“?

ყოველი ჩვენგანი, ახალ ამბებს საკუთარი ცხოვრებისეული გამოცდილების საფუძველზე განსაზღვრავს. ჟურნალისტი, რომელიც ინვალიდ ბავშვს ზრდის, ამ საკითხებთან დაკავშირებულ მასალებს უფრო შესაფერისად ჩათვლის ახალი ამბებისათვის, ვიდრე ის, რომელსაც ინვალიდთან ცხოვრება არასდროს გამოუცდია. ადამიანს, რომელსაც მოხუცებულზე ზრუნვა უწევს, ეს კონკრეტული თემა უფრო მიაჩნია ახალი ამბებისათვის შესაფერისად, ვიდრე მას, ვისაც მოხუცებულზე არასოდეს უზრუნია.

სემინარის ხელმძღვანელი კითხულობს: რა გავლენას ახდენს ჩვენი პირადი გამოცდილება ჩვენ მიერ ახალი ამბების განსაზღვრებაზე? რა ელემენტებს დაამატებდით ახალი ამბების განსაზღვრებას საკუთარი გამოცდილების, ეთნიკური წარმომავლობის, ასაკის, რასობრივი წარმომავლობის, რელიგიური მრწამსისა და სქესის გათვალისწინებით? ამ საკითხზე საერთო ჯგუფში შეიძლება დისკუსიის გამართვა. ასევე შეგიძლიათ, მონაწილენი მცირე ჯგუფებად დაყოთ. თითოეულ ჯგუფში ერთმა მონაწილემ პასუხები უნდა ჩაინეროს და დისკუსიის დასრულების შემდეგ ჯგუფს მოახსენოს.

შემდეგი განცხადებები შესაძლოა გამოყენებულ იქნეს მონაწილეთა დისკუსიაში ჩაბმის მიზნით, რაც მიზნად ისახავს ახალი ამბების განსაზღვრების პოვნას მრავალფეროვან საზოგადოებაში, სადაც მრავალფეროვნება ჩვენ მიერ საზოგადოებისათვის მიწოდებული ინფორმაციის განმსაზღვრელ ელემენტს წარმოადგენს.

ახალი ამბები არის:

* არა მარტო იმ ადამიანების გაშუქება, რომელთა გამოჩენაც ახალ ამბებში უკვე ტრადიციად იქცა, ან ცნობილი ბიზნესმენისა.

მაგალითი: მასალად ახალი ამბებისათვის შეიძლება გახდნენ მცირე ბიზნესის წარმომადგენლები, ან ქალები, რომლებიც ხალხს ასაქმებენ, წვლილი შეაქვთ ეკონომიკის განვითარებაში და ინოვაციურ იდეებს ნერგავენ.

* ახალი ამბები პირადულ ხასიათს უნდა ატარებდეს, რომ მათში ხალხმა თავისთვის აქტუალურის დანახვა შეძლოს.

* ახალი ამბები უნდა წარმოადგენდეს ჩვენი საზოგადოების შეცნობის საშუალებას, მისი უფლებების, ვალდებულებების და მის წევრთა შესაძლებლობების გაგების საშუალებას.

* ახალი ამბები უნდა იყოს აქტუალური.

სემინარის ხელმძღვანელმა უნდა ჰკითხოს: რას ფიქრობენ ჯგუფის წევრები იმის შესახებ, რაზეც წუხელ საღამოს თავისი ოჯახის წევრებთან ისაუბრეს; რაზეც საუბრობისას ან სადილობისას ისაუბრეს? რამ მოახდინა მათზე განსაკუთრებული შთაბეჭდილება, როდესაც ისინი, როგორც საზოგადოების ჩვეულებრივი წევრები და არა ჟურნალისტები, ჩვეული საქმიანობით იყვნენ დაკავებულინი?

ჰკითხეთ მონაწილეებს, როგორ ესმით მათ შემდეგი ფრაზა: „ახალი ამბავი არსებითად მნიშვნელოვანი უნდა იყოს“ და როგორ

შეესაბამება მრავალფეროვანება მუდმივად ცვალებად მსოფლიოში, რეგიონში, სახელმწიფოსა და საზოგადოებაში, რომელშიც ისინი მუშაობენ, ჟურნალისტის დანიშნულების მათეულ გაგებას. რა ღირებულებებია ნაგულისხმევი ახალი ამბების ამ ბოლო განსაზღვრებაში?

სემინარის ხელმძღვანელს

მოუწოდეთ, რომ მოიყვანონ არგუმენტები, დასვან კითხვები და გაბედული განცხადებები გააკეთონ. დისკუსიიდან გამომდინარე, სემინარის ხელმძღვანელი მათი ენის რედაქტირებას და მათ მიერ გაკეთებული განცხადებების უკეთ გამოკვეთას ცდილობს. მონაწილეთა დისკუსიაში ჩართვის მიზნით შეიძლება ქვემოთ ჩამოთვლილი რამდენიმე განცხადების გამოყენება. დისკუსია უნდა ეხებოდეს ახალი ამბების განსაზღვრებას მრავალფეროვან საზოგადოებაში. მრავალფეროვნება ხდება ამ საზოგადოებისათვის ინფორმაციის მიწოდების ელემენტი:

* საზოგადოების მხოლოდ ერთი ნაწილი კი არა, არამედ ყველა ადამიანი უნდა სარგებლობდეს სამოქალაქო უფლებებით

* სამართლიანობა ყველასათვის არსებობს.

სემინარის ხელმძღვანელმა უნდა ჰკითხოს: როგორ არის ეს ღირებულებები წარმოდგენილი თქვენს საზოგადოებაში? არის თუ არა საერთო ღირებულებები ყველასათვის განკუთვნილი? წარმოადგენს თუ არა ზოგიერთი ჯგუფი გამონაკლისს და შეიძლება ეს ფაქტი აშკარა გახდეს საინფორმაციო საშუალებების კითხვის, მოსმენის ან ყურების შედეგად?

სემინარის ხელმძღვანელს

სემინარის ხელმძღვანელმა მონაწილეები აქტუალურობის შესახებ დისკუსიაში უნდა ჩააბას. აქტუალური ვისთვის? განსხვავებულია თუ არა აქტუალურობის ხარისხი, იმ შემთხვევაში თუ მკითხველი ქალია? თუ ნწელზე უფროსია, ანდა გარკვეული ეთნიკური წარმომავლობისაა? შეეცადეთ, რომ ნაახალისოთ დისკუსია იმ მიმართულებით, თუ რამდენად რთულია აქტუალურობის განსაზღვრა, როდესაც საქმე მრავალფეროვან მკითხველს ეხება.

დისკუსიის დასასრულს სემინარის ხელმძღვანელმა უნდა შეძლოს შემაჯამებელი პუნქტების ჩამოყალიბება, თუ რა წარმოადგენს ახალ ამბებს:

* ახალი ამბების განსაზღვრებები უნდა ითვალისწინებდეს მათ აქტუალურობას ხალხის ცხოვრებაში.

* აქტუალურობის განსაზღვრა რთულია, რადგან ადამიანის უამრავი ტიპი არსებობს. მასმედიის მიერ მოწოდებული ინფორმაციის მოხმარებისას მათ აქტუალურობის საკუთარი გრძნობა აქვთ.

კითხვები მონაწილეთათვის: რა უფრო მართებულია: აქტუალურობის განსაზღვრა მკითხველთა ფართო მასების შეხედულებათა მიხედვით, თუ ხელმძღვანელობის მითითებების მიხედვით? თუ ინფორმაციის მოწოდებისას სტატუს-კვოს შენარჩუნების მაგივრად მასალის აქტუალურობაზე ვამახვილებთ ყურადღებას, რაიმე რისკი ხომ არ არის ამაში გაზეთისათვის ან ჟურნალისტიკისათვის?

კითხვები მონაწილეთათვის: თუ ყურადღებას აქტუალურობაზე ვამახვილებთ, რა ვუყოთ იმ ფაქტს, რომ ის, რაც ჩემთვისაა აქტუალური, შესაძლოა თქვენთვის აქტუალური არ იყოს? როგორ ავსახოთ ჩვენს მასალებში ის, რაც ორივე მხარისათვის არის აქტუალური?

ახალი ამბების სხვა განსაზღვრებები:

* მცირე და დიდი მოვლენები, რომლებიც ჩვენი ცხოვრების შესახებ მოგვითხრობენ, ჩვენს დროებას აღწერენ, და გვეხმარებიან კაცობრიობის ისტორიის ცოდნით, ტოლერანტობითა და შეცნობით გაგრძელებაში.

* პიროვნების, ჯგუფისა და საზოგადოებისათვის მნიშვნელოვანი ინფორმაცია.

* ყველაფერი, რაც გავლენას ახდენს ადამიანზე. განა მართალი არ არის, რომ შენთვის ახალი ამბავი ის არის, რაც გავლენას ახდენს შენზე? ეს სწორედ ისაა, რისი ცოდნაც გნადია, მიუხედავად იმისა, შენ მიერ განცდილი ზეგავლენა ემოციურია, ფინანსური თუ ფიზიკური. მოხვდება თუ არა ეს ახალი ამბავი გაზეთში, დამოკიდებულია იმაზე, თუ რა არის ყოველდღე და ყოველი გაზეთისათვის პრიორიტეტული.

* როდესაც განსაზღვრავთ, თუ რა წარმოადგენს ახალ ამბებს, ამ დროს ყველა ადამიანის ინდივიდუალურ წინასწარგანწყობას აქსოვთ საგაზეთო მასალაში. თუ ამგვარად დაინყებთ, ახალი ამბების განსაზღვრის საკითხსაც უფრო დაქსაქსულად მიუდგებით. შედეგად, ყველა თავისთვის შეარჩევს და განსაზღვრავს ახალ ამბებს.

* ახალი ამბების გაცილებით უფრო ფართო და ყოვლის მომცველი ხედვაა საჭირო.

კითხვა მონაწილეთათვის: რა იქნებოდა იმის უფრო ფართო და ყოვლის მომცველი ხედვა, რაც ახალ ამბებად მიაჩნიათ თქვენს გაზეთში, რადიოსა თუ ტელეარხზე?

იმისათვის, რომ დისკუსია გაგრძელდეს, ხელმძღვანელს შეუძლია იკითხოს:

* რას ფიქრობენ გაზეთის მრავალფეროვანი კადრების გავლენის შესახებ? – მრავალფეროვანში ვგულისხმობთ ასაკის, სქესის, ეთნიკური წარმომავლობის, რელიგიური მრწამსისა თუ სექსუალური ორიენტაციის ნიშნით მრავალფეროვანს.

* რადგან იმის განსაზღვრა, თუ რა წარმოადგენს ახალ ამბებს, გაზეთებში მომუშავე ადამიანების მიერ ხდება, მრავალფეროვანი კადრების შემთხვევაში ახალი ამბებიც უფრო მრავალფეროვანი იქნება.

* რის შესახებ ლაპარაკობს ხალხი?

* რადგანაც ახალ ამბებს წარმოადგენს ის, რის შესახებაც ხალხი ლაპარაკობს, ჩვენ უნდა შევძლოთ იმის გადმოცემა, რის შესახებაც ისინი გაზეთის თანამშრომლებს ესაუბრებიან. ახალი ამბები უნდა შევავროვოთ მეზობლებში, კაფეებში, სასადილოებში და გავარკვიოთ – რამე უფრო მნიშვნელოვანი საკითხი ხომ არ განიხილება საზოგადოების საუბრებში და რამე ხომ არ გამოგვრჩა ჩვენი გაზეთის ფურცლებზე გამოქვეყნებულ ახალი ამბებში?

ხელმძღვანელის მიერ სემინარის შეჯამება:

როგორც ახალი ამბების განსაზღვრის შესახებ დისკუსიებიდან ვიხილეთ, თითოეული ჟურნალისტი განსხვავებული კუთხით უდგება ამ საკითხს. თითოეულმა მონაწილემ ახალი ამბების განსხვავებული განსაზღვრება მოგვცა. თითოეულმა ჩვენგანმა განსხვავებული პასუხი გასცა სემინარის მსვლელობისას დასმულ კითხვებს.

ყველა უნდა ჩაფიქრდეს, შეესაბამება თუ არა ახალი ამბების ჩვენეული განსაზღვრება იმას, რასაც ჩვენს გაზეთში, რადიოსა თუ ტელეარხზე მიიჩნევენ ახალ ამბებად. და თუ არა, რა უნდა გაკეთდეს არსებული ნაკლოვანებების გამოსასწორებლად? ნახვალთ კომპრომისზე? როგორ უნდა მიუდგეთ მრავალფეროვნების საკითხებს, რომ ისინი ჩვენ მიერ მომზადებულ ყველა მასალას წაადგეს? როგორ უნდა მიუდგეთ შემოერთების და მრავალფეროვნების საკითხებს, რომ მათი მნიშვნელობა უფრო მაღალ დონეზე შევიცნოთ და ჩვენს ორგანიზაციებსა თუ საზოგადოებაში ახალი ამბების კულტურის შეცვლა დაიწყოს?

მოდული 3: რა არის მრავალფეროვნება და რატომ არის მნიშვნელოვანი?

მიზანი: განისაზღვროს ჟურნალისტური შესაძლებლობები, რომლებიც უფრო მრავალფეროვან გაშუქებამდე მიგვიყვანს.

პრინციპი: მიუხედავად ჩვენ შორის არსებული ეთნიკური, პოლიტიკური, ასაკობრივი, სქესობრივი, რელიგიური თუ ეკონომიკური განსხვავებებისა, ყველანი საზოგადოების წევრები ვართ, რომელშიც ვცხოვრობთ და ვშრომობთ. ყველას გვაქვს სურვილი, რომ საზოგადოების წევრებად გვთვლიდნენ.

მრავალფეროვნების გაშუქებამ ჩვენი თანაცხოვრების გზები უნდა ასახოს. იგი შესაძლებელს ხდის ურთიერთგაგებას, ტოლერანტულობას და სრულყოფილი საზოგადოებრივი სტრუქტურის არსებობას. შესაძლებელია იყოს დებატები, უთანხმოება, თუნდაც დაპირისპირება, მაგრამ, იმავდროულად, პატივს უნდა სცემდნენ პიროვნებებს, ჯგუფებსა და საზოგადოებებს შორის არსებულ განსხვავებებს.

თუ ადამიანები საკუთარ თავს მასმედიის საშუალებებით ვერ ხედავენ, ისინი ვერ იგრძნობენ, რომ იმ საზოგადოების წევრები არიან, რომელშიც ცხოვრობენ. თუ ჟურნალისტებს სურთ, რომ მთელი საზოგადოება გააშუქონ, მათ უნდა შეიმუშაონ გზები, რომლითაც საზოგადოების ყველა წევრის ასახვას მოახერხებენ.

უახლესი ისტორია ცხადყოფს, რომ მრავალ ქვეყანაში, სადაც სახელმწიფო პოლიტიკას აშუქებდნენ, მაგრამ განსხვავებული შეხედულებების მქონე ხალხს საკუთარი აზრის გამოთქმის საშუალება არ ეძლეოდა, აღზევდა რასიზმი და ეთნიკური ზიზღი.

სემინარის ხელმძღვანელი სვამს კითხვას: როგორ ფიქრობთ, რომელ კრიტიკულ საკითხებს არ აშუქებს მასმედია?

სემინარის ხელმძღვანელმა ყველა პასუხი ქალაქის დიდ ფურცლებზე უნდა ჩამოწეროს და ყველასათვის თვალსაჩინო ადგილას გამოაკრას.

სემინარის ხელმძღვანელს:

შესაძლოა ზოგიერთი პასუხი ისეთ თემებს შეიცავდეს, როგორებიცაა: რომელიმე რეგიონში არსებული ეთნიკური დაპირისპირების ისტორია; ეთნიკური დაპირისპირების ან რასობრივი დაყოფის ნაქეზების პოლიტიკა; ეთნიკური, რასობრივი და რელიგიური განსხვავებების მიმართ შეურიგებლობის პოლიტიკა.

სემინარის ხელმძღვანელს შეუძლია სთხოვოს ჯგუფის წევრებს, რომ ჩამოთვალონ იმის მაგალითები, თუ როგორ უწყობს მასმედია ხელს საზოგადოების განმტკიცებას ან დასუსტებას მოვლენთა ან საკითხთა გაშუქების მეშვეობით. შესაძლებელია, რომ

მაგალითები ადგილობრივი ან ნებისმიერი სხვა რეგიონის სინამდვილეს ასახავდეს. ამასთანავე, სემინარის ხელმძღვანელმა უნდა გამოიძიოს გაშუქების ის დეტალები, რომლებმაც დაპირისპირების გადავივებასა და შეიარაღებული კონფლიქტის დაწყებას შეუწყო ხელი. სემინარის ხელმძღვანელმა ისიც უნდა აღნიშნოს, რომ ისტორიული კონფლიქტები ისეთი გარემოებაა, რომლის გადალახვაც ძნელია. განსაკუთრებით, თუ გავითვალისწინებთ, რომ მასმედიის ერთადერთ იარაღს დაპირისპირების, მისი ისტორიისა და პოლიტიკის შესახებ მასალების გამოქვეყნება წარმოადგენს.

შეტაკებებიდან და კონფლიქტებიდან ცოტათი უკან დავიხიოთ და თვალი შევავლოთ ყოველდღიურ ცხოვრებას. სემინარის ხელმძღვანელი წინა მოდულს მიუბრუნდეს და მონაწილეებს გაახსენოს, რომ მრავალფეროვნების ნამდვილი გაშუქება ყოველდღიური ცხოვრების ასახვით იწყება. ჩვენ ვეძებთ გზებს, რომ ჩვეულებრივი, ყოველდღიური გაშუქებისას, რაც შეიძლება მარტივად, ყველა ადამიანი მოვიცვათ. მაგალითად, თუ ადამიანები კითხულობენ სახელებს, რომლებიც უმრავლესობის ეთნიკურ წარმომავლობის აშკარად არ მიეკუთვნება – ქალების სახელების, განსხვავებული რასისა და რელიგიის მქონე ხალხის სახელების – თანდათანობით ისინი გაითავისებენ იმ აზრს, რომ ეს ხალხი ეროვნული დიალოგისა თუ დებატების ნაწილს წარმოადგენს.

ჟურნალისტებმა ინფორმაციის წყაროთა ქსელი უნდა გააფართოონ და მრავალი ჯგუფი უნდა მოიცვან. მასმედიის საშუალებისადმი ნდობა გაიზრდება, თუ ხალხი დაინახავს ინტერესს იმის მიმართ, რომ მასალები საზოგადოების ყველა სეგმენტის

წარმომადგენელთა აზრებსა და გამოცდილებას მოიცავდეს.

ევროპის, აფრიკის, აზიის თუ ამერიკის მრავალი გაზეთი თუ მასმედიის სხვა საშუალება ათწლეულების მანძილზე მხოლოდ იმას აშუქებდა, თუ რა გადაწყვეტილებებს იღებდა მთავრობა და როგორ აპირებდა ამ გადაწყვეტილებების ცხოვრებაში გატარებას. ჟურნალისტიკის ყოველსმომცველ, მრავალფეროვან მოდელში, მთავრობის პოლიტიკის აღწერა, კომენტირება და საზოგადოებაზე ამ პოლიტიკის სავარაუდო გავლენის ახსნა თავად მთავრობის პრეროგატივას აღარ წარმოადგენს. ჟურნალისტიკის საქმიანობა ემსახურება სწორედ იმას, რომ საზოგადოებამ მოგვითხროს მთავრობის ქმედებებისა თუ უმოქმედობის შესახებ.

მას შემდეგ, რაც საზოგადოებაში არსებული შეხედულებები ცნობილი გახდება, დებატებში უფრო მეტი ხალხის მოზიდვა ხდება შესაძლებელი; მასმედია იქცევა საზოგადოებრივ ფორუმად. იგი დროთა განმავლობაში შესაძლებელს გახდის საზოგადოებრივი პრობლემების მოგვარებას, რაც საზოგადოების ყველა წევრის ინტერესებშია.

სემინარის ხელმძღვანელს:

ერთი რამ ცხადი უნდა იყოს; ცვლილებებისათვის ხელის შეწყობა მათ მართავს არ გულისხმობს. მასმედია წარმოადგენს ადგილს, სადაც განსხვავებული აზრის მოსმენაა შესაძლებელი.

დასაწყისისათვის, სემინარის ხელმძღვანელმა უნდა სთხოვოს მონაწილეებს, რომ მათ ყოველდღიური ცხოვრების ამსხაველი თემები ჩამოთვალონ. სადისკუსიო თემების მაგალითებია:

- * ჯანდაცვა,
- * განათლება,
- * პირადი შემოსავალი,
- * ბავშვები და მათი განვითარება,
- * რელიგია და მრწამსი.

სემინარის ხელმძღვანელმა ხელთ უნდა იქონიოს ამ თემებზე მომზადებული მასალების მაგალითები, რომლებიც მონაწილეებს დაურიგდებათ. მათ ეს სტატიები ანალიზისათვის უნდა გამოიყენონ და იმსჯელონ, როგორ შეიძლება მასალის ისე მომზადება, რომ საზოგადოებრივი ელემენტების უფრო ფართო სპექტრი იქნეს გათვალისწინებული. ესენია: ასაკი, ეთნიკური წარმომავლობა, გენდერი, ინვალიდები.

მაგალითი: მასალა პრენატალური ჯანმრთელობის შესახებ. თუ არიან უმცირესობების ან ეთნიკური ჯგუფების წარმომადგენელი ექიმები? თუ არიან ქალები, რომლებიც ერთდროულად ექიმებიც არიან და პაციენტებიც? თუ არის ისეთი რელიგიური საკითხები, რომლებიც პერინატალური მოვლის შესახებ მსჯელობისას უნდა გავითვალისწინოთ? ვისი ჩართვა იქნებოდა მიზანშეწონილი იმისათვის, რომ ამ თემის განხილვისას მასალაში შემოერთებისადმი სწრაფვა შეიმჩნეოდეს? როგორ მოვიძიოთ ინფორმაციის ეს განსხვავებული წყაროები?

სემინარის ხელმძღვანელს:

გამართეთ დისკუსია თითოეულ მონაწილესთან, სემინარის დაწყებამდე მოწოდებული დემოგრაფიული ინფორმაციის შესახებ, ან შეგიძლიათ იქონიოთ თქვენ მიერ მომზადებული დემოგრაფიული მონაცემე-

ბი. ეს მონაცემები დისკუსიის დაწყების საფუძვლად უნდა გამოიყენოთ, რომელიც რომელიმე საზოგადოებაში არსებული მრავალფეროვნების შესახებ წარიმართება.

ჰიპოთეტური შეკითხვა დისკუსიის დასაწყებად – კითხვა 1:

თუ მოსახლეობის 30%-ს, 25-დან 40 წლამდე ასაკის ქალები შეადგენენ, რა გავლენა შეიძლება იქონიოს ამ ფაქტმა მოვლენათა ან საკითხთა გაშუქებაზე?

გთავაზობთ რამდენიმე პასუხს, რომლებიც დისკუსიის წამოწყებაში დაგეხმარებათ:

ეს ქალები, დედობის ასაკში არიან. მათ ალბათ დააინტერესებთ მასალები ჯანმრთელობის, განათლებისა და ალზრდის მეთოდების შესახებ. როდესაც ამ ასაკს გადააბიჯებენ, რა საკითხები იქნება მათთვის საინტერესო? მათ დააინტერესებთ ჯანდაცვის, განათლების ან სოციალური უზრუნველყოფის სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავების საკითხები და სურვილი ექნებათ, რომ გაიგონ, როგორ ყალიბდება პოლიტიკა და რა გავლენას იქონიებს იგი მათ ყოველდღიურ ცხოვრებაზე?

სემინარის ხელმძღვანელი ეკითხება: არის თუ არა რაიმე სხვა საკითხები, რომლებიც მათთვის საინტერესო იქნებოდა? აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ მას შემდეგ, რაც ქალები დედობის ასაკს გადააბიჯებენ, მათი ინტერესები შეიცვლება. რა საკითხები იქნება მათთვის საინტერესო, როდესაც ისინი დედობის ასაკს გადააბიჯებენ? სემინარის ხელმძღვანელმა მონაწილეებს უნდა ურჩიოს, რომ საკითხებზე მსჯელობისას, ამოსავლად საკუთარი ცხოვრება გამოიყენონ.

თქვენი გაზეთი, რადიო- ან ტელეარხი თუ აშუქებს ამ საკითხებს? რა სიხშირით აშუქებს და როგორ შეაფასებდით გაშუქების ხარისხს? ახალ ამბებში დაამატებით რა საკითხებს გააშუქებდით, იმისათვის, რომ ამ ჯგუფებისათვის საინტერესო მასალები მიგწოდებინათ? ამ ჯგუფებისათვის საინტერესო საკითხების გაშუქებისას, ასევე კაცებისათვის საინტერესო მასალების გამოქვეყნებას თუ ითვალისწინებთ?

გახსოვდეთ, რომ გარკვეული ჯგუფისათვის საინტერესო საკითხების გაშუქება სულაც არ ნიშნავს, რომ სხვა ჯგუფების ინტერესები უგულვებლყოფილი უნდა იქნეს.

ჰკითხეთ სემინარის მონაწილეებს, რას ფიქრობენ ამ ბოლო წინადადების შესახებ. როგორ შეიძლება, რომ გარკვეული ჯგუფის გაშუქება, ამავე დროს სხვა ჯგუფისათვისაც იყოს სასარგებლო? რომელიმე მონაწილეს ხომ არა აქვს რამე მოსაზრება ისეთი მასალის შესახებ, რომელიც ამას შესაძლებელს გახდიდა? სთხოვეთ მათ, რომ კონკრეტული მაგალითები მოგანოღონ.

ჰიპოთეტური შეკითხვა დისკუსიის დასაწყებად – კითხვა 2:

თუ თქვენი საზოგადოების 20%-ს, 65 წელს გადაცილებულები შეადგენენ, რა გავლენა შეიძლება იქონიოს ამ ფაქტმა მოვლენათა ან საკითხთა გაშუქებაზე?

გთავაზობთ რამდენიმე პასუხს, რომლებიც დისკუსიის წამოწყებაში დაგეხმარებათ: დასვენება და გართობა; პირადი შემოსავალი [რა საარსებო საშუალებები აქვს ადამიანს მას შემდეგ, რაც იგი მუშაობას თავს ანებებს]; საპენსიო გეგმები; ჯანდაცვის საკითხები; სხვა რა ინფორმაცია შეგიწყობ-

დათ ხელს, რომ ამ ჯგუფისათვის საინტერესო საკითხები გაგეშუქებინათ? თუ მოგზაურობენ? მოგზაურობისას საკუთარი ან მეზობელი ქვეყნის რომელიმე სპეციფიკურ ადგილს ხომ არ ანიჭებენ უპირატესობას? ეთნიკური წარმომავლობა ხომ არ არის ამ ჯგუფის წარმომადგენლის სამოგზაუროდ წასვლა-არწასვლის განმსაზღვრელი ფაქტორი? ან იქნებ ეს ადამიანის ეკონომიკურ მდგომარეობაზე დამოკიდებული?

ისევე, როგორც წინა შემთხვევაში, ჰკითხეთ სემინარის მონაწილეებს, რას ფიქრობენ ამ წინადადების შესახებ. როგორ შეიძლება, რომ გარკვეული ჯგუფის გაშუქება, ამავე დროს სხვა ჯგუფისათვისაც იყოს სასარგებლო? რომელიმე მონაწილეს ხომ არა აქვს მოსაზრება ისეთი მასალის შესახებ, რომელიც ამას შესაძლებელს გახდიდა? წაიმუშავეთ მათთან, რომ ამის საილუსტრაციოდ კონკრეტული მაგალითები ჩამოაყალიბოთ.

ჰიპოთეტური შეკითხვა დისკუსიის დასაწყებად – კითხვა 3:

თუ დემოგრაფიული მონაცემები ასახავს, რომ ადამიანების 30% 25-წელზე ნაკლები ასაკისაა, რა გავლენა შეიძლება იქონიოს ამ სტატისტიკურმა მონაცემმა მოვლენათა ან საკითხთა გაშუქებაზე?

გთავაზობთ რამდენიმე პასუხს, რომლებიც დისკუსიის წამოწყებაში დაგეხმარებათ: ხელოვნება [განსაკუთრებით მუსიკა]; პიროვნების შემოსავლები; ჯანმრთელობა და კეთილმოწყობა. სხვა რა ინფორმაცია დაგეხმარებათ ამ ჯგუფის ინტერესების შესახებ, რომ განსაზღვროთ, სჭირდება თუ არა გაფართოება გაზეთის მიერ გაშუქებულ

თემატიკას? სპორტი და დასვენება? რომანტიკული ურთიერთობები? აშუქებენ თუ არა თქვენი გაზეთები ამ სფეროებს?

ეცადეთ გაიგოთ, რამდენად სასარგებლო იქნება ამ თემების გაშუქება ყველა სხვა ჯგუფის წარმომადგენლებისათვის?

სემინარის ხელმძღვანელმა მონაწილეთა მიერ მოწოდებული მასალებიდან შერჩეული მაგალითები უნდა გამოიყენოს, რომ ამ მოდულის მთავარი თემა განავრცოს. კითხვები ეთნიკური წარმომავლობის, ასაკის ან გენდერული საკითხების შესახებ შესაძლოა ძალზე სპეციფიკური იყოს, იმისდა მიხედვით, თუ რომელ ქვეყანასა თუ რეგიონში ჩატარდა სემინარი.

სავარჯიშო:

მონაწილეები დავყოთ ოთხ-ოთხკაციან ჯგუფებად. თითოეული მონაწილე იღებს სხვა მონაწილის საგაზეთო, რადიო ან ტელემასალას და მათთვის დარიგებული დემოგრაფიული მონაცემების გათვალისწინებით განიხილავს მას. განხილვის შემდეგ, მასალის ავტორს კითხვები უნდა დაუსვას იმის შესახებ, რამდენად არის მასალაში წარმოდგენილი მისი ავტორის რეგიონის ძირითადი აუდიტორია. როდესაც მონაწილეები ერთმანეთს კითხვებს უსვამენ, მათი მკითხველისა თუ მსმენელის მრავალფეროვნებისა და გაშუქებული მასალების შესახებ, მათი პასუხების მიხედვით მოსახლეობის ერთგვარი დემოგრაფიული სურათი უნდა ჩამოყალიბდეს. განხილვის მსვლელობისას თითოეულმა მონაწილემ უნდა ჩაწეროს, რომ შემდეგ მთელ ჯგუფს მოახსენოს მის მიერ ჩანიშნული შედეგები.

მონაწილეებმა უნდა მოიძიონ:

* კერძო აზრი.

* რა არ არის ცნობილი, რაც დაეხმარებოდა იმის გარკვევაში, აშუქებს თუ არა გაზეთი საზოგადოების ყველა სეგმენტს.

განხილვისა და მცირე ჯგუფებში წარმართული დისკუსიების შედეგები სემინარის ყველა მონაწილეს მიეწოდება. უნდა აღინიშნოს ის მხარეები, რომლებსაც მრავალფეროვნების უკეთ გაშუქების მიზნით გაუმჯობესება სჭირდება, რაც ერთ-ერთი მომდევნო მოდულით გათვალისწინებული დისკუსიის საგანს წარმოადგენს.

მოდული 4: განსაკუთრებული საკითხები ენის შესახებ

მიზანი: განვავითაროთ მოვლენათა ან საკითხთა მისაღები ენით გაშუქების ჩვევა, რათა თავიდან ავიცილოთ რასობრივი და ეთნიკური სტერეოტიპების ჩამოყალიბება ან გავრცელება.

პრინციპი: ჩვენს სიტყვებს საზოგადოებისათვის იმპულსის მიცემის ძალა შესწევთ, რომ ხალხმა ჩვენი გაზეთები იკითხოს, გადაცემებს უსმინოს, უყუროს და ჩვენი დაიჯეროს. სიტყვებს ასევე ძალუძთ ზოგიერთი ჯგუფის შესახებ უარყოფითი შეხედულებების გავრცელება. ამის გამო მიაჩნიათ, რომ მასმედიის საშუალებები, მიკერძოებულად და არა-ობიექტურად აშუქებენ საკითხებსა თუ მოვლენებს. უნდა გვახსოვდეს, რომ ზოგიერთი სიტყვის ხმარება უბრალოდ დაუშვებელია.

სემინარის ხელმძღვანელს:

დისკუსიის წამოწყების მიზნით სემინარის ხელმძღვანელმა უნდა გამოიყენოს თითოეული მონაწილის მიერ სემინარის დაწყებამდე მოწოდებული საგაზეთო, რადიო - თუ ტელემასალებიდან ამოკრებილი მაგალითები. ნაბეჭდი მაგალითების შემთხვევაში, უნდა მომზადდეს მათი ფოტოასლები, რომლებიც თითოეულ მონაწილეს დაურიგდება, რომ ნაკითხვა და მათზე მსჯელობა შეძლონ. რადიო- და ტელემასალების მაგალითები მთელმა ჯგუფმა უნდა ნახოს.

მასმედიის საშუალებების უმეტესობა, არ ქმნის სტერეოტიპებს და არ ისახავს მიზნად ხალხის განცალკევებას. მიუხედავად ამისა, მოვლენათა გაშუქებისას ჟურნალისტები ხშირად ვერ ახერხებენ, ზოგიერთი ჯგუფის განცალკევების აღსაკვეთად და მათ მიმართ არსებული სტერეოტიპების დანგრევის მიზნით, ენის ეფეტურ გამოყენებას. თუ ჩავთვლით, რომ მიუღებელი სიტ-

ყვებით გამოწვეული ზიანის თავიდან აცილება, მასმედიის საშუალებების ინტერესებში შედის, ჟურნალისტმა პირველ ყოვლისა უნდა:

დაიცვას წერის წესები, რომლებიც მას, ენის სწორად გამოყენების საშუალებას მისცემს.

ჩვენ მიერ შერჩეული სიტყვები მასმედიაში მრავალფეროვნების დამიკვიდრების უმნიშვნელოვანეს ელემენტს წარმოადგენს. მთავარი მიზანია ეთნიკური და რასობრივი ჯგუფების წარმომადგენელთა ობიექტური და აკურატული წარმოდგენა. ამისათვის, სწორი სიტყვები უნდა შევარჩიოთ და მოვერიდოთ შეურაცხმყოფელი სტერეოტიპებისა და კლიშეების გამოყენებას.

მასმედიის ზოგიერთ ორგანიზაციაში ჩამოყალიბდა კომიტეტები, რომლებიც ენისა და არასწორი მიწოდების პრობლემების მოგვარებას ისახავენ მიზნად. ზოგ ორგანიზაციაში ენასა და სტილს განუყოფლად მიიჩნევენ.

ჟურნალისტები იშვიათად ფიქრობენ იმაზე, რატომ ხმარობენ ამა თუ იმ სიტყვას. ხშირად დროის სიმცირე და სტატიის თავისებურებები განაპირობებს გამოყენებული სიტყვების არჩევანს. მათ იშვიათადაა აქვთ იმის დრო, რომ ამა თუ იმ აზრის გამოსახატავად საუკეთესო სიტყვები შეარჩიონ.

როდესაც მასმედია საზოგადოების მრავალფეროვნების მთელ სიღრმეს აცნობიერებს, და მას შემდეგ, რაც შევიცნობთ, თუ რა გავლენას ახდენს მრავალფეროვნება ჩვენი, როგორც ჟურნალისტების, საქმიანობაზე, იძულებულნი ვხდებით, რომ გულდასმით გადავხედოთ ჩვენ მიერ გამოყენებულ სიტყვებს.

სინამდვილეში, ერთადერთი მიზეზი, რომ ხელახლა გადავხედოთ იმას, თუ როგორ მივმართავთ ხალხს და როგორ აღვწერთ ადგილებს, არის ის, რომ ობიექტურად და აკურატულად გავაშუქოთ საზოგადოების ყველა სეგმენტი. ამისათვის ჩვენ სწორად უნდა შევარჩიოთ სიტყვები. როდესაც ენის სწორად გამოყენებას ვცდილობთ, ეს არ ნიშნავს, რომ ამას პოლიტიკური კორექტულობისათვის ვაკეთებთ. ჩვენ ვცდილობთ, რომ ჩვენს საქმიანობაში, ჩვენთვის ხელმისაწვდომი ყველა არსებული წესი და რესურსი გამოვიყენოთ.

ლექსიკონის გამოყენება

ჩვენ მიერ გამოყენებულ სიტყვათა გადახედვის პირველი ნაბიჯი ძალზე მარტივია: უნდა გამოვიყენოთ ლექსიკონი. ეს ნიგნი ისეთი რესურსია, რომელიც კვლავ უნდა შემოვიტანოთ ჩვენს ყოველდღიურ საქმიანობაში, რომ გამოვინახოთ გზები ჩვენი საზოგადოების ყველა ნიუანსის აკურატული და ობიექტური წარმოდგენისათვის.

ლექსიკონი იარაღია, რომლის მეშვეობითაც ჟურნალისტებს საშუალება აქვთ გაცნობიერებულად დაწერონ თითოეული სიტყვა და იმავდროულად აღმოფხვრან სახელმწიფოს, საზოგადოებისა და მისი ხალხის და ჩვენი თავის შესახებ ჩვენ მიერვე ჩამოყალიბებული წარმოდგენა.

დრო მიდის. სიტყვების მნიშვნელობა იცვლება. ლექსიკონი გვახსენებს ჩვენი დაწერილი სიტყვის თავდაპირველ მნიშვნელობას და მასალის მომზადებისას საჭირო სიტყვის შერჩევაში გვეხმარება.

სიტყვათა მნიშვნელობის ცვლის მაგალითი:

გეტო: სამოციან წლებში გამოცემულ ლექსიკონში სიტყვის ამგვარი დეფინიციაა მოცემული: ადგილი, ქალაქის ისეთი უბანი, რომელშიც კანონი ხალხს იძულებით ასახლებს და ევროპაში მომხდარ პოგრომებს უკავშირდება. დღეისათვის სიტყვამ მეორე მნიშვნელობა შეიძინა. იგი აღნიშნავს ქალაქის უბანს, რომელშიც უმცირესობების წარმომადგენლებს უწევთ ცხოვრება სოციალური, ეკონომიკური და სამართლებრივი პრობლემების გამო. სიტყვის მეორე მნიშვნელობაში მთავარი ცვლილება ის არის, რომ გეტოს დაარსება აღარ გულისხმობს მთავრობის განკარგულებას.

რა უნდა იცოდნენ რეპორტიორებმა და რედაქტორებმა სანამ ამ სიტყვას იხმარდნენ?

- 1) მხოლოდ უმცირესობების წარმომადგენლები ცხოვრობენ ამ რაიონში და
- 2) ისინი იქ სოციალური, ეკონომიკური და სამართლებრივი მიზეზების გამო ცხოვრობენ.

უდავოა, რომ მსოფლიოს მრავალ ქალაქში

არის ისეთი ადგილები, რომლებსაც შეიძლება გეტო ეწოდოს, მაგრამ ვიდრე ჟურნალისტი ასე მოიქცევა, უნდა დარწმუნდეს, რომ სიტყვის ზუსტი დეფინიციით განსაზღვრული ყველა გარემოება სახეზეა. არ დაგავინყდეთ, რომ არ შეიძლება ამ სიტყვის გამოყენება მხოლოდ იმიტომ, რომ ქალაქის ამ რაიონში საშუალოზე დაბალი კლასის სახლები დგას. უფრო მეტიც, ხშირ შემთხვევაში, ჟურნალისტი უნდა გამოიყენოს შესაძლებლობა და დაასახელოს იმ კონკრეტული უბნის სახელი, სადაც მასალაში აღწერილ მოვლენას ჰქონდა ადგილი.

ბარიო: ამ სიტყვასაც იმავე კონკრეტული ფაქტიდან გამომდინარე სპეციფიკური მნიშვნელობა აქვს. ლექსიკონის განმარტებით, „ბარიო“ არის ესპანურენოვანთა დასახლება ან უბანი ქალაქში. ლექსიკონის განმარტებიდან აშკარაა, რომ ჩვენ ვერ გამოვიყენებთ ამ სიტყვას გეტოს სინონიმად. უფრო მეტიც, არ არის მითითებული, რომ ასეთი უბანი შეიქმნა სოციალური, ეკონომიკური და სამართლებრივი პრობლემების შედეგად. სიტყვა მიანიშნებს მხოლოდ იმ სპეციფიკურ უბნებზე, სადაც ესპანურ ენაზე საუბრობენ. ბარიო არ არის გეტო. ეს არ არის დანგრეული უბანი. ეს არის ადგილი, სადაც ესპანურ ენაზე მოლაპარაკენი ცხოვრობენ.

სემინარის ხელმძღვანელს:

მონაწილეებს სთხოვეთ, რომ ჩამოთვალონ ისეთი სიტყვები, რომელთა განხილვასაც ამ კუთხით შეძლებდნენ. სემინარის ხელმძღვანელს მომზადებული უნდა ჰქონდეს რამდენიმე სიტყვა, რომელთა შესახებაც იმსჯელებენ მონაწილეები. შეძლებისდაგ-

ვარად ეცადეთ, რომ მონაწილეებმა სიტყვის ზუსტი მნიშვნელობის გასარკვევად ლექსიკონი გამოიყენონ. ხშირად ამგვარი სავარჯიშოებით ძალზე ბევრ რამეს ვიგებთ. როდესაც ხედავთ, რომ პოპულარული სიტყვა არასწორი მნიშვნელობით იხმარება, მონაწილეებს ჰკითხეთ, თუ როგორ ფიქრობენ, რა შედეგები შეიძლება მოჰყვეს სიტყვის არასწორ ხმარებას? და ვისზე იქონიებს არასწორი მნიშვნელობით ნახმარი სიტყვა ყველაზე უარყოფით გავლენას?

სპეციფიკა იარლიყების საპირისპიროდ

„ბარიო“ და „გეტო“ მხოლოდ ისეთი სიტყვებია, რომლებსაც ხშირად არასწორი მნიშვნელობით ვიყენებთ. ინფორმაციის კარგად გაშუქება ამბავში ნახსენები ადგილების, იქ არსებული პირობებისა და ეკონომიკური სიტუაციის აკურატულ აღწერას მოითხოვს და არა იარლიყების გამოყენებას, რომელიც სიტყვების არასწორი ხმარების გამო ხშირად გვაბნევს და ქმნის სტერეოტიპებს.

ჟურნალისტიებმა მხედველობაში უნდა მიიღონ ისიც, რომ ხშირად შეუძლებელია, ლექსიკონში მოძებნილი სიტყვით ზუსტად დაახასიათო ადამიანები, რომლებისგანაც ინტერვიუს იღებენ. მათ უნდა გაითავისონ, რომ ეთნიკური წარმომავლობა არ არის მნიშვნელოვანი ფაქტორი, როდესაც მიღწევებსა და შემოსავლებზე ლაპარაკობენ ან, რომ სპეციფიკური ეთნიკური ჯგუფები არ წარმოადგენენ ღარიბის, დამნაშავის, გაუნათლებლის ან ზედმეტად განათლებულის, ასიმილირებულის ან უუფლებოთა სინონიმს.

აუხსენით მკითხველსა და ინფორმაციის მომწოდებელ წყაროებს

რამდენ ჟურნალისტს დაუწერია სტატია ხანში შესული მოქალაქეების შესახებ, სადაც მათთვის „მოხუცი“ ისე უწოდებია, რომ მათთან საუბრისას არც უკითხავს მათი ასაკი? მიაქციეთ ყურადღება სიტყვის მნიშვნელობას. „მოხუცი“ და „ასაკოვანი“ გამოიყენება 65 წელს გადაცილებულ პირთა მიმართ.

ან რას იტყვით სტატიაზე, რომელშიც მამაკაცს „ხეიბარს“ უწოდებენ და არც კი აღწერენ მისი მდგომარეობის დეტალებს? მონახეთ სიტყვის ზუსტი მნიშვნელობა. ამ სიტყვის დეფინიცია ძალზე კონკრეტულია და შეზღუდული შესაძლებლობების მქონეთა მხოლოდ მცირე ნაწილისათვის თუ არის მართებული.

გკონიათ, რომ მიმართ ვცდილობთ რამე რეალური სხვაობის არსებობის გარეშე? სულაც არა, არსებობს თავისებურებები, რომლებიც ჟურნალისტს იმ ხალხისგან განასხვავებს, ვისაც იგი ემსახურება. ამ განსხვავებების შედეგია ის, რომ გრძელდება ჩვენი საზოგადოების პოლარიზება.

ჩვენ ყველა ღონე უნდა ვიხმაროთ, რომ 21-ე საუკუნეში, საზოგადოების პოლარიზება ჩვენი სიზარმაცის, ინდეფერენტულობის და დროის სიმცირის გამო არ გაგრძელდეს. ამისათვის დავიხმაროთ ლექსიკონი და სიტყვების ზუსტი მნიშვნელობა მოვიძიოთ.

რამდენიმე დამატებითი რჩევა:

* ყურადღებით იყავით ზედსართავი სახელებისა და ზმნიზედების გამოყენებისას, რადგან მათ ადვილად შეუძლიათ სტერეოტიპების გავრცელება. ჟურნალისტი და

რეპორტიორი რაიმეს დახასიათებას არ უნდა ახდენდეს. ჩვენ მკითხველს, მსმენელსა თუ მაყურებელს ვანვით ფაქტების აღწერას, რათა შემდგომ მათ მოვლენის ან საკითხის შესახებ საკუთარი დასკვნების გამოტანა შეძლონ. ჩვენი ფუნქცია ის კი არ არის, რომ საზოგადოებას მივუთითოთ, თუ რა უნდა იფიქროს ამა თუ იმ ფაქტისა და მოვლენის შესახებ. ჩვენი ფუნქცია საზოგადოებისათვის ფაქტების ობიექტურად და მიუკერძოებლად მიწოდებაა. ეს საზოგადოების თითოეულ წევრს საშუალებას მისცემს, რომ თავად გადაწყვიტოს, როგორ წარმართოს საკუთარი ცხოვრება და რა გზით გაიზიაროს საზოგადოების წევრობის ტვირთი თუ სარგებელი.

* მოერიდეთ ისეთი სიტყვებსა თუ ფრაზებს, რომლებიც სიტყვის უფლების წართმევის გრძნობას გამოიწვევს იმ ჯგუფის წევრებში, ვისაც ამ სიტყვებით აღწერთ.

* ინფორმაციის მომწოდებელს ნუ აღწერთ ბნელ და პირქუშ პიროვნებად, იმის გამო, რომ მასალაში გარკვეული ტონის შექმნა გასურთ და ვერ აცნობიერებთ, რომ თქვენ მიერ შექმნილი ტონი სტერეოტიპების ჩამოყალიბებას უწყობს ხელს. ნებისმიერი სიტყვისა თუ ფრაზის ხმარებისას მხედველობაში უნდა გვყავდეს საშუალო მკითხველი, მსმენელი თუ მაყურებელი. გადმოვცემთ თუ არა იმას, რის თქმაც გვინდოდა? ჩვენდა უნებურად რომელიმე ჯგუფის მიმართ არსებულ სტერეოტიპებს ხომ არ ვაძლიერებთ?

ჩვენს სიტყვებს შესწევს ძალა, საზოგადოებას მისცეს იმპულსი, რომ ხალხმა ჩვენი გაზეთები იკითხოს, გადაცემებს უსმინოს

და უყუროს და ჩვენ მიერ ყოველდღიურად მონოდეზული ინფორმაცია დაიჯეროს. როდესაც ჩახლართულ ფრაზებს, კლიშეებს და ჟარგონს ვიყენებთ, იქმნება საშიშროება, რომ საზოგადოებასა და მასმედიას შორის დამყარებული ნდობა დაიკარგოს.

ჩვენი შერჩეული სიტყვები აძლიერებს საზოგადოებაში არსებულ აზრს, რომ მასმედია ჯერ კიდევ არაობიექტური და მიკერძოებულია საზოგადოების გარკვეული ნაწილის მიმართ, როგორც ეს წინა პოლიტიკური რეჟიმის დროს ხდებოდა, წინა თაობების გაზეთებში, რადიოსა და ტელევიზიაში. ჩვენი სიტყვების კითხვის ან მოსმენის შედეგად, მსმენელის წარსული გამოცდილება ამოტივტივდება – როდესაც სოციალურმა, პოლიტიკურმა, ეკონომიკურმა და სამართლებრივმა დინამიკამ ხელი შეუწყო ზიზღის, შიშის, განცალკევებისა და კონფლიქტების გაჩენას. ყოველი ასეთი შემთხვევა უკან გადაგზავნილი ნაბიჯია, მაშინ, როდესაც წინ უნდა ვისწრაფოდეთ, რომ ჩამოყალიბდეს ისეთი საზოგადოება, რომელშიც სიტყვისა და განსხვავებული აზრის გამოთქმის თავისუფლებაა, რაც დემოკრატიული მასმედიის არსებობას განაპირობებს.

განსაზღვრეთ, რას ნიშნავს სტერეოტიპი. სთხოვეთ მონაწილეებს, რომ იმსჯელონ რასობრივ, ეთნიკურ და რელიგიურ ჯგუფებზე არსებული სტერეოტიპების შესახებ. ჰკითხეთ, რას გრძნობენ, როდესაც სტატიასა თუ ტელე- ან რადიოგადაცემაში, რასობრივი ან ეთნიკური ჯგუფის მიმართ სტერეოტიპის გამოყენების ფაქტს აწყდებიან.

სემინარის ხელმძღვანელს:

მრავალფეროვნების გაშუქებისას გამოყენებული ენის შესახებ მსჯელობისას მოიყვანეთ მაგალითები სემინარის მონაწილეთა

მიერ მონოდეზული მასალებიდან. შეიძლება თუ არა მასალებში გამოყენებული ენის ისე შეცვლა, რომ შესაძლებელი გამხდარიყო სტერეოტიპების დანგრევა ან თავიდან აცილება.

უნდა გაკეთდეს შემდეგი განცხადებები:

* მოერიდეთ ისეთი სიტყვებისა თუ ფრაზების ხმარებას, რომლებიც ნათლად ვერ ასახავენ რეალურ სურათს.

მაგალითი: ქვეყნებში, სადაც რელიგიური მრწამსის თავისუფლება ახლა მკვიდრდება, ისეთ რელიგიურ ორგანიზაციებს, რომლებშიც გაერთიანებულნი არიან იელოვას მონიეები, ბაპტისტები და პროტესტანტები, ხშირად სექტებს უწოდებენ. ამგვარი მიმართვა არასწორია და „ძირითად რელიგიურ ორგანიზაციებსა“ [მაგ. კათოლიციზმი, ისლამი, მართლმადიდებლობა] და ზემოთ აღნიშნულ მიმდინარეობებს შორის არსებული დინამიკის ბუნდოვან სურათს ქმნის.

სემინარის ხელმძღვანელს:

რომელიმე მონაწილეს სთხოვეთ, რომ სიტყვა „სექტის“ დეფინიცია წაიკითხო. შემდგომ დისკუსია უნდა გაიმართოს იმის შესახებ, თუ რატომ უნდა ჰქონოდა ამ სიტყვას უარყოფითი გავლენა იმ რელიგიური ჯგუფების წარმომადგენლებზე, რომლებიც ამ სიტყვით ამ კატეგორიაში გააერთიანეს.

* მოერიდეთ ხალხის ისეთ დახასიათებას, რომელიც ადასტურებს ან უარყოფს სტერეოტიპებს.

* გამოიყენეთ სიტყვები, რომლებიც ხანში შესულებს შეცოდებისა და გულმონყალვის გარეშე აღწერენ.

* მოერიდეთ ისეთ სიტყვებს, რომლებიც ხანში შესული ხალხის სტერეოტიპს აყალიბებს. **მაგალითად**, ხეიბარი, დაჩაჩანაკებული, ბებერი.

* მოერიდეთ ქალების აღწერას იმის მიხედვით, თუ ვისი მეუღლეები არიან ისინი. ჩვენს მასალებში აღწერილ ქალს უნდა შეეძლოს, რომ დამოუკიდებლად წარსდგეს საზოგადოების წინაშე. ნუ გაამახვილებთ ყურადღებას იმაზე, რომ იგი ვიღაცის ცოლია. საშუალება მიეცით, რომ საკუთარი სახე წარმოაჩინოს.

* ნუ დაუშვებთ ენობრივუზუსტობებს გეოგრაფიულ მდებარეობასა და ისტორიულ მოვლენებში.

* აღწერეთ საკითხის ან მოვლენის დეტალები და მოერიდეთ იარლიყების მიკვრას. **მაგალითად**, კრიმინალურ ქრონიკაში ეჭვმიტანილი აღწერილია, როგორც 20-30 წლის შავკანიანი მამაკაცი. პოლიციისგან მოითხოვეთ დამატებითი დეტალები ეჭვმიტანილის ჩაცმულობის, ვარცხნილობის შესახებ. სად ნახეს იგი ბოლოს გაქცევის შემდეგ.

თუ ჟურნალისტიმა არ მოიკითხა, ხელისუფლების წარმომადგენლები შეეცდებიან დეტალები არ გაახმაურონ. ჩვენ მიერ დასმული კითხვების მიზანია, რომ საზოგადოებას ეჭვმიტანილის რაც შეიძლება დეტალური აღწერილობა მივანოდოთ, რადგან პირის ზოგადი აღწერილობა შეიძლება გარკვეული ეთნიკური ან რასობრივი წარმომავლობის ჯგუფის წევრთა 50%-ს მიესადაგოს. იმ შემთხვევაში, თუ დეტალები მიუწვდომელია? დაფიქრდით, რა მიზნებს უნდა

ემსახურებოდეს ეჭვმიტანილის ზოგადი აღწერილობის გამოქვეყნება, თუკი მის შესახებ არსებული ინფორმაცია არ არის საკმარისი იმისათვის, რომ ხელისუფლებამ მისი დაკავება მოახერხოს?

მოდული 5: კითხვები ეთნიკური წარმომავლობის შესახებ

ქვემოთ ჩამოთვლილი კითხვები და პასუხები სემინარის მონაწილეთათვის სადისკუსიო მასალას წარმოადგენს. მსჯელობისას გაამახვილეთ ყურადღება მონაწილეთა გამოცდილებების შედეგად მიღებულ მაგალითებზე. თანდართული პასუხები სემინარის დასაწყისშივე უნდა განიხილოთ. მონაწილეებს მიეცით საკმარისი დრო, რომ განიხილონ, არის თუ არა მისაღები ფორმით აღწერილი მასალაში რასობრივი და ეთნიკური წარმომავლობის საკითხები. სემინარის ხელმძღვანელი მზად უნდა იყოს, რომ აქტიურად ჩაერთოს მონაწილეთა მიერ წამოჭრილი საკითხების განხილვაში, დაუსვას მათ კითხვები ან განავრცოს მათი აზრები. ამით იგი მთელ ჯგუფს დაეხმარება დისკუსიის აზრიანად წარმართვაში. დისკუსიის დასრულებისას, ხელმძღვანელმა უნდა შეაჯამოს დისკუსიის შედეგად გამოტანილი დასკვნები.

შეინახეთ სემინარის ჩანაწერები, რომ შემდგომში განავრცოთ რეგიონში ეთნიკური წარმომავლობის გაშუქების შესახებ არსებული კითხვები და პასუხები.

სემინარის ხელმძღვანელს:

სტატიები ჩადენილი დანაშაულებრივი ქმედებების შესახებ საუკეთესო მასალას წარმოადგენს ეთნიკური წარმომავლობის გაშუქების შესახებ დისკუსიისათვის. მონაწილეთა მიერ მოწოდებულ გაზეთებში ყველაზე იოლი ალბათ ამგვარი მაგალითების მოძიება იქნება.

კითხვა: როდის არის რასობრივი ან ეთნიკური წარმომავლობა მნიშვნელოვანი?

პასუხი: ზოგადად, რასობრივი ან ეთნიკური წარმომავლობა არ უნდა იყოს სტატიის მნიშვნელოვანი ელემენტი, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც ეთნიკური წარმომავლობის ფაქტორი მასალის მთავარი თემაა. ეთნიკური წარმომავლობა არ არის მნიშვნელოვანი ელემენტი, თუ მასალა პოლიტიკას, სოციალურ ქმედებებს ან სოციალურ პირობებს ეხება. ავტორმა ყურადღებით უნდა შეარჩიოს სიტყვები, რათა მკითხველს არ ეგონოს, რომ ეთნიკური წარმომავლობა მთავარი საკითხია. წარმოადგენს.

მაგალითი: შესაძლოა დიდ ქალაქებში ერთი ეთნიკური წარმომავლობის ჯგუფი რაიმე განსაკუთრებული სახეობის მცირე მაღაზიებს ან სანარმოებს ფლობდეს. ეს მაღაზიები ხშირად ხდება სხვა ჯგუფების ზიზლისა და ვანდალიზმის ობიექტები. ასეთ შემთხვევებშიც კი, კონკრეტული ვანდალიზმის აქტების გაშუქებისას რეპორტიორმა არ უნდა ივარაუდოს, რომ ამგვარი ქმედების მოტივი ეთნიკური ხასიათისაა. ერთი შეხედვით შეიძლება გეგონოთ, რომ ეთნიკურ მომენტია მთავარი. თუ დაუკვირდებით და უბანშივე ინფორმაციის შესაძლო წყაროებს კარგად გამოჰკითხავთ, შეიძლება აღმოჩნდეს, რომ ვანდალიზმის მიზეზი სულ სხვა, თუნდაც იმავე უბნის მცხოვრებლებს შორის არსებული პიროვნული ურთიერთობები ყოფილა. ამ პირობებში ეთნიკური წარმომავლო-

ბა უმნიშვნელო ფაქტორია და გაშუქების შედეგად მკითხველმა არ უნდა ჩათვალოს, რომ ერთი ჯგუფის წარმომადგენლები ყველანაირად ცდილობენ მეორე ჯგუფის წევრთა განადგურებას ან მათთვის ზიანის მიყენებას.

სემინარის ხელმძღვანელს:

ჰკითხეთ სემინარის მონაწილეებს, როგორ შეუძლიათ იმის გარკვევა, წარმოადგენს თუ არა რასობრივი წარმომავლობა ქონების ფლობის ან უქონლობის მთავარ ფაქტორს? ან იქნებ ეს უბრალოდ კრიმინალური ელემენტების პარაპზია? როგორ შეიძლება მასალაში მდგომარეობის აკურატულად ასახვა? ჰკითხეთ, აღნიშნავდნენ თუ არა პირის ეთნიკურ წარმომავლობას, უმრავლესობის წარმომადგენელი რომ ყოფილიყო? თუ პასუხი უარყოფითია, სერიოზულად უნდა განიხილოთ, არის თუ არა ეთნიკური წარმომავლობა მასალის მნიშვნელოვანი ფაქტორი?

სემინარის ხელმძღვანელმა უნდა მოიძიოს მაგალითები, სადაც პირი ეთნიკური წარმომავლობის ნიშნითაა აღწერილი, რამაც შეიძლება მიგვიყვანოს დასკვნამდე, რომ სტატია ეთნიკური ან რასობრივი მდგომარეობის შესახებაა.

კითხვა: როგორ უნდა მოვიქცეთ, როდესაც რასა და ეთნიკური კუთვნილება აქტუალურია?
პასუხი: თუ რასა და ეთნიკური კუთვნილება აქტუალურია, ჟურნალისტმა მეტი სიფრთხილე უნდა გამოიჩინოს სტატიის წერის პროცესში. ჟურნალისტმა უნდა განიხილოს ასეთი საკითხები თავის კოლეგებთან, რათა მოუსმინოს მათ, შეამოწმოს თხრობის შესავალი ნაწილი, დარწმუნდეს, რომ ის არ შეიცავს ეთნიკურ ელემენტებს, თუ ეს აუცილებელი არ არის.

სემინარის ხელმძღვანელს:

***** კიდევ ერთხელ გადახედეთ ზემოთ გამოყენებულ მაგალითებს. როგორ შეიძლება მოთხრობა დაინეროს ისე, რომ არ არსებობდეს მკითხველისათვის აშკარა უარყოფითი ტონი ან ისე შეიცვალოს ეთნიკურ კუთვნილებაზე გაკეთებული აქცენტი, რომ ხაზი გაესვას მოთხრობის ნამდვილ ასპექტს?

***** თუკი ნიმუშად გაქვთ ისეთი სტატიები, სადაც ეთნიკური კუთვნილება მართებულად იყო ხაზგასმული, გამოიყენეთ ისინი იმ სტატიებთან შესადარებლად, სადაც ადგილი ჰქონდა საპირისპიროს.

კითხვა: ვინ წყვეტს, არის თუ არა მასალაში რასობრივი ან ეთნიკური ელემენტები?

პასუხი: ჟურნალისტმა არ უნდა იფიქროს, რომ ინციდენტს შეიძლება რაიმე რასობრივი ან ეთნიკური სარჩული ედოს. მასალაში აღწერილი ფაქტები თავად ცხადყოფენ სინამდვილეს. ხშირად მთავრობის წარმომადგენელმა შეიძლება ჟურნალისტს უთხრას, რომ რასობრივი და ეთნიკური წარმომავლობა რაიმე მოვლენის ელემენტებს წარმოადგენს. ოფიციალური განცხადებების გადამონმება შეიძლება საზოგადოების წარმომადგენლებთან გასაუბრებით. მოიძიეთ ინფორმაციის მონოდების წყაროები სხვადასხვა ეთნიკურ და რასობრივ ჯგუფებში და ყოველთვის შეძლებთ საკითხის ბევრი სხვადასხვა თვალთ დანახვას, განსაკუთრებით იმ შემთხვევებში, როდესაც ოფიციალური პირები ამტკიცებენ, რომ ინციდენტი რასობრივი ან ეთნიკური კუთხით უნდა იქნეს განხილული. დაუპირისპირდით მათ და ჰკითხეთ, რატომ დაასკვნეს, რომ ინციდენტში ეთნიკური საკითხია გარეული?

მაგალითი: პოლიცია ამტკიცებს, რომ ბანდებს შორის გამართული ომი ეთნიკურ დაპირისპირებას წარმოადგენს. მას შემდეგ, რაც რეპორტიორი ჰკითხავს, თუ რატომ ფიქრობს პოლიცია ასე, ირკვევა, რომ პოლიციამ ეს დასკვნა დაპირისპირებული ბანდების წევრთა განსხვავებული ეთნიკურ წარმომავლობის საფუძველზე გააკეთა. რეალურად კი ამის მიზეზი ნარკოტიკებით არალეგალური ვაჭრობისათვის ქალაქის ძალზე მომგებიანი ტერიტორიისათვის ბრძოლა გამხდარა. ომი ტერიტორიის გამო გაჩაღდა და იგი ეთნიკური მიზეზებით კი არ იყო განპირობებული, არამედ ეკონომიკურით. არის თუ არა ამ მასალაში ეთნიკური ელემენტი? შეიძლება იყოს კიდევ, მაგრამ ეს არ გახლავთ დაპირისპირების ყველაზე მნიშვნელოვანი მიზეზი. ასე რომ, სიფრთხილე გვმართებს იმის გარკვევისას, თუ რამდენად მნიშვნელოვან ფაქტორს წარმოადგენს ეთნიკური საკითხები ამა თუ იმ ინციდენტში.

კითხვა: რა სახელით უნდა მივმართოთ ადამიანებს?

პასუხი: ერთ-ერთი გზაა ვკითხოთ თავად პირს, რომლის ციტირებასაც ვახდენთ ან ვის ნაამბობსაც გადმოვცემთ, თუ როგორ ურჩევნია მას. ეს მხოლოდ შეკითხვის დასმით შეგვიძლია გავიგოთ. ამასთანავე, ზოგადი წესია, რომ პირის ეთნიკური წარმომავლობა მხოლოდ იმ შემთხვევაში უნდა აღინიშნოს, თუ იგი მასალის მნიშვნელოვან ელემენტს წარმოადგენს.

გახსოვდეთ, სურათი ათას სიტყვაზე გაცილებით მეტს იტყვის. ხშირად გაზეთებსა და ტელევიზიაში ინფორმაციის მომწოდებელი წყაროს ეთნიკური წარმომავლობის ეფექ-

ტურად გადმოცემა ფოტოსურათების საშუალებით შეიძლება. თუ შესაძლებელია, ჯობია, რომ რეალური პიროვნება უჩვენოთ მკითხველსა თუ მაცურებელს, ვიდრე მის აღწერას ეცადოთ.

სემინარის ხელმძღვანელს:

ინფორმაციის მომწოდებელი წყაროს აღწერა რაც შეიძლება დეტალური უნდა იყოს. მხოლოდ იმის აღნიშვნა, რომ იგი აზიური წარმოშობისაა, არანაირ მნიშვნელოვან ინფორმაციას არ გვანდის თავად პიროვნების შესახებ. განზოგადება სტერეოტიპების გავრცელებას უწყობს ხელს. კარგი ჟურნალისტიკა გულისხმობს ნებისმიერი საკითხის დეტალურ აღწერას – მათ შორის ეთნიკური წარმომავლობისაც. აზიის რომელი ქვეყნიდანაა ეს პიროვნება?

კითხვა: ხოლო რაც შეეხება ემიგრანტებს? პასუხი: მათზეც იგივე წესი ვრცელდება. მოერიდეთ ემიგრანტთა კლასებად დაყოფას, მაგალითად, აფრიკელებად ან აზიელებად. მკითხველი ან მაცურებელი მეტ ინფორმაციას მიიღებს, თუ დეტალებს მიაწვდით ამ პირის ქვეყნის შესახებ. ამერიკელი შეიძლება იყოს კანადიდან, შეერთებული შტატებიდან ან ლათინური ამერიკიდან. მკითხველი ვერაფერს იგებს, როდესაც ვამცნობთ, რომ მასალაში აღწერილი პიროვნება აზიური წარმოშობისაა; უფრო მნიშვნელოვანია იმის აღნიშვნა, თუ საიდან ჩამოვიდა ეს პირი. სადაც საჭიროდ მიიჩნევთ, აცნობეთ მკითხველს მისი ქვეყნის, მხარის ან ქალაქის შესახებ. აფრიკა უზარმაზარი კონტინენტია. უთხარით მკითხველს, თუ რომელი ქვეყნიდანაა ეს ადამიანი.

აუცილებელი წესი: მკითხველს ან მაცურებელს მიაწოდეთ დეტალური ინფორმაცია.

მოდული 6: ინფორმაციის მონოდების წყაროები

მიზანი: პროგრამის მონაწილეებს დავებმართ ინფორმაციის მონოდების ახალი და მრავალფეროვანი წყაროების მოძიებაში.

პრინციპი: ინფორმაციის მონოდების მრავალფეროვანი წყაროები თავისთავად განაპირობებს მრავალფეროვანი მასალის შექმნას.

ინფორმაციის მონოდების წყაროების მოძიებისა და გამოყენების გზების შეცვლა ის ის ნაბიჯია, რომელსაც რეპორტიორის კარგად გააზრებულ ქმედება სჭირდება. თითოეულმა რეპორტიორმა, რომელიც დაინტერესებულია, რომ მის მიერ მომზადებულ მასალებში გაცილებით მრავალფეროვანი შეხედულებები იქნას ასახული, უნდა დაიწყოს ინფორმაციის წყაროთა ბანკის ჩამოყალიბება. მასში შევა საზოგადოების ყველა წარმომადგენელი, ვისთანაც იგი კავშირებს დაამყარებს. უბრალო თავყრილობისას უამრავ ხალხს შეხვდებით და შეიძლება სწორედ ის ექიმი ან იურისტი გაიცნოთ, რომელიც შემდგომში თქვენი რიგითი მასალისათვის საკითხის რაიმე განსხვავებულ ხედვას შემოგთავაზებთ. უბრალო თავყრილობისას შეიძლება შესაძლებლობა მოგეცეთ, რომ ინფორმაციის წყაროთა სიას ცნობილი და პატივცემული პიროვნებები ან მეცნიერები შემატოთ, რომლებიც, შესაძლოა, განსხვავებული ეთნიკური წარმომავლობისანი იყვნენ. საინტერესო პიროვნებასთან ნებისმიერი კონტაქტი ინფორმაციის წყაროების გაფართოების შესაძლებლობას წარმოადგენს. უნდა გასცდეთ ინფორმაციის სამთავრობო წყაროების ფარგლებს, რომლებიც ათწლეულების მანძილზე ინ-

ფორმაციის მიღების ძირითად კერას წარმოადგენდა. საუკეთესო რეპორტიორს ინფორმაციის წყაროთა ყველაზე ფართო და მრავალფეროვანი ქსელი უნდა ჰქონდეს.

სემინარის ხელმძღვანელს:

მონაწილეთა მიერ მონოდებული მასალებიდან ან სხვა წყაროებიდან შეარჩიეთ ოთხი მაგალითი, რომლებსაც ინფორმაციის წყაროთა გაფართოების საკითხებზე მსჯელობისას გამოიყენებთ. სთხოვეთ მათ, რომ წაიკითხონ თითოეული სტატია და მცირე ჯგუფებად დაიყონ. სთხოვეთ მათ, რომ თითოეული სტატია შეაფასონ ინფორმაციის წყაროების მრავალფეროვნების თვალსაზრისით. მასალაში ციტირებული პირები მხოლოდ მამაკაცები ან მხოლოდ მთავრობის წარმომადგენლები ხომ არ არიან? ანდა, მიუხედავად იმისა, რომ ამ საკითხზე სხვა, განსხვავებული რასობრივი ან ეთნიკური ჯგუფების შეხედულებებიც არსებობს, ხომ არ არის გაშუქებული მხოლოდ უმრავლესობის წარმომადგენელთა შეხედულებები?

გაითვალისწინეთ:

- * ერიდეთ არაობიექტურ სტატიებს. უმცირესობებთან დაკავშირებული სა-

კითხები უმრავლესობის წარმომადგენელთა კომენტარს არ საჭიროებს. ებრაელების შესახებ საკითხებს, ანტისემიტების კომენტარი არ სჭირდება და არც ჰომოსექსუალი მამაკაცების თუ ქალების შესახებ საკითხები საჭიროებს ჰომოფობიით შეპყრობილ ელემენტთა კომენტარებს. ინფორმაციის წყაროთა „მექანიკურმა“ დაბალანსებამ, შესაძლოა საკითხთა მიკერძოებული გაშუქება გამოიწვიოს, რადგან იზრდება სტერეოტიპებისა და კლიშეების შესაძლებლობა.

* სიფრთხილე გმართებთ ხალხის თანაცხოვრების პირობებისა და წესის აღწერისას.

მრავალ ქვეყანაში, რაიმე განსაკუთრებულს არ წარმოადგენს თუ ქალი და მამაკაცი ქორწინების გარეშე ცხოვრობენ ერთად, ანდა თუ ორი მამაკაცი ან ორი ქალი ცხოვრობს ერთად. არაა საჭირო მორალის კითხვა, ან მორცხვობა, ან ლამაზი იარლიყების მიკერება. მრავალი ჟურნალისტი, ამგვარი ურთიერთობების, თანაცხოვრების აღწერისას სიტყვა „მეგობარს“ ან „ახლო მეგობარს“ იყენებს.

სემინარის ხელმძღვანელს:

კიდევ ერთხელ გადახედეთ სტატიებს. სთხოვეთ, რომ თითოეულმა მონაწილემ იმ სხვა კატეგორიის ხალხის სია ჩამოწეროს, რომლებთანაც დაკავშირება შეიძლება, რომ სტატიას განხილული საკითხის განსხვავებული ხედვა შეემატოს. იგივე სავარჯიშო დანარჩენი სამი სტატიითაც შეასრულონ. ჰკითხეთ მონაწილეებს, როგორ შეარჩევდნენ ინფორმაციის წყაროებს, რომ სტატიებში წარმოდგენილი საკითხის ხედვა გაეფართოებინათ.

მოდული 7: სურათები

სურათების გამოყენება მასალის შინაარსთან ერთად არის ერთ-ერთი საუკეთესო გზა, რომლითაც ჟურნალისტს შეუძლია ნებისმიერი რასობრივი, ეთნიკური თუ რელიგიური ჯგუფის წარმომადგენელს, წარმოჩენის საშუალება მისცეს.

სემინარის ხელმძღვანელს:

ჰკითხეთ სემინარის მონაწილეებს, უმცირესობების რანაირი სურათები არის ხოლმე წარმოდგენილი მათ საგაზეთო, საჟურნალო თუ სატელევიზიო გამოშვებებში? თუ ჰყავთ უმცირესობების წარმომადგენელი ახალი ამბების წამყვანები ან რეპორტიორები? ქალები თუ არიან ალბეჭდილნი ისეთ მასალებში, რომლებშიც შესაძლებელია, რომ მათ მასალის სახე წარმოადგინონ? მასალებში წარმოდგენილი სურათები ან ვიდეო-კადრები ძირითადად მამაკაცების სახეებს ხომ არ ასახავს? მონაწილეთა მიერ მოწოდებული საგაზეთო თუ ვიდეო-მასალებიდან სემინარის ხელმძღვანელმა უნდა შეარჩიოს ისეთი მაგალითები, რომლებიც, მისი აზრით, მოვლენების ამსახველ სურათებსა თუ ვიდეოკადრებში მრავალფეროვნების სიმცირეს ცხადყოფს.

* როდესაც მაგალითებს წარადგენთ, სთხოვეთ ჯგუფს, რომ მრავალფეროვნების უკეთ გაშუქების გათვალისწინებით, მასალის ილუსტრირების შესაძლებელ სხვა გზებზე იმსჯელოს.

* მონაწილეებს სთხოვეთ, რომ გადახედონ სტატიებს დანაშაულებრივი ქმედებების შესახებ და თანდართულ ფოტომასალებს. ამგვარი სტატიები ხშირად უფრო უხვად არის ხოლმე ილუსტრირებული. ასევე მოიძიეთ საომარი მოქმედებების ან სახალხო გამოსვლების ადგილებიდან გაშუქებული მოვლენების ფოტო- და ვიდეომასალები. ეს ფოტოები ან ვიდეოკადრები ხალხის გამოსვლების ან ბრძოლის დამახინჯებულ/მიკერძოებულ სურათს ხომ არ ასახავს? ხომ არ არის ეს კადრები, რაიმე კონკრეტული პოზიციის გამოსახატად გამოყენებული? განა ეს არის ჟურნალისტის მიზანი? გაშუქებულ საკითხებს ხშირად მძაფრი პოლიტიკური ან ისტორიული კონტექსტი აქვს. ამ კონტექსტის მიმართ, მთავრობის პოზიციის გარდა, ყველა სხვა პოზიციის უგულვებელყოფა ხდებოდა. როგორ შეიძლება, რომ ასეთ შემთხვევებში თავიდან ავიცილოთ მასალებში რომელიმე ერთი პოზიციის გამოხატვა?

ფოტო- თუ ვიდეოკადრებმა ახალი ამბები უნდა ასახოს. არ არსებობს რაიმე წესი, თუ ვინ უნდა იყოს გამოსახული მოვლენების ამსახველ კადრებზე. გარდა განსაკუთრებული შემთხვევებისა, ყოველთვის არის ხოლმე არჩევანის საშუალება.

სემინარის ხელმძღვანელს:

გადახედეთ მონაწილეთა მიერ მოწოდებულ საგაზეთო და ვიდეომასალებს და, თუ შესაძლებლობა გაქვთ, სურათებსაც. ხომ არ

იყო შესაძლებელი, რომ გაზეთის ან ტელე-არხის მიერ გამოყენებული მოვლენის ამ-სახველი სურათები უფრო მრავალფერო-ვანი ყოფილიყო? მოწოდებული ვიდეომას-ალებიდან განიხილეთ ერთ-ერთი. ვიდეო-მასალაში ასახული მოვლენების უფრო მრავალფეროვანი გაშუქება ხომ არ იყო შესაძ-ლებელი?

როდესაც რაიმე მნიშვნელოვანი მოვლე-ნა ხდება, იმის მაგივრად, რომ უმრავლე-სობის ჩვეულ სახეებზე გაამახვილონ ყურადღება, ფოტოგრაფებმა უნდა მოახერ-ხონ ხალხთა მასების მრავალფეროვნების დაფიქსირება.

მაგალითი: არჩევნების ამსახველ მასალაში ფოტოგრაფმა გადაიღო საარჩევნო უბანი, რომელზეც ქალბატონი არჩევნების მსვლე-ლობას ადევნებს თვალყურს და ქალბატონი, რომელიც საარჩევნო უბანზე ხმის მისაცემად მოვიდა. ფოტოგრაფმა იცოდა, რომ ადრე როდესაც საზოგადოებაში მამაკაცები დომინირებდნენ, ამგვარ სურათს არ გამოაქვეყნებდნენ. ფოტოგრაფის მიერ გადაღებული სურათი ახალი დღის დადგომის მაუწყებელია. ფოტოგრაფი ალბათ სხვა სა-არჩევნო უბანზე წავიდოდა, ანდა, უბრა-ლოდ, ისეთ სურათს გადაიღებდა, რომელ-ზეც ქალების მაგივრად მამაკაცები იქნე-ბოდნენ გამოსახულნი. ამ შემთხვევაში, ფოტოგრაფმა ცვლილება დააფიქსირა. ფო-ტოზე ასახული ცვლილება გარკვეულ გავ-ლენას იქონიებს მკითხველსა თუ მაყურე-ბელზე. იგი იგრძნობს საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მომხდარ ძვრებს და მასში ქა-ლის როლის შეცვლას.

სემინარის ხელმძღვანელს:

– და კვლავ, მოიძიეთ მაგალითები, რომ-ლებიც საზოგადოებაში მომხდარ შეფარულ ცვლილებებს აღწერს. სემინარის დაწყებამ-დე მოწოდებულ მასალებში არის ასეთი მაგალითები? სემინარის მონაწილეთა აზ-რით, არის ისეთი სურათები, რომელთა სხვა სურათებით ჩანაცვლებით მრავალფერო-ვნება მოვლენების შინაარსის შეუცვლელად უკეთესად გაშუქდებოდა?

სურათების მრავალფეროვნების გაშუ-ქების თვალსაზრისით შეფასების ერთ-ერ-თი მიზანი ის არის, რომ მკითხველსა თუ მაყურებელს საშუალება მიეცეს, თქვას: „მადლობას გიხდით, რომ თქვენს გაზეთსა თუ სატელევიზიო გადაცემაში ჩემი თავი დამანახვეთ. მადლობას გიხდით, რომ საშუ-ალება მომეცით, იმ საზოგადოების ნაწილი გავმხდარიყავი, რომელსაც თქვენ – მასმე-დიის საშუალებები – აშუქებთ ახალ ამბებ-ში“.

სემინარის ხელმძღვანელს:

ამ ეტაპზე სემინარის ხელმძღვანელმა ხაზი უნდა გაუსვას იმას, რომ მასალებში მოვლე-ნების ამსახველი კადრების შერჩევა და გა-მოყენება მასმედიის გადაწყვეტილების მიმღებ თანამშრომელთა პრეროგატივაა.

როგორ უნდა შეიცვალოს გადაწყვეტი-ლების მიღების პროცესი, რომ საგაზეთო თუ სატელევიზიო მასალებში მრავალფე-როვნების გაშუქება გაიზარდოს? გადახე-დეთ ამ მოდულში განხილულ ვიდეოკად-რებს და საგაზეთო ფოტოებს. შეიძლებოდა თუ არა სხვა კადრების, სურათების შერ-ჩევა? როდის ან ვის უნდა გაეკეთებინა ეს არჩევანი? ხელმძღვანელმა მონაწილეები დისკუსიაში უნდა აიყოლიოს. მათ უნდა შეძლონ მოვლენების წარმოდგენა და ეცა-

დონ აირჩიონ კადრები ფოტოგრაფის ან ოპერატორის მიერ გადაღების მომენტში.

მრავალფეროვნების გაშუქებისათვის საჭირო ხდება ასევე მასმედიის მიერ გამოცემული ფოტო- ან ვიდეოხელოვნების რამდენიმე ნიმუშიდან ერთის შერჩევა. თითოეულმა პირმა, რომლის მოვალეობასაც კადრების გადაღება და შერჩევა წარმოადგენს, უნდა გაარკვიოს, თუ რა ჯობია მასალის ილუსტრირებისა და, იმავდროულად, რაც შეიძლება მეტი მკითხველის მოზიდვისათვის.

სემინარის ხელმძღვანელს:

ადგილობრივი ან ეროვნული გაზეთებიდან შეარჩიეთ ორი-სამი დაუსურათებელი სტატია, რომელთა საფუძველზეც მონაწილეები იმსჯელებენ. მრავალფეროვნების პრინციპების გათვალისწინებით, რა სახის ფოტონიმუშები იქნებოდა საუკეთესო, ამ მასალებში აღწერილი მოვლენების ილუსტრირებისათვის. თვალსაჩინოებისათვის მათი მოსაზრებები თითოეული სტატიის შესახებ ქაღალდის დიდ ფურცლებზე ჩამოწერეთ. პროცესის დასრულების შემდეგ შესთავაზეთ მათ, რომ იგივე პროცესი გამოიყენონ იმ მასალებისათვის, რომელთა ილუსტრირებაზეც თვითონ არიან პასუხისმგებელნი. როგორ მოახერხებდა თითოეული მონაწილე საკუთარ ორგანიზაციაში ამ პროცესის დანერგვას?

რედაქტორული კომენტარი: კარიკატურები

კარიკატურა ძალზე საყურადღებო ჟანრია. კარიკატურა არ უნდა იყოს რაღაც განსაკუთრებული. ზოგჯერ ის ექსტრემალური პოლიტიკური პოზიციების ან სოციალური დაძაბულობის ასახვის მიზნით გამოიყე-

ნება. კარიკატურებში ხშირად ჩანს უმცირესობების მიმართ არსებული სტერეოტიპები.

მიუხედავად იმისა, რომ კარიკატურები სხვა სახის ფენომენია, მათი შეფასება მაინც შესაძლებელია, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც კარიკატურა ხელს უწყობს სტერეოტიპების გავრცელებას, საზოგადოების გახლეჩას, ან ზიზლისა და უნდობლობის გაძლიერებას. ამის შველა ჟურნალისტებისა და მასმედიის ორგანიზაციების მიმართ მუდმივი ყურადღებითა და მსჯელობით შეიძლება.

მოიძიეთ კარიკატურის მაგალითები და მათი ასლები თითოეულ მონაწილეს დაურიგეთ. ჰკითხეთ მათ, არის თუ არა რომელიმე კარიკატურაში ისეთი რამ, რასაც ისინი შეურაცხმყოფელად მიიჩნევენ; ანდა რასაც სხვა ეთნიკური, რასობრივი ან რელიგიური წარმომავლობის ადამიანი მიიჩნევდა შეურაცხყოფად? ნუთუ მონაწილეებს სჯერათ, რომ კარიკატურით გადმოცემული აზრი შეურაცხყოფად [თუნდაც შეურაცხყოფის საშიშროებად] ღირს? მონაწილეთა პასუხები ათვლის წერტილად გამოიყენეთ, რათა გაარკვიოთ, როდის არის კარიკატურის სახით წარმოდგენილი სარედაქციო კომენტარი იმდენად შეურაცხმყოფელი, რომ საფრთხეს უქმნის მოსახლეობის რომელიმე სეგმენტს.

სემინარის ხელმძღვანელს:

იმსჯელეთ კარიკატურასა და სტატიებისა თუ სატელევიზიო გადაცემების თანმხლებ ფოტომასალებს შორის არსებული განსხვავების შესახებ. რა განსხვავებულ სტანდარტებს უნდა აკმაყოფილებდეს თითოეული მათგანი? საზოგადოებას თუ ესმის მათ შორის განსხვავება? როგორ ფიქრობენ მონა-

წილები, რა უნდა გაკეთდეს შეურაცხმყოფელი კარიკატურის გამოქვეყნების შემთხვევაში? რა მოხდება, თუ ვინმემ ამის გამო იჩივლა? რა მოხდება, თუ ყველამ იცის, რომ ის შეურაცხმყოფელია, მაგრამ არავინ არ ჩივის? ის ფაქტი, რომ არავინ ჩივის იმას ხომ არ ნიშნავს, რომ საზოგადოებასა და მასმედიას შორის რაღაც პრობლემა არსებობს, რომლის გამოსწორებაზეც მასმედიაში უნდა იფიქროს?

ინდივიდუალური სამოქმედო გეგმა

ინდივიდუალური სამოქმედო გეგმა ჟურნალისტების მიერ მრავალფეროვნების გაშუქების ტრენინგის დროს ჩატარებული მსჯელობის, ანალიზისა და სწავლების ძირითადი შედეგია. ეს არის საშუალება, რომელიც ხელს შეუწყობს მონაწილეებს, აქტიურად ჩაებან თავის ყოველდღიურ პროფესიონალურ საქმიანობაში. უფრო მეტიც, რადგან ჟურნალისტები მარტო ინდივიდუალურად კი არ მოქმედებენ, არამედ კოლექტებთან, სხვა ორგანიზაციებთან, პროფესიულ ასოციაციებთან და კავშირებთანაც თანამშრომლობენ, ინდივიდუალური სამოქმედო გეგმა სხვა ადამიანებზე და ორგანიზაციებზე ზემოქმედების მექანიზმი ხდება.

სემინარის ხელმძღვანელმა უნდა გამოიყენოს მომდევნო გვერდზე მოცემული ინდივიდუალური სამოქმედო გეგმის ფორმა და, საჭიროებისამებრ, დაუმატოს ან ამოიღოს შეკითხვები. თუმცა, ასევე შესაძლებელია ზოგიერთი კითხვის დამატება ან შეცვლა. სემინარის დაწყების წინ დაურიგეთ ის თითოეულ მონაწილეს, რათა მათ პროგრამის მსვლელობისას მხედველობაში იქონიონ თავისი მონაწილეობის შედეგი. სანამ თითოეული მონაწილე ინდივიდუალური

სამოქმედო გეგმის შევსებას დაიწყებს, ის მთელმა ჯგუფმა უნდა განიხილოს. სემინარის ხელმძღვანელმა უნდა მიუთითოს მათ, რომ რაც შეიძლება კონკრეტულნი იყონ დასახული მიზნების, საჭირო საშუალებების, და განხორციელების განრიგის აღწერისას. გირჩევდით, რომ ინდივიდუალური სამოქმედო გეგმა ექვსთვიანი ვადით დაიგეგმოს, თუმცა ეს უკვე ხელმძღვანელისა და ჯგუფის გადასაწყვეტია, რომელმაც ეს გეგმა უნდა განიხილოს, სანამ ჯგუფის წევრები უკეთ გაეცნობოდნენ გეგმაში აღნიშნულ ვალდებულებებს. სემინარის ბოლოს, როდესაც მონაწილეები შეავსებენ ინდივიდუალურ სამოქმედო გეგმებს, სთხოვეთ, რომ თითოეულმა მათგანმა საკუთარი გეგმა მთელ ჯგუფს გაუზიაროს.

სემინარის ხელმძღვანელმა ჩანაწერები უნდა გააკეთოს თითოეული მონაწილის გეგმის შესახებ. ეს მას დაეხმარება შეფასებაში, რომელიც შემდგომ არის განხილული. იდეალურ შემთხვევაში სემინარის ხელმძღვანელი გეგმაში აღნიშნული ვადის დადგომისთანავე შეაფასებს მას. რადგანაც ჟურნალისტიკა მრავალფეროვნების გაშუქების თვალსაზრისით ხშირად პიროვნულად და ინსტიტუციონალურადაც რთულია, განხორციელების შეფასების განრიგი გამოქვეყნებული მასალების განხილვის საშუალებას წარმოადგენს. ის შემდგომ დისკუსიებსაც უწყობს ხელს და მრავალფეროვნების გაშუქების მიმართ დასახულ მიზნებს აძლიერებს. საუკეთესო შემთხვევაში, განხორციელების შეფასების ინსტიტუციონალიზება მოხდება ან განხორციელების შეფასების სემინარებისა და პუბლიკაციების სახით თუ სხვა, მაგალითად, სამსახურებრივი ტრენინგისა და დახმარების ფორმით.

ინდივიდუალური სამოქმედო გეგმა

განსოვდეთ მისია – გაზეთის, რადიოსა თუ ტელევიზიის, როგორც საზოგადოების შეცნობისა და ტოლერანტულობის საშუალებების მიმართ ნდობისა და დაფასების გაძლიერება.

განსოვდეთ ძირითადი მიზნები:

* მოვლენების გაშუქებისას შეხედულებებისა და სურათების მრავალფეროვნების გაზრდა

* არსებულ და პოტენციურ მკითხველთან, მსმენელთან თუ მაყურებელთან კავშირების გაძლიერება

* საზოგადოების ყველა სეგმენტში მკითხველთა, მსმენელთა და მაყურებელთა აუდიტორიის გაფართოება

* საკუთარ ორგანიზაციაში ჯგუფური მუშაობისა და ურთიერთობების ხელ-შეწყობა

პროგრამის შედეგად ათვისებული ცოდნის გამოყენების საქმეში ინდივიდუალური სამოქმედო გეგმა ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან ნაბიჯს წარმოადგენს. თითოეულმა მონაწილემ კონკრეტული გეგმა უნდა შეიმუშაოს, რომელსაც ის ჟურნალისტის ყოველდღიური საქმიანობის განხორციელებისას გამოიყენებს.

ერთი წუთით დაფიქრდით, თქვენს საქმიანობაში კონკრეტულად რა გზებით შეუდგებით აზრებისა და სურათების მრავალფეროვნების გაზრდას, სტერეოტიპების ნგრევას, ენის მართებულ გამოყენებას და, ზოგადად, მრავალფეროვნების ყველა იმ საკითხის გათვალისწინებას, რომლებიც პროგრამის მსვლელობისას განვიხილეთ.

ჩამონერეთ იმ საქმეთა მოკლე აღწერილობა, რომელთა განხორციელებასაც აპირებთ პროგრამის დასაწყისში დასახული მიზნების მისაღწევად. თქვენი გეგმა ექვსთვიან პერიოდზე გაანაწილეთ; ყოველი ექვსთვიანი ინტერვალის შემდეგ განიხილავთ მიღწეულ შედეგებს. იმ მასმედიის ჩამოყალიბების საქმეში წინ რომ წაინწვთ, რომელიც საზოგადოების შეცნობასა და ტოლერანტულობას აფასებს, მერე ახალი მიზნები. ახალი სამოქმედო გეგმა მტკიცე განცხადებებია, რომლებიც კონკრეტულ მოქმედებებს აღნიშნავს. ეს ის მოქმედებებია, რომელთა განხორციელებაც, თქვენი რწმენით, საინტერესო იქნება პროგრამის დასრულების შემდეგ. სამოქმედო გეგმა უნდა განიხილოთ როგორც თქვენი პირადი გეგმა ზემოაღნიშნული მისიის განსახორციელებლად. მნიშვნელოვანია, რომ ისეთი მიზნები დაისახოთ, რომელთა მიღწევას და შენარჩუნებას ექვსი თვის განმავლობაში ან უფრო დიდხანს შეძლებთ.

რამდენიმე მაგალითი: საჭიროებისამებრ გამოიყენეთ დამატებითი ადგილი, რომ განავრცოთ ან შეცვალოთ მოდელი, ანდა ისეთი სამოქმედო განაცხადი შეიმუშაოთ, რომელიც თქვენთვის იქნება მისაღები.

1) სამსახურში, სხვა ჟურნალისტთან განვიხილავ მრავალფეროვნების პრინციპებს და გაუზიარებ ტრეინინგის მსვლელობისას მიღებულ მასალებს. ამას [ამ დროისათვის]-მდე გავაკეთებ.

2) უფრო მართებულად გამოვიყენებ ენას და თვალყურს მივადევნებ ჩემს მუშაობას, რათა აღმოვფხვრა კლიშეები და ისეთი სიტყვები, რომლებიც, შესაძლოა, რომელიმე

ჯგუფისათვის შეურაცხმყოფელი იყოს. ამას [ამ დროისათვის]-მდე გავაკეთებ.

3) ენის უკეთ ხმარების წარმატებულ გზებს სხვა ჟურნალისტებსაც გაუზიარებ. ამას [ამ დროისათვის]-მდე გავაკეთებ.

4) სხვა თანამშრომლებისათვის მოვანყობ სემინარს, რომ მრავალფეროვნების პრინციპები განვიხილოთ. ამას [ამ დროისათვის]-მდე გავაკეთებ.

5) თვალყურს მივადევნებ ჩვენი გაზეთის ან ტელევიზიის მიერ გაშუქებული მოვლენების ამსახველ სურათებს ან კადრებს და მივუთითებ, ან ინფორმაციის შეგროვებას ისე დავგეგმავ, რომ ჩემ მიერ მომზადებულ მასალებში მრავალფეროვანი სახეების გაშუქება გახდეს შესაძლებელი – დავიწყებ [ამ დროს]

შენიშვნა: ეს მხოლოდ სამოქმედო გეგმის მაგალითებია. ამ მოდელების საფუძველზე საკუთარი განცხადებები ჩამოწერეთ. იყავით კონკრეტული და რეალისტური. არა აქვს მნიშვნელობა, რამდენად მარტივი იქნება თქვენი განცხადებები, გახსოვდეთ, რომ, თუ თითოეული ჩვენგანი ნაბიჯს გადადგამს მასმედიაში მრავალფეროვნების ზრდისაკენ, დროთა განმავლობაში საზოგადოების შეცნობისა და ტოლერანტულობის დამკვიდრების საშუალების ჩამოყალიბებას მივუახლოვდებით.

14. გლობალიზაცია

გლოსარიუმი

ანტისემიტიზმი	ებრაელთა დისკრიმინაცია მათი რელიგიური რწმენისა და ადათ-წესების მიმართ არსებული სტერეოტიპების ან ეთნიკურ საფუძველზე
ბანტაშეპის ვაჰის ძიება	ხალხის მთელი კატეგორიის ან ამ ჯგუფის წევრებად მიჩნეული პირებისათვის სოციალური, ეკონომიკური და სხვა პრობლემის გამო ბრალის დადება, როდესაც, სინამდვილეში, ეს პრობლემები მრავალი და მეტად რთული მიზიზებით არის გამოწვეული.
დისკრიმინაცია	მთელ რიგ სფეროებში სხვა კულტურის, ეთნიკური საზოგადოების და სოციალური ჯგუფების წარმომადგენელთათვის სამართლიანად ან თანასწორად მოპყრობის უარყოფა. ეს შეეხება დასაქმებას, საცხოვრებელი ადგილით უზრუნველყოფას, პოლიტიკურ უფლებებს და საზოგადოებრივი მომსახურების ადგილებს.
დოგმატიზმი	საკუთარი შეხედულებების, ცხოვრების წესისა და რწმენის ბრმა და უსაფუძვლო მიმდევრობა და ჯიუტი წინააღმდეგობის გაწევა განსხვავებული შეხედულებებისა და მათი მიმდევრებისათვის
ეთნოცენტრიზმი	ადამიანის მიერ, ცნობიერად თუ გაუცნობიერებლად, სხვა ეთნიკური ჯგუფის შეფასება, მის საკუთარი ეთნიკური ჯგუფში გაბატონებული ფასეულობების, სტანდარტებისა და კრიტერიუმების მიხედვით და ალტერნატიული შეხედულებებისა და მიდგომების ინგორირება.
ეიჯიზმი	ადამიანის დისკრიმინაცია ასაკობრივი ნიშნით ან მოხუცების მიმართ არსებული სტერეოტიპის საფუძველზე.
ზიზლის გამომჟღავნება	პირზე ან მის ქონებაზე თავდასხმა, შევიწროება ან რაიმე სხვა აგრესიული, ძალადობრივი ქმედება, რომელიც ამ ადამიანის რასობრივი წარმომავლობის, რელიგიური მრწამსის, სქესის, სექსუალური ორიენტაციის ან რაიმე სხვა ნიშნის გამო ხდება.

თანასწორუფლებიანობა	მდგომარეობა, როდესაც რომელიმე პირს ისეთივე ღირსება, რანგი ან პრივილეგიები აქვს მიკუთვნებული, როგორც ყველა დანარჩენს.
ინვალიდობა	ფიზიკური ან გონებრივი ნაკლი, რომელიც აფერხებს ან ხელს უშლის ადამიანის მოძრაობას ან ქცევას ან უარყოფით გავლენას ახდენს მის ინტელექტუალურ ფუნქციონირებაზე.
კლასიზმი	ადამიანის დისკრიმინაცია სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის საფუძველზე.
მრავალკულტურულობა	კულტურათა, რელიგიათა, ეთნიკურ საზოგადოებათა და ერთ საზოგადოებაში მცხოვრებ სხვა ჯგუფთა ფართო სპექტრის აღიარება და პატივისცემა.
მრავალფეროვნება	პიროვნებებსა და ჯგუფებს შორის განსხვავებული მახასიათებლებისა და თვისებების არსებობა, მიუხედავად იმისა, ეს მისი პირადი არჩევანის შედეგი იქნება [განათლება, გეოგრაფიული ადგილმდებარეობა, ოჯახური მდგომარეობა, რელიგიური მრწამსი] თუ მისგან დამოუკიდებელი მიზეზებით განპირობებული [ასაკი, სქესი, სექსუალური ორიენტაცია, ინვალიდობა...].
რასიზმი	დისკრიმინაცია და ცრურწმენა რასობრივი ნიშნით იმის ბრალდებით, რომ ერთი ეთნიკური ჯგუფი ბუნებრივად აღემატება მეორეს თავისი ინტელექტით, მორალური თვისებებით, რწმენით, ცხოვრების წესითა და სხვა მახასიათებლებით.
სექსუალური ორიენტაცია	პირის სექსუალური ინტერესი საპირისპირო, იმავე, ანდა ორივე სქესის წარმომადგენელთა მიმართ.
სტიქაროტივი	ფართოდ განზოგადებული შეხედულება მთელი ჯგუფის შესახებ, რომლიც გამორიცხავს მათ შორის ინდივიდუალური განსხვავებების არსებობის შესაძლებლობას.
ტოლერანტულობა	კულტურების, სოციალური ჯგუფების ან ეთნიკური საზოგადოებების წეს-ჩვეულებების და რწმენის აღიარება, მათთან სალი აზრითა და მოთმინებით მიდგომა; შემწყნარებლობა.

ქსენოფობია	უცხოელების, სხვა კულტურისა თუ ეთნიკური ჯგუფების წარმომადგენლების მიმართ ღრმა ანტიპათია, შიში ან ზიზღი.
წინასწარბანწყობა	ხალხის მთელი კატეგორიის მიმართ ირაციონალური ეჭვი ან ზიზღი. სხვა ხალხის უარყოფითი შეფასება მხოლოდ ან ძირითადად მათი ეთნიკური, რელიგიური ან სოციალური ჯგუფის წევრობის გამო.
ჰეტეროსექსუალიზმი ჰომოსექსუალიზმისა და ბინეკსუალიზმის მიმართ	ცნობიერი თუ გაუცნობიერებელი მოპყრობა, რომელიც ჰეტეროსექსუალიზმთან შედარებით მათ უდაო არასრულფასოვნებას გულისხმობს.
ჰომოფობია	ჰომოსექსუალთა და ბინეკსუალთა მიმართ შიში ან ზიზღი.

მრავალფეროვნების გაშუქების უსელი სამხრეთ ყავჯასიის განყოფილება

აზერბაიჯანის ჰელსინკის მოქალაქეთა ასამბლეა – ბაქო;
არზუ აბდულაევა – დირექტორი

ბაქოს პრეს-კლუბი – ბაქო;
არიფ ალიევი – დირექტორი
URL: www.pressclub.az

შავი ზღვის პრესის ასოციაცია – თბილისი;
ალიონა იმედაშვილი – დირექტორი

თავისუფლების ინსტიტუტი – თბილისი;
ლევან რამიშვილი – დირექტორი
URL: www.liberty.ge

ჟურნალისტთა კლუბი „ასპარეზი“ – გიუმრი;
ლევონ ბარსეგიანი – პრეზიდენტი
URL: <http://www.asparez.am>

სტეფანაკერტის პრეს-კლუბი – სტეფანაკერტი;
გეგამ ბაგდასარიანი – პრეზიდენტი
URL: <http://demo.ktsurf.net>

ერევნის პრეს-კლუბი – ერევანი;
ბორის ნავასარდიანი – პრეზიდენტი
URL: <http://www.ypc.am>

მედიის მრავალფეროვნების ინსტიტუტის შესახებ

მედიის მრავალფეროვნების ინსტიტუტი არაკომერციული, არაპოლიტიკური ორგანიზაციაა, რომლის შტაბ-ბინაც ლონდონში მდებარეობს. ორგანიზაციის მიზანია, რომ განვითარებად საზოგადოებებში, მრავალფეროვნების გაშუქების საშუალებით, ხელი შეუწყოს კონფლიქტების მოგვარებას.

მედიის მრავალფეროვნების ინსტიტუტის მრავალფეროვნების გაშუქების ქსელი თავს უყრის ჟურნალისტებს, მასმედიის ორგანიზაციებს, მასმედიის ხელშეწყობის ცენტრებს, ჟურნალისტურ სკოლებს. მისი მიზანია, ერთობლივი ძალისხმევით მოხდეს მასმედიის ძალების მობილიზება, რომ ხელი შეუწყოს მრავალფეროვნების, უმცირესობაში მყოფი საზოგადოებების, ადამიანთა უფლებებისა და ჯგუფებს შორის კონფლიქტის უფრო ღრმა გაგებას. მრავალფეროვნების გაშუქების ქსელი ხელს უწყობს ჟურნალისტიკის მაღალპროფესიული სტანდარტების დამკვიდრებას უმცირესობების, მრავალფეროვნებისა და ინტერეთნიკური ურთიერთობების გაშუქების საკითხებში. ქსელი ასევე ცდილობს, რომ ხელი შეუწყოს გაშუქების ხერხებისა და მოსამზადებელი საშუალებების შემუშავებას, ასევე პრაქტიკულ ინიციატივებს, რომლებიც ძალზე მნიშვნელოვანია ამ მაღალი სტანდარტების მიღწევისათვის.

ობიექტური, სწორი, კეთილგანწყობილი და სიღმისეული გაშუქება აუცილებელია განსხვავებულ ჯგუფებს შორის ურთიერთგაგების ხელშეწყობისათვის. მასმედია ხშირად გამხდარა ცრურწმენებისა და დისკრიმინაციის გავრცელების იარაღი. მასმედიის მრავალფეროვნების ინსტიტუტი, მიზნად ისახავს ამის შეცვლას. ჩვენ გვინდა, რომ მასმედია იქცეს ადამიანის უფლებებისა და დემოკრატიის განმტკიცების საშუალებად.

ამ მიზნების მიღწევას ჩვენ განათლებას, ტრენინგისა და თანამშრომლობის საშუალებით ვცდილობთ. ჩვენ ვთანამშრომლობთ:

- * მოქმედ ჟურნალისტებთან;
- * ჟურნალისტიკის პროფესორ-მასწავლებლებთან;
- * მასმედიის საშუალებების მფლობელებთან და გადაწყვეტილების მიმღებ პირებთან;
- * მასმედიის, ადამიანის უფლებებისა და უმცირესობათა ინტერესების დამცველ ორგანიზაციებთან.

ყოველსმომცველი მიდგომა, მრავალფეროვნების საკითხთა ნებისმიერი კუთხით განხილვა ინსტიტუტის გამორჩეულ მხარეებს წარმოადგენს. ჟურნალისტებსა და მას-მედიის მენეჯერებს ჩვენ ჟურნალისტიკის საუკეთესო მაგალითებს შევასწავლით; უმცირესობათა ინტერესების დამცველ ორგანიზაციებს მასმედიასთან ურთიერთობებს ვასწავლით; ჩვენ ვთანამშრომლობთ უმცირესობათა მასმედიის გაძლიერების საკითხებზე და ასევე ვთანამშრომლობთ ჟურნალიზმის პროფესორ-მასწავლებლებთან, რომლებმაც ჟურნალისტების მომავალი თაობები უნდა აღზარდონ.

მედიის მრავალფეროვნების ინსტიტუტის საქმიანობა ცხრა ძირითად სფეროდ იყოფა:

- 1) ჟურნალისტებისა და მასმედიის საშუალებების მიმართველ პირთა ტრენინგი მრავალფეროვნების საკითხებზე
- 2) გამოცდილ ჟურნალისტთა პროფესიონალური განვითარება და პრაქტიკული ტრენინგი მრავალფეროვნების გაშუქებაში
- 3) მრავალფეროვნების გაშუქების საგამომცემლო ინიციატივები, ჯგუფური გაშუქებისა და ახალი ამბების სააგენტოების ჩათვლით
- 4) ჟურნალისტიკის პროფესორ-მასწავლებლებთან ერთად მრავალფეროვნების სასწავლო პროგრამის შემუშავება
- 5) უმცირესობის წარმომადგენელთა ტრენინგი საზოგადოებასთან და მას-მედიასთან ურთიერთობებში
- 6) მასმედიის საშუალებით შერიგების პროცესის ხელშემწყობი პროექტები
- 7) მრავალფეროვნების შესახებ ლიტერატურის და სახელმძღვანელოების გამოცემა
- 8) კონფლიქტის შემდგომი პროფესიონალური განვითარება ჟურნალისტებისათვის, რომელშიც განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ტრავმისშემდგომი სტრესის სინდრომს
- 9) მასმედიის მონიტორინგი მრავალფეროვნების საკითხებთან მიმართებაში

მედიის მრავალფეროვნების სახელმძღვანელო

ავტორი: დევიდ ტაილერი

მედიის მრავალფეროვნების ინსტიტუტი

გამომცემლები:

არტურ პაპაიანი, ელენე ალადაშვილი, ელშად ფარზალიევი

და ლიდია ელ-ხოური

მედიის მრავალფეროვნების ინსტიტუტი

ყდის დიზაინი:

ლეონარდ ვიციინი

დაკაბადონება:

ბესიკ დანელია

ბეჭდვა:

შპს „სეზანი“